

LÄÄNE MAAVALITSUS

LÄÄNEMAA AASTARAAMAT 2008

HAAPSALU 2009

Hea Läänemaa aastaraamatu lugeja

Igal aastal koondatakse maakonda puudutav olulisem ülevaatlik informatsioon Läänemaa aastaraamatusse. Tegevust korraldab ja juhib Lääne maavalitsuse arengu – ja planeeringuosakond, tegevuses osalevad paljud partnerid. Aastaraamat saavad kasutada kõik need, kes vajavad oma töös ja tegevuses Läänemaad puudutavat informatsiooni. Seekordne Läänemaa aastaraamat on järjekorras viieteistkümnnes.

Kui võrrelda läbi aastate erinevaid aastaraamatuid, siis sisuline maht on meie maakonna aastakokkuvõttes suurenenud. Informatsiooni vorm on aga seekord erinev. Seekord ei trükita aastaraamatut välja paber kandjal köiteks, vaid jäetakse ta elektroonilisse vormi. Levitamine toimub interneti teel ning CD-le kantuna. Selline vormiline muudatus lähtus puhtpraktilistest kaalutlustest. Ühelt poolt soovisime kokku hoida trükkimisega seotud kulusid, teiselt poolt aga pakkuda kasutajale võimalust koheseks teksti kopeerimiseks ja kasutamiseks omaenda töös. Eks on ju töö arvutiga muutunud nii üdiseks kombeks, et töödokumendid kõik arvutit kasutades valmivad. Vaevalt, et statistilist materjali sisaldavat kogumikku keegi öökapiil õhtuseks lugemiseks hoiab. Küll aga sobib otsetee aastaraamatule kaunistama meie arvuti tesktopi.

2008 aasta oli Läänemaale mitmes osas uus ja murranguline. See oli esimene aasta üle pika aja, kus maakonna sündimus kasvas. See oli vabariigi juubeliaasta. Riigi 90nes sünnipäev tõi Läänemaale palju kultuurisündmuseid. Peeti Läänlaste päevasid, avati Haapsalu Lasteraamatukogu. Alustati paljude remontide ja renoveerimistega – tööd algasid Iloni Imedemaal ja Haapsalu Kultuurikeskuses, samuti Lihula lasteaia renoveerimisel. Toimus suur tee-ehitus Haapsalu Ääsmäe maanteel. Palju oli uusi algatusi ja arenguid. Samal ajal aga jälgiti ärevusega majanduse langemist. Riik alustas 2008ndal aastal kulude vähendamist ja läks kokkuhoiurežiimile, ettevõtted alustasid koondamisi ja kokkuhoidu. Omavalitsused tulid 2008 aastal siiski veel toime ilma suuremate kärbeteta, kuid ka neile terendas eespool totaalne tulude langus, mis nagu käesolevaks hetkeks teada – ka tõesti kohale jõudis. Seda, kas ja kuidas majanduslangus mõjus maakonna statistilistele näitajatele ja valdkondlikele arengutele – seda näeme käesolevast aastaraamatust.

Soovin kõigile aastaraamatu kasutajatele rahulikku meelt ja teravat mõistust, kuid samas ka palju julgust ja pealehakkamist oma igapäevastest töodes ja toimingutes. Iga kriis on hea selleks, et hinnata oma tegevusi kriitilise pilguga ning vajadusel otsida uusi, innovatiivseid võimalusi. Aastaraamat on meile selle juures abiks.

Neeme Suur
maavanem

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Neeme Suur', written over a light blue rectangular stamp.

Haapsalu linn	6
Aasta 2008 Haapsalus.....	7
Hanila vald	9
Aasta 2008 Hanila vallas	10
Kullamaa vald	11
Aasta 2008 Kullamaa vallas.....	12
Lihula vald	13
Aasta 2008 Lihula vallas	14
Martna vald	15
Aasta 2008 Martna vallas.....	16
Noarootsi vald	17
Aasta 2008 Noarootsi vallas	18
Nõva vald	19
Aasta 2008 Nõva vallas	20
Oru vald	21
Aasta 2008 Oru vallas.....	22
Ridala vald	23
Aasta 2008 Ridala vallas	24
Risti vald	25
Aasta 2008 Risti vallas.....	26
Taebla vald	27
Aasta 2008 Taebla vallas	28
Vormsi vald	29
Aasta 2008 Vormsil.....	30
1. ASEND JA ÜLDISELOOMUSTUS	31
2. RAHVASTIK	32
2.1. Rahvastikuandmed	32
2.2. Sündimus	32
2.3. Suremus	33
2.4. Abielustatistika	33
2.5. Iive	34
2.6. Ränne	34

3. MAAREFORM	35
4. MAJANDUS	36
5. FORTUM ELEKTER	38
6. TÖÖTURG	39
7. SOTSIAALHOOLEKANNE	40
7.1. Sotsiaalstatistika*	41
7.2. Riiklikud sotsiaaltoetused	42
7.3. Omavalitsuse eelarvest väljamakstud sotsiaaltoetused 2008. aastal**	45
7.4. Sotsiaalteenuste osutamine maakonnas	47
7.5. Elluviidud projektid	53
7.6. Aasta sotsiaaltöö tegija	54
8. TERVISHOID	55
8.1. Eriarstiabi	55
8.2. Hambaravi	57
8.3. Kiirabi	57
8.4. Meditsiinipersonaal	58
8.5. SA Haapsalu Neuroloogiline Rehabilitatsioonikeskus	58
9. TERVISEKAITSE	61
9.1. Nakkushaiguste ennetamine ja tõrje	61
9.2. Joogivesi	63
9.3. Kontroll toote ja teenuse valdkonnas	64
9.4. Haridus- ja sotsiaalasutused	65
10. RIIKLIK SOTSIAALKINDLUSTUS	66
10.1. Riiklik pensionikindlustus	66
10.2. Muud hüvitised ja väljamaksed	66
10.3. Riiklikud peretoetused	66
10.4. Puuetega inimeste sotsiaaltoetused	67
10.5. Riiklik ohvriabiteenus	68
11. HARIDUS	68
11.1. Koolieelsed lasteasutused	68
11.2. Üldhariduskoolid	69
11.3. Haapsalu Kutsehariduskeskus	78
11.4. Tallinna Ülikooli Haapsalu Kolledž	84
12. KULTUUR	90
12.1. Kultuurisündmused	90
12.2. Rahvakultuuripreemiad ja tänuetused	91

12.3. Kultuurkapitali Läänemaa ekspertgrupi tänuotoetused 2008. aastal.....	94
12.4. Rahvakultuuriüritused 2008	94
12.5. Raamatukogud	100
12.6. Läänemaa muuseum.....	117
12.7. Rannarootsi muuseum	119

Haapsalu linn

Vapp:

Haapsalu vapil on kujutatud Evangelist Johannese (Läänemaa ja Haapsalu kaitsepühaku) kotkas. Sama kotkas oli algselt ka Saare-Lääne piiskopkonna vapil. Hiljem lisandus linna vapile vabalinna sümbolina kindluse kujutis. Arvatud on, et ilmselt on vapil kujutatud mitte niisama abstraktset torni nagu enamasti, vaid konkreetselt Haapsalu linnust.

Lipp:

Haapsalu lipp pärineb 1930-ndatest aastatest.

Lipp koosneb kahest osast: esimene osa (1/3) koosneb kolmest võrdsest laiust - sinine, keskel valge, teine osa (2/3) samuti kolmest laiust - ülal ja all valge, keskel sinine.

Linnalipp on alaliselt heisatud linnavalitsuse hoone ees asuvasse lipumasti.

Pindala: 10,6 km²

Elanike arv seisuga 01.01.2008: 11780

Kontakt:

Posti 34, Haapsalu, 90504

Telefon: 47 25300

e-post: hlv@haapsalulv.ee

Kodulehekülg:

www.haapsalu.ee

Haapsalu piiskopilinnus Foto: Tõnis Padu

Haapsalu raudteejaam Foto: Tõnis Padu

Vaade väikese viigi kaldalt Foto: Tõnis Padu

Rüütli turniir solemmitaselt Foto: Tõnis Padu

Aasta 2008 Haapsalus

Saabunud keerulisele ajale vaatamata on 2008. aasta Haapsalu jaoks igati kordaläinud ja loetelu selle aasta märkidest on õige pikk. Linlastele ja külalistele atraktiivne piiskopilinnus ning vallikraavi rajatud põnev ja omanäoline lastepark, uuenenud staadionikompleks koos kunstmurukattega jalgpalliväljakuga, lõplikult valminud ja kauneid merevaateid pakkuv kergliiklustee Raudteetammil, laienuud ja kauni ilme saanud lasteraamatukogu hoone, põnev mänguväljak linna algkooli juures, värske värvi saanud Raudteemuuseum ja jaamahoone, korda tehtud Tõrukese lasteaiahoone ja kena välimuse saanud sotsiaalmaja I korrus - kõik need on teoks saanud ja linlastele käsutusse antud möödunud aastal. Ja see loetelu pole sugugi lõplik - möödunud aastal on linn investeerinud avalikku linnaruumi 33, 4 miljonit krooni ja seda pole üldsegi vähe. Rõõmu teeb, et positiivse otsuse said ka kaks Haapsalu väga suuremahulist europrojekti: alustasime kultuurikeskuse imposantse hoone renoveerimist ning rannapromenaadi väljaarendamist omanäoliseks Haapsalu kuurordialalugu kajastavaks teemapargiks. Mõlemad projektid peavad jõudma finišisirgele aastal 2010, kui Haapsalu tähistab oma kuurordi 185. sünnipäeva. Linnavalitsus püüabki linnaruumi arendades sajanditevanust kuurordimiljööd säilitada, kuid olla samal ajal avatud ka uuele. Aga selleks, et teha õigeid otsuseid, peame me vana ja uue suhestamisel olema ettevaatlikud. Me peame oskama oma linna näha nende inimeste silmadega, kes hakkavad meie tänast linna ja tänast aega alles sadakonna aasta pärast vaatama.

Kultuuride vaheldumine ja segunemine on olnud läbi ajaloo Haapsalule iseloomulik ja Haapsalu kui kultuurilinna traditsioon ulatub kaugele Eesti Vabariigi algusaastaisse. Haapsalu kultuurihõngu tunnetamiseks on vaja kogeda Haapsalu filmi- ja muusikafestivalide, harrastusteatri, muuseumide – näituste loomingulist õhustikku, aga ka romantiliste ja unikaalsete kontserdipaikade romantikat. Ka möödunud suvel sai Haapsalu otsast otsani kultuuri täis ja meie kunstigaleriide ja muuseumide rohkust ning kultuuriürituste mitmekesisust ja head maitset kiitsid külalised nii lähedalt kui kaugelt. Haapsalu Vanamuusikafestival, keelpillifestival „Viiulimängud“, Augustibluus, Valge Daami festival ja mitmed teised Haapsalu kultuurisuve tippohetked ei vaja ammu enam laiemat tutvustamist. Publik on need omaks võtnud ja eks see olegi kõige suurem tunnustus tegijatele ning neid meil jätkub.

Lastekoori Do-Re-Mi laululapsed juhendaja Anne Pääsukese käe all tõid ära auhindu mitmest riigist. Sirje Kaasik heliloojana, koorijuhina ja lastelaulude autorina on tunnustust leidnud nii lähemalt kui kaugemalt. Need on ainult üksikud näited tublidest inimestest, kes on eelmisel aastal Haapsalule kuulsust toonud ja Haapsalu kui kultuurilinna mainet kujundanud.

Alla ei vannu ka sportlased. Kaia Kanepi tegi suures ilmas imetegusid. Uskumatult edukalt läbi lüüa ühel prestiižikamal spordialal, kus konkurents on ülitihed, on supersaavutus. Ja seda on suutnud väikesest Haapsalust pärit neiu. Ega asjata pärjatud Kaia Kanepi ka 2008. a parimaks naisportlaseks. Saavutatud võidud kinnitavad selle tunnustuse väärimist. Kuid tublisid ja tulemuslikke sportlasi oli teisigi. Linnavalitsusel oli põhjust tunnustada linna poolt nii Vaiko Vooremaad, Nelli Pajo ja tema treenerit Helen Priinitsat, kes saavutasid eelmisel aastal auhinnalisi kohti Euroopa meistrivõistlustel. Nende sportlasekarjäär on eeskujuks kõigile neile noortele haapsallastele, kes on andud oma käe spordile ja tahavad omal alal tippu jõuda.

Linna vapimärki linnale eriliselt osutatud teenete eest annab linnavolikogu välja 1997. aastast alates. 2008. aastal omistati vapimärk kahele tublile naisele – Zelfira Tammikule kui Haapsalu Neuroloogilise Rehabilitatsioonikeskuse kauaaegsele peaarstile ja taastusravi

arendajale ning Piret Hallik-Sassile aastatepikkuse tegevuse eest Haapsalu kultuurielu edendamisel ja kultuurilinna maine kujundamisel.

Kahetsusväärset vähe on linn pööranud tähelepanu oma linna ettevõtjatele. Loob ju ettevõtlus seda rikkust, mida saame hüvedena linlastele välja jagada. Meil on tublisid ettevõtjaid, kes oma töö ja tulemuste läbi väärivad tunnustamist, kuid alati on keegi, kes suudab veelgi enam. Sulev Saareväli, olles aastatega üles ehitanud tugeva ja jätkusuutliku ettevõtte, on võtnud oma südameasjaks aidata kaasa ka linnaelu arendamisele, linna kaunimaks muutmisele. Piiskopilinnuse torni uute kellade paigaldamine, Promenaadil asuva õigeusu kiriku hoone värvimine, Jaani kiriku korrastamine – need on projektid, mida Saareväli on innukalt toetanud ja toetamas praegugi.

Jah, linna suurim rikkus ongi tema inimesed. Kõik need tublid inimesed, kelle üle me uhkust tunneme ja kes on meile eeskujuks jäagitu pühendumisega oma tööle. Ja kõik need tublid linlased, kes hoiavad korras oma kodu ning kelle loomingulisus ja ilumeel muudab kaunimaks ja pilkupüüdvamaks ka meie linna. Haapsalu linnal on tähendust vaid siis, kui ta on linn haapsallastele. Mida rohkem tunnetab Haapsalu elanik linna tuge, seda enam on ta ka ise valmis linna heaks panustama.

Ingrid Danilov

Haapsalu linnapea

Hanila vald

Vapp:

Sinisel kilbil rõngasrist ja langetatud lainelõikeline varras; mõlemad hõbedased. Põhjendus: Hanila kirikaia vanadelt hauakividelt pärinev rõngasristi kujutis sümboliseerib viljakust - põllumehe töökuse tulemust ning jõukuse alust läbi aegade. Vapikilbi sinine värvus ja lainelõikeline varras viitavad valla mereäärsele asukohale ja paljude elanike merega seotud tegevusaladele.

Lipp:

Lipu laiuse ja pikkuse vahekord on 5,5:11 ühikut, normaalmõõtmed 82,5 x 165 cm.

Sinise ristküliku keskosas, 0,5 ühikut ülaservast asub valge rõngasrist läbimõõduga 3 ühikut; selle all 0,5 ühikut lai valge laineline horisontaalvööt, 1 ühiku kaugusel lipu allservast.

Pindala: 232 km²

Elanike arv seisuga 01.01.2008: 1708

Kontakt:

Keskuse tee 3 Kõmsi küla
90102 Hanila vald Läänemaa

Telefon: 477 2243

e-post: vv@hanila.ee

Kodulehekülg:

www.hanila.ee

Karuse kirik

Vatla kool

Sügisene puhtu

Sügisene Puhtu

Aasta 2008 Hanila vallas

Hanila vald omistas 2008. aastal vallavolikogu otsusega Maasoola aunimetuse pikaajasele pedagoogile **Saima Pikkasele**

Hanila valla 2008. aasta tähtsamad tegevused on seotud ehitiste ja rajatiste parendamisega, et oleks võimalik paremal tasemel teenuseid pakkuda.

Üheteistkümne omavalitsuse koostöös on pikalt tegeletud nende territooriumitele jäävate tsentraalsete vee- ja kanalisatsioonisüsteemide arendamisega. 2004. aastal alustati ühise rahataotluse vormistamisega ja hanke ettevalmistamisega. 2008. aastal toimusid selle projekti raames peamised tööd. 2009. aastal lõpetatakse kõik projekti tööd ja AS Matsalu Veevärk alustab tööd vee-ettevõtjana. Hanila vald on finantseerinud projektorganisatsiooni ülalpidamist ja katnud investeeringu omaosalust üle 4 miljoni krooniga. Valla osa kokku 11 omavalitsuse ühisprojekti on üle 40 miljoni krooni. Projekti raames remonditakse Virtsu aleviku ning Kõmsi ja Vatla külade tsentraalne vee- ja kanalisatsioonitorustik ning laiendatakse sellega kaetud ala. Vee kvaliteet kõigis kolmes valla asulas viiakse normidele vastavusse.

Virtsu lasteaia hoonele koostati kapitaalremondiks eelprojekt, mille alusel taotleti vahendeid kohalike omavalitsuste investeeringutoetuste (KOIT) kavast. Projekt hinnati maakondlikus pingereas neljandaks ja osutus sellega rahastatuks. 2008. aasta sügisel alustas Dagopen OÜ Projektbüroo hoone rekonstrueerimise projekti koostamist, et järgneval aastal alustada ehitustöödega. Virtsu lasteaia hoone on amortiseerunud ega võimalda ilma remondita pakkuda piirkonnas kvaliteetset eelkooliharidust. Samuti paikneb hoones kooli tööõpetusklass, perearsti vastuvõtt ja ruume kasutavad ka isetegevuslased.

Vatla mõisakompleksis asuvad kool, raamatukogu, rahvamaja ja spordihoone. 2008. aastal renoveeriti mõisa peahoone saali ahi ja ehitati sinna vanaga peegelpildis uus ahi. Saalis teostati ka sanitaarremont, millega on nüüd võimalik seal läbi viia kooli ja valla üritusi. Jätkati Vatla rahvamaja hoone remondiga. Vahetati välja hoone aknad, remonditi ja soojustati laed, alustati elektrisüsteemi väljavahetamisega. Remondiga jätkatakse, kui vald saab selleks juurde rahalisi vahendeid.

Maanteeameti poolt teostati Virtsu aleviku Tallinna maantee ja sellega piirneva tänavavalgustuse remont. Teed laiendati, et sinna mahuks ära intensiivistunud reisijate ja kaupade vedu Saaremaale. Liikluse ohutuse tagamiseks rajati kogu asula ulatuses sõidutee kõrvale kergliikluse rada.

Vallasisesse bussitranspordi parendamiseks liisiti vallale kasutatud 50 kohaline buss. Valla kasutada on nüüd kolm bussi, millega suudetakse tagada valla elanike ja allasutuste teenindamine.

2008. aastal lõpetati valla kõige suurema surnuaia, Karuse kalmistu, inventariseerimine ja alustati Kõmsi kalmistu inventariseerimisega. Tööd teostatakse valla ja Muinsuskaitseameti koostöös.

Arno Peksar

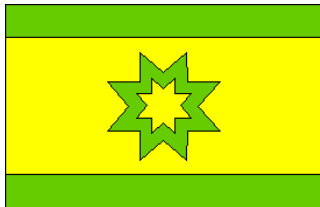
Hanila vallavanem

Kullamaa vald

Vapp:

Kuldsel kilbil roheline pügalrist, mille keskel samasuunaline ja -kujuline väiksem kuldne pügalrist. Kaarlõikelisel rohelisel vapitüvel kuldraha.

Lipp:

Ristkülikukujulise kollase lipu ülemise ja alumise servaga piirnevad rohelised laiud - kumbki üks ühikut lipu kogulaiusest. Kollase laiul keskel on roheline pügalrist, mille keskel samasuunaline ja -kujuline väiksem kollane pügalrist.

Pindala: 224,57 km²

Elanike arv seisuga 01.01.2008: 1296

Külade arv: 14

Kontakt:

Kullamaa küla Kullamaa vald
Läänemaa 90701

Telefon: 47 24760

e-post: info@kullamaa.ee

Kodulehekülg:

<http://www.kullamaa.ee>

Helisev Kullamaa 31.mai 2008. Arvo Tarmula foto. 35.

Kullamaa lasteaed tähistas detsembris 2008 oma sünnipäeva. Tänaõpetajad koos õpetajatega.

Liivi ajaloo päev 21.06.2008. Hanno Ratase foto

2008.a Kullamaa valla poolt paigaldatud Ollimäe bussiootepaviljon. Üllar Aruksaare foto

Üllar

Aasta 2008 Kullamaa vallas

2008. aastat võiks võrrelda eestimaise šokolaadiga – söödav, kuid pisut mõru. Ilusaid mälestusi varjutavad majanduskriis ning eluraskuste tunnetamine. Tehtud on siiski palju!

Kullamaa Keskkoolis on 219 õpilast. 2008. a remonditi koolimaja 605 000 kr ulatuses, tänu riigi rahale rajati turnimisvõrk ja korrastati jalgpalliväljak. Lasteaia mööblit täiendati 30 000 kr ulatuses. 12. detsembril tähistas Kullamaa lasteaed 35. aastapäeva.

31. mail toimus Läänemaa Laulupäevana „Helisev Kullamaa“, pühendatud Rudolf Tobiase 135. sünniaastapäevale. 21. juunil korraldas Liivi Naisselts Liivi ajaloopäeva. 23. juunil, Võidupühal, autasustati kaunima kodu konkursi võitjaid Arvi Laidet Kullamaalt, Pille ja Toomas Saulepit Koluverest, Meida ja Adam Habermanni Üdrumalt ja Mai Tammsalut Ubasalust. Kullamaa Rahvuspäeval, 18. oktoobril mälestati Kullamaa suurkujusid: Hirsch – 180 ning Veidermaa - 120. Seltsitegevust toetab vald projektipõhiselt. 2008. a eelarves oli selleks 100 000 kr, teist samapalju sai spordile. Aktiivne on Üdruma Küla Selts, mille ettevõtmisel on valminud Üdruma setsimaja. Oma rahvamaja renoveerib ka Kullametsa külaselts. Aktiivselt tegutsevad Liivi Naisselts, Kullamaa Käsitöö Selts. Tegevust alustas Koluvere Küla Selts. Jahi- ja kalamehi koondab Kullamaa Jahi- ja Kalameeste Selts. Sporditööd veab Kullamaa Spordiklubi. Uue alana on lisandunud vibulaskmine MTÜ Lääne Vibulaskjad ja Kullametsa viburada eestvedamisel. 2008. a korraldati mitmeid küladevahelisi spordivõistlusi. Kullamaa jalgrattakross toimus juba 5. korda. Pika traditsiooniga on Jüriööjooks ja Maijooks. Lõpetati Kullamaa tehisjärve saneerimine, edaspidi on plaanis järve ümbruse haljastus. Teine suur projekt oli kolme küla vee- ja kanalisatsioonisüsteemide rekonstrueerimine. Puhastati Liivi külas Liivi paisjärve ääres olev lastetiik. Valla teedesse investeeriti 1862 136 kr. Teid parandati Kullamaa, Üdruma ja Leila külas. Paigaldati bussiootepaviljonid Ollimäele ja Turplasse.

Aukiri seoses Liivi ajaloopäeva korraldamisega ja juubeliga - Virve Leht.

Tänukirjad seoses Liivi ajaloopäeva korraldamisega - Manivald Müüripeal, Ain Livental, Viivi Liventaal, Vello Tohter, Kati Läll, Ants Lind, Ats Kasemaa, Inge Matteus, Margit Jõela, Helme Vendel, Marika Hamburg, Aime Ratas, Suule Luigand.

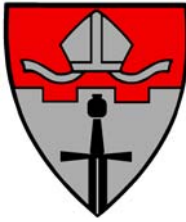
Tänukiri seoses tegutsemise 5. aastapäevaga - rahvatantsurühm „Kullamaa Kullakesed“. Kullamaa Medal pikaajaline töö eest Kullamaa Keskkoolis ja seoses Läänemaa 2008. a õpetaja tiitliga - Heldi Leidsalu. Kullamaa Vapimärk pikaajaline töö eest Liivi raamatukogus ja seoses Läänemaa 2008. a parima maaraamatukoguhoidja tiitliga - Helme Vendel. Kullamaa Vapimärgid Kullamaa valla külaelu edendamise ja Kullametsa seltsimaja rekonstrueerimise eest - Anne Tuulik ja Rita Saviir. Aukirjad Kullametsa seltsimaja rekonstrueerimisele kaasa aitamise ja külaelu edendamise eest - Merike Strööm, Kristi Post, Ago Kirsipuu. Aukiri Lõuna-Läänemaa laste lauluvõistluse korraldamise ja laste eduka juhendamise eest lauluvõistlustel ning seoses Läänemaa kultuuritegija 2008 tiitliga - Ülle Tammearu. Aukiri raamatu „Kodulooline Kullamaa loodusturistile“ eest ning seoses Läänemaa kultuuritegija 2008 tiitliga - Lembitu Tarang.

Üllar Aruksaar

Kullamaa vallavanem

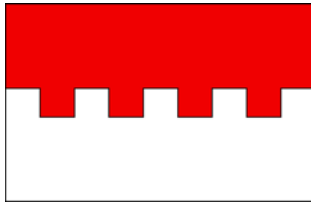
Lihula vald

Vapp:

Põigiti müürihambuliselt poolitatud kilbi punasel ülemisel poolel on hõbedane piiskopimitra. Alumisel hõbedasel väljal on kilbi alumisest servast tõusev musta mõõga käepidemepoolne osa. Vapivärvid viitavad Läänemaale, Liivi ordule ja tsistertslastele. Müürihambuline jaotus tähistab kaitsefunktsiooni ja osutab sellisena eestlaste muistsele maalinnale ning hilisemale piiskopi- ja ordulinnusele. Mitra tähistab piiskopivõimu, mõök ordu ja Lihula mail peetud taplusi. (Kavandi autor Priit Herodes)

Lipp:

Lipp on horisontaalsuunas müürihambuliselt poolitatud. Lipu ülemine pool on punane, alumine valge. Valge pool algab müürihambaga. Iga hamba pikkus on 1/9 lipu pikkusest, laius 1/7 lipu laiusest. Lipu laiuse ja pikkuse suhe on 7:11. Kandelipu suurus on 105 x 165 cm. (Kavandi autor Tõnu Kukk)

Pindala: 384 km²

Elanike arv seisuga 01.01.2008: 2810

Külade arv: 25

Kontakt:

Jaama 1 Lihula

Läänemaa 903021

Telefon: 47 24630

e-post: vallavalitsus@lihula.ee

Kodulehekül:

<http://www.lihula.ee>

Vallavanem tervitab Vabariigi Presidenti. Foto: L. Vaimla

Jüri Uluots'a põrm viimasel teekonnal. Foto: M.Källe

Rahvas Jüri uluotsa matustel

Peaminister Andrus Ansip peab kõnet. Foto: M.Källe

Aasta 2008 Lihula vallas

Aasta oli Lihula vallale üsnagi edukas. Lõpule jõudis ulatuslik ja mahukas Lääne-, Rapla- ja Pärnumaa valdu hõlmav projekt „Matsalu alamvesikonna asulate vee- ja kanalisatsioonirajatiste rekonstrueerimine ja laiendamine“. „Sajandi projekti“ tulemusel rekonstrueeriti kilomeetrite viisi olemasolevaid Lihula, Tuudi ja Kirbla vee- ja kanalisatsioonitorustikke ja paigaldati uusi. Ühtlasi sai enamik Lihula linna tänavaist uue katte. Ettevõtmist, mille maksumus oli üle 80 miljoni krooni, rahastas 90% ulatuses Euroopa Liit Ühtekuuluvusfondi kaudu.

2008. aastal alustati mitme Lihula valla jaoks väga olulise ehitusega, mida oli ette valmistatud juba aastaid. 2008. a sügisel algasid 1970ndatel aastatel ehitatud Lihula lasteaia rekonstrueerimise tööd. Lasteaia maja uuendatakse täielikult, maja laiendatakse ning korrastatakse õueala. Kohtade arv suureneb 92-lt 112-le. Kokku on ehituse maht ligi 22 miljonit krooni, millest 70% katavad Euroopa Liidu Struktuurifondid. Ehitustööde lõpptähtajaks on 2009. aasta sügis.

2008. aastal allkirjastati leping OÜ Lihula Soojuse Lihula katlamaja rekonstrueerimiseks, mille käigus vahetatakse välja katlamaja seadmed, paigaldatakse 1,8 MW võimsusega rohtset biomassi ja hakkpuitu kasutav katel ning ehitatakse katlamaja külge biokütuste ladu. Katlamaja peab valmima 2009. aasta sügisel. Tegu on Eestis seni ainulaadse projektiga, mille eesmärgiks on võtta Lihula linna kütmisel kasutusele Matsalu rahvuspargis ja ka mujal vallas seni kasutuseta olnud rohtne biomass - hein, pilliroog, põhk. Projekti ligi 12 miljoni kroonisest maksumusest on 50 % enda kanda võtnud Islandi, Liechtensteini ja Norra riik Euroopa Majanduspiirkonna finantsmehhanismi vahendusel.

31. augustil 2008 maeti Kirbla kalmistule Kirbla kihelkonna Uluste külast pärit õigusteaduste professor Jüri Uluots, kes on läinud ajalukku Eesti Vabariigi peaministrina presidendi ülesannetes meie rahvale väga rasketel II maailmasõja aastatel. Matusetalitusele väikesel Kirbla kalmistul oli kogunenud hulganisti rahvast ning kogu Eesti riigi kõrgem juhtkond.

Toimus 6. rahvusvaheline Matsalu Loodusfilmide Festival. 2008. aasta oli festivali jaoks rekordiline, osales 181 filmi 49-lt maalt. Külastajaid koos Haapsalus toimunud filmiseansside külastajatega oli kokku ligikaudu 6 600.

24. augustil möödus 70 aastat kesk- ja gümnaasiumihariduse andmise algusest Lihulas, mida tähistati vääriliselt. 1938. a alustas tegevust Lihula Erarealkool, millest sai hiljem Lihula Keskkool ja peale Eesti iseseisvuse taastamist Lihula Gümnaasium.

2008. aastal tunnustati Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse (EAS) poolt loodusturismi ettevõtet OÜ Kumari Reisid kui ühte Turismi Uuendajat aastal 2007. Huvi loodusturismi vastu suureneb järjest, sellest andis tunnistust ka Eesti Vabariigi President Toomas Hendrik Ilvese külaskäik Matsalu rahvuspargi keskusesse Penijõel.

Lisaks eeltoodule toimus muudki huvitavat: Lihula kultuuripäevad, valla külade spordipäev, Poanse külapäev, Matsalu jalgrattakross .

Anu-Lii Jürman

Lihula vallavanem

Martna vald

Vapp:

Valla vapi koostamisel on aluseks võetud Martna kiriku kui ka kihelkonna ajalugu.

Martna kirik ja kihelkond on oma nime saamisel seotud Püha Martini'ga. Kuna Püha Martini nimelisi kirikuid on Eestis rohkem, siis vapi koostamisel otsustati ta poolitada, nii et üks pool oleks seotud Läänemaaga. Nii on vapi ühel poolel kujutatud Püha Martinit, kes annetab kerjusele pool oma mantlist, ja teisel poolel osa Läänemaa vapist. Vallalipp puudub.

Pindala: 296 km²

Elanike arv seisuga 01.01.2008: 970

Külade arv: 34

Kontakt:

Martna küla, Martna vald

Läänemaa 90601

Telefon: 47 25042

e-post: vallavalitsus@martna.ee

Kodulehekül:

<http://www.lihula.ee>

Esimene koolipäev. Ants Maripuu foto

“Martna 710” tähistamine. Ants Maripuu foto

Nõude maalimine Martna Päevakeskuses

Isetegemise päev Rõude külaseltsi hoones. Ants Maripuu foto

Aasta 2008 Martna vallas

Aasta 2008 on investeeringute ja sihtfinantseeringute poolest olnud valla ajaloos kõige edukam. Euroopa Liidu toetusel renoveeriti vee- ja kanalisatsioonirajatised ning Martna küla rahvas sai puhta joogivee. Renoveeriti kaarhall kus nüüd saab läbi viia kultuuri- ja spordiüritusi. Majandusministeeriumi kaasabil korrastati valla teid.

Martna vallas tegeletakse põhiliselt põllumajandusega. Tegutseb kaheksa põllumajandusettevõtet. Alustati linnufarmi rekonstrueerimist, selle käikulaskmine on planeeritud 2009. a aprillikuusse.

Hoogustunud külaliikumise tulemusel on moodustatud mitmeid seltse ja seltsinguid. Korraldatakse pidevalt külakokkutulekuid. Aktiivselt tegutsevad MTÜ Martna Päevakeskus ja Rõude küla selts, kus korraldatakse palju huvitavaid üritusi. Moodustati Martna Noortekogu, kes korraldab üritusi noortele. Valla sportlased on olnud edukad Vabariigi meistrivõistlustel kreeka-rooma maadluses. Margus Umda sai juunioride arvestuses kuldmedali ja täiskasvanute arvestuses pronksi, Kermo Jänes saavutas õpilaste arvestuses teise koha ja Sven Seiton tuli kadettide arvestuses teiseks.

Martna vallas on põhikool ja lasteaed. Hariduse edendamine kuulub valla prioriteetide hulka, 47% eelarvest kulutatakse haridusele.

Väga oluliseks on peetud koostööd teiste valdadega. Eriti tõhus tegevus toimub turismivaldkonna ühisprojektides: Matsalu mõjupiirkonna turismi- ja puhkemajandus, Marimetsa piirkonna turismimajandus ja Läänema turism.

Olulisemad sündmused, mis toimusid 2008 aastal olid:

Martna kiriku ja kihelkonna 710. aastapäeva tähistamine.

Osaleti Läänemaa küünlaketi üritusel.

Ilmus uus raamat "Kuluse-Martna kirikumõisa küla".

Saueaugu Taluteatris etendati uuslavastust "Meie isa, kes sa oled", mille lavastas Margus Kasterpalu.

Valla edukus sõltub elanikkonnast ja organisatsioonidest, kes oma aktiivsusega aitavad valla elu edendada. Martna Vallavalitsuse tänukirjad said:

Kelli Seiton - noorsootöö arendamise eest Martnas ja maakonnas; Kadri Laansoo ja Rauno Heinvell - tublide saavutuste eest spordis; Imbi Ilmjärv - kauaaegse ja kohusetundliku töö eest õpetajana; Kristina Seiton - ausa ja väarika kodanikuna käitumise eest kaotatud leiu üleandmisel; Kristhel Valper- noorte kaasamise eest ühisüritustele nii vallas kui maakonnas; Rõude küla selts - kultuuri hoidmise ning väärtustamise eest ja külaelu edendamise eest; EELK Martna Püha Martini kogudus - meeldiva ja viljaka koostöö eest; Martna Põhikooli kollektiiv - heategevuskontserdi eest, mille tulu annetatakse Martna valla erivajadustega lastele.

Valeri Ruuse

Martna vallavanem

Noarootsi vald

Vapp:

Kaldjaotusega paremalt poolitatud kuldne-sinise kilbi ülemisel, kuldsel väljal on oks kolme punase ploomi ja kahe rohelise lehega; alumisel, sinisel väljal paremale suunduv ühemastiline kahvelpurjestusega kuldne purjekas.

Lipp:

Lipp koosneb kolmest võrdse laiusega horisontaalsest värvilaiust: ülemine laid on sinine, keskmine must ja alumine kollane. Lipu normaalmõõtmed on 105 x 165 cm, laiuse ja pikkuse suhe on 7 : 11.

Pindala: 296 km²

Elanike arv seisuga 01.01.2008: 908

Külade arv: 22

Kontakt:

Pürksi/Birkas küla, maja nr. 9

Läänemaa 91201

Telefon: 47 24350

e-post: vv@noavv.ee

Kodulehekül: <http://www.noavv.ee>

Bussipeatus Noarootsi valla piiril Foto: Ülo Kalm

Kaunilt uuendatud lasteaia saal Foto: Ülo Kalm

Teeristi külalistemaja Foto: Ülo Kalm

Rooslepa kalmistu taastatud piirdemüür Foto: Ülo Kalm

Aasta 2008 Noarootsi vallas

Vallale tõi aasta mitmeid suuri investeeringuid ja nii nagu elus ikka, ka täitumata jäänud lootusi.

Kõige olulisemad projektid vallale on Pürksi küla vee- ja kanalisatsioonisüsteemide rekonstrueerimine kogumaksumusega 11,6 milj kr, millest 10,43 milj eraldas Euroopa Liidu programm ja 1,17 milj vald. Teise suure investeeringuprojekti abil rekonstrueeriti Pürksi tsentraalkatlamaja. Projekti kogumaksumus oli 6,15 milj kr, millest Keskkonna Investeeringute Keskuse toetus moodustas 3,9 milj kr, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi toetus 1,0 milj krooni, valla toetus 0,25 milj kr ja OÜ Noarootsi Soojuse toetus 1,0 milj kr. Kindlasti valmistab valla lastele suurt rõõmu lasteaia kaunilt remonditud saal. Projekti kogumaksumus oli 0,35 milj kr, millest Hasartmängumaksust regionaalsete investeeringute programmi toetus moodustab 0,27 milj krooni ja valla toetus 0,08 milj krooni. Laiendati Noarootsi kooli õpilaskodu ja lasteaeda. Seda toetas Haridus- ja Kultuuriministeerium 0,28 milj krooniga. Ehitati Osmussaare lõunasadama ujukvai ja tähistati laevatee Siseministeeriumi 0,63 milj kroonise toetuse abil. Valla mitme tee seisukord muutus kindlasti paremaks seoses 2,03 milj kr eest tehtud remondi ja 0,42 milj maksnud hooldusega. Sama oluline kui eelmised projektid oli vallale Rooslepa kalmistu kivimüüri taastamine ja müürile katusekividest katuse paigaldamine. Projekti kogumaksumus oli 0,18 milj kr, sellest valla toetus 0,12 milj krooni ja Riguldi-Noarootsi Kodukandiühingu toetus 0,06 milj kr.

Väikesed projektid, mis meile kõigile rõõmu teevad, on Rooslepa ja Noarootsi kalmistu infotahvlite paigaldamine, mida toetas Riguldi-Noarootsi Kodukandiühing ning Sutlepa ja Hosby vana kalmistu infotahvlite paigaldamine valla toetusel.

Kahjuks jäi alustamata Noarootsi gümnaasiumi uue õpilaskodu hoone ehitus, lõpetamata jäi Noarootsi kooli õpilaskodu ja lasteaia laiendus. Loodan, et see on ajutine seisak ja riigi majandusliku olukorra paranedes viiakse projektid ellu.

Valda toetas 2008. aastal rahaliselt mitu eraisikut, keda südamest tänan.

Paljud aktiivsed inimesed andsid tänuväärse panuse oma ande, teadmiste ja oskuste rakendamisega, osaledes erinevatel võistlustel, tagades ürituste eduka õnnestumise, kodude kaunistamisel, viies ellu olulisi projekte.

Kogu aasta jooksul oli vallale väga heaks koostööpartneriks Riguldi-Noarootsi Kodukandiühing. Minu isiklik ja kogu valla siiras tänu kõigile kõige eest, mida Te möödunud aastal meie ühise kodu heaks tegite! Teie toetus oli vallale suureks abiks.

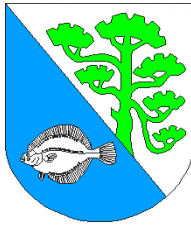
Kokkuvõtteks saab tõdeda, et 2008. aasta tõi vallale mitu suurt investeeringuprojekti, mitmeid toredaid kordaminekuid, Läänemaa kaunima valla tiitli, mis meile kõigile suurt rõõmu valmistavad ja aastat 2008 positiivselt meenutama jäävad.

Ülo Kalm

Noarootsi vallavanem

Nõva vald

Vapp:

Vapi põhimotiivid tulenevad valla asendist ja looduse omapärast. Vald jääb Eestimaa mereäärsele loodenurka, siin on suured metsad ja sood. Meri ja mets on ka valla elanike tähtsamaid elatusallikaid. Vapi sinine värvus ja lestakala sümboliseerivad merd ja kalapüüki. Sinine on ka taeva, nooruse ja lootuse värvus. Hõbedasel väljal olev roheline stiliseeritud rannamänd on metsade ja üldiselt looduse võrdkuju. Hõbedane on samuti valguse, puhtuse ja vaimsuse värvus. Kaldjaotusega paremalt poolitatud hõbe-sinise kilbi ülemisel, hõbedasel väljal roheline mänd; alumisel, sinisel väljal hõbedane lestakala.

Lipp:

Nõva valla lipp on ruudukujuline vapilipp, mille normaalmõõtmed on 105 x 105 cm.

Pindala: 129,6 km²

Elanike arv seisuga 01.01.2008: 439

Külade arv: 8

Kontakt:

Nõva vald

Läänemaa 91101

Telefon: 47 24670

e-post: novavald@novavald.ee

Kodulehekülg: <http://www.novavald.ee>

Nõva vallamaja

Nõva kirik

Kürema männikivi

Aasta 2008 Nõva vallas

2008. aastal võib Nõva vallas täheldada nii mõndagi positiivset.

Kui 2007. aastal nimetati meie valda “ahtraks” vallaks, siis 2008. aastal sündis järelkasvu. Palju õnne vanematele ja edu neile laste kasvatamisel! Keskkonnainvesteeringute Keskuse toel sai korda Nõva küla veemajandus, Peraküla tee üks lõik on nüüd tunduvalt parem kui valda läbiv riigimaantee.

Valla külad on aktiivsemad ja läbi seltsitegevuse on ka palju korda saadetud. 2009. aastal avanevad uued võimalused Leader programmi vahendusel tegevustoetuste taotlemiseks. Tegijaid meil on ning vallavalitsus püüab neid igati toetada ja aidata.

Nõva on sattunud paljude riiklike tegemiste huviorbiiti. Valda külastasid sel aastal Eesti Vabariigi president, regionaalminister ja rahvastikuminister.

Kui riigi eelarvega vähendati riigi teehoiukavas ettenähtud Nõva tee-ehituse rahasummat, siis pärast president Ilvese visiiti esialgne summa isegi suurenes. Usume ja loodame, et korralik tee ikka Nõvale tuleb. Tänuõnad siin ka meie maavanemale, kes on lubanud kõik tähtsamad riigitegelased Nõva kaudu tagasi Tallinna suunata. Seda seni, kui korralik tee Nõvale tegelikkuses tehtud saab.

Üldise majanduslanguse mõju ei ole veel valla tasandile jõudnud, kuid kindlasti tuleb ka meil sellega arvestada. Kainet meelt ja tarkust meile, otsuste vastuvõtjatele.

Kalle Saar

Nõva vallavanem

Oru vald

Vapp:

Valla vapp on alt kumera kilbi kujuline, laiuse suhtega kõrgusesse 5:6. Valla vapp on jaotatud vertikaalselt pooleks, vasak pool roheline, parem pool sinine. Roheline ja sinine värv sümboliseerivad valla mereäärset asukohta. Sinise ja rohelise värvi taustal on 3-est kuldsest viljapeast koosnev kimp, mis sümboliseerib valdavalt põllumajanduslikku tegevust vallas.

Lipp:

Oru valla lipp on ristkülikukujuline vapilipp. Lipu normaalmõõtmed on 105 x 165 cm; laiuse ja pikkuse suhe on 7 : 11 ühikut.

Pindala: 129,6 km²

Elanike arv seisuga 01.01.2008: 950

Külade arv: 15

Kontakt:

Oru vald

Läänemaa 91001

Telefon: 47 24651

e-post: vallavalitsus@oruvald.ee

Kodulehekülg:

<http://www.oruvald.ee>

2008 maakonna tantsupidu

Oru jommid Keedika kokkutulek

Aasta 2008 Oru vallas

Igatihe mällu on 2008. aasta jätnud jälje oma rõõmude ja muredega, ootuste ja unistustega. Ärevad ajad nii riigi juubelit tähistava Eesti kui kogu maailma majanduses küll tuju ei tõsta, kuid eestlane on näinud mitmesuguseid aegu ning tulnud tänu kohanemisoskusele ja maailma asjade mõistmisele hullematestki olukordadest välja. Iga raskus annab uue kogemuse ning tavaliselt teeb tugevamaks.

Sündmusi ja ettevõtmisi oli 2008. aastal mitmeid. Hariduse andmise algusest täitus Linnamäel 105 aastat. Maikuu alguses võtsime õhinal osa üleriigilisest kampaaniast “Teeme ära 2008”, mille käigus andis 130 inimest oma panuse, et koduvald rämpsusust puhtamaks teha. Keedikas, Seljakülas ja Soolus toimusid külapäevad, milles osales üle 400 inimese. Oru simman, pensionäride üritused, Oru rahvamaja ja kooli aastapäeva tähistamine, heakorrakonkurss ning teised üritused tõstsid meie vaimu ja ühtekuuluvustunnet.

Lasteaias jätkus remont. Maja on väljast muutunud rõõmsaks ning värviliseks. Uue ilme sai Vedra kalmistu, mitmeid kilomeetreid küladeid on saanud mustkatte. Linnamäel tehakse algust vee- ja kanalisatsioonisüsteemide uuendamisega ja sellega seoses ulatuslike kaevetöödega.

Oleme osa Eesti riigist, meie olevik ja tulevik ei saa palju erineda riigi käekäigust, riik ja vald ei saa olla parem kui me ise oleme, harigem end ise paremaks, mõelgem positiivselt ja hoidkem lähedasi, sõpru ja oma tervist!

2008. aastal pälvisid Oru vallavolikogu ja vallavalitsuse tunnustuse mitmed tublid inimesed erinevatelt elualadelt:

Arne Tamm – riiklikult tunnustatud lihavesikasvataja; Marju Heldema – tunnustatud täiskasvanute koolitaja; Jaak Aasma ja Mare Martin, Lii ja Ahti Küünarpuu, Kalev ja Liili Heilu – 2008 aasta valla heakorrakonkursi võitjad; Viktor Vilks ja Arne Lauri – töö eest OÜ Linnamäe Peekon heakorratööde korraldamisel; Linnamäe Lihatööstuse juhataja Tarmo Küla – tunnustus ettevõtluse arendamise eest; Priit Uus – väikeettevõtluse arendamise ja meeldiva teenindusega asutuse kujundamise eest; Heino Kirs – tunnustatud ettevõtja ja ürituste toetaja; Edita Luik, Aive Nõupuu, Kaidi Sits, Kadi Paaliste, Ahto Lääts – tublid laste huvitegevuse korraldajad; valla konstaabel Jaanika Porn – panuse eest lasteürituste korraldamisel; Elle Paio, Viktoria Mítmann, Anne Sildoja, Marta Nõupuu – tublid korteriühistute asjaajajad; Einar Uudam – vabatahtliku sotsiaaltöö tegija; Malle Järve, Anti Järve, Astrid Rääli ja Aarne Rääli – entusiastlikud külapäevade korraldajad; Juhan Telling – innustunud spordimees, osales 2008 aastal Euroopa veteranide kergejõustikuvõistlustel; Lauri Lilleoks, Marili Lepiku, Ille Vatter, Kerda Ledis, Tiina Laurand – tublid spordi- ja kultuuriürituste korraldajad.

Arno Kelnik

Oru vallavanem

Ridala vald

Vapp:

Rõngasrist sümboliseerib elupuud, mis tähendab igavest elu ning pärineb unikaalselt muistiselt, milleks on trapetsikujuline hauaplaat Ridala kiriku edelanurga lähedal. Risti harude vahelised kollased sektorid sümboliseerivad Päikeseketast ilmasamba otsas.

Punase kilbi alumisest servast tõusev hõbedase ääristusega must, jalaga rõngasrist. Risti harudevahelised sektorid on kuldsed.

Lipp:

Ridala valla lipp on vapilipp, millel on vapil olevad kujundid pööratud horisontaalseks. Punase kanga vardapoolsel osal on must valge äärisega rõngasrist. Risti lehvipoolne haar väljub ringist ning läbib horisontaalselt lehvipoolse lipuvälja. Risti harude vahelised sektorid on kollased. Lipu normaalmõõtmed on 105x165 cm ning laiuse ja pikkuse suhe 7:11.

Pindala: 253,4 km²

Elanike arv seisuga 01.01.2008: 3017

Külade arv: 56

Kontakt:

Tallinna mnt 83, Uuemõisa,
Läänemaa 90401

Telefon: 47 24670

e-post: info@ridala.ee

Kodulehekül: <http://www.ridala.ee>

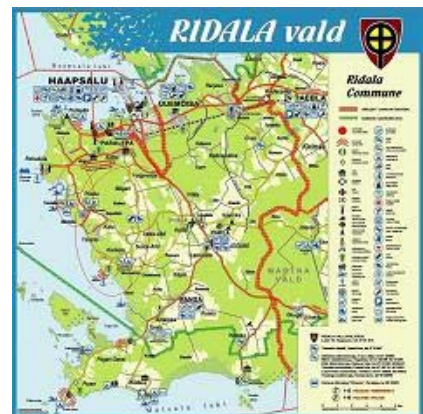
Saunseltsimaja

Ridala kooli juurdeehitus

Lumine mõis

Ridala valla kaart

Aasta 2008 Ridala vallas

Ridala vallas tegutsetakse alati. Ka 2008. aasta oli tõine. Kõige suurema rahakuluga seondub ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teema, mille lahendused on olemas Haapsalu reoveealale jääval valla osal Uuemõisas ja Paralepas. Rahalises mõttes on ebaselged aga Panga ja Jõõdre piirkonnad, kus meie ootuseks on saada lõpuks operaatoriks Haapsalu Veevärk AS.

Viimastel aastatel oleme enam panustanud oma koolidesse ja lasteaedadesse. Meie suurim kool - Ridala Põhikool sai 2006. aastal juurdeehituse. Kooli peahoone rekonstrueerimist alustasime 2008. aastal, mis aasta lõpuks peaaegu lõpetati, toetust saime Kohaliku Omavalitsuse Investeeringutoetuste (KOIT-kava) raames 5,7 miljonit krooni ja ise panustame 1,9 miljonit. Oluline on, et lõppes kivisöega kütmine ja sellega seonduv õhu saastamine. Meil õnnestus seal ka lasteaed korda teha ja viia seegi üle maaküttele – toetust saime selleks Keskkonnainvesteeringute Keskuselt (KIK-ilt) 545 000 krooni ja oma eelarvest lisasime 553 000 krooni. Nüüd jääb järke ootama valla suurim piirkond, 1 055 elanikuga Uuemõisa, kus lasteaeda veel üldse pole. Olukorra muudab pinevaks asjaolu, et linn ei võta meie lapsi enam oma lasteaedadesse ja kahjuks ei realiseerunud ka taotlus riiklikku lasteaiakohtade loomise programmi, kuna see lõpetas oma tegevuse. Ridalas sündis 2008. aastal 42 last ja seetõttu on tegemist eriti pakilise probleemiga.

Uuemõisa kiire arenguga seondub ka sinne soojamajandus. Vahetamist ootavad Haudejaama elumupiirkonna soojatrassid ja võimsust on vaja lisada tahkekütte katlale, et vedelkütuse osakaal oleks väiksem ja sellega seoses väiksem ka toasooja hind. Kuna valla piirile ehitatakse uus kaubanduskeskus ja tarbijaid tuleb juurde, siis on kavandatavad arengud selles valdkonnas vallale väga olulised.

Eriti rõõmustav on üle 30 kodanikeühenduse tegevus Ridalas. Agarate eestvedajate abil toimub aktiivne tegevus oma elukeskkonna kujundamisel – ka siin püüame nendega sammu pidada, et võimaldada rahalist toetust kogukonnateenuste väljaarendamiseks ja toetada neid kõigis ettevõtmistes – sel aastal oli see pisut üle 755 000 krooni.

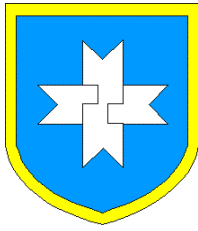
Endiselt on aktiivne ehitustegevus. Aastal 2008 väljastasime 84 ehitusluba, 121 korral projekteerimistingimusi, 92 kirjalikku nõusolekut ja 21 kasutusluba. See annab alust loota, et elanikkonna kasv jätkub. Kindlasti tuleb korrastada ka mõisahoones asuv Uuemõisa Algkool, ehitada siia lasteaed, saada nõuetele vastavaks kõik reoveealad ja panustada olulisel määral teede katendite uuendamisele. Meie asukoht linna lähedal ja mereäärsel alal ning aktiivne tegevus kodanikeühendustes soodustavad elamist ja töötamist Ridala vallas.

Toomas Schmidt

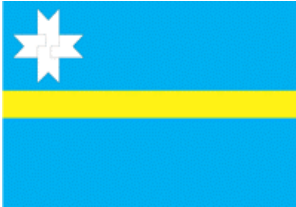
Ridala vallavanem

Risti vald

Vapp:

Sinine värv sümboliseerib taevast, ausust ja siirust. Kuldne sümboliseerib jõukust ning hõbedane on ristivate maanteed ja elutarkuse värv. Helesinisel kuldse äärisega kilbil hõbedane pügal(põimik-) rist. Kujund pärineb vöökirjalt.

Lipp:

Ristkülikukujuline sinine lipp, millel on vardapoolses nurgas valge pügal (põimik-) rist, lipu keskel kollane horisontaalne triip. Kollase triibu laius on 1/7 lipu laisusest. Lipu laiuse ja pikkuse suhe on 7 : 11ühikut. Lipu normaalmõõtmed on 105 x 165 cm.

Pindala: 129,6 km²

Elanike arv seisuga 01.01.2008: 902

Külade arv: 5

Kontakt:

Risti vald Tallinna mnt 4

Läänemaa 90901

Telefon: 47 35050

e-post: vv@risti.ee

Kodulehekül:

<http://www.risti.ee>

Risti Kuijoe kolakoja ehitus Foto: Rein Kruusmaa

Risti perekond Oonemariid Valdadae talimangudel kabetamas Foto: Rein Kruusmaa

Risti staadioni koristustalgud Fotp: Rein_Kruusmaa

Risti Vald puhtaks päevaga Foto: Rein Kruusmaa

Aasta 2008 Risti vallas

Risti vald on demokraatlikult moodustatud võimuorgan, mis korraldab kohalikku elu valla haldusterritooriumil, lähtudes seadustest, valla elanike huvidest, vajadustest, arvestades võimalusi ja arengu vajadusi. Risti vald sai omavalitsusliku haldusüksuse õigused 20. veebruaril 1992. aastal, seega on vald oma 17-ne eluaastaga puberteedieast välja kasvamas. Vald on sarnaselt enamikule maaomavalitsustele kahaneva rahvastikuga omavalitsus. Rahvastikumuutused avaldavad negatiivset mõju valla eelarve tulubaasile, kahandavad investeerimisvõimekust ja seavad omavalitsuse koolipidajana raskesse olukorda: vähenev õpilaste arv mõjutab kooli rahastamist, mis omakorda raskendab heade õpetajate palkamist ning võib mõjutada õppekvaliteeti. Vähene rahvaarv on takistuseks paljude huvitegevuste korraldamisel, sest puudub vajalik hulk harrastajaid. Positiivsena võib tõdeda langustrendi pidurdumist. Risti vald on tuntud turvalise ja rahuliku paigana kus tahetakse elada. Võimalust selleks pakub suhteliselt madalate hindadega kinnisvara. Sisserände takistuseks ja valla oluliseks arengutõkkeks on kohapealsete töökohtade puudumine. Ometi on maksumaksjate üldarv aasta-aastalt kasvanud (2002. a 366 inimest ja 2007. a 407). Töötuse tase on seni olnud suhteliselt madal, mõningane probleem on olnud pikaajaliste registreerimata töötutega. 2008. a alanud majanduskriis on olukorda muutnud ja töötuse tase vallas on mitmekordistunud. Meie vald ettevõtluse edulugudega kiidelda ei saa. Suuresti baseerub meie majandustegevus 90-ndate aastate alguses läbi erastamisprotsessi tekkinud ettevõtete järjepidevusel. Lisaks paarile suuremale tegutseb tosinkond paari töötajaga mikroettevõtet, mis annavad tööd peamiselt omanikele ja nende pereliikmetele. Äriregistri andmetel on oma asukohaks määranud Risti valla üks aktsiaselts, 29 osahingut ja 23 füüsilisest isikust ettevõtjat. Pooled äriühingutest ei deklareerinud 2007. a majandustegevust, teisisõnu seisavad „riiulil“. Üle 1 mln kroonist käivet on deklareerinud 8 ettevõtjat, suurim aastakäive oli veidi üle 8 mln kr. Põhitööandjaks vallaharvadele on Risti Vallavalitsus, mis annab kokku tööd 47-le vallas elavale inimesele (kool, lasteade jne). Järgnevad Piirsalu Põllumajandusosahing (POÜ) 30-ne, AS Lääne Risti 16-ne ja Lääne-Eesti Päästkeskus 10-ne inimesega. Samad ettevõtted juhvivad ka valla maksumaksjate TOP-i. 2008. a aasta üheksa kuu keskmiselt on ühes kalendrikuus teinud 484 isikule väljamakseid kokku 337 ettevõtjat. Keskmise vallakodaniku brutosissetulek on 10 157 kr (valla palgaliste keskmine töötasu on 8 119 kr). Üle poole elanikest töötab väljaspool valda ning on hajutatud väga suure hulga tööandjate vahel. Majanduslikult keerulisel ajal on see positiivne, kuna üksiku ettevõtte pankrott ei too kaasa massilist tööpuudust. Teisalt nõrgendab igapäevane kaugelasuva töökoha ja kodu vaheline pendelränne inimeste pere- ning kogukondlikku kokkukuuluvust.

Valla ees seisvad olulisemad probleemkohad ei ole muutunud. Lähiaastate ilmselt valusaimaks probleemiks saab olema Risti Põhikooli jätkusuutlikkuse tagamine. Täiendav liitklasside moodustamine on vältimatu. Kooli jätkusuutlikkuse tagamiseks on koostamisel kontseptsioon jalgpallikallaku sissetoomiseks õppekavasse. Aruandeaasta sügisest toimuvad jalgpallitreeningud professionaalse treeneri käe all. Ideed toetab võimla olemasolu ja jalgpalliväljaku arendus. Koostamisel on kooli arengukava ja plaanis sisehindamise läbiviimine. Planeeritud olulisematest tegevustest on täidetud: hooldekodu katuse ehitus, jalgpallistaadioni ala planeerimine, aluskatte ja ääre kivide paigaldamine, vee- ja kanalisatsioonirajatiste rekonstrueerimise projekti III etapi ehitustöödega on alustatud. Ette on valmistatud prioriteetsed arendusprojektid:

Rein Kruusmaa

Risti vallavanem

Taebbla vald

Vapp:

Rohelisel kuldse välisäärisega vapikilbil on kaks kuldset kujundit - vankriratas ja kahepoolne taluvärv, mis moodustavad ühtse sümboli.

Põhjendus: Vankriratas sümboliseerib tööd ja liikumist. Kahepoolne taluvärv sümboliseerib kodu ning neid ümbritsev väliseääris viitab hea töö ja ilusa kodu omavahelisele seotusele. Roheline värv vapil viitab valla pidevale arengule, kuldne on küpsuse ja jõukuse värv.

Lipp:

Taebbla valla lipp on täisnurkne roheline kangas, mille laiuse ja pikkuse suhe on 7:11 ja lipu normaalsuurus ei ületa riigilipu normaalsuurust ehk 1050 x 1650mm. Lipu keskel on vapi kujutis, mille kõrgus moodustab 2/3 lipu kõrgusest. Pidulik lipp võib olla ümbritsetud kuldse narmasäärisega ja olla kaunistatud ilunööridega. Roheline ja kuldne värv lipul on sama toon vapi rohelise ja kuldsega.

Pindala: 129,6 km²

Elanike arv seisuga 01.01.2008: 2674

Külade arv: 17

Kontakt:

Taebbla alevik Haapsalu mnt 6

Läänemaa 90801

Telefon: 47 20300

e-post: vv@taebbla.ee

Kodulehekül:

<http://www.taebbla.ee>

Beebipidu uues Taebbla noortekeskuses

Hooaja avamine Koela muuseumis

Menukas rattakross Marimetsa Kapp sai alguse Taebbla vallast

onore plaadisalvestus Lääne-Nigula kirikus

Aasta 2008 Taebla vallas

Taebla vallas on suhteliselt hästi arenenud ja mitmekülgne ettevõtetus. Lisaks mitmetele avalikku teenust osutavatele asutustele (koolid, lasteaia, vallavalitsus) on olulisi tootmisettevõtteid: AS Maag Lihatoöstus (ligi 200 töökohta), AS Cipax Eesti, AS Kestvuspuit, AS Pal-Klaas, AS Tradex, OÜ Nigula piim jne. Lisaks võimaldab hea bussühendus käia tööl ka Haapsalus. Koostöös AS Taebla Kodu ja Cipax Eesti AS-ga valmis Taebla tööstuspiirkonna veevõtukoht, mis tõstab turvalisust kogu aleviku jaoks. AS Maag Lihatoöstus sai Läänemaa töötaja sõbra tiitli. Mitmeid aastaid oli Taebla vallas ainukene külaselts Koelas. 2008.aastal tekkis juurde 3 külaseltsi, kes tegusalt ka toimetama on asunud. Esimene neist oli Palivere aleviselts, kes on korduvalt heakorratalgutel ja ürituste korraldamisel abiks olnud. Vastloodud Kirimäe külaselts sai Kai ja Avo Ruutsoolt kingiks külaplatsi, kus on esimesed talgudki peetud. Ka uhiuus Nigula külaselts korraldab külarahvale üritusi ja algatas mänguväljaku rajamise. Mitmeid huvitavad vaatamisväärsused väärtustavad elukeskkonda ja meelitavad turiste. A.Laikmaa majamuuseum, Lääne-Nigula kirik, Koela talumuuseum, Kuliste aas, Pikajalamägi jne. Koostöös mitmete omavalitsustega ehitati raudteetammist jalgrattatee, mis aitab ohutumalt Riisiperest Haapsallu sõita ja ka vaatamisväärsustega tutvuda. 2008.aasta oli tegus aasta, mille jooksul tehti mõnedki silmaga nähtavad investeeringud. Oluliselt paranes valla teede olukord. Algas maantee renoveerimine, mille raames rajatakse Priguldi-Taebla kergliiklustee koos valgustusega. Enamus töid sai tehtud ja nii jalakäijad kui tervisesportlased on tee ruttu omaks võtnud. Tänu maantee remondile said kõvakatte ka mitmed väiksemad riigiteed. Lisaks toimus 2-kordne pindamine Tööstuse tänaval Taeblas ja Koela-Poe teel ning Palivere raudteejaama jalgteel. Kruusateede remont oli valdavalt Tagavere küla piirkonnas. Investeeringuid jätkus ka mujale. Palivere Lasteaias vahetati katusekate, Taebla Gümnaasiumis paigaldati spordisaali ventilatsioon. Palivere Põhikooli spordihoones paigaldati tuletõrjesignalisatsioon. 2008.aastal paigaldati tuletõrjesignalisatsioonid ka mõlemasse lasteaeda. Nii Taebla kui Palivere lasteaia 4 rühma (kokku 8) on lapsi täis, kuid samas ei ole ka järjekorda. Ka koolidesse jätkub õpilasi. Taebla Gümnaasiumis õppis 274 ja Palivere Põhikoolis 104 õpilast.

Taebla vallas on 3 toimivat laste- ja noortekeskust (ANKi). Taebla laste- ja noortekeskus sai omale uued rõõmsavärvilised remonditud ruumid. Lisaks tegutsevad skaudid ja toimub noorsootöö koolide ja koguduste juures. 2008.aastal vahetati Taebla kultuuri- ja spordikompleksi katusekate ning spordisaali aknad. Maja muutus tublisti soojemaks ja sõbralikumaks. Valla (kogu maakonna) ainulaadne vabaõhulava Kuliste aas sai kauaoodatud parkla.

Koela muuseumis lõppes ulatuslik renoveerimistöo EAS-lt saadud projektitoetuse abil. Vahetati rookatus, ehitati vankrikuur, paigaldati välikäimlad.

Taebla valla eelarve on üldjuhul koostatud konservatiivselt. 2008.aastal laekus tulumaksu 21076,3 tuh krooni. Laenu ei võetud ja kõik vajalikud investeeringud teostati põhitulude laekumisest või sihtotstarbelistest toetustest.

Ülle Erman

Taebla vallavanem

Vormsi vald

Pindala: 96 km²

Elanike arv seisuga 01.01.2008: 320

Külade arv: 14

Kontakt:

Vormsi vald, Hullo küla

Läänemaa

Telefon: 47 24072

e-post: vv@vormsi.ee

Kodulehekülg: <http://www.vormsi.ee>

Paat merel Foto: Kaia Ling

Rõngasrist Vormis surnuaial Foto:Kaia Ling

Vormsi kirik Foto:Kaia Ling

Aasta 2008 Vormsil

Vormsi tegeleb jätkuvalt oma näo ja isikupära otsingutega eeskätt kultuuri, aga ka hariduse jm valdkondades. Omajagu on tehtud edusamme ja usutavasti jätkub neid ka edaspidiseks. Saare suuremateks valupunktideks on aga endiselt aastaringsest kohapeal elava meditsiini töötaja puudumine, parem praamiliikluse korraldus, elanike vähesus ...

Vormsil tegutseb jätkuvalt oma Lasteaed-Põhikool, kus 2008. aastal õppis 16 õpilast ning töötas 8 õpetajat. 2008. a kevadel lõpetas siin põhikooli 2 õpilast, 2008. a sügisel lisandus kooli 4 uut õpilast. On tore tõdeda, et koolil on oma pikemate ja vähemate traditsioonidega toimiv omalaadne aastaring.

Lasteaias käis 2008.aastal ~10 mudilast vanuses 2-7 . Lasteaialapsed on alati oma meeleolukate ülesastumistega naeru suule toonud pea kõigil tähtsamatel saareüritustel. Samuti koostatakse Vormsi lasteaias juba mitmendat aastat päris ainulaadset oma aabitsat, kuhu suuremad põnnid aasta jooksul saarel ringi käies ning asjatundjatega kohtudes teadmisi koguvad. 2008. Aasta aabitsa teema oli „Keskkond“.

Vaadates tagasi 2008. a kultuurilisele tegevusele saarel, võib öelda, et senisest rohkem tegeldi vanade traditsioonide taasavastamise ja ellukutsumisega. Nimelt algasid just 2008. a Vormsi kultuuripäevad, kus huvilised said kuulata loenguid eesti-rootslaste ajaloo, samuti õppida vanemat käsitööd. Lisaks algatati siin kursused, mille käigus saab nii oma kätega meisterdada kui mängima õppida ainulaadset Vormsi pilli talharpat. See ettevõtmine päädis oktoobri lõpul rahvamajas toimunud ühisõhtuga, kus vastsed pillimeistrid vanu lugusid esitasid ning sai kuulata vanu Vormsi legende.

Saare tavapärase suursündmus oli ja on 29 juulil peetav Olavipäev.

Üle-Eestilise tähtsusega üritus oli fotokonkurss „Avasilmi-Vormsi 2008“, mis tõi kevade ja suve jooksul saarele sadu fotohuvilisi. Ühtekokku võttis võistlusest osa 208 inimest, kes osales seal 1253 uue ülevõttega saarelt.

2008. aastal tegime korda kiigeplatsi ja rahvamaja katuse, jätkasime kooli spordiväljaku parendamist. Suur investeering (tänu KIK'il) oli jäätme pressi ostmine. Erasektori suurinvesteeringuks võime nimetada kõrtsi Krog Nr. 14 avamist vanas meiereis, mis oma väljapeetusega ja omanäolisusega on vaieldamatult üks saare külastajate ja ka kohalike ajaveetmise meelispaik.

Aasta algusesse jäi täielikult renoveeritud avaliku interneti punkti ja kaupluse avamine.

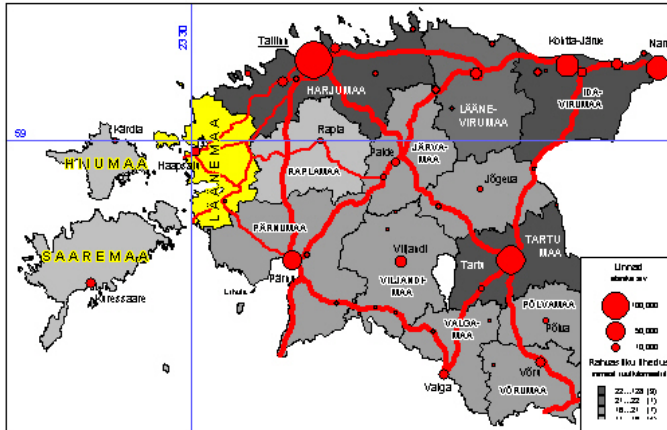

Vallavanem

Daina Jüristo

1. ASEND JA ÜLDISELOOMUSTUS

Lääne maakond asub Lääne-Eesti suhteliselt hõredalt asustatud rannikul. Läänemaa on Eesti mandriosa läänepoolseim maakond ning jääb kõrvale Eestit läbivatest olulisematest magistraalteedest. Läänemaa sadamate - Rohuküla ja Virtsu - kaudu toimub ühendusepidamine Hiiu ja Saare maakonna ning Vormsiga. Maakonna asendist Eestis annab ülevaate alljärgnev joonis.

Lääne maakonna...

- ... pindala on 2 394 km² s.o 5,3 % Eesti territooriumist
- ... ulatus põhjast lõunasse on 79 km (koos Osmussaarega 85 km)
- ... ulatus idast läände on 45,5 km (koos Harilaiuga 64 km)

... mandriosa rannajoone pikkus on 399 km (mõõdetud 1:20000 kaardil) või 365 km (mõõdetud 1:50000 kaardil). Toodud pikkuste oluline erinevus viitab Läänemaa ranniku madalale reljeefile ja rannajoone tugevale liigendatusele. Rannajoone kuju ja pikkus sõltuvad kohati väga oluliselt merevee tasemest.

... koosseisus on 237 saart (ka laiud, rahud, kared) summaarse pindalaga 107,7 km² (saarte pindala moodustab 4,5% maakonna pindalast, saared ja järved on loendatud ja arvatud 1: 50000 mõõtkavas Eesti baaskaardi alusel). Saarte summaarne rannajoone pikkus on 266 km. Suuremad saared on: Vormsi 92,64 km², Osmussaar 4,92 km², Tauksi 2,91 km², Hobulaid 0,82 km², Liia 0,66 km² ja Pasilaid 0,53 km². Alaliselt elatakse Vormsil ja nüüd ka Osmussaarel. Hobulaiul on suvemajad.

... territooriumil asub täielikult või osaliselt 30 üle 25 km² suuruse valgalaga jõge. Neist on valgala ulatuse järgi suuremad Kasari jõgi 3 210 km², Vihterpalu jõgi 479 km², Liivi jõgi 257 km², Tuudi jõgi 201 km², Rannamõisa jõgi 186 km², Vanamõisa jõgi 140 km², Taebila jõgi 107 km² ja Nõva jõgi 106 km².

... territooriumil asub 185 järve (ka "mered", augud, laksud, lahed, viigid) summaarse pindalaga 1 191 ha (ca 0,5% maakonna pindalast). Neist suuremad on Sutlepa meri 298 ha, Veskijärv 186 ha, Võõla meri 69 ha, Kasselait 67 ha, Hindaste järv 60 ha, Prestvik 37 ha, Karjatsimeri 31 ha ja Lepaauk 25 ha.

Läänemaad ümbritseb enamasti selgekujuline looduslik piirivööde, läänes Väinameri ja põhjas Läänemeri ning Soome laht, kirdes ja kagus vastu Harju- ja Pärnumaad laialdased soo- ja rabaalad. Maakonna idapiiri keskosas jätkuvad tihedalt asustatud ja teestatud alad samalaadseina Harju ja Rapla maakonnas. Piki seda ala kulgevad ka põhilised ühendusteel Tallinna ja Kesk-Eesti suunas.

Lääne maakonnas elas 1. jaanuaril 2009. a 27 688 inimest. See on 243 võrra vähem, kui 1. jaanuaril 2008. aastal.

Läänemaal on 2 linna: Haapsalu ja Lihula; 6 alevikku: Palivere, Paralepa, Risti, Taebla, Uuemõisa ja Virtsu ning 233 küla. Halduslikult jaguneb Läänemaa 12 omavalitsuseks – 11 vallaks ja üheks linnaks.

2. RAHVASTIK

2.1. Rahvastikuandmed

Rahvastiku arvestuse andmebaasi põhjal elas 1. jaanuaril 2008 Läänemaal 27 688 inimest, neist 48% mehi ja 52% naisi.

Linn, vald	Elanike arv 01.01.2008	Elanike arv 01.01.2009	Saldo	Mehi	Naisi
Haapsalu linn	11 766	11 615	-151	5141	6474
Hanila vald	1 706	1 690	-16	845	845
Kullamaa vald	1 298	1 261	-37	649	612
Lihula vald	2 792	2 720	-72	1356	1364
Martna vald	971	972	1	493	479
Noarootsi vald	908	903	-5	473	430
Nõva vald	438	431	-7	231	200
Oru vald	951	948	-3	499	449
Ridala vald	3 201	3 236	35	1639	1597
Risti vald	903	895	-8	448	447
Taebla vald	2 671	2 697	26	1336	1361
Vormsi vald	326	320	-6	183	137
Kokku valdades	16 165	16 073	-92	8152	7921
Kokku maakonnas	27 931	27 688	-243	13293	14395

2.2. Sündimus

Maakonnas registreeriti 2008. a 264 last, neist kaks sündis surnult. Poisse sündis 126 ja tüdrukuid 138. Üksikemadel sündis 24 ja vabaabielust 160 last. Seega sündis registreeritud abieludest 30,3% lastest.

Esimesi lapsi sündis 128, teisi 77, kolmandaid 40, neljandaid 15, viiendaid 2, kuuendaid 1 ja 1 kaheksas laps. Noorim sünnitaja oli 15-aastane ja vanim 44-aastane, kes sünnitas kaheksanda lapse. Kaksikuid sündis kolm paari – 1 paar poisse ja 2 paari tüdrukuid.

Populaarsemad poisinimed on Kevin ja Karl ning tütarlaste nimed Andra ja Annabel.

Sünnid	Sünde 2008	Sünde 2007	Saldo
Haapsalu linn	104	105	-1
Hanila vald	12	14	-2
Kullamaa vald	7	8	-1
Lihula vald	29	15	14
Martna vald	11	9	2

Noarootsi vald	7	9	-2
Nõva vald	2	0	2
Oru vald	8	5	3
Ridala vald	39	27	12
Risti vald	4	2	2
Taebbla vald	26	33	-7
Vormsi vald	2	5	-3
Kokku valdades	147	127	20
Kokku maakonnas	251	232	19
Mujalt	13	4	9
Kokku	264	236	28

2.3. Suremus

Maakonnas registreeriti 345 surmajuhtumit. Maakonnas suri 183 meest ja 162 naist. Alla ühe aastaseid lapsi suri 1. Surnuks kuulutati 1 inimene.

Surmad	Surmasid 2008	Surmasid 2007	Saldo
Haapsalu linn	131	137	-6
Hanila vald	22	20	2
Kullamaa vald	23	16	7
Lihula vald	37	49	-12
Martna vald	9	20	-11
Noarootsi vald	15	14	1
Nõva vald	4	2	2
Oru vald	12	17	-5
Ridala vald	35	44	-9
Risti vald	15	18	-3
Taebbla vald	19	36	-17
Vormsi vald	0	4	-4
Kokku valdades	191	240	-49
Kokku maakonnas	322	377	-55
Mujalt	23	17	6
Kokku	345	394	-49

Siin ei ole arvestatud neid sünde-surmasid, mis on registreeritud väljaspool maakonda.

2.4. Abielustatistika

Maakonnas registreeriti 2008. a 108 abielu, neist 15 kirikus. Paare, kus nii pruut kui peigmees astusid abiellu esmakordselt, registreeriti 69. Noorim peigmees oli 20 ja pruut 17-aastane. Vanim peigmees oli 73 ja pruut 77-aastane. Mitmendat korda astusid abiellu 29 meest ja 29 naist. Üks ühine laps oli 31 paaril, kaks last kaheksal paaril. Kõige enam oli abiellujate hulgas 26-30 aastaseid mehi ja 21-25 aastasi naisi. Perekonaseisuosakonnas lahutati 53 abielu. Kõige enam lahutati 16-20 aastat kestnud abielusid.

2.5. Iive

2008. aastal oli loomulik iive maakonnas -2,5. Suurim sündivus - 12,1 sündi 1 000 elaniku kohta - oli Ridala vallas ja suurim surevus - 18,2 surma 1 000 elaniku kohta - oli Kullamaa vallas. Väikseim sündivus - 4,5 sündi 1 000 elaniku kohta - oli Risti vallas ja väikseim surevus - 0 surma 1 000 elaniku kohta - oli Vormsi vallas. Suurim iive - 6,2 oli Vormsi vallas ja väikseim - -12,6 oli Kullamaa vallas.

Kõik arvutused on tehtud Läänemaal koostatud aktide alusel.

Linn, vald	Sünnid 2008	Surmad 2008	Elanike arv 01.01.2009	Sündimus 1000 el kohta	Suremus 1000 el kohta	Iive 2008
Haapsalu linn	104	131	11 615	9	11,3	-2,3
Hanila vald	12	22	1 690	7,1	13,0	-5,9
Kullamaa vald	7	23	1 261	5,6	18,2	-12,6
Lihula vald	29	37	2 720	10,7	13,6	-2,9
Martna vald	11	9	972	11,3	9,3	2
Noarootsi vald	7	15	903	7,8	16,6	-8,8
Nõva vald	2	4	431	4,6	9,3	-4,7
Oru vald	8	12	948	8,4	12,7	-4,3
Ridala vald	39	35	3 236	12,1	10,8	1,3
Risti vald	4	15	895	4,5	16,8	-12,3
Taebbla vald	26	19	2 697	9,6	7,0	2,6
Vormsi vald	2	0	320	6,2	0	6,2
Kokku valdades	147	191	16 073	9,1	11,9	-2,7
Kokku maakonnas	251	322	27 688	9,1	11,6	-2,5
Mujalt	13	23				
Kokku	264	345				

2.6. Ränne

Linn, vald	Saabujate arv	Lahkujate arv	Meh. iive	Sisene ränne
Haapsalu linn	282	395	-113	259
Hanila vald	49	57	-8	20
Kullamaa vald	20	38	-18	37
Lihula vald	46	106	-60	53
Martna vald	24	23	1	26
Noarootsi vald	37	34	3	6
Nõva vald	7	11	-4	1
Oru vald	36	36	0	9
Ridala vald	194	157	37	82
Risti vald	28	21	7	12
Taebbla vald	122	101	21	755
Vormsi vald	15	24	-9	9
Kokku valdades	578	608	-30	1 010
Kokku maakonnas	860	1 003	-143	1 617

Andmed on võetud Andmevarast.

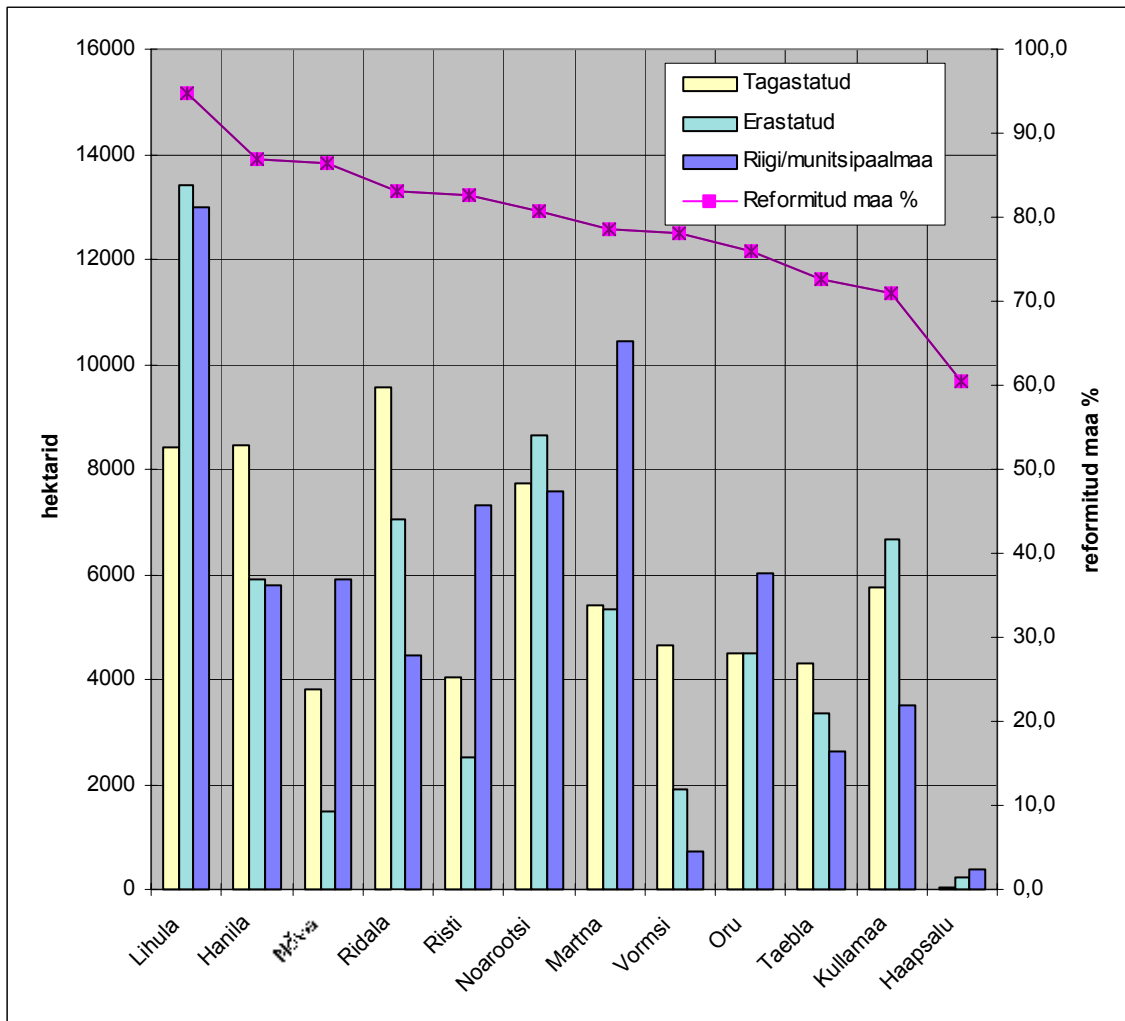
3. MAAREFORM

Katastrisse kantud maad (ha) seisuga 31. detsember 2008

Kasutatud Maa-ameti teabebüroo andmeid:

http://www.maaamet.ee/index.php?lang_id=1&page_id=147&menu_id=2

Vald/Linn	Tagastatud	Erastatud	Riigi/munitsipaalmaa	Reformitud maa %
Lihula	8 437	13 421	12 974	94,8
Hanila	8 470	5 923	5 790	87,0
Nõva	3 819	1 470	5 915	86,4
Ridala	9 565	7 057	4 470	83,2
Risti	4 052	2 503	7 320	82,7
Noarootsi	7 723	8 655	7 572	80,8
Martna	5 402	5 343	10 423	78,6
Vormsi	4 640	1 887	725	78,0
Oru	4 494	4 508	6 004	75,9
Taebbla	4 312	3 343	2 629	72,7
Kullamaa	5 755	6 668	3 521	71,0
Haapsalu	46	229	365	60,4
Kokku:	66 713	61 007	67 709	82,0

Läänemaa territooriumist oli 2008. aasta lõpul läbinud maareformi 82%.

Toimus väheste allesjäänud õigusvastaselt võõrandatud maade tagastamise ja veidi suuremas

mahus ostueesõigusega maade erastamise protsess. Maade ostueesõigusega erastamise alaprotsessina on käivitud nn maade juurdeerastamine. Tegemist on mitmesugustel põhjustel formeeritud kinnistute vahele jäänud maaribade erastamisega ümbritsevate kinnistute omanike poolt. Jätkus ka varasematel aastatel algatatud vabade põllumajandusmaade erastamine.

Maade munitsipaliseerimine kohalikele omavalitsustele on toimunud eeskätt teedealuse maa osas, kuid on hakatud ka peremeheta ehitisi arvele võtma ja nende alust maad munitsipaliseerima.

Riigimaade formeerimine toimus eeskätt maade kasutusvaldusesse andmise eesmärgil maavalitsuse haldusalas, keskkonnaministeeriumi haldusalasse formeeriti looduskaitsealuseid maid ja riigireservi maid, viimaseid eeskätt edasise müügi eesmärgil.

Nn jätkuvalt riigi omanduses olevate (reformimata) maade osas, kus maa ajutiseks haldajaks on maavanem, jätkus isiklike kasutusõiguste seadmine tehnoarajatiste rajamiseks ja põllumajanduslike maade ajutisesse kasutusse andmine.

4. MAJANDUS

Äriregistris oli seisuga 01.01.2008 registreeritud 1 976 Läänemaal asuvat äriühingut, sh 747 füüsilisest isikust ettevõtjat (FIE-t). Aasta jooksul loodi juurde 24 äriühingut ning 01.01.2009 seisuga oli Äriregistris registreeritud 2 000 Läänemaal asuvat äriühingut, sh 688 füüsilisest isikust ettevõtjat. Ettevõtluvormidest populaarseim oli osäühing, millele järgneb füüsilisest isikust ettevõtja. Läänemaa äriühingud kuuluvad üldiselt Eesti eraomanikele (95%), vaid ca 4% ettevõtete omanikest on välismaalased ning 10 ettevõtet kuulub kohalikele omavalitsustele. Äriühingute muutusi iseloomustab allolev tabel:

Ettevõtluvorm	01.01.2008	01.01.2009
Osäühing	1111	1192
FIE	747	688
Aktsiaselts	80	81
Tulundusühistu	19	19
Täisühing	12	13
Usaldusühing	4	4
Välismaa äriühingu filiaal	3	3
Kokku	1976	2000

Allikas: Eesti Äriregister

Ettevõtete arvu järgi tegutsesid Läänemaa ettevõtted enim põllumajandus, metsandus ja kalapüügi valdkonnas, millele järgnesid hulgi- ja jaekaubandus ning ehituse valdkonnad (EMTAK 2008 järgi). Allolev tabel kajastab Läänemaa ettevõtteid tegevusalade lõikes 2007. ja 2008. a võrdluses ning sealseid muutusi:

Allikas: Eesti Statistikaamet

Keskmine brutokuupalk Läänemaal jääb enamasti alla Eesti keskmisele, samas oli brutokuupalga juurdekasvutempo suhteliselt suur jäädes küll alla 2007. aastale. Seoses sellega kasvas ka keskmine töötajakulu töötaja kohta ettevõtte jaoks. Järgmine tabel illustreerib vastavaid muutusi.

	I kvartal		II kvartal		III kvartal		IV kvartal	
	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008
Keskmine brutokuupalk kroonides	7 801	9 118	9 148	10 026	8 380	9 275	9 577	10 057
Juurdekasvutempo võrreldes eelmise aasta sama perioodiga, %	23,7	16,9	20,3	9,6	26,4	10,7	18,6	5
Juurdekasvutempo võrreldes eelmise perioodiga, %	-3,4	-4,8	17,3	10	-8,4	-7,5	14,3	8,4
Keskmine kuutöötajakulu töötaja kohta kroonides	10 423	12 208	12 218	13 446	11 214	12 420	12 796	13 491

Allikas: Eesti Statistikaamet

Läänemaale olulisemateks, rahvusvahelisele ja Eesti turgudele tootvateks, suuremateks tööhõivet tagavateks ettevõtlusvaldkondadeks olid puidu-, toiduainete-, kergetööstus ning puhke- ja kuurordimajandus. Läänemaa atraktiivsus ning teadvustamine seostub eelkõige turismiga ja kuurortlinna mainega. Siseturule orienteeritud ettevõtlusvaldkondadest on tööhõive osakaalu tõttu suurim osatähtsus hulgi- ja jaekaubandusel.

Läänemaa arengu jaoks on oluline nii traditsiooniliste tööstusharude areng kui ka uuemate tööstusharude osakaalu tõstmine.

5. FORTUM ELEKTER

<http://www.fortumelekter.ee/>

Fortum Elekter AS teenindab 23 754 klienti, sh 17 773 Lääne maakonnas ja 5 981 Viimsi vallas. Elektrienergia tarbimine oli 2008. a 197 GWh, sh 108,7 GWh Läänemaal ja 88,3 GWh Viimsis. Investeeringute maht oli 47,3 milj krooni, mis kulus elektrivõrgu renoveerimiseks ja uute liitumisühenduste väljaehitamiseks.

2009. a tegevussuunad:

- jätkata jaotusvõrgu renoveerimist, et tõsta elektrivõrgu töökindlust ja parandada elektrienergia kvaliteeti;
- lühendada nii riketest kui ka planeeritud hooldus- ja ehitustöödest tingitud katkestuste kestvust;
- vähendada elektrienergia kadusid;
- järgida looduskeskkonna säästmise põhimõtteid.

6. TÖÖTURG

Tööturuameti Läänemaa osakonna tegevust ei saa käsitleda lahus piirkonna (naabermaakondade) osakondade tegevusest.

Tööotsija ja töötuna arvelevõttu, tööturuteenuste osutamise ja -toetuste maksmise korda reguleerib 2006. aasta 1. jaanuaril jõustunud Tööturuteenuste ja -toetuste seadus.

Võrreldes kogu Eestiga oli olukord 2008. aastal registreeritud töötute osas alljärgnev:

	2008	2007	muutus %
Eesti	61 458	40 247	152,7
Läänemaa	1 131	802	141,0

Esmakordselt arvele võetud töötud 2008. aastal :

	2008	2007	muutus %
Läänemaa	821	526	156,1
Hiiumaa	266	229	116,2
Saaremaa	951	740	128,5
Pärnumaa	2 919	1 533	189,8

Töötute arv Läänemaa kohalikes omavalitsustes:

	1.01.2008	1.04.2008	1.07.2008	1.10.2008	1.01.2009
LÄÄNEMAA kokku	256	301	307	352	582
Haapsalu	116	134	143	162	265
Hanila vald	16	18	26	29	39
Kullamaa vald	8	11	7	12	15
Lihula vald	22	22	22	22	42
Martna vald	11	12	11	15	32
Noarootsi vald	9	11	6	6	14
Nõva vald	3	3	2	1	0
Oru vald	4	8	6	5	12
Ridala vald	33	46	47	55	82
Risti vald	7	6	9	6	15
Taebla vald	15	15	16	25	54
Vormsi vald	12	15	12	14	12

2008. aastal registreeritud töötud haridustaseme järgi:

Haridustase	Läänemaa	Hiiumaa	Saaremaa	Pärnumaa
Esimene tase	361	166	389	828
Algharidus	45	31	41	105
Kutseharidus põhihariduseta	1	2	2	0
Põhiharidus	315	133	346	723
Teine tase	592	190	695	2275
Üldkeskharidus	296	72	272	1199
Kutsekeskharidus põhikooli baasil	157	64	214	595
Kutsekeskharidus keskkooli baasil	66	35	112	371

Põhiharidus kutseharidusega	73	19	97	110
Kolmas tase	152	47	284	569
Kutsekõrgharidus	8	10	21	86
Bakalauruseõpe	41	7	66	161
Magistriõpe	6	4	13	66
Keskeriharidus	97	26	184	256
Haridus määratlemata	1	1	1	9

Arvele võetud töötute vanuseline jaotus 2007. a ja 2008. a

2007	mehed						naised					
	16.24		25-49		üle 50		16-24		25-49		üle 50	
	arv	%	arv	%	arv	%	arv	%	arv	%	arv	%
Läänemaa	30	3,7	194	24,2	189	23,6	25	3,1	198	24,7	166	20,7
Hiiumaa	24	6,0	86	21,6	87	21,9	31	7,8	116	29,1	54	13,6
Saaremaa	66	6,2	213	20,1	161	15,2	63	5,9	387	36,5	170	16,0
Pärnumaa	128	6,1	412	19,6	272	13,0	163	7,8	737	35,1	385	18,4
Eesti		6,2		22,1		13,4		7,6		34,3		16,3
2008	mehed						naised					
	16.24		25-49		üle 50		16-24		25-49		üle 50	
	arv	%	arv	%	arv	%	arv	%	arv	%	arv	%
Läänemaa	83	7,4	313	27,7	243	21,5	54	4,8	268	23,8	167	14,8
Hiiumaa	37	9,0	89	21,8	97	23,7	24	5,9	104	25,4	58	14,2
Saaremaa	144	10,4	350	25,1	200	14,3	106	7,6	402	28,8	192	13,8
Pärnumaa	310	8,3	935	25,2	516	13,9	242	6,5	1186	31,9	526	14,2
Eesti		9,0		26,7		13,9		7,0		29,5		13,9

Arvele võetud töötute sooline jaotus 2008. a

KOKKU			SUGU			
	arv	%	mehed	%	naised	%
Läänemaa	1 131	100	642	56,8	489	43,2
Hiiumaa	410	100	223	54,4	187	45,6
Saaremaa	1 399	100	695	50,0	704	50,0
Pärnumaa	3 729	100	1 766	47,4	1 963	52,6

7. SOTSIAALHOOLEKANNE

Sotsiaalhoolekande ülesanneteks on isikule või perekonnale toimetulekuraskuste ennetamiseks, kõrvaldamiseks või kergendamiseks abi osutamine ja sotsiaalsete erivajadustega isiku sotsiaalsele turvalisusele, arengule ja ühiskonnas kohanemisele kaasaaitamine.

Sotsiaalhoolekandelasel toimivad jagunevad kaheks abistamise vormiks: sotsiaaltoetuste määramine ja maksmine ning sotsiaalteenuste osutamine. Täiendavate meetmetena aitavad inimeste toimetulekule kaasa ka mitmesugused riiklikud hoolekandeprogrammid.

Läänemaa sotsiaalhoolekannet korraldavas süsteemi kuuluvad Lääne maavalitsuse sotsiaal- ja tervishoiuosakond ja kohalikud omavalitsused, vabatahtlikud ühendused. Hoolekandeteenuste osutamisel on väga oluliseks ressursiks maakonnas tegutsevad eraõiguslikud organisatsioonid: Läänemaa Laste- ja Noorte Nõustamiskeskus, Läänemaa Kriisiabikeskus, Läänemaa Usaldustelefon, Läänemaa Psühhosotsiaalse Rehabilitatsiooni Keskus, SA Lõuna-Läänemaa

Tervishoiu- ja Sotsiaalhoolekande Keskus, Samaaria Eesti Misjon, Haapsalu Töötajate Ühing.

Omavalitsus	Elanike arv seisuga 01.01.2008	Sotsiaal- töötajaid	Lastekaitse- ametnikud
Haapsalu linn	11 774	5	1
Hanila vald	1 708	2	0
Kullamaa vald	1 296	1	0
Lihula vald	2 803	3	0
Martna vald	970	1	0
Noarootsi vald	908	1	0
Nõva vald	439	1	0
Oru vald	950	1	0
Ridala vald	3 195	2	0
Risti vald	902	1	0
Taebla vald	2 673	2	0
Vormsi vald	325	1	0
KOKKU	27 943	21	1

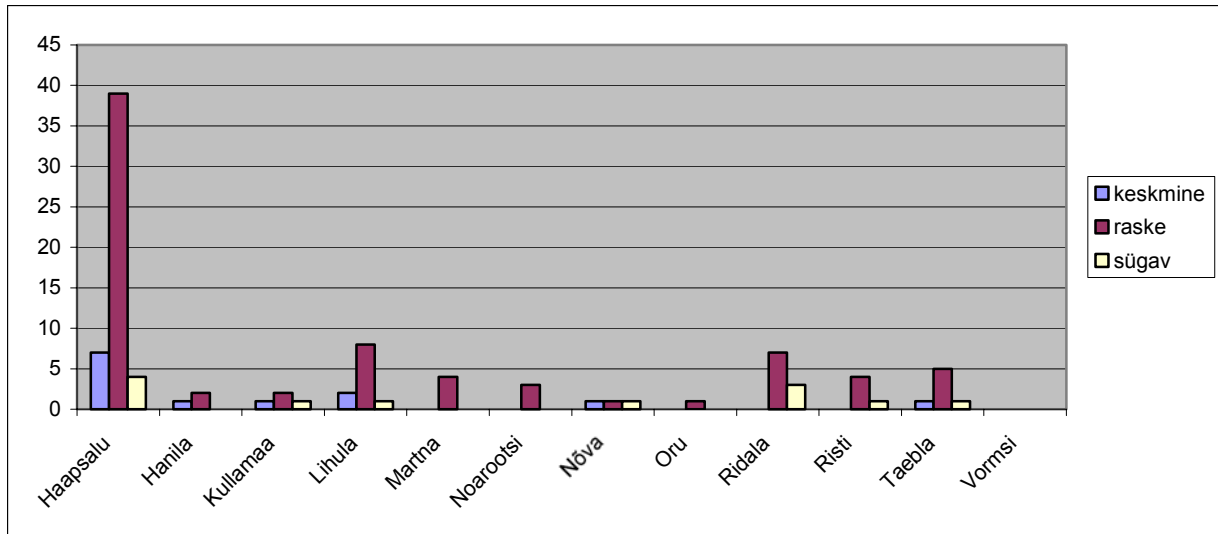
7.1. Sotsiaalstatistika*

Lastega pered

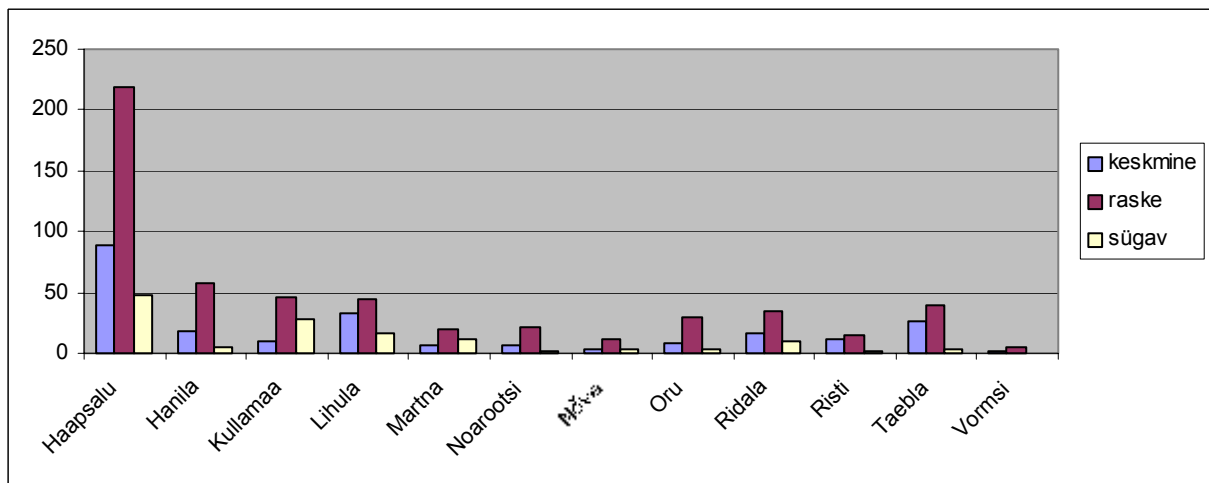
Omavalitsus	Lastega (kuni 18.a) perede arv	1 laps	2 last	3 last	4 last	5 last	6 last	7 last	8 last	9 last
Haapsalu linn	1 441	871	436	105	23	6				
Hanila vald	166	96	42	20	5	2	1			
Kullamaa vald	115	61	33	17	2	2				
Lihula vald	278	139	76	41	17	3	2			
Martna vald	88	48	21	14	4	1				
Noarootsi vald	60	33	23	3	1					
Nõva vald	32	15	11	4	2					
Oru vald	101	49	36	14	2					
Ridala vald	409	210	144	37	14	2	1	1		
Risti vald	121	56	46	14	5					
Taebla vald	323	178	86	40	11	7	1			
Vormsi vald	23	11	8	4						
Kokku	3 157	1 767	962	313	86	23	5	1		

Puuetega inimesed

Sotsiaalkindlustusameti andmetel oli 2008. aastal Läänemaal 1 005 puudega inimest.

Joonis 1. Puuetega lapsed (kuni 16 a)

Joonis 2. Puuetega 16 a ja vanemad inimesed

* Sotsiaalkindlustusameti andmed

7.2. Riiklikud sotsiaaltoetused

Toimetulekutoetus

Olulisim sotsiaaltoetuste liik väikese sissetulekuga perekondadele on valla- või linnavalitsuste poolt riigieelarve vahenditest makstav toimetulekutoetus (TT). Toimetulekutoetust on õigus saada üksi elaval isikul või perekonnal, kelle kuu netosissetulek pärast eluruumi jooksva kuu alaliste kulude mahaarvamist normpinna ulatuses on alla kehtestatud toimetulekupiiri. Toimetulekupiiri suuruse üksi elavale isikule või perekonna esimesele liikmele kehtestab Riigikogu igaks eelarveaastaks riigieelarvega.

Omavalitsus	Elanike arv seisuga 01.01.2008	Rahuldatud toetuste taotlus-te arv	Arvestatud toetust kroonides		Arvestatud TT toetust kroonides elaniku kohta aastas	Arvestatud toetust eluasemekuludeks elaniku kohta aastas
			Kokku	Sellest eluaseme kulude katteks		
Haapsalu linn	11 774	774	110 260	335 418	101,09	11 774
Hanila vald	1 708	205	207 646	1 665	121,57	1 708
Kullamaa vald	1 296	93	155 471	25 637	119,96	1 296
Lihula vald	2 803	234	258 905	10 831	92,36	2 803
Martna vald	970	137	163 547	18 757	168,60	970
Noarootsi vald	908	60	74 775	1 513	82,35	908
Nõva vald	439	8	7 743	46	17,63	439
Oru vald	950	87	75 296	374	79,25	950
Ridala vald	3 195	350	386 537	32 550	120,98	3 195
Risti vald	902	23	17 317	1 139	19,19	902
Taebala vald	2 673	63	84 983	14 466	31,79	2 673
Vormsi vald	325	98	94 663	1 367	291,27	325
KOKKU	27 943	2 132	2 716 333	443 763	97,20	27 943

Toimetulekutoetust (toimetulekupiiri kindlustamiseks) saanud lastega perekondade taotlused laste arvu järgi

Omavalitsus	Lastega rahuldatud taotlused	neist taotlused, kus perekonnas oli				
		1 laps		3 last	4 last	5 ja enam last
Haapsalu linn	148	105	39	3	1	0
Hanila vald	29	14	15	0	0	0
Kullamaa vald	42	29	0	0	0	13
Lihula vald	41	19	17	2	0	3
Martna vald	13	13	0	0	0	0
Noarootsi vald	0	0	0	0	0	0
Nõva vald	4	0	4	0	0	0
Oru vald	0	0	0	0	0	0
Ridala vald	23	5	17	1	0	0
Risti vald	2	1	1	0	0	0
Taebala vald	27	9	15	1	0	2
Vormsi vald	0	0	0	0	0	0
KOKKU	329	195	108	7	1	18

Hooldajatoetus

Hooldajatoetus on puudega või toimetulekuraskustes isiku hooldajale antav rahaline toetus, mille määr on volikogu poolt kehtestatud suurus ühe isiku hooldamise eest kuus. Hooldajatoetuse määra suurus sõltub eelarve vahenditest, kuid ei või olla väiksem kehtivast määrast

Hooldajatoetuse saajad 2008. aastal

Omaavalitsus	Kokku	Hooldajatoetust saanud hooldajad			Hooldajatoetust saanud hooldajad, kelle eest maksti sotsiaalmaksu
		neist hooldatava puude raskusastme järgi			
		sügav puue	raske puue	puue määramata	
Haapsalu linn	187	62	130	4	21
Hanila vald	68	9	64		20
Kullamaa vald	41	14	29		9
Lihula vald	47	18	31		12
Martna vald	28	13	16		4
Noarootsi vald	30	6	27		3
Nõva vald	16	3	14		2
Oru vald	27	3	24		5
Ridala vald	41	14	28	1	5
Risti vald	11	2	9		4
Taebala vald	17	6	7	4	5
Vormsi vald	15	7	7	4	3
KOKKU	528	157	386	13	93

Hooldajatoetuseks ja puuetega inimestele sotsiaaltoetusteks ning muudeks kuludeks arvestatud summad kroonides.

Omaavalitsus	Hooldaja-toetus	Hooldajate eest makstud sotsiaalmaks	Sotsiaaltoetus puuetega inimestele	Kulutused sotsiaal-teenustele	Arendus- ja personali kulud	Kulutused kokku
Haapsalu linn	594 653	212 949	0	80 308	0	807 602
Hanila vald	199 076	156 816	44 896	71 000	0	481 096
Kullamaa vald	165 580	74 844	29 000	0	3 777	344 201
Lihula vald	142 240	102 465	0	0	0	244 705
Martna vald	98 320	28 512	0	0	0	126 832
Noarootsi vald	107 471	23 166	0	0	0	130 637
Nõva vald	55 680	15 147	0	0	0	70 827
Oru vald	85 800	53 460	0	0	0	139 260
Ridala vald	170 300	31 185	0	0	0	201 485
Risti vald	35 700	32 076	0	0	0	67 776
Taebala vald	59 900	43 659	11 531	0	0	115 090
Vormsi vald	50 800	13 134	0	0	0	63 934
KOKKU	1 765 520	787 413	85 427	151 308	3 777	2 793 445

Sotsiaalstatistilised aruanded täies mahus kättesaadavad aadressidel:

<http://www.sm.ee/hveeb>

<http://www.sm.ee/sveeb>

7.3. Omavalitsuse eelarvest väljamakstud sotsiaaltoetused 2008. aastal**

Omavalitsus	Toetuse liik /summa kroonides	Rahuldatud taotluste arv	Summa kokku kroonides	
Haapsalu Linnavalitsus	Sünnitoetus/3 000	117	351 000	
	Esmakordselt kooli mineva lapse toetus/1 000	90	90 000	
	Ühekordsed toetused	317	399 325	
	Muud*		5 348 644	
Hanila Vallavalitsus	Sünnitoetus/5 000	13	65 000	
	1. klassi minemise toetus/1 000	11	11 000	
	7. klassi minemise toetus/1 000	10	10 000	
	Põhikooli lõpetamise toetus/1 000	20	20 000	
	Gümnaasiumi lõpetamise toetus/1 000	8	8 000	
	Eakate sünnipäevatoetus/1 000	27	27 000	
	Lasteaiatoit	54	81 000	
	Jõulutoetus/laste kommipakid	230	19 939	
	Matusetoetus/1 000	19	19 000	
	Muud*	82	99 974	
	Kullamaa Vallavalitsus	Sünnitoetus	13	35 000
		Matusetoetus	3	8 800
		Ühekordsed toetused	37	48 030
Kooli lõpetaja toetus		36	27 800	
Muud*		325	422 417	
Lihula Vallavalitsus	Sünnitoetus/5 000	33	165 000	
	Matusetoetus/1 000	7	7 000	
	1. klassi mineva lapse toetus/500	22	11 000	
	Koolitoetused	67	36 500	
	Väljaspool valda õppiva õpilase toetus	54	54 000	
	Noore pedagoogi toetus/10 000 5. tööaastal	4	40 000	
	Toetus Tšernobõli AEJ avarii likvideerimisel osalenule/250 kuus	49	12 250	
	Toetus ravikindlustuseta isikule meditsiini abi osutamiseks	11	5 376	
	Toetus puudega ja erivajadusega isikule	4	1 890	
	Toetus suurpere ja vähekindlustatud pere lastele	6	5 149	
	Transporditoetus	1	500	
	Eakate sünnipäevatoetus/500	46	23 000	
	Toetus lapse hooldamiseks hoolekandetasutuses	3	107 687	
	Toetus isiku hooldamiseks hoolekandetasutuses	7	193 307	
	Toetused lastekodudele		17 889	
	Muud		1 531 590	

Martna Vallavalitsus	Sünnitoetus/4 000 (2 000 sünni korral ja 2 000 1,5 a saamisel	11	38 000
	Ranitsatoetus/2 000	4	8 000
	Matusetoetus/500	10	8 000
	Ühekordsed toetused	17	30 548
	Koduhooldus	9	55 116
	Eakate päevakeskus	134	175 578
Noarootsi Vallavalitsus	Sünnitoetus/5 000	9	45 000
	Ranitsatoetus/1 500	5	7 500
	Matusetoetus/1 500	17	25 500
	Ühekordsed toetused	28	47 272
	Ravimitoetus vanaduspensionärile/500	114	55 672
	Hooldajatoetus raske puudega isiku hooldajale/300	23	91 906
	Hooldajatoetus sügava puudega isiku hooldajale/500	2	15 565
	Eakate sotsiaalhoolekandeesutus	2	41 920
	Laste- ja noorte sotsiaalhoolekandeesutus	1	61 800
	Küttepuudetoetus	19	35 200
	Muud		34 519
Nõva Vallavalitsus	Sünnitoetus/3 000; 1 000; 5 000	3	9000
	Matusetoetus/2 000	5	10 000
	Juubelitoetus/400	16	6 400
	Ühekordsed toetused	278	116 425
Oru Vallavalitsus	Sünnitoetus/2 000	8	16 000
	Lapsetoetus/3 000	8	24 000
	Ranitsatoetus/1 500	5	7 500
	Muud	50	71 353
Ridala Vallavalitsus	Sünnitoetus/5 000	36	180 000
	1. klassi astumise toetus/3000	23	69 000
	Õppetoeetus		325 740
	Matusetoetus/3 500	31	108 500
	Juubelitoetus/500	112	56 000
	Hooldajatoetus /350; 500	46	170 300
	Hooldekodu/vastavalt lepingule		308 794
	Muud	61	187 335
Risti Vallavalitsus	Sünnitoetus/5 000	4	20 000
	Ranitsatoetus/1 500	7	10 500
	Muud		64 890
Taebla Vallavalitsus	Sünnitoetus/3 000	27	81 000
	1. sünnipäeval/1 000	28	28 000
	Matusetoetus/1 000	21	21 000
	Toidutoetus	27	28 460
	Juubelitoetus/500	75	37 500
	Koolilõputoetus/6 000 lõpuklassi kohta	4	24 000
	Jõulutoetus/pakkidena lastele 70, suurtele peredele 400	432 20	29 404 8 000
	Puuetega inimestele suunatud toetused	13	11 531

	Muud	18	18 454
Vormsi Vallavalitsus	Sünnitoetus/3 000	3	9 000
	Aastaseks saamise toetus/2 000	2	4 000
	Laste jõulutoetus/jõulupakk	35	4 500
	Kooliastumise toetus/1 000	3	3 000
	Kooli lõpetamise toetus/500	2	1 000
	Koolitoetus üld- või kutsehariduskoolis/1 000		80 000
	Juubelitoetus (alates 80. eluaastast)/150 igal aastal	26	4 550
	Muud	44	25 288

** Andmed on saadud omavalitsustelt

7.4. Sotsiaalteenuste osutamine maakonnas

Sotsiaalnõustamine

Sotsiaalnõustamine on isikule vajaliku teabe andmine sotsiaalsetest õigustest ja seaduslike huvide kaitsmise võimalustest ning abistamine konkreetsete sotsiaalsete probleemide lahendamisel edaspidise toimetuleku soodustamiseks. Sotsiaalnõustamise kaudu antakse isikule juriidilist teavet tema sotsiaalsete õiguste kohta, kuid sotsiaalnõustamise hulka kuuluvad ka perenõustamised, kriisinõustamised, kutsenõustamised ning uuema nõustamisliigina ka töönõustamine. Läänemaal tegutsevad sotsiaalnõustamisega põhiliselt mittetulundusühingud - Läänemaa Laste ja Noorte Nõustamiskeskus, Läänemaa Kriisiabikeskus ja Usaldustelefon.

Läänemaa Kriisiabikeskus Läänemaa Usaldustelefon	90508 Kastani 7, Haapsalu tel 475 7555 www.hot.ee/kriisiabikeskus/	Psühholoogiline nõustamine, sotsiaalne nõustamine, juriidiline nõustamine.
MTÜ Läänemaa Laste ja Noorte Nõustamiskeskus	90508 Kastani 7, Haapsalu tel 473 7227 e-post: lasteabi@hot.ee	Psühholoogiline abi ja nõustamine, abi kriisisituatsiooni lahendamiseks, psühhoteraapia perekondadele, lastepsühhiaatri konsultatsioonid. Teenuse sihtgrupp lapsed ja lastega seotud täiskasvanud, lapsed, noorukid.

Rehabilitatsiooniteenus

Rehabilitatsiooniteenus on sotsiaalteenus, mis aitab parandada puudega inimese iseseisvat toimetulekut, suurendada ühiskonda kaasatust ja soodustada töötamist või tööle asumist. Tegemist on komplekse tegevusega, mille eesmärgiks on taastada ja säilitada tervisekahjustusega inimestel võimalikult kõrget füüsilist, meelelist, intellektuaalset, psüühilist ja sotsiaalset aktiivsust.

Lisainfo rehabilitatsiooniteenuse kohta:

Sotsiaalkindlustusameti koduleheküljel www.ensib.ee

Sotsiaalministeeriumi www.sm.ee

Lääne maakonnas osutab rehabilitatsiooniteenust puuet taotlevatele või puude raskusastet omavatele lastele kuni 18 eluaastani **SA Haapsalu Neuroloogilise Rehabilitatsioonikeskus**.

SA Haapsalu Neuroloogilise Rehabilitatsiooni keskus	90502 Sadama 16, Haapsalu tel 47 25 400 e-post: info@hnrk.ee www.hnrk.ee Priit Eelmäe	täiskasvanute kui ka laste taastusravi ja rehabilitatsioon
---	--	--

Koduteenused

Koduteenused on isikule kodustes tingimustes osutatavad teenused, mis aitavad tal harjumuspärasel keskkonnas toime tulla. Koduteenuseid osutatakse eelkõige eakatele, kuid mõningal määral ka puuetega inimestele ja lastega peredele, teisisõnu neile, kelle toimetulek sõltub kõrvalabist.

Omavalitsuse nimetus	Sotsiaalhooldajaid	Teenuse kasutajate arv kokku	Kulutatud omavalitsuse eelarvest kroonides	Kulud ühe teenuse kasutaja kohta aastas (kroonides)
Haapsalu linn	9	79	885 676	11 329
Hanila vald	2	24	124 691	7 211
Kullamaa vald	0	0	0	0
Lihula vald	3	46	655 370	14 904
Martna vald	1	10	85 342	8 534
Noarootsi vald	0	0	0	0
Nõva vald	0	0	0	0
Oru vald	0	0	0	0
Ridala vald	0	9	5 451	605
Risti vald	1	12	116 135	9 677
Taebala vald	2	17	149 285	9 233
Vormsi vald	1	12	32 500	2 708
Kokku	19	209	2 054 450	10 287

Eluasemeteenused

Sotsiaalhoolekande seaduse kohaselt on kohalikud omavalitsusüksused kohustatud andma eluaseme isikule, kes ise ei ole suuteline seda endale või oma perekonnale tagama, luues vajadusel võimaluse sotsiaalkorteri üürimiseks.

Eluaseme nimetus	Asukoht	Korterite/ tubade arv	2007.a jooksul teenusel viibinud isikute arv
Kirbla sotsiaalkorter	Lihula vald, Kirbla	4	5
Kõmsi sotsiaalkorter	Hanila vald, Kõmsi	4	4
Ridala sotsiaalkorterid	Ridala vald	2	5
Kullamaa sotsiaalkorter	Kullamaa vald, Liivi	1	0
Noarootsi sotsiaalmaja	Noarootsi vald, Pürksi	4	19
Haapsalu linna sotsiaalkorterid	Haapsalu	18	31
Taebala sotsiaalkorter	Taebala vald	22	12
Kokku		55	76

Varjupaigategenus

Asutuse nimetus	Asukoht	Kohtade arv	2007.aasta jooksul teenusel viibinud isikute arv
Haapsalu Sotsiaalmaja	90508 Kastani 7, Haapsalu	25	75
Haapsalu Töötajate Ühing	90403 Tulbi põik 3, Haapsalu	40	67
Haapsalu Lastekodu	90508 Kastani 9, Haapsalu	0	9
Palivere Laste- ja Noortekodu	90801 Vidruka küla Taebla vald	0	6

Hooldamine hoolekandeesutustes

Hoolekandeesutus on päevaselt või ööpäevaselt tegutsev asutus, kus viibivatele isikutele tagatakse nende eale ja seisundile vastav hooldamine, sealhulgas ka ravimine, põetamine, kasvatamine ja arendamine. Läänemaal tegutsevad nii laste- kui ka täiskasvanute hoolekandeesutused, suurim neist on Koluvete Hooldekodu psüühiliste erivajadustega isikute ööpäevaringseks hooldamiseks.

Lääne maakonna hoolekandeteenuseid osutavad asutused

Jrk. nr.	Teenust osutav asutus	Kontaktandmed (aadress; telefon; e-post)/ Asutuse juht	Osutatavad teenused
1.	Haapsalu Lastekodu	90508 Kastani 9, Haapsalu tel 47 56 712; 47 55 617 e-post: h.lastekodu@neti.ee http://www.lastekodu.ee direktor Eve Kabin	1. asenduskoduteenus 2. varjupaigategenus lastele 3. lapsehoiuteenus 4. ööpäevaringne hooldamine ja toetatud elamise teenus täisealiste psüühilise erivajadusega inimestele
2.	Palivere Laste- ja Noortekodu	90801 Vidruka küla, Taebla vald, Lääne maakond tel 472 9293; 472 9294 e-post: palivere@hot.ee www.zone.ee/palivere direktor Külle Saar	1. asenduskoduteenus 2. varjupaigategenus lastele 3. toetatud elamine/töötamise toetamine täisealiste psüühilise erivajadusega inimestele
3.	Koluvete Hooldekodu	90702 Koluvete, Kullamaa vald, Lääne maakond tel. 477 5780; fax 477 5777 e-post: koluvete@hot.ee direktor Tiia Topper	1. toetatud elamine 2. töötamise toetamine 3. ööpäevaringne hooldamine 4. ööpäevaringne tugevdatud toetusega hooldamine 5. ööpäevaringne tugevdatud järelevalvega hooldamine Teenuseid osutatakse täisealiste psüühilise erivajadusega inimestele

4.	MTÜ Läänemaa Psühhosotsiaalse Rehabilitatsiooni Keskus	90504 Raudtee 14, Haapsalu tel 4737155 ; e-post: Sveta.Reinsalu@mail.ee juhataja Svetlana Reinsalu	1. igapäevaelu toetamine 2. toetatud elamine 3. töötamise toetamine
	Lihula filiaal	90302 Pärna 4, Lihula tel. 477 8085	4. ööpäevaringne tugevdatud toetusega hooldamine 5. toetatud elamine/töötamise toetamine Teenuseid osutatakse täisealistele psüühilise erivajadusega inimestele.
5.	SA Lõuna-Läänemaa Tervishoiu- ja Sotsiaal-hoolekande Keskus	90303 Tallinna mnt 37, Lihula, Lääne maakond tel 477 8557; 477 81103 e-post: aino.merevoo@mail.ee juhataja Aino Merevoo	1. igapäevaelu toetamine 2. ööpäevaringne hooldamine Teenuseid osutatakse eakatele ja puudega inimestele ning täisealistele psüühilise erivajadusega inimestele.
6.	Oru Hooldekodu	91001 Linnamäe, Oru vald, Lääne maakond tel 472 9459; 472 9444 e-post: oruhooldekodu@hot.ee www.hot.ee/oruhooldekodu juhataja Aili Nõupuu	ööpäevaringne hooldamine eakatele ja puuetega inimestele
7.	Risti Hooldekodu	90901 Eha 2, Risti vald, Lääne maakond tel 476 1103; 476 1282 e-post: hooldekodu@risti.ee juhataja Marje Viigipuu	ööpäevaringne hooldamine eakatele ja puuetega inimestele
8.	Haapsalu Töötajate Ühingu täiskasvanute öömaja	90403 Tulbi põik 3, tel 514 5869 e-post: hty@hot.ee Taavi Kask	majutusteenus vangist vabanenutele, kodututele, töötutele
9.	Samaaria Eesti Misjon	90401 Ehitajate tee 3, Uuemõisa, Ridala vald, Lääne maakond tel 47 31007 e-post: Samaaria.Eesti.SEM@mail.ee Toomas Vallimäe	1. majutusteenus vangist vabanenutele, sõltuvushaigetele, kodututele 2. psühholoogiline nõustamine
10.	Haapsalu Sotsiaalmaja	90508 Kastani 7, Haapsalu tel 47 35 061 e-post: info@sotsmaja.ee Kaja Rootare	1. ajutine turvakodu pereprobleemidega jms. klientidele 2. koduhooldus- ja tugiteenused 3. nõustamine (sotsiaal-ja võlanõustamine, psühholoogiline nõustamine) 4. toitlustamine (supiköök, toidu kojuviimine) 5. invatransporditeenus puuetega inimestele 6. isikliku abistaja teenus puudega inimesele

11.	SA Haapsalu Neuroloogilise Rehabilitatsiooni Keskus	90502 Sadama 16, Haapsalu tel 47 25 400 e-post: info@hnrk.ee www.hnrk.ee Priit Eelmäe	1. täiskasvanute ja laste taastusravi ja rehabilitatsioon
-----	--	--	--

Abivahenditega varustamine

Tehnilised abivahendid (proteesid, ortoosid jm abivahendid) on tooted, instrumendid, varustus või tehnilised süsteemid, mille abil on võimalik ennetada tekkinud või kaasasündinud kahjustuse või puude süvenemist, kompenseerida kahjustusest või puudest tingitud funktsioonihäiret, parandada või säilitada võimalikult kõrget füüsilist ja sotsiaalset iseseisvust ning tegutsemisvõimet.

Isikutel on võimalik haiguse, kõrge ea või puude tõttu taotleda proteesi, ortopeedilist või muud talle vajaminevat tehnilist abivahendit. Riikliku toetusega võimaldatakse abivahendeid lastele, tööelastele isikutele, kellel on tuvastatud töövõime kaotus vähemalt 40% või on määratud puude raskusaste ning vanaduspensionäridele. Abivahenditega varustamist korraldab maakonnas Lääne Maavalitsuse sotsiaal- ja tervishoiuosakond.

Abivahendi väljastanud firma	kokku	Abivahendi saajate arv						Riigieel- arvest tasutud abivahen- di eest tuh. kr
		neist						
		liikumis- abi- vahendid	ortoo- sid ja pro- teesid	põetus- ja hooldus- vahendid	nägemis- abivahen- did	kuul- mis- abi- vahen- did	aren- davad abiva- hendid	
AS Gadox	138		138					435 866
Eesti Ortoosikeskuse OÜ	36		36					155 463
Kuulmisrehabilitatsio- oni Keskus	38					38		95 941
OÜ Invaru	565	201		364				680 372
RV Ortopeedia OÜ	8		8					35 687
SA TÜ Kliinikumi Kõrvakliinik	1					1		26 169
AS Ida-Tallinna Keskhaigla	18					18		121 628
MTÜ Inkotuba	83			83				34 500
MTÜ Jumalalaegas	24				19	5		82 300
Tervise Abi OÜ	52	8	27	8		9		60 000
Jalaexpert OÜ	5		5					10 675
OÜ Laservisioon	10				10			16 890
Ülejäde Apteek	4	1	1	2				3 500
AB Medical Group Eesti OÜ	1			1				9 450
Ortoosimeister OÜ	3		3					42 200
Soleus OY	1		1					5 007
OÜ Ortopeediakeskus	1		1					525

OÜ Hansa Medical	1			1			4 630
Eesti Vähiliit	3		3				3 385
SA Kõrva-Nina-Kurguhaiguste Kliinik	2				2		7 000
KOKKU	994	210	223	459	29	73	1 831 188

Tugiisiku ja tugipere teenus

Valla- või linnavalitsus määrab vajaduse korral lapsele või last kasvatavale isikule tugiisiku või - perekonna ning isikule tugiisiku.

Tugiisiku teenus on isiku või pere nõustamine või juhendamine tema igapäevases elukeskkonnas vastava ettevalmistusega isiku poolt. Tugiisik abistab isikut tema kohustuste täitmisel, õiguste teostamisel või toimetulekul raske elumuutusega. Lapse tugiisik on mõeldud eelkõige järgmistele sihtgruppidele: alaealiste komisjoni suunatud lapsed; puudega lapsed; sõltuvusprobleemidega lapsed; käitumishäiretega lapsed. Lastega pere tugiisik on mõeldud toimetulekuraskustega lapsevanematele. Täiskasvanud inimese tugiisik on mõeldud puudega täiskasvanule, toimetulekuraskustesse sattunud inimesele, asendushoolduselt iseseisvasse ellu astunud noorele, ohvrile, kinnipidamiskohast vabanenule jne. Tugiisiku teenuse osutamine ning rahastamine tagab kohalik omavalitsus.

	Lapse tugiisiku teenuse kasutajad	Lastega pere tugiisiku teenuse kasutajad (perede arv)	Täiskasvanud inimese tugiisiku teenuse kasutajad
Haapsalu linn	5	1	0
Hanila vald	0	0	0
Kullamaa vald	0	1	0
Lihula vald	0	0	0
Martna vald	0	0	0
Noarootsi vald	0	0	0
Nõva vald	0	0	0
Oru vald	0	0	0
Ridala vald	0	0	0
Risti vald	0	0	0
Taebala vald	1	0	0
Vormsi vald	0	0	0

Lapsehoiuteenus

Lapsehoiuteenus on lapse seadusliku esindaja või hooldaja toimetulekut või töötamist toetav teenus, mis tagab lapse hooldamise, arendamise ja turvalisuse. Kui lapsehoiuteenust rahastatakse kohaliku omavalitsuse eelarvest, kehtestab lapsehoiuteenust saama õigustatud isikute ringi, lapsehoiuteenuse rahastamise mahu ning lapsehoiuteenuse osutamise tingimused ja korra kohaliku omavalitsusüksuse volikogu. Riigi rahastatavale lapsehoiuteenusele on õigus raske või sügava puudega lapse seaduslikul esindajal või hooldajal, kui lapse hooldusteenuste vajadus on kirjas lapse rehabilitatsiooniplaanis, lapse hooldamine ei ole samal ajal tagatud teiste sotsiaalteenustega ja laps ei viibi samal ajal haridusasutuses.

Lapsehoiuteenust osutavad MTÜ Lepatriinu Mängumaa ja Haapsalu Lastekodu.

Laste hoolekanne**Vanemliku hoolitsuseta ja abivajavad lapsed 2008. aastal.**

Esmakordselt arvele võetud orvud, vanemliku hoolitsuseta ja abivajavad lapsed	32
Varjupaigategenud olnud lapsed	33
Asenduskoduteenusele paigutatud lapsed	2
Eestkostele võetud lapsed	10
Perekonda hooldamisele võetud lapsed	0
Lapsendatud lapsed	1

7.5. Elluviidud projektid

2008. aastal omavalitsuste poolt elluviidud projektid sotsiaalhoolekande valdkonnas.

Lihula Vallavalitsus

Projekti täitja	Projekti nimetus	Projekti sisu lühikirjeldus	Projekti maksumus
Seltsing "Vanaviisi"	"Vanaviisi" ühistegevused	Erinevad üritused pensionäridele.	9 000
Lihula Kultuurimaja	Titt 2007	2007. a Lihula vallas sündinud laste vanematele mõeldud üritus.	3 000
Lihula VV	Kirbla ANK ja Lihula Noortemaja tegevus	Kirbla ANK ja Lihula Noortemaja tegevuse toetamine.	50 000
Lihula VV	Lihula valla õpilasmalev	Suvised töö korraldamine Lihulas, Kirblas ja Tuudil 94-le lapsele (6 rühma).	202 000
Lihula VV, Lihula Lasteaed	Laste kevadpäevad	Kooliminevate laste 2-päevane laager Pivarootsis.	5 000
Kasari Põhikool	Kasari õpilaskodu	Kasari Põhikooli juures asuv 18-kohaline õpilaskodu.	720 718 (HT ministeerium ja KOV)
Lihula Gümnaasium	Lihula Gümnaasiumi pikapäevakool	Õpilaste koolivälise aja sisustamine.	300 000 (HTministeerium ja KOV)
Kasari Põhikool	Õpime koos märkama	Kasari PK õpilaskodu õpilaste ja lastega töötavate täiskasvanute ühistegevused.	6 700
Lihula VV	"Koos suudame"	Lihula Gümnaasiumi riskilaste ja lastega töötavate täiskasvanute ühistegevus.	10 455

Martna Vallavalitsus

Martna VV	Hetked looduses	Orienteerumispäev Kiltsis, juhendaja töötasu, transport, tarvikute ostmine.	23 555
-----------	-----------------	---	--------

Martna ANK	“Teeme koos, siis teeme hästi”	Seikluspäev Saaremaal, teiste noortekeskuste külastamine, loovtantsuring.	37 410
Martna päevakeskus	“Ikka koos”	Reis Hiiumaale, teiste päevakeskuste külastamine, loovtantsuring.	37 410
Martna päevakeskus	“Andrusega aias”	Aiandusalased õppepäevad.	5 864

Noarootsi Vallavalitsus

Noarootsi VV	“Poiste värk”	Liiklusohutuslane teavitust, osavõtt Lastekaitsepäeva üritusest Haapsalus, Tallinnas Nõmme seikluspargi külastus ning trikimoottorratturite show.	20 970
--------------	---------------	---	--------

Oru Vallavalitsus

Oru VV	Lastevanemate koolitus		2 800
Oru VV	Eakate huvitegevus	Infopäevad, väljasõidud.	21 000
Oru VV	Hooldekodu renoveerimine	Kõrvalhoonete remont.	105 000 Muinsuskaitse ja 400 000 OV osalus

Taebla Vallavalitsus

Taebla VV	“Arvutist välja”	Matk, sõdurilaager, vabatreeningud.	25 534
Taebla VV	“Ära löö - löö kaasa”	Trummikliinik kolmes koolis, ujumine, veekeskus.	10 863
Taebla VV	Uut ja huvitavat	Valla 3 ANKi üritused ja vahendid.	112 700
Marimetsa Sõprade Selts	Marimetsa Malev	Õpilasmalev	10 000 OV osalus

7.6. Aasta sotsiaaltöö tegija

Aasta Sotsiaaltöö Tegija valimise eesmärgiks on tunnustamise kaudu esile tõsta ja maakonnale tutvustada sotsiaalvaldkonnaga tegelevaid spetsialiste, vabatahtlikke ja organisatsioone, kes läbi isikliku eeskuju ja panuse sotsiaaltöö edendamisel on kaasa aidanud sotsiaalprobleemide leevendamisele. Aasta Sotsiaaltöö Tegija on oma tegevusega oluliselt edendanud organisatsiooni ning elu piirkonnas ja kohalikus kogukonnas.

11. novembril 2008. aastal tähistati maakonnas rahvusvahelist sotsiaaltöötajate päeva ning tunnustati Lääne maakonna Aasta Sotsiaaltöö Tegijat 2008.

Aasta Sotsiaaltöö Tegijaks 2008 valiti Lihula valla hoolekandetöötaja Mati Jürman

Kaasi Almersi foto

8. TERVISHOID

ESMATASAND		
	Perearstiabi	14 praksist
		12 asutust
ERiarstiabi		
	Ambulatoorne	4 asutust
	Statsionaarne	3 haiglat
HAMBARAVI		10 asutust
RAVIMABI		10 apteeki
KIIRABI		3 brigaadi
TERVISEKAITSE		Pärnu Tervisekaitse-

8.1. Eriarstiabi

8.1.1. AMBULATOORNE ERIARSTIABI

Asutus	Asukoht	Pakutav teenus
--------	---------	----------------

SA Läänemaa Haigla	Vaba 6 Haapsalu	üldteraapia kardio-reumatoloogia üldkirurgia traumatoloogia onkoloogia gastroenteroloogia oftalmoloogia otorinolarüngoloogia neuroloogia psühhiaatria dermato-veneroloogia pulmonoloogia pediaatria günekoloogia taastusravi radioloogia endokrinoloogia vasoloogia ortopeedia
SA Haapsalu Neuroloogiline Rehabilitatsiooni Keskus	Sadama 16 Haapsalu	taastusravi
Silmaarst Mari Pedak	Jaama 14-2 Haapsalu	oftalmoloogia optika
Naistearst Ena Volmer	Ehte Haapsalu	günekoloogia
Psühhiaater Aime Saluvee	Ehte Haapsalu	lastepsühhiaatria
Psühhiaater Riina Leinsalu	Vaba 6 Haapsalu	psühhiaatria

8.1.2. AMBULATOORSE ARSTIABI STATISTILISED NÄITAJAD

Näitaja	2004	2005	2006	2007	2008
Ambulatoorseid külastusi	126 085	130 268	139 375	130 268	134 915
eriarsti	70 031	64 357	70 866	64 357	60 529
perearsti	56 054	65 911	68 509	65 911	74 387
Külastusi 1 elaniku kohta	4,08	4,66	4,82	4,7	4,8
eriarst	2,45	2,25	2,48	2,29	2,16
perearst	1,96	2,3	2,4	2,35	2,66
Kodukülastusi üldse	2 434	1 878	1 961	1 878	1 445
Külastusi 1 elaniku kohta	0,08	0,07	0,07	0,07	0,05

8.1.3. STATIONAARNE ERIARSTIABI

Läänemaal on 3 haiglat

Asutus	Asukoht	Haigla liik	Voodite profiil	Voodite arv
SA Läänemaa Haigla	Vaba 6, Haapsalu	üldhaigla	sisehaigused üldkirurgia günekoloogia lastehaigused närvahaigused vaimuhaigused hooldusravi intensiivravi	98
SA Lõuna-Läänemaa Sotsiaal- ja Tervisekeskus	Tallinna mnt 37, Lihula	hooldusravihaigla	hooldusravi	12
SA Haapsalu Neuroloogiline Rehabilitatsiooni Keskus	Sadama 16, Haapsalu	taastusravihaigla	taastusravi	102

8.1.4. RAVIVOODITE KASUTAMISE STATISTILISED NÄITAJAD

Näitaja	2004	2005	2006	2007	2008
Vooditearv	214	214	212	212	212
aktiivravi	71	73	74	72	72
hooldusravi	32	35	36	38	38
taastusravi	102	102	102	102	102
Ravitud haigeid	5 606	5 785	5 480	5 517	5 659
aktiivrais	2 883	2 956	3 098	3 144	3 132
hooldusravis	477	284	208	219	271
taastusravis	1 908	2 215	2 234	2 154	2 256

8.2. Hambaravi

8.2.1. HAMBARAVI TÖÖ STATISTILISED NÄITAJAD

		2005	2006	2007	2008
Külastused	30 160	30 655	30 977	24 661*	23 997*
sh lapsi	8 179	7 559	7 279	6 080*	5 896*
Külastusi 1 elaniku kohta	1,05	1,07	1,08		

* ilma Kullamaa ja Lihula hambaravita

8.3. Kiirabi

Läänemaad teenindab 3 kiirabibrigaadi: 2 brigaad SA Läänemaa Haigla juures, 1 brigaadi SA Pärnu Haigla juures. Brigaadide tööd koordineerib Pärnus paiknev häirekeskus.

	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Kutsete arv	5 598	5 671	5 294	5 567	5 369	5 320
päevas	15,3	15,5	14,5	15,3	14,7	14,6
s.h traumadest tingitud kutsed				758	775	650

8.4. Meditsiinipersonaal

	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Arste kokku	57	58	56	57	56	57
10 000 elaniku kohta	19,1	20,2	19,6	20,4	20,2	20,4
Õendustöötajaid kokku	159	161	157	154	152	131*
Hambaarste, dentiste	13	15	13	15	14	14
10 000 elaniku kohta	4,4	5,2	4,5	5,4	5,1	15,2

*ilma füsioterapeutideta

8.5. SA Haapsalu Neuroloogiline Rehabilitatsioonikeskus

SA Haapsalu Neuroloogiline Rehabilitatsioonikeskus on kaasaegse orientatsiooniga taastusravihaigla, mis pakub statsionaarset ja ambulatoorset teenust. Haigla tegeleb nii täiskasvanute kui ka laste taastusravi ja rehabilitatsiooniga. Valdav enamus haiglas ravil viibivatest patsientidest on neuroloogilise kahjustusega. Kõige enam on haigla tegevus suunatud selja- ja peaaaju kahjustusega patsientide ravile. Haigla eesmärgiks on pakkuda patsientidele kaasaegset ja tõenduspõhist meeskonnatööl põhinevat taastusravi ja rehabilitatsiooni teenust. Meeskonnatöös on kandev roll järgmistel spetsialistidel: arst, õde, füsioterapeut, tegevusterapeut, logopeed, psühholoog ja sotsiaaltöötaja. Täiendav informatsioon kodulehelt <http://www.hnrk.ee/>

Haapsalu Neuroloogiline Rehabilitatsioonikeskus taasalustas 2008. a oktoobrist rehabilitatsiooniteenuse osutamist lastele, mis annab kohalikele puudega lastele võimaluse saada abi oma kodukohas. Kui aga rehabilitatsiooniplaan on lõppenud, on ka uue plaani koostamine puudega lapsele haiglas nüüd võimalik.

Rehabilitatsiooniteenus on sotsiaalteenus, mis aitab parandada puudega inimese iseseisvat toimetulekut, suurendada kaasatust ühiskonda ja soodustada töötamist või tööle asumist. Tegemist on kompleksse tegevusega, mille eesmärgiks on taastada ja säilitada tervisekahjustusega inimestel võimalikult kõrget füüsilist, meelelist, intellektuaalset, psüühilist ja sotsiaalset aktiivsust.

Juhatuse liikme Zemfira Tammiku teenistusleping lõppes 19. mail 2008. Alates 20. maist 2008 tegutseb juhatuse liikmena Priit Eelmäe.

Juhatuse esimehena tegutsev Priit Eelmäe tänamas dr Zemfira Tammikut panuse eest haigla arendamisel

Statistilised andmed personali kohta: arste 6, õendustöötajaid 16, taastusravi tippspetsialiste (füsioterapeudid, tegevusterapeudid, liikumisravi spetsialistid) 14.

Statistilised andmed ravitöö kohta: voodite arv 102, voodikoormus 281,16, voodikäive 21,74, ravitud haigeid 2 218.

Heategevuslikud projektid koostöös Eesti Rahvusringhäälinguga, DnB Nord Pangaga jne.

Eesti Rahvusringhäälingu korraldatud heategevusliku kampaania „Jõulutunnel“ koostööpartneriks oli 2008. a Haapsalu Neuroloogiline Rehabilitatsioonikeskus. Kampaania raames tutvustati vaatajatele Haapsalu Neuroloogilist Rehabilitatsioonikeskust ja selle tegevust. Annetustena koguti ligikaudu 3 410 000 krooni kliinilise liikumis- ja kõnnianalüüsi labori seadmete muretsemiseks. Planeeritav labor sisaldab kõnnifunktsiooni hindamiseks ja teraapia läbiviimiseks mõeldud aparatuuri.

Juba kolmandat aastat toimus mais 2008 heategevuslik laste teatejooks. Jooks toimus kaheteistkümnes Eesti linnas ja osa võttis rekordiliselt 5 526 last ja noort 178 koolist. Koguti 100 000 kroonine annetus, mis läks ratastooli-mängupargi rajamise fondi. Heategevuslik laste teatejooks toimus esmakordselt 2006. aastal, kui Tallinnas ja Kernus jooksis ligi pooltuhat last.

Jooksu peakorraldaja on võistluste korraldamise ja sportlaste esindamisega tegelev MTÜ Tallinnmeeting koostöös Kuningliku Norra Saatkonna ja Norra Kergejõustikuliiduga. Teatejooksu patroon on Norra suursaadik Stein Vegard Hagen ning suurtoetajad Kultuuri-ministeerium, Tallinna Sadam ja DnB NORD Pank.

Vana-aasta heategevusliku jooksuga kogutakse raha liikumispuudega lastele mängupargi rajamiseks Haapsalu Neuroloogilise Rehabilitatsioonikeskuse juurde

Traditsiooniliselt toimus 2008. aastal ka vana-aasta jooks, mis oli juba kuues ja sellest laekunud osalustasud lähevad ainulaadse ratastooli-mängupargi rajamise fondi.

Ratastooli-mängupark võimaldab liikumisvõime kaotanud lastel saada ravi ja kohaneda oma uue olukorraga ka väljaspool haigla- ja koduseinu. Parki on planeeritud treeningsõidurada, kus saab harjutada ratastoolis liikumist erinevatel pinnasekatetel (näiteks asfaldil, betoonkivil, kruusal, liival), millega patsiendid ka edaspidi igapäevaelus kokku puutuvad. Samuti on pargis liikumisvõime kaotanud inimestele võimalused lihtsamate tervisespordialade, pallimängude ja minigolfi harrastamiseks ning mängimiseks spetsiaalselt kohandatud liivakastid. Rajatavas mängupargis saavad patsiendid viibida värskes õhus, mängida ja pidada piknikku.

Proua Evelin Ilves külastas Haapsalu Neuroloogilist Rehabilitatsioonikeskust 2008. aasta septembris

Juubeliaasta

SA Haapsalu Neuroloogilisel Rehabilitatsioonikeskuse jaoks oli aasta 2008 juubeliaasta. Keskuse asustamisest möödus 50 aastat. Selleks puhuks lasime kujundada ja võtsime kasutusele juubelimargi. Sellega seonduvalt korraldati mais konverents, kus osales 99 inimest üle Eesti ja novembris rahvusvaheline seljaaju kahjustusega patsientide problemaatikat käsitlev teaduskonverents, kus osales 95 inimest; novembri kahepäevast konverentsi toetasid Hasartmängumaksu Nõukogu, Tartu Ülikool ja Eesti Taastusarstide Selts. Mõlemad konverentsid täitsid oma eesmärgi ja need võib nii korraldusliku kui sisulise poole pealt lugeda igati kordaläinuks. <http://www.ut.ee/447322>

Haapsalu Neuroloogilise Rehabilitatsioonikeskuse töötajate poolt avaldati 2008. aastal 4 teaduspublikatsiooni. Konverentsidel esineti ettekannetega viiel korral.

Alates 2006. aastast on Haapsalu Neuroloogiline Rehabilitatsioonikeskus koostöös Tartu Ülikooliga aidanud korraldada rahvusvahelist intensiivõppe kursust „*The Assessment of Functioning and Health – the Basis for Effective Physiotherapy*“ füsioteraapia I kursuse tudengitele. 2008. aastal toimus kursus teist korda Haapsalu Neuroloogilises Rehabilitatsioonikeskuses. Kursusest võttis osa 54 üliõpilast ning 12 õpetajat 6 Euroopa riigist: Eestist, Portugalist, Hollandist, Taanist, Bulgaariast ja Soomest. Kursus on korralduslikult ainulaadne, kuna pakub tudengitele võimaluse koguda teadmisi ja praktiseerida oskusi kliinilises keskkonnas. Lisaväärtuseks on rahvusvaheline seltskond, mis loob võimalused kogemuste, õppekorralduslike ning praktilise füsioteraapia alaste erinevuste ja sarnasuste võrdlemiseks ning kontaktide loomiseks.

9. TERVISEKAITSE

Pärnu Tervisekaitsetalituse (TKT) Läänemaa osakonnas töötas 2008. aastal viis inimest, neist üks osakonnajuhataja, kaks valdkonna spetsialisti, referent ja autojuht. Olulisemad valdkonnad, millega maakonnas tegeldakse, on järgmised: nakkushaiguste ennetamine ja -tõrje, keskkonnatervis, asulahiigien, toote ja teenuse ohutus, sotsiaalasutused. See on väga üldine jaotus. Järgnevalt on ära toodud valdkonnad detailsemalt koos 2008. aasta järelevalvetulemustega.

9.1. Nakkushaiguste ennetamine ja tõrje

9.1.1. Vaktsineerimine

Lääne maakonnas oli 2008. aastal järelevalve all 24 tervishoiuteenuse osutajat (maakonnast lahkus üks perearst), 3 eriarsti, 1 haigla ja 30 vaktsineerimiskohta. Järelevalve käigus selgus, et vaktsineerimine toimub rahuldavalt. Vaktsineerimiste algus mõnedel juhtudel hilineb, kuid hilinemiste arv väheneb. Hilinemiste peamiseks põhjuseks on endiselt alalised ja ajutised vastunäidustused. Kahjuks on endiselt lapsevanemaid, kes keelduvad oma laste vaktsineerimisest. Vaktsineerimine tõsiste lastenakkuste vastu on olnud tõhus, sest rasked lastenakkused nagu difteeria, läkaköha ja leetrid on Eestis harvaesinevad haigused, ning kui on olnudki haigestumise üksikjuhtumeid, ei ole haigestumised lõppenud surmaga. See kõik ongi vaktsineerimiste tulemus. Kui tekib aga suur hulk vaktsineerimata lapsi, on oht, et need tõsised haigused hakkavad pead tõstma, kuna kaitse haiguse vastu muutub nõrgaks. Seetõttu laste korrapärane vaktsineerimine nii oluline ongi. Palju on olnud poleemikat vaktsiinide ohutuse osas. Praeguseks on hakatud ka riikliku immuniseerimiskava raames kasutama atsellulaarseid vaktsiine.

B-hepatiitdivastase vaktsinatsiooniga on haaratud kõik 0-2aastased lapsed ja vaktsineeritakse ka 12-13aastasi lapsi.

Kuni kahe aasta vanuseni vaktsineerimiste hõlmatus vastab WHO soovitudele (95%):

difteeria-teetanuse-atsellulaarne läkaköha (DTPa) – 99,6%, poliomüeliit (IPV) – 99,6%, mumps-

leetrid-punetised (MMR) – 98,3%, B-hepatiit – 98,7%, *Haemophilus influenza* (Hib)-99,6%

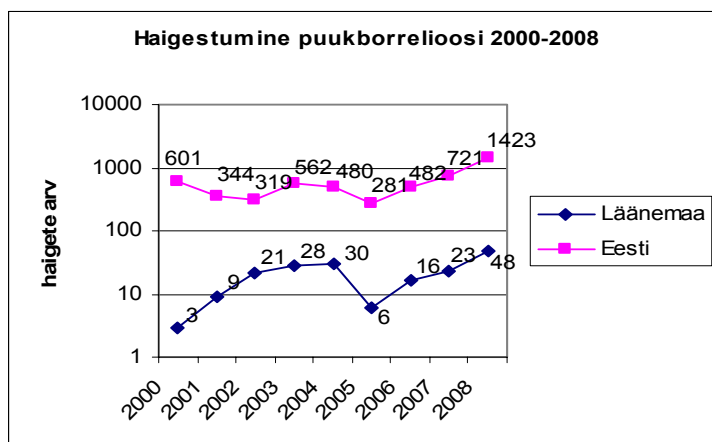
9.1.2. Nakkushaigused

Nakkus	2007. a	2008. a
Salmonelloos	11	11
Rotaviirused	27	25
Täpsustamata soolenakkused	3	3
Kampülobakterenteriit	2	4
Yersinia ent enteriit	2	3
Muud täpsust soolenakkused	3	8
Shigelloos	4	2

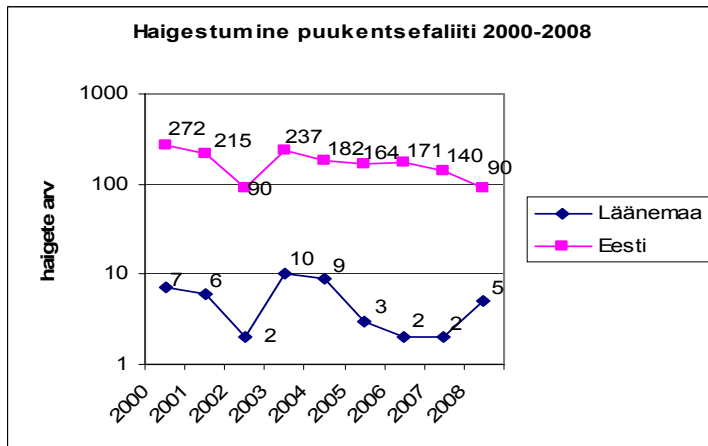
Tabel 1. Soolenakkuste võrdlus

Nakkushaigustesse haigestumise tase Läänemaal püsib üldiselt madal. Kõige enam esineb rotaviirusenteriiti ja seda eelkõige väikelaste seas. Nii nagu 2007. aastal, nii ka 2008. aastal oli üks Shigelloosi haigestumine seotud reisiga Egiptusesse. See on riik, kust kõige enam tuuakse Eestisse nakkushaigusi. Egiptuses olles peaks tähelepanu pöörama sellele, mida süüa-juua. Kindlasti ei ole soovitatav juua kraanivett ja ka jääkuubikute lisamine joogile võib olla soolenakkuse põhjustajaks, sest jääkuubikute valmistamiseks kasutatakse sageli keetmata kraanivett. Käte sage pesemine on samuti väga oluline.

Puukentsefaliiti haigestumine veidi tõusis: 2007. a kaks juhtu, 2008. a 5 juhtu. Puukborrelioosi haigestumine on tõusnud üle kahe korra: 2007. aastal registreeriti 23 juhtu, 2008. aastal juba 48 juhtu. Puukborrelioosi haigestumine on tõusnud kogu Eestis (vt joonis 1). Eriti kõrge on haigestumise tase Saaremaal.

Joonis 1 Puukborrelioosi haigestumine aastatel 2000-2008

Joonis 2 Puukentsefaliiti haigestumine aastatel 2000-2008

Joonisel 2 on näha, et üldiselt on puukentsefaliiti haigestumine hakanud Eestis vähenema, Läänemaal küll 2008. aastal haigestumus veidi tõusis, kuid siiski on alust arvata, et puukentsefaliiti haigestumise küllaltki madal tase viimastel aastatel on vaksineerimise tulemus. Inimesed on üha enam end hakanud vaksineerima puukentsefaliidi vastu.

2008. aasta paistis veel silma väga kõrge haigestumusega tuulerõugetesse – registreeriti 267 juhtu (2007. a 36 juhtu). Nii kõrget haigestumust ei ole juba aastaid olnud. Samuti oli 2008. aastal väga kõrge haigestumus sarlakitesse – registreeriti 64 juhtu (2007. a 1 juhtum). Nende haiguste vastu vaksineerimist Eesti riiklikus immuniseerimiskavas ei ole ette nähtud.

Piiripunkte (sadamaid) oli järelevalve all kolm. Kõiki ka 2008. aasta jooksul kontrolliti. Rohuküla sadamas on plaanis teostada ulatuslikud renoveerimistööd koos sadamakai uuendamisega 2009. aastal.

Laevadele väljastati üheksa sanitaarkontrollist vabastamise tunnistust, mis tähendab, et need laevad vastavad *International Health Regulation* nõuetele. Tõendid väljastati Rohuküla-Heltermaa liinil sõitvatele reisiparvlaevadele.

9.2. Joogivesi

Läänemaa joogivee põhiliseks probleemiks on aastate vältel olnud ülemäärane raua ja fluoriidide sisaldus (eriti Lõuna-Läänemaal Lihula ja Hanila vallas).

Läänemaa veekäitlejad osalevad Euroopa Ühtsusfondi poolt finantseeritavas Matsalu alamvesikonna keskkonnaprojektis (va Nõva vald, kus on probleemid omafinantseerimisega). Seoses sellega, et hinnad on tunduvalt enam tõusnud, kui oli algselt projekti finantseerimiseks ette nähtud, on tekkinud tõsised raskused projekti elluviimisel ka teistel valdadel ja otsitakse lahendusi. See pikendab mõnede tööde alustamist või pooleliolevate tööde lõppemist. Samas on ka siiski jõutud midagi ära teha, midagi on pooleli.

Fluoriidide probleemi lahendamiseks maakonnas on tehtud ja on plaanis järgnev.

2007. aastal alustati Lihula linna veevõrgu ühendamist ühtseks veevõrguks ja need tööd veel käivad. 2008. aastaks kavandatud uue puurkaevu rajamine horisonti, kus fluoriidide sisaldus on normikohane, on teostatud, käivad veel puhastusseadmete seadistused.

Tuudil renoveeriti puurkaev ja nüüd on seal vesi raua ja fluori sisalduse poolest normikohane.

Hanila vallas Virtsus on samuti plaanis uue puurkaevu rajamine horisonti, kus fluoriidide sisaldus on normis. See on juba olnud plaanis, kuid lükkub eelpoolnimetatud põhjustel edasi.

Virtsu lasteaeda on paigutatud pöördosmoosi seade. Kõigis maakonna lasteasutustes, kus fluoriidide või raua sisaldus on veel üle normi, on paigaldatud Saku Lätte joogivee automaadid ja seega saavad lapsed lasteasutustes nõuetekohast joogivett.

2008. aastal tehti veekäitlejatele kokku 1 ettekirjutus. Ettekirjutuste sisu: kooskõlastamata

enesekontrolliplaan, joogivee kvaliteet, korduvalalüüside tegemine.

2008. aasta jooksul ei väljastatud ühtegi müügiluba nõuetele mittevastava, kuid tervisele ohutu joogivee müügiks.

2008. aastal toimus Läänemaal 3 teabepäeva:

1. 28. mail 2008 veepäev teemal „Läänemaa joogivesi; hügieen ja vesi“. Seekordne veepäev oli suunatud Läänemaa koolide 5.-6. klassidele. Veepäeva põhikorraldaja oli AS Haapsalu Veevärk, kaasati ka Läänemaa Keskkonnateenistus ja Pärnu Tervisekaitsetalituse Läänemaa osakond.

2. 10. juunil 2008 teabepäev „Veemajanduse planeerimine“ – suunatud Matsalu alamvesikonda jäävatele omavalitsustele, planeerijatele, projekteerijatele. Korraldajad olid SA Läänemaa Arenduskeskus, Läänemaa Keskkonnateenistus, esinema kutsuti ka Pärnu Tervisekaitsetalituse Läänemaa osakonna juhataja.

3. 18. novembril 2008 teabepäev suplusveest ja sinivetikatest Pärnumaa, Hiiumaa ja Läänemaa omavalitsustele, mis toimus Haapsalus ja mille korraldas Tervisekaitseinspeksioon.

Vee hajaasustusprogrammi raames esitati hindamiseks kolmkümmend taotlust, mis oma hinnangu said.

9.2.1. Merevesi, basseinivesi

Haapsalus on üks supelrand – Paralepa ja üks supluskoht – Vasikaholmi. Kogu suve jooksul võeti regulaarselt suplusveest analüüse, mis olid kõik korras. Paralepa ranna vee sinivetikate sisaldust uuriti ka rahvusvahelise programmi raames. Uuritud proovide tulemused olid korras.

Basseine on järelevalve all viis. Kõik basseinide omanikud teostavad basseinivee laboratoorseid uuringuid enesekontrolli raames, lisaks võeti analüüse ka järelevalve korras. Mikrobioloogiliste näitajatega probleeme ei ole, kuid kõige enam on probleeme jääkkloori sisalduse normile mittevastavusega basseinivees.

9.3. Kontroll toote ja teenuse valdkonnas

Rapex'i süsteemi – Euroopa Liidu liikmesriikide horisontaalne kiire hoiatuse ja monitooringu süsteem (*Rapid Exchange System for rapid exchange of information on danger arising from the use of consumer product*) - raames saadud teadete alusel on Läänemaal ohtlikke mänguasju kontrollitud 46 korral, kokku 248 mänguasja. Ohtlikke tooteid ei ole avastanud, küllap sellepärast, et hulgiladudes on hoolas kontroll eelnevalt juba toimunud. Läänemaal hulgiladusid ei ole.

Mänguasjade tootjaid on Läänemaal üks. Tootjat kontrolliti neljal korral, mille käigus uuriti nelja toodet laboratoorselt, neist kaht füüsikaliste tegurite osas. Kahel mänguasjal leiti puudusi ning tehti ettekirjutus nende kõrvaldamiseks. Ettekirjutus ka täideti.

Järelevalve käigus on kontrollitud lasteluttide terviseohutust apteekides 13 korral, kontrolliti kokku 104 toodet. Sotsiaalministri 1. märtsi 2000. a määruse nr 14 nõuete rikkumisi ei esinenud. Ka Rapex'i kaudu tulnud teavet ohtlike lasteluttide ja teiste lapsehooldusvahendite olemasolu kohta apteekides kontrolliti.

Kosmeetikatooteid kontrolliti üheteistkümnes teenindusettevõttes, kokku 105 toodet. Puudusi ei avastatud. Ühte toodet kontrolliti laboratoorselt. See vastas nõuetele.

Läänemaal on üks kemikaale tootev ettevõte. 2008. a kontrolliti seal 21 detergenti.

Tehti ettekirjutus toodetel oleva märgistuse puudulikkuse kohta koos sunniraha hoiatusega, kuna 2007. aastal oli juba üks ettekirjutus tehtud. Ettekirjutus täideti.

Järelevalve all oli 2008. aastal Lääne maakonnas veel 65 majutusasutust, 28 ilu- ja isikuteenust osutavat ettevõtet ning 15 apteeki.

9.4. Haridus- ja sotsiaalasutused

Läänemaal oli järelevalve all 2008. aastal:

- 29/28 kooli (siia on arvestatud ka Haapsalu Kutsehariduskeskus);
- 14 koolieelset lasteasutust;
- 2 noortelaagrit;
- 4 laste hooldekodu;
- 6 täiskasvanute hooldekodu.

1. septembril 2008. a suleti Rõude lasteaed-alkkool. Ruumide koosseisu ja ruumide pindala osas toimus muudatusi ühes koolis: suurenes õpilaskodu tubade arv ja uued ruumid said tütarlaste ja poeglaste tööõpetusklassid ning arvutiõpe.

Põhjalikku remonti vajaksid neli kooli. Üks koolidest on mõisakool, mis samas muinsuskaitseobjekt ja rahasid „ei leita“, teine on riigile alluv Vidruka kool, kuhu on planeeritud uue õpilaskodu ehitamine ja õppehoone renoveerimine, aga seni seisavad tööd rahapuuduse tõttu. Esialgse plaani järgi oli kooli riigipoolne rahastamine prioriteetne, aga aastal 2008 rahastamist üldse ei toimunud, ehkki projekt on valmis. Kaks kooli on omavalitsuse remontida.

Pisiremonte on omavalitsused siiski jõudumööda teinud. Momendil tehakse kapitaalremonti Lihula lasteaias. Lapsed on viidud aastaks teistesse sobivatesse ruumidesse. Ka ühes põhikoolis käib vana koolimaja renoveerimine. Koolipere on kolinud kooli uude osasse.

Mööbli osas on endiselt probleeme ühe kooliga. Kuna uut õpilaskodu ehitada ja koolihoonet renoveerida lubati aastal 2008, siis polnud otstarbekas vanasse majja enne uut mööblit osta. Aga remondi algus viibib ja uue mööbli ost samuti.

Ülejäänud koolides toimub olemasoleva aegunud mööbli pidev uuega asendamine:

3 algkooli ostsid uued reguleeritava kõrgusega laudad ja toolid, 2 kooli uuendas tütarlaste kodundusklassi sisustuse, 2 kooli ostis arvutiklassi uued toolid ja ühel koolil renoveeriti ja komplekteeriti algklassidele spordiväljak.

Päevakava osas – kõik koolid töötavad ühes vahetuses ja õppetöö algus sõltub bussi- ringide ajakavast, aga enne kaheksat hommikul ei alusta ükski kool õppetööd.

Valgustus klassiruumides on rahuldav. Mõnes üksikus koolis on koridorides veel hõõglambid kasutusel.

9.4.1. Toitlustamise korraldamisest

Pärnu TKT Läänemaa osakonna poolt teostati toidu kaloraaži uuringuid kahes erikoolis ja kahes hooldekodus sihtuuringuna. Kolmes asutuses oli labori tulemuse ja koka tehtud arvestuse erinevus > 5% kuid mitte üle 10%; ühes erikoolis oli labori tulemus ja koka arvestuse erinevus > 20% .

Ehkki uue sotsiaalministri 15. jaanuari 2008. a määruse nr 8, jõustumise eeltööd olid head (koolitused maakonniti, vastavasisuline raamat), ei jõutud igas koolis ja lasteaias uue määruse nõudeid koheselt täita tehnoloogiliste kaartide vormistamise osas. Mitmed omavalitsused otsisid ANC programmid, et kokkade tööd hõlbustada, kuid sellealane koolitus jäi septembris-oktoobrisse. Üldiselt püütakse uue määruse nõudeid täita. Raskusi tekitab see, et lapsed ja õpilased ei taha eriti värsket kalast tehtud roogasid süüa, vaid eelistavad poolfabrikaate. Siin mängib olulist rolli kodune toitumisharjumus. Värskeid puuvilju pakutakse. Tunduvalt on vähenenud vorsti kasutamine võileivakattena ja toidu valmistamisel. Ärksamad kokad proovivad laste toidulauda igati rikastada, otsides uusi huvitavaid retsepte ja püüdes toitu lastele igati suupäraseks teha.

Noortelaagrites toitlustamise osas erilisi probleeme ei olnud. Samuti oli toitlustamine rahuldaval järjel laste hooldekodudes ja ka täiskasvanute hooldekodudes. Tervishoiu- asutusi, kus toimub toitlustamine, on maakonnas üks ja sealne toitlustamine on nõuete- kohane ning seal viiakse toitu termoses kolm korda päevas ka Haapsalu arestimajja.

Termoses viiakse toitu ka kahte lasteaeda, sest söök valmistatakse kooli köögis. Kooli kaugus lasteaiast ulatub mõnesaja meetrini.

10. RIIKLIK SOTSIAALKINDLUSTUS

10.1. Riiklik pensionikindlustus

Pensionärid pensioni liikide järgi	Arvel olevate pensionäride arv	Kuupensionite summa (tuhat krooni)
Vanaduspension	5 952	714,7
Väljateenitud aastate pension	29	3,2
Töövõimetuspension	1 351	271,6
Toitjakaotuspension	240	32,7
Rahvapension	149	7,4
KOKKU:	7 721	31 895,1

Vanaduspension saajad, kokku 5 952

sellest:	naisi	mehi
40 – 54 a	3	2
55 – 59 a	92	43
60 – 62 a	483	131
63 – 64 a	309	201
65 – 69 a	833	572
70 – 74 a	859	417
75 – 79 a	665	296
Üle 80 a	822	224

Töövõimetuspension saajad, kokku 1 351

sellest:	naisi	mehi
alla 18 a	8	16
18 – 24 a	44	55
25 – 39 a	99	135
40 – 54 a	269	281
55 – 59 a	170	1 808
60 – 62 a	6	8

10.2. Muud hüvitised ja väljamaksed

Liik	Saajad	Summa (tuhat krooni)
Matusetoetus	330	990
Sotsiaaltoetus välisriigist Eestisse elama asunud Eesti kodanikule või eesti rahvusest isikule	2	43,9
Represseeritutele makstavad hüvitised	670	604,1

10.3. Riiklikud peretoetused

Toetuse liik	Saajaid	Summa (tuhat krooni)
Sünnitoetus esimesele lapsele	140	700
Sünnitoetus teisele ja igale järgmisele lapsele	125	625

Sünnitoetus mitmikutele	3	30
Lapsetoetus esimesele lapsele	3 398	1 257,1
Lapsetoetus teisele lapsele	1 483	5 487,2
Lapsetoetus kolmandale ja igale järgmisele lapsele	439	6 562,7
Lapsehooldustasu kuni 3 a lapse eest	374	2 713,1
Lapsehooldustasu kuni 3 aastaste lastega peredele 3 – 8 a laste eest	205	878,3
Lapsehooldustasu 3 ja enama lapsega peredele 3 – 8 a laste eest	185	881,7
3-lapselise pere kvartali toetus	-	-
4- ja 5-lapselise pere kvartali toetus	-	-
6- ja enamalapselise pere kvartali toetus	-	-
Kolmikuid kasvatava pere kvartalitoetus	-	-
7- ja enamalapselise pere toetus	2	95
Üksikvanema lapse toetus	451	2 060,5
Ajateenija lapse toetus	1	6
Lapse koolitoetus	2 617	1 706,8
Eestkostetava või perekonnas hooldamisel oleva lapse toetus	37	1 633,8
Elluastumistoetus lastekodukasvandikule	2	12
Vanemahüvitis	325	25 265,8

10.4. Puuetega inimeste sotsiaaltoetused

Toetuse liik	Saajaid	Summa (tuhat krooni)
Keskmise puudega lapse toetus	13	221,1
Raske ja sügava puudega lapse toetus	80	1 360,1
Keskmise puudega 16 a ja vanema isiku toetus	271	889
Raske puudega 16 a ja vanema isiku toetus	641	4 374,7
Sügava puudega 16 a ja vanema isiku toetus	159	1 728,8
Hooldajatoetus puudega 3 – 16 a lapse kasvatajale	16	68,5
Hooldajatoetus raske puudega 16 a ja vanema isiku toetus	6	13
Hooldajatoetus sügava puudega 16 a ja vanema isiku toetus	1	4,8
Puudega vanema toetus	12	73,1
Õppetootus	2	7,4
Rehabilitatsioonitoetus	65	51,1
Täienduskoolitustoetus	-	-

10.5. Riiklik ohvriabiteenus

Alates 2005. aastast osutatakse Sotsiaalkindlustusameti poolt kõikides maakondades ohvriabiteenust. Lääne maakonnas asub ohvriabikeskus aadressil Lahe 8A, Haapsalu (Lääne Maavalitsuse hoovimaja).

Ohvriabiteenuse eesmärgiks on hooletuse, halva kohtlemise või füüsilise, vaimse või seksuaalse vägivalla ohvriks langenud isikute abistamine. Ohvri ärakuulamine, emotsionaalse toe pakkumine, informatsiooni jagamine edasise abi saamise võimaluste kohta ning abistamine suhtlemisel teiste asutustega on ohvriabitöötaja peamisteks tööülesanneteks.

Süüteo ohvriks langenud isikud saavad psühholoogilise abi vajaduse korral ohvriabikeskuse kaudu taotleda psühholoogilise abi kulu hüvitist. Nimetatud hüvitise saamise eelduseks on politsei poolt süüteo kohta väärteo- või kriminaalmenetluse alustamine.

Lisaks ohvrite abistamisele osutatakse Lääne ohvriabikeskuse poolt lepitusteenust kriminaalasjades. Lepitusmenetluse algatab kohus või prokuratuur, kes võib saata kuriteo mõlemad osapooled lepitusmenetlusse, eesmärgiga saavutada kokkulepe leppimiseks ja kuriteoga tekitatud kahju heastamiseks.

2008. aastal osutati Lääne ohvriabikeskuses abi 63 pöördumisel. Nendest 32 juhul vajati ohvriabitöötaja abi vägivallast põhjustatud probleemide tõttu, sh 26 juhul oli tegemist perevägivalla ohvritega. Sotsiaalsete ja muude probleemide lahendamisel abistati 31 korral.

Lepitusmenetlus viidi läbi kaheksas kriminaalasjas.

Sotsiaalkindlustusameti poolt osutatava ohvriabiteenuse kohta leiab täiendavat infot võrguaadressilt http://www.ensib.ee/frame_ohvriabi.html

11. HARIDUS

11.1. Koolieelsed lasteasutused

Nr	Lasteaed	Omanik	Aadress	Juhataja	Lapsi *
1	Kullamaa	Kullamaa vald	Kullamaa vald	Imbi Post	29
2	Kõmsi A-L	Hanila vald	Hanila sjk	Maret Orulepa	34
3	Lihula	Lihula vald	Aia 4, Lihula	Anne Öpik	84
4	Linnamäe	Oru vald	Linnamäe, Oru vald	Marika Prik	36
5	Martna	Martna vald	Martna vald	Marju Kasterpalu	25
6	Noarootsi	Noarootsi vald	Pürksi sjk, Noarootsi vald	Tiiu Tulvik	25
7	Palivere	Taebbla vald	Raba 2, Palivere	Tiiu Schneider	62
8	Päikesejänku	Haapsalu linn	Endla 9, Haapsalu	Karin Lilles	114
9	Pääsupesa	Haapsalu linn	Niine 5, Haapsalu	Maarika Aru	113
10	Ridala PK	Ridala vald	Sinalepa sjk, Ridala vald	Lea Tuusov	33
11	Risti	Risti vald	Tallinna mnt 6, Risti	Aili Randalu	32
13	Taebbla	Taebbla vald	Nurme 37, Taebbla	Vilja Raamat	66
14	Tareke	Haapsalu linn	Põllu 6, Haapsalu	Anne Leikmaa	109
15	Tõruke	Haapsalu linn	Wiedemanni 12, Haapsalu	Lilja Paesüld	106
16	Vikerkaar	Haapsalu linn	Lihula mnt 13, Haapsalu	Vivian Hallik	113
17	Virtsu	Hanila vald	Virtsu, Hanila vald	Airi Aavik	18
18	Vormsi L-PK	Vormsi vald	Vormsi vald	Jana Kokk	11
				KOKKU:	1 010

* - laste arv seisuga 1. oktoober 2008. a

11.2. Üldhariduskoolid

11.2.1. 2008. aasta septembri seisuga

Nr	Kool	Koolijuht	Õpilasi	Klassikomplekte
Algkoolid				
1	1 Asuküla Algkool	Kädly Künnap	14	2
2	2 Haapsalu Linna Algkool	Malle Õiglas	216	12
3	3 Kõmsi Lasteaed-alkool	Maret Orulepa	18	2
4	4 Metsküla Algkool	Pille Kaisel	12	2
5	5 Tuudi Algkool	Inga Rennit	19	2
6	6 Uuemõisa Algkool	Maia Tohver	124	6
7	7 Vatla Põhikool (6-kl algkool)	Helju Viikmann	21	2
Gümnaasiumid				
8	1 Haapsalu Gümnaasium	Andres Ammas	716	32
9	2 Haapsalu Täiskasvanute Gümnaasium	Vladimir Padama	101	
10	3 Haapsalu Wiedemanni Gümnaasium	Leini Vahtras	432	17
11	4 Kullamaa Keskkool	Meelis Välis	209	12
12	5 Lihula Gümnaasium	Peep Susi	263	15
13	6 Noarootsi Gümnaasium (rk)*	Laine Belovas	161	6
14	7 Taebala Gümnaasium	Jaanus Mägi	275	12
Põhikoolid				
15	1 Haapsalu Nikolai Kool	Aive Saadjärv	104	9
16	2 Kasari Põhikool	Karin Saare	61	5
17	3 Martna Põhikool	Eve Laherand	59	6
18	4 Noarootsi Kool	Hella Koort	78	6
19	5 Nõva Põhikool	Virve Tauts	23	5
20	6 Oru Kool	Andres Kampmann	78	8
21	7 Palivere Põhikool	Tõnis Peikel	104	9
22	8 Ridala Põhikool	Lea Tuusov	116	9
23	9 Risti Põhikool	Argo Roos	61	5
24	10 Virtsu Põhikool	Maria Magdalena Jürvetson	66	7
25	11 Vormsi Lasteaed-põhikool	Age Hälvin	16	3
Erikoolid				
26	1 Haapsalu Sanatoorne Internaatkool (rk)*	Jaak Paesüld	109	18
27	2 Vidruka Kool (rk)*	Kristi Kivipuur	41	7
Kutsekoolid				
28	1 Haapsalu Kutsehariduskeskus (rk)*	Triin Laasi	680	
Kõrgkoolid				
29	1 TLÜ Haapsalu Kolledž (rk)*	Eve Eisenschmidt	242	

* - riigikool

11.1.2. Vidruka Kool

Vidruka Kooli hoone 2009. a mais

Palivere Lastekodu reorganiseeriti Palivere Eriinternaatkooliks 1960. aastal. Vidruka Kooli nime kannab see alates 2007. a maikuust. Kool kuulub Haridus- ja Teadusministeeriumile.

Kroonika

Kooli direktorid:

1960-1967	Aino Ernits
1967-1978	Uno Aru
1978-1981	Karl Tammet
1982-1983	Ago Ojasoo
1983-1987	Aldur Pauluste
1987-1999	Margot Smitt
1999-...	Kristi Kivipuur

Kooli põhihoone asub vanast mõisaaegsest viinaköögist koolimajaks ümberehitatud majas.

Toidublokk ja internadihoone on kõige uuemad, ehitatud 1987. aastal.

Vidruka Kool on põhikool, kus õpivad kerge ja raske vaimupuudega lapsed.

Koolis õpib 45 õpilast. Avatud on kuus klassikomplekti. Õpilaskodus on kolm kasvatusrühma ja üks nädalavahetuse rühm.

Paralleelselt õppetööga on koolis olulisel kohal õppimine läbi huvialategevuse, mis toetab kooli lihtsustatud ja toimetuleku õppekava. Õpilased kogevad eduemotsioone praktilistes tegevustes. Koolis tegutsevad kunsti- ja muusikaring, toimuvad üldkehalised treeningtunnid.

Koolil on välja kujunenud traditsioonilised üritused: tarkusepäev, õpetajatepäev, sügisene suur matkapäev, jõulupäev, Jüriöö jooks, volbriöö, looduskaitsepäev ja koolilõupäev.

Õppekavasid toetavad erinevad väljasõidud ja muuseumide külastused.

Kool teeb tihedat koostööd Eesti Eriolümpiaga.

Vidruka kooli õpilased osalevad erinevates vabariiklikes ja rahvusvahelistes kunstiprojektides.

Valdavalt kompenseerib üritused ja väljasõidud riik, nagu ka elamise õpilaskodus, toitlustuse, osaliselt õppevahendid ja bussipiletid kodust koolini. Viimasel viiel aastal on kool saanud raha ka erinevatest projektidest. Alaealiste komisjoni poolt on näiteks rahastatud matkalaagrit, kus on toimunud psühholoogilised koolitused õpilastele ja kasvatajatele. Politseiprojekti raames on käidud laagris, seikluspargis ja teatris. Samuti on kuulatud erinevaid loenguid.

Kool teeb koostööd Haapsalu Kutsehariduskeskuse, Vana-Vigala tehnika- ja teeninduskooli, Vaeküla kooli, Kallemäe kooli ja Kaelase kooliga.

AS Ensto Elektrer poolt annetati õpilaste huvitegevuse läbiviimiseks 112 000 krooni. Selle raha eest muretseti kooli, batuut ja pesumasina ning arvutiklassi mööbel. Ühiselt käidi Vembu-Tembumaal, bowlinguõistlustel Viljandis, laulukonkursil ning matkapäeval Kiigemetsas. Bowlingus saavutati I koht. Laulukonkursil võitis Tarmo Kaupal nooremas vanuserühmas III koha. Erinevatel spordivõistlustel saavutati hulgaliselt auhinnalisi kohti.

Oluliseks tuleb pidada koolile Eesti Vabariigi 90. juubeliaasta puhul tehtud rahaeraldust. See raha võimaldas käia õpilastega Tartu Põllumajandusmuuseumis, Rocca al Mare Vabaõhumuuseumis ja Haapsalu muuseumides.

Hea meel on tõdeda, et meie kooli õpetajad Ene Viilma ja Moonika Nerman kuuluvad vabariiklikku abiõppe kirjanduse koostamise töörühma. Nad koostavad III kl loodusõpetuse tööraamatut.

Vidruka kooli aasta õpetajaks valiti Mehis Ehanurm. Huvijuht Eneli Ööpik esitati Läänemaa tublimata noorsootöötaja kandidaadiks.

2008. a töötajate keskmine ametikohtade arv oli 33,24. Võrreldes 2007. a on see vähenenud 4,72 ametikohta, seda seoses õpilaste arvu vähenemisega.

Tublimata õpilastega USA suursaadiku juures Tallinnas.

11.2.2. Õpetajate tunnustamine

Heldi Leidsalu – Kullamaa Keskkool

2008. aastal ilmus kirjastuselt Ilo Leidsalu koostatud metoodiline materjal "Peastarvutamise töölehed". Lisaks on õpetaja toimekas loomekonkursside korraldaja, tema õpilased osalevad neil aktiivselt.

Kullamaa õpilaste auhinnatud tööd on ilmunud ajakirjas Semu.

Arvo Tarmula foto

Läänemaa Aasta õpetaja:

Argo Roos,

Risti Põhikooli direktor, kes on võitnud viimase õppeaasta jooksul lastevanemate ja õpilaste poolehoidu, arendanud Risti valla hariduselu.

Edita Luik,

Oru Kooli õpetaja ja õppealajuhataja, kes põhitöö kõrval panustab oma energiat noorte vaba aja sisustamisse, juhendades noorkotkaste ja kodutütarde

	rühma.
Aive Nõupuu,	Oru Kooli õpetaja, kelle õpilased esinesid edukalt erinevatel üleriigilistel ja rahvusvahelistel konkurssidel.
Pille Saatmäe,	Kõmsi Lasteaed-alkkooli muusikaõpetaja, tõi lavale laste esinemisele kohandatud R. Rodgersi muusikali "Helisev muusika", korraldas huvitavad teemapeod lasteaia lastele.
Marje Loide,	Lihula Gümnaasiumi õpetaja, kes lisaks ökoloogia õppesuuna arendamisele koolis valmistas ette võistkonna telesaatesse "Mine metsa".
Ene Küünarpuu,	Uuemõisa Alkkooli õpetaja, kelle õpilased esindasid maakonda üleriigilisel õpioskuste olümpiaadil, kes innustab õpilasi ja vallarahvast tegelema kunstiga.
Kaja Paavo,	Haapsalu Täiskasvanute Gümnaasiumi keemia ja inglise keele õpetaja, on aktiivne rahvusvaheliste projektide koolipoolne koordineerija ja tõlk.
Mare Ots,	Metsküla Alkkooli õpetaja, lugemiringi eestvedaja, kes kavala "motivatsiooninipiga" suutis lapsed lugema-jutustama meelitada.
Imbi Raudkivi	Haapsalu Wiedemanni Gümnaasiumi maateaduse ja keskkonnaõpetuse õpetaja. Tema õpilased löid kaasa rahvusvahelises ökojalajälje projektis ning keskkonnahariduslikus projektis "Kyoto in Home", kus saavutati üleriigiliselt II koht.
Valli Ost,	Kasari Põhikooli eesti keele õpetaja. Tema õpilased saavutasid mitmeid auhinnalisi kohti üleriigilistel võistlustel nagu Steni muinasjutuvõistlus, Salme Reegi õhtujuttude võistlus ja Amori võistlus. Valli Osti eesvedamisel antakse välja Kasari kooli lehte.
Ruth Kampmann,	Haapsalu Gümnaasiumi klassiõpetaja, kelle õpilased saavutasid mitmetel rahvusvahelistel peastarvutamise võistlustel esikohti.
Lea Semerik,	Haapsalu Gümnaasiumi muusikaõpetaja, koorijuht. Haapsalu Gümnaasiumi mudilaskoor sai üleriigilisel festivalil tugevas konkurentsisis III koha, koori tõsteti esile intonatsioonipuhta ja rõõmsa laulmise eest.
Margit Ülevaino,	Palivere Põhikooli õpetaja ja õppealajuhataja, kes on kogu hingega koolile pühendunud inimene. Eelmisel õpeaastal pidi ta olude sunnil hakkama õpetama ka eesti keelt, mis nõudis tohutut tööd ja õppimist. 9. klassi õpilased sooritasid edukalt eesti keele lõpueksami.
Anne Kruus,	Lihula Gümnaasiumi klassiõpetaja, kes lavastas muusikali "Hans ja Grete", millega osaleti Läänemaa kooliteatrite festivalil. Kevadpeoks valmistati ette uus näidend.
Hillar Tatar,	Haapsalu Gümnaasiumi kunstiõpetaja, kelle juhendamisel valmis seinapannoo "HG 90".
Peeter Turnau,	Läänemaa Spordikooli treener, kelle õpilased saavutasid kaksikvõidu ja võistkondliku esikoha Eesti noorte meistrivõistlustel vehklemises.

Noored õpetajad: Mariliis Siirmäe - Risti Põhikool, Liis Rüü - Risti Põhikool, Sirli Vabamäe - Ridala Põhikool

11.2.3. Parimad gümnaasiumilõpetajad – medalistid

Kuldmedal

Silvia Saukas	Haapsalu Gümnaasium
Maarja Aarlaid	Noarootsi Gümnaasium
Karin Taalik	Noarootsi Gümnaasium
Sille Sepp	Haapsalu Wiedemanni Gümnaasium

Hõbemedal

Evelin Silla	Haapsalu Gümnaasium
Merle Soots	Haapsalu Gümnaasium
Merili Prikk	Haapsalu Gümnaasium
Sven Tennisberg	Haapsalu Gümnaasium
Renata Muru	Noarootsi Gümnaasium
Katrin Ahven	Noarootsi Gümnaasium
Ilona Tell	Noarootsi Gümnaasium
Alina Samusseva	Noarootsi Gümnaasium
Maarja Loomets	Haapsalu Wiedemanni Gümnaasium
Elina Soots	Haapsalu Wiedemanni Gümnaasium
Heidi Tuul	Haapsalu Wiedemanni Gümnaasium
Kertu Natka	Kullamaa Keskkool
Kertu Vessart	Kullamaa Keskkool
Eliisa Rokk	Kullamaa Keskkool
Maris Altmann	Lihula Gümnaasium
Kaire Kasepõld	Taebla Gümnaasium

Parimad gümnaasiumilõpetajad maavanema ja omavalitsuste liidu vastuvõtul Haapsalu kuursalis Arvo Tarmula foto

EV Presidendi vastuvõtule 19. juunil 2008. a kutsuti:

Silvia Saukas Haapsalu Gümnaasium
 Sille Sepp Haapsalu Wiedemanni Gümnaasium
 Katrin Ahven Noarootsi Gümnaasium
 Kertu Natka Kullamaa Keskkool

11.2.4. Õpilasüritused**Aineolümpiaadide võitjad**

Nr	eesnimi	perenimi	kool	kl	aine	koht	õpetaja
1	Markus	Raudkivi	HG	9	keemia	I	Ülle Rääli
2	Arnold	Kuusklaid	Oru	9	keemia	II	Margit Kiivit
3	Karl-Kevin	Luts	Kullamaa KK	9	keemia	III	Meelis Välis
4	Kaia	Saar	HWG	8	keemia	I	Kadri Mitt
5	Henrik	Palm	Lihula G	8	keemia	II	Hillar Laos
6	Merje	Viigand	Ridala	8	keemia	III	Merike Peek
7	Siim	Tsarjov	HG	10	keemia	I	Ülle Rääli
8	Sander	Pukk	HG	10	keemia	II	Ülle Rääli
9	Nelli	Paju	HWG	10	keemia	III	Ülle Rääli
10	Helina	Laasen	HWG	7	eesti keel	I	Kersti Arov
11	Joanna Martiina	Lepmets	HWG	7	eesti keel	II	Kersti Arov
12	Ann	Lember	HWG	7	eesti keel	III	Kersti Arov
13	Merje	Viigand	Ridala	8	eesti keel	I	Tea Kesa
14	Monika	Ankuhina	HG	8	eesti keel	II	Taimi Vilta
15	Maike	Kaus	Taebla G	8	eesti keel	III	Tiina Prank
16	Silvia	Urgas	HWG	9	eesti keel	I	Ingrid Laasi
17	Markus	Raudkivi	HG	9	eesti keel	II	Tiia Toomsalu
18	Katriin	Pirk	Risti	9	eesti keel	III-IV	Marina Laurits
19	Karmen	Ulejev	Risti	9	eesti keel	III-IV	Marina Laurits
20	Robert	Pirk	HG	10	eesti keel	I	Tiia Toomsalu
21	Rene	Lehtma	HG	10	eesti keel	II	Taimi Vilta
22	Kadri	Rehkli	HG	10	eesti keel	III	Tiia Toomsalu
23	Merle	Leipsig	HG	11	eesti keel	I	Taimi Vilta
24	Aveli	Aljaste	HG	11	eesti keel	II	Mall Kahar
25	Kairi	Lehis	HG	11	eesti keel	III	Taimi Vilta
26	Maire	Iro	Noarootsi G	12	eesti keel	I	Monika Undo
27	Birgit	Mander	HG	12	eesti keel	II	Taimi Vilta
28	Sigrid	Saare	HG	12	eesti keel	III	Taimi Vilta
29	Simo	Stahlman	Metsküla AK	6	bioloogia	I	Pille Kaisel
30	Maili	Jaaska	Haapsalu LA	6	bioloogia	II-III	Viive Karnau
31	Merilin	Serg	Haapsalu LA	6	bioloogia	II-III	Viive Karnau
32	Rene	Allkivi	Haapsalu G	7	bioloogia	I	Inna Särel
33	Eha	Põhako	Virtsu PK	7	bioloogia	II	Meelis Põhako
34	Maarja-Liis	Vesiloik	Kasari PK	7	bioloogia	III	Marje Loide

35	Teele	Meriste	Lihula G	8	bioloogia	I	Marje Loide
36	Miina	Saak	Lihula G	8	bioloogia	II	Marje Loide
37	Kairi	Kuusemaa	Haapsalu G	8	bioloogia	III	Inna Särel
38	Anu-Liis	Laar	Haapsalu G	9	bioloogia	I	Triinu Karolin
39	Sergei	Maksimenko	HÜG	9	bioloogia	II	Elviira Lipunova
40	Anastasia	Skorikova	HÜG	9	bioloogia	III	Elviira Lipunova
41	Markus	Raudkivi	Haapsalu G	9	bioloogia	III	Triinu Karolin
42	Merle	Soots	Haapsalu G	12	bioloogia	I	Inna Särel
43	Renata	Muru	Noarootsi G	12	bioloogia	II	Merike Bauman
44	Raul	Riiel	Haapsalu G	11	bioloogia	III	Inna Särel
45	Aleksandra	Koel	Haapsalu G	7	geograafia	I	Reet Tuisk
46	Ann	Lember	HWG	7	geograafia	II-III	Imbi Raudkivi
47	Kertu	Simulask	Haapsalu G	7	geograafia	II-III	Reet Tuisk
48	Peep	Laar	Haapsalu G	8	geograafia	I	Reet Tuisk
49	Karmo	Kuurberg	Haapsalu G	8	geograafia	II	Reet Tuisk
50	Jarmo	Hints	Haapsalu G	8	geograafia	III	Reet Tuisk
51	Anu-Liis	Laar	Haapsalu G	9	geograafia	I	Reet Tuisk
52	Markus	Raudkivi	Haapsalu G	9	geograafia	II	Reet Tuisk
53	Andero	Samelselg	HWG	9	geograafia	III	Imbi Raudkivi
54	Ines	Ainjärv	Haapsalu G	12	geograafia	I	Reet Tuisk
55	Sven	Tennisberg	Haapsalu G	12	geograafia	II	Reet Tuisk
56	Siim	Tsarjov	Haapsalu G	10	geograafia	III	Reet Tuisk
57	Tauri	Türkson	Uuemõisa AK	6	ajalugu	I	Taimi Sarapuu
58	Laura	Vaske	Uuemõisa AK	6	ajalugu	II	Taimi Sarapuu
59	Simo	Stahlman	Metsküla AK	6	ajalugu	III-IV	Pille Kaisel
60	Maili	Jaaska	Haapsalu LA	6	ajalugu	III-IV	Anne Vaarpuu
61	Joanna Martiina	Lepmets	HWG	7	ajalugu	I	Kalle Lõuna
62	Kristina	Naudi	HWG	7	ajalugu	II	Kalle Lõuna
63	Sander	Särel	HWG	7	ajalugu	III	Kalle Lõuna
64	Kaia	Saar	HWG	8	ajalugu	I	Kalle Lõuna
65	Peep	Laar	Haapsalu G	8	ajalugu	II	Anne Mahoni
66	Kaarel	Kisant	HWG	8	ajalugu	III	Kalle Lõuna
67	Hanna Stiina	Lepmets	HWG	9	ajalugu	I	Kalle Lõuna
68	Jasper	Lahe	HWG	9	ajalugu	II	Kalle Lõuna
69	Silva	Urgas	HWG	9	ajalugu	III	Kalle Lõuna
70	Tiiu	Parbus	Taebla G	12	ajalugu	I	Anneli Lõuna
71	Kristo	Klementi	Kullamaa KK	10	ajalugu	II	Ervin Rannik
72	Lili	Pagil	Kullamaa KK	11	ajalugu	I	Ervin Rannik
73	Kairi	Lehis	Haapsalu G	11	ajalugu	II	Anne Mahoni
74	Arno	Lamster	Noarootsi G	12	ajalugu	I	Tiiu Kreegipuu
75	Laura	Mihk	Uuemõisa AK	5	matemaatika	I	Taimi Sarapuu
76	Kaidi	Kiisküla	Uuemõisa AK	5	matemaatika	II	Taimi Sarapuu
77	Karl-Markus	Mäesalu	Uuemõisa AK	5	matemaatika	III	Taimi Sarapuu

78	Hanna	Sein	HLA	6	matemaatika	I	Viive Karnau
79	Jaanus	Annus	HG	6	matemaatika	II	Küllike Kumm
80	Maria	Malk	Virtsu PK	6	matemaatika	III	Siivi Jõgi
81	Rene	Allkivi	HG	7	matemaatika	I	Elju Herja
82	Ann	Lember	HWG	7	matemaatika	II	Viire Hints
83	Tarmo	Trummal	HG	7	matemaatika	III	Ülle Lumeste
84	Jarmo	Hints	HG	8	matemaatika	I	J. Vilta/V. Hints
85	Madis	Lehtmets	Virtsu PK	8	matemaatika	II	Siivi Jõgi
86	Karmo	Kuurberg	HG	8	matemaatika	III	Elju Herja
87	Laura	Niils	HWG	9	matemaatika	I	Viire Hints
88	Markus	Raudkivi	HG	9	matemaatika	II	Elju Herja
89	Andero	Samelselg	HWG	9	matemaatika	III	Viire Hints
90	Karl	Rankla	HWG	10	matemaatika	I	Viire Hints
91	Roger	Timberg	HWG	10	matemaatika	II	Viire Hints
92	Marek	Tamm	HWG	10	matemaatika	III	Viire Hints
93	Marion	Mitt	HWG	11	matemaatika	I-II	Leini Vahtras
94	Helen	Arov	HWG	11	matemaatika	I-II	Leini Vahtras
95	Andres	Väiko	HG	12	matemaatika	I	Ülle Lumeste
96	Greete	Kaar	Palivere PK	7	muusika	I	Anne Kübarsepp
97	Ingrid	Tamberg	Noarootsi K	7	muusika	II	Sirje Vaikre
98	Liis	Kumpas	Lihula G	12	muusika	I	Sirje Kiik
99	Joel	Karjane	HLA	6	saksa keel	I	Leelo Paesüld
100	Pille-Riin	Priske	Haapsalu G	6	saksa keel	I	Aida Sarrapik
101	Tiit	Tammeniit	Haapsalu G	7	saksa keel	I- II	Triinu Suitsberg
102	Tarmo	Trummal	Haapsalu G	7	saksa keel	I-II	Triinu Suitsberg
103	Angeli	Leemet	Taebla G	7	saksa keel	I	Varje Sild
104	Jarmo	Hints	Haapsalu G	8	saksa keel	I	Elle Oruste
105	Jüri	Türkei	Haapsalu G	9	saksa keel	I	Aida Sarrapik
106	Ruth	Semerik	Haapsalu G	10	saksa keel	I	Elle Oruste
107	Merle	Leipsig	Haapsalu G	11	saksa keel	I	Elle Oruste
108	Silvia	Saukas	Haapsalu G	12	saksa keel	I	Elle Oruste
109	Brigita	Põld	Risti PK	3	eesti keel	I	Marina Laurits
110	Sebastian	Lehis	Haapsalu G	3	eesti keel	II	Lehti Padu
111	Greete	Tikerpuu	Haapsalu G	3	eesti keel	III	Malle Prikk
112	Jürgen-Heinrich	Hints	Haapsalu G	6	inglise keel	I	Triinu Suitsberg
113	Rain	Kaldas	Haapsalu G	6	inglise keel	I	Triinu Suitsberg
114	Raivo	Riiel	Haapsalu G	6	inglise keel	I	Triinu Suitsberg
115	Jaanus	Annus	Haapsalu G	6	vene keel	I	Jelena Turevits
116	Merilin	Poteropkin	Uuemõisa AK	6	vene keel	II	Inga Kurvits
117	Merili	Nõmmisto	HLA	6	vene keel	III	Helju Elmik
118	Margus	Kägu	Taebla G	12	majandus	I	Juhan Lehepuu
119	Mihkel	Plaas	Taebla G	12	majandus	I	Juhan Lehepuu
120	Anett	Tohver	Uuemõisa AK	6	õpioskused	I	Taimi Sarapuu

121	Karl-Markus	Mäesalu	Uuemõisa AK	6	õpioskused	I	Taimi Sarapuu
122	Laura	Mihk	Uuemõisa AK	6	õpioskused	I	Taimi Sarapuu
123	Kaidi	Kiisküla	Uuemõisa AK	6	õpioskused	I	Taimi Sarapuu
124	Lisandra	Türkson	Uuemõisa AK	6	õpioskused	I	Taimi Sarapuu

Vabariiklike olümpiaadide parimad

1	Ines	Ainjärv	Haapsalu G	12	geograafia	III	Reet Tuisk
2	Anu-Liis	Laar	Haapsalu G	9	geograafia	VII	Reet Tuisk
3	Markus	Raudkivi	Haapsalu G	9	geograafia	VIII	Reet Tuisk

E. Enno nimelise omaloomingu konkursi parimad 2008

Põhikooli vanem aste:

Ain Parm	Kasari põhikool VIII kl	„Kuldsed käed“
Daniel Rahuvarm	Wiedemanni gümnaasium VIIa kl	loomingut
Heli Esko	Kasari põhikool IX kl	„Õde, mäletad?“
Horre Kruus	Kasari põhikool IX kl	„Mõttetu bemm“

Gümnaasium:

Madiken Kütt	Haapsalu gümnaasium XI b kl	„Tule minuga“
Moonika Kalso	Haapsalu gümnaasium X b kl	„Luuletused“
Tiina Veskioja	Noarootsi gümnaasium XI kl	„Ühtne Eesti“

11.3. Haapsalu Kutsehariduskeskus

Koolikeskkond ja inimesed

Koolis õpib 2008. a üle 700 õpilase, lisaks täiskasvanute täiend- ja ümberõppes õppijad, keda on kokku ligi 500. Töötajaid on 120, neist õpetajaid 80. Koolis tegutseb 39 klassikomplekti. Õpilastest 56% on Läänemaalt, 26% Harjumaalt ja 10% Hiiumaalt. Kooli õpilastest on poisse 58% ja tüdrukuid 42%.

Kooli põhitegevuseks on esmase kutseõppe korraldamine, mis toimub 8 erinevas koolitusvaldkonnas 10 erialal. Õpiraskustega ja erivajadustega õpilastele on avatud 6 õpperühma.

Õpilastele pakub tuge kooli juures tegutsev nõustamiskeskus, kus töötavad koolipsühholoog, sotsiaalpedagoog ja eripedagoog.

Häid praktiseerimisvõimalusi ja teenuseid väljapoole pakub Haapsalu Kutsehariduskeskuse (HKHK) toitlustuskompleks, kus teeninduserialade õpilased kogenud õpetajate eestvedamisel valmistavad tähtpäevalaudu ja korraldavad catering-teenust väljapool koolimaja. Kool on avatud ka konverentsiteenuste pakkujana. Õpilaskodu toimib suviti kui suvehostel, mis pakub majutust Haapsalu külalistele ning on ühtlasi üheks majutusteeninduse õpilaste praktikabaasiks.

Vabal ajal on õpilastel võimalused mitmekülgseks tegevuseks – töötavad huvi- ja spordiringid, tegutseb õpilasesindus. Pidevalt toimuvad õpilasüritused. Vabal ajal kasutavad õpilased aktiivselt

kooli jõusaale. Kool osaleb aktiivselt maakondlikel ja vabariiklikel spordivõistlustel, kust on kogutud mitmeid auhinnalisi kohti.

Erialad

Baasharidus	Eriala	Õppeaeg aastates	Lõpetajad 2008	Vastuvõtt 2008
Põhiharidus	Ehitusviimistlus	3	17	24
	Üldehitus	3	10	46
	Kokk	3,5	11	44
	Majutusteenindus	3	40	30
	Tisler	3	15	15
	Arvutiteenindus	4	-	24
	Käsitöö	3	6	
Lihtsustatud põhiharidus	Kodumajandus	3	9	7
	Ehitusviimistlus	3	6	12
Põhihariduseta, koolikohustusliku ea ületanud õpilased	Kodumajandus	2	2	2
	Ehitusviimistlus	2	1	7
Keskkharidus	Raamatupidamine	2	16	27
	Loodusturismi korraldus	2	-	26
	Rahvuslik tekstiil	2	-	13
Töökohapõhises õppevormis	Maaler	1		3
	Puidupingitööline	1	8	
			141	280

Kutsevõistlused

Iga aastaga on kasvanud HKHK õpilaste osavõtt vabariiklikest ja rahvusvahelistest võistlustest ning tihti on õpilased neil võistlustel saavutanud ka märkimisväärseid tulemusi. Nii saavutasid kooli majutusteeninduse õpilased vabariiklikel võistlustel **toateeninduses I koha** ja Euroopa Hotelli- ja Turismikoolide Assotsiatsiooni (AEHT) korraldatud võistlustel Kuressaares **pronksmedali**. Eesti kutsekoolide toitulustus- ja teenindusvõistlustel Nooruslik Kevad 2008 saavutas meie majutusteeninduse õpilane **teenindamises II koha** ja edukalt esinesid kooli noored kokad ka Toidumessil 2008 noorkokade võistlustel. Vabariiklikel **plaatijate võistlustel** saavutas aga ehitusviimistluse õpilane **III koha**.

Meri-Kai Pihelgas, III koht toateeninduses AEHT võistlustel Kuressaares

Tanel Detlov, III koht vabariiklikel plaatijate kutsevõistlustel

Andra Vilgo, II koht vabariiklikel teenindajate võistlustel Nooruslik Kevad

Ka on kool olnud ise mitmel korral vabariiklike kutsevõistluste korraldaja: 2008. aasta kevadel toimusid Uuemõisas üle-eestilised **noorkokkade ja -teenindajate kutsevõistlused Nooruslik Kevad 2008 ja ehituspuuseppade võistlused kooli ehitusmajas.**

Rahvusvaheline koostöö

Erinevate Euroopa Liidu arendus- ja koostööprojektide raames on paljud õpetajad ja õpilased saanud külastada välisriikide kutsekoole ja praktiseerida Euroopas. Lisaks pikaajalistele sidemetele Soome ja Saksa kutsekoolidega on loodud mitmeid uusi kontakte Leedu, Läti, Itaalia, Hispaania, Sloveenia, Taani, Rootsi ja Prantsusmaa koolidega.

1. Leonardo da Vinci lähetusprojekt „**Toit ja teenindus lõunamaise temperamendiga**” (24.02 – 02.03.2008) – õpetajate lähetus Itaaliasse. Itaalia partnerkoolis viibivad 1-nädalasel lähetusel 5 majutusteeninduse ja koka eriala (kutse)õpetajat ning direktor.

2. Leonardo da Vinci lähetusprojekt „**Paremaks õppides parematelt**”, – HKHK õpetajate

õppereis Salpaus kutsekooli (19.03 – 15.03.2008). Projektis osaleb 9 HKHK õpetajat, kes tutvuvad nädalase lähetuse jooksul Soome kutsekooli õppe- ja praktilise töökorraldusega, lisaks üld- ja erialaainete ühildamisega.

- Leonardo da Vinci praktikaprojekt „**HKHK erivajadustega õpilaste praktika Leedumaal**” – 12 erivajadustega õpilase (6 kodumajanduse ja 6 ehitusviimistluse erialalt) 2-nädalane praktika Leedu Rehabilitatsiooni ja Kutsehariduskeskuses (13. – 26. aprill). Õpilasi saadavad õpetatajad Inga Pook ja Mati Kisant.

- HMN (Haridus) "**Suur Euroopa väikeses Eestis**" (2008). Osalejad on HKHK õpilased.
- Keskkonnainvesteeringute keskuse (KIK) projekt Haapsalu Kutsehariduskeskuse lihtsustatud õppekavaga osakonna õpilaste loodusmatk „**Elame looduses ja loodusega**” (01.09 – 07.10.2008).
- KIK-i projekt „**Koduõuest Universumi avarusteni**” (15.01 – 15.12.2008) – toimub 7 loodusteemalist kursust (lektorid: F. Jüssi, M. Valker, T. Lodjak, L. Tarang, U. Ramst, L. Leedjärv, U. Roosileht).
- KIK-i projekt "**Kas tunned maad**", mille eesmärgiks on Haapsalu Kutsehariduskeskuse loodusturismi korralduse eriala õpilaste ja õpetajate õpperetk
Kestus: 01.03.2008 – 30.11.2008.

8. KIK-i projekt „**Väikesed bioloogilised kogud kooli**”. Eluslooduse õuesõppimise võimaluste loomine HKHK erivajadustega õpilastele. Koolile entomoloogiliste, botaaniliste ja kivimikogude loomine.
9. Leonardo da Vinci praktikaprojekt „**Toit ja teenindus lõunamaise temperamendiga**” (TOTETEMP). Osalejad: 10 koka ja majutusteeninduse õpilast praktiseerivad Itaalia ettevõtetes (1 kuu 2009. a suvel) ja 6 õpilast Portugalis (1 kuu 2010. a mais). Kool toetab projekti, saates mõlemale praktikale ka ühe õpetaja. Partnerid: IPSSART „G. Casini” nimeline kutsekool Itaalias ja Escola Profissional do Fundao ametikool Portugalis.
10. Leonardo da Vinci lähetusprojekt „**Erikutseõpe Põhjamaades – Eesti valik ja võimalused erivajadustega õpilaste ametiõppe arendamisel**” (TARO). Osalejad: Haapsalu Kutsehariduskeskusest Aile Nõupuu, Tiiu Mihelson ja Kristel Pärnpuu; Vana-Vigala TTKst Tarmo Nõöp, Helgi Nõöp ja Tallinna Puuetega Noorte keskusest JUKS Irina Kalde, Reet Veskoja. Partnerid: Limfjordsskolen Taanis (külastus toimub 27.10 – 02.11.2008) ja Gymnasiesärskola Rootsis (külastus toimub 16.03 – 22.03.2009).
11. Leonardo da Vinci lähetusprojekt „**Koostöö kooli ja turismiettevõtete vahel – võimalus välja arendada kvaliteetne loodusturismi korralduse õpe Haapsalu Kutsehariduskeskuses**” (KOKOTUR). Osalejad: 11 loodusturismi ja üldainete õpetajat HKHK-st, 1 turismieriala õpetaja Kuressaare Ametikoolist ja 3 Läänemaa turismiettevõtjat külastavad erinevaid partnereid. Nädalasel Sloveenia lähetusel 28.09 – 05.10.2008 viibisid Haapsalu Kutsehariduskeskuse loodusturismi valdkonna õpetajad Leelo Alasi, Mall Vainola, Elle Teder, Päivi Kaljula ning ettevõtte esindajana Altmõisa külalistemaja juhataja Kersti Ojasoo. Partnerid: Maribori Toitlustamise ja Turismi kutsekool Sloveenias, Valencia Kõrgem Majutuse- ja Turismi Koolituskeskus Hispaanias ja IPSSART „G. Varnelli” Itaalias.
12. Leonardo da Vinci koostööprojekt „**Kutsekoolide õpetajate ja õpilaste ettevõtlusalase suhtumise (hoiaku) edendamine**” (PEATT-VET). Osalejad kutsekoolidest: Haapsalu Kutsehariduskeskus, Göteborgs Praktiska Gymnasium (Rootsi), School Group „Constantin Brancusi” (Rumeenia), Technical School Centre Nova Gorica (Sloveenia) ja CAMPUS s.r.l (Itaalia majanduskonsultatsioone pakkuv väikeettevõtte). Projektis osalevad Anželika Murik ja Marelle Möll.
13. Grundtvigi koostööprojekt „**Elukestva õppe väärtuse mõistmine**”. Osalejad: The Cyprus Institute of Marketing (Küpros), Secondaria I grado “Rocco Caminiti” (Itaalia), Centrum Ksztacenia Ustawicznego (Poola), CEPANalón (Hispaania), The Centre For Employment and Enterprise Development (Suurbritannia). Projekti koordinaator: Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnia (Soome). Projektis osalevad Triin Laasi ja Aile Nõupuu.

Täiendkoolitused

Koolis töötab täiend- ja ümberõppeosakond, mis korraldab erinevaid kursusi täiskasvanutele põhiliselt koolis õpetatavates erialavaldkondades nagu ehitus, puidutöö, toitlustus, käsitöö, arvutiõpetus, turism, aga ka ettevõtlusalaseid koolitusi. Kuna Haridus- ja Teadusministeerium koos Euroopa Sotsiaalfondiga on toetanud täiskasvanute koolitamise rahastamist, siis on mitmekordselt kasvanud täiskasvanud õppijate osakaal kursustel. Väga populaarsed on olnud mööbli restaureerimise, pottseppade, kokkade ja pagarite koolitused, arvutikursused, eesti keele õpe muukeelsetele, loodusfotograafia ja muud taolised koolitused.

Haapsalu Kutsehariduskeskuse juhtkond

Triin Laasi	direktor
Ülle Ojamäe	õppedirektor
Aile Nõupuu	arendusdirektor

Aasta õpetajad 2008

Malle Peterson
Mehis Ehanurm

11.4. Tallinna Ülikooli Haapsalu Kolledž

Tallinna Ülikooli Haapsalu kolledži (tegutseb aastast 1998) missioon on olla regionaalseks hariduskeskuseks ja koordineerida koostööd piirkonna teiste õppeasutustega, eelkõige kutseõppeasutuste ja koolituskeskustega; kolledž ühendab regiooni Eesti ülikoolidega nii Tallinnast kui Tartust.

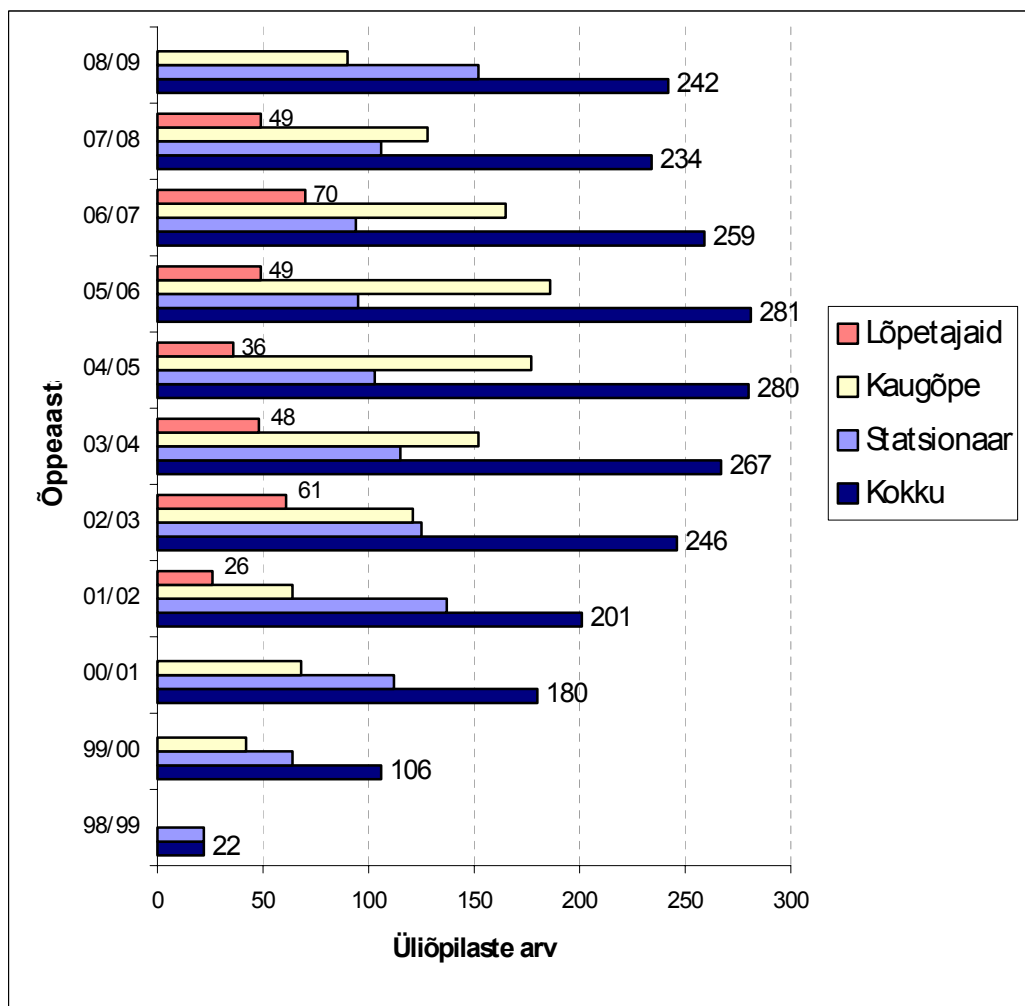
Erialad 2008

Eriala	Aste	Õppevorm	Õppeaeg (reaalne)	Lõpetamisel antav kraad
Klassiõpetaja põhikooli inglise keele õpetaja	BA ja MA integreeritud õppekava	statsionaar	5 aastat	haridusteaduse magister (klassiõpetaja)
Rakendusinformaatika	rakenduskõrgharidus	statsionaar	3 aastat	diplom
Tervisejuht	rakenduskõrgharidus	kaugõpe/tsükliõpe	3 aastat	diplom
Haldus- ja ärikorraldus	bakalaureuseõpe	kaugõpe/tsükliõpe	4 aastat	sotsiaalteaduse bakalaureus

Üliõpilaste arv sügissemestril 2008

	ARVULISELT
ÜLIÕPILASED KOKKU	242
STATSIONAAR	108
Klassiõpetaja I-V kursus	51
Rakendusinformaatika I-III kursus	57
KAUGÕPE	134
Haldus- ja ärikorraldus I-IV kursus	90
Tervisejuht I kursus	44

Üliõpilaste ja lõpetajate arv läbi aastate (seisuga sügissemester 2008)

Osalemine arendus- ja uurimisprojektides 2008

- 1. Autoerialade õpetajate ja erialase võõrkeele õpetajate töö kvaliteedi tõstmine**
Rahastaja: SA Archimedes Hariduskoostöö keskus, elukestva õppe programm
Kestus: detsember 2007 – detsember 2008
- 2. Metallerialade õpetajate ja erialase võõrkeele õpetajate töö kvaliteedi tõstmine**
Rahastaja: SA Archimedes Hariduskoostöö keskus, elukestva õppe programm

Kestus: detsember 2008 – detsember 2009

3. Riigiteaduste magistriõppekava arendamine ja kohandamine regiooni vajadustele (RIIMA)

Rahastaja: ESF meede 1.1

Kestus: veebruar 2006 – juuni 2008

4. Haridus- ja nõustamiskeskuse (HariN) väljaarendamine, regionaalse haridus- ja loomekeskuse projekteerimine ja finantseerimiskava koostamine; tervisedenduse ja käsitöömeistri õppekavade väljatöötamine.

Rahastaja: EAS. Regionaalsete kolledžite kui piirkondlike kompetentsikeskuste arendamise programm

Kestus: juuni 2007 – juuni 2008

5. Kutse- ja kõrghariduse integreeritud õppekavaarendus Läänemaal rakendusinformaatika ning loodusturismi valdkonnas (RIFA)

Rahastaja: ESF meede 1.1

Kestus: veebruar 2007 – juuni 2008

6. Education for Change

Rahastaja: Comenius 1.1

Kestus: jaanuar 2005 – detsember 2008

Väljavõte 2008. a kolledži kroonikast:

14. jaanuar

V kursuse klassiõpetaja eriala tudeng Mariliis Siirmäe andis koos Haapsalu Linnavalitsuse spordi- ja noorsootöö spetsialisti Siret Matteusega Tartu Ülikooli Türi Kolledžis loengu kohalikust omavalitsusest ja noorte rollist selles.

25. - 26. jaanuar

Oru koolis Harjumaal toimus klassiõpetajate talveseminar teemal „Teematervikutel põhinev õppimine.“

7. veebruar

Haapsalu Linnavalitsuse, Tallinna Ülikooli Haapsalu Kolledži ja Haapsalu Üldgümnaasiumi esindajad allkirjastasid koostöölepingu, mille eesmärgiks on koostöö korraldamine ruumide ühisel kasutamisel linnale kuulavas hoones Lihula mnt 12 ning regionaalse haridus- ja loomekeskuse välja arendamine nimetatud hoones.

19. veebruar

19. veebruari kolledži nõukogu otsusega kinnitati uus kolledži arengukava aastateks 2008-2013.

11., 18. ja 25. veebruar

Avalike loengute sarjaga kultuuride erinevustest esines Juune Holvandus.

4. märts

Kolledžis käivitus tudengivarju kampaania. Esimene "klassiõpetaja vari" veetis koolipäeva koos klassiõpetaja II kursuse üliõpilastega.

11. märts

Avaliku loengu teemal „Eesti kultuuriloo pöördepunktid“ pidas TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia eesti kultuuriloo lektor Tiiu Männiste.

25. märts

Avatud loengu teemal „Kuidas väärtushinnangud mõjutavad meie käitumist?“ pidas EBS'i

õppejõud, TLÜ avatud ülikooli lektor Anu Virovere.

24. märts - 6. aprill

Informaatika osakonna lektorid Janno Kriiska ja Aimar Lints viibisid RAK 2004-2006 meetme 1.1 projekti Eesti ülikoolide akadeemilise personali enesetäiendussüsteemi loomise raames Högskolen i Nord - Trøndelag'is (HINT) Norras.

Nad külastasid IT osakonda, mis asub Steinkjeris. Eesmärgiks oli enesetäiendamine ja koostöösidemete loomine. HINT-iga on kavas luua Nordplus'i projekt üliõpilaste ja õppejõudude mobiilsuse teemal, et võimaldada tudengite välispraktikat või õppejõudude enesetäiendamist Norra partnerkooli juures.

7. aprill

Avatud loengu teemal „**Heimaey purustuste päevad**“ pidas loodusajakirjanik Toomas Jüriado.

9. aprill

Avatud loengu teemal „**Milleks meile ajalugu?**“ pidas Eesti Kunstiakadeemia professor David Vseviov.

23. aprill

Avatud loengu „**Protokoll ja etikett igapäevaelus**“ pidas EBS'i õppejõud Tiina Tšatšua.

27. - 30. aprill

Sirje Piht ja klassiõpetaja eriala 4. kursuse üliõpilased viibisid Turu Ülikoolis. Külastati Turu Ülikooli harjutuskooli (praktikakooli), tutvuti õpetamisega rahvusvahelises koolis, Turu Ülikooli kasvatuseduste teaduskonna ja raamatukoguga. Sõidu eesmärgiks oli pakkuda üliõpilastele võimalusi tutvuda üliõpilaste ettevalmistamisega Soomes Turu Ülikoolis, luua sidemeid, anda võimalus iseseisvaks tööks ülikooli raamatukogus.

12. mai

Haapsalu kolledži 10. aastapäeva sünnipäevanädala ürituste raames toimus kolledžis Tallinna Ülikooli senati avatud istung, kus diskuteeriti kolledži kui regionaalse kompetentsikeskuse teemal. Istungil osalesid ülikooli senati liikmed, Lääne Maakonna arvamuslimidrid ja teiste regionaalsete kolledžite direktorid ning kolledžilinnade esindajad. Öhtu jätkus restoranis Blu Holm Lääne maavanema Neeme Suure, Haapsalu linnapea Ingrid Danilovi ja Haapsalu kolledži direktori Eve Eisenschmidtiga vastuvõetuga.

12. mai

Kolledži 10. aastapäeva ürituste raames pidas avatud loengu teemal „**Maailma kultuuride**

Mitmekesisus“ TLÜ rektor Rein Raud. Samal ajal esinesid TLÜ Eesti Humanitaarinstituudi direktor Hannes Palang Wiedemanni Gümnaasiumis loenguga teemal „**Üleilmastuvad maastikud**“ ja TLÜ Psühholoogia Instituudi direktor Aleksander Pulver Haapsalu Gümnaasiumis loenguga „**Eneseteostus ja rahulolu**“.

12. mai

Presenteeriti kahte uut kolledži trükist: „**Tallinna Ülikooli Haapsalu Kolledži arengulugu 1998-2008**“ ja „**Regionaalne uurimistegevus Läänemaa arenguks**“.

12. - 13. mai

Kolledžis toimusid Eesti regionaalsete kolledžite juhtide ja kohalike omavalitsuse juhtide ühishõupidamised kolledžite kui regionaalsete kompetentsikeskuste teemal.

15. mai

Etendus haridusteater „**Kas õppimine annab tiivad?**“. Üritusel esinesid uurimusettekannetega kõikide erialade tudengite ja esinemiste vahel sai nautida Luguteatri lavastusi samade ettekannete teemadel.

19. mai

Kolledžis toimus õpilasakadeemia päev. Loengutega esinesid koreograafia õppejõud Jüri Nael teemal „**Kehakeel**“, emakeele didaktika õppejõud Ene Hiiepuu teemal „**Kas õppimine võib olla huvitav?**“ ja IT-õppejõud Aimar Lints teemal „**Kuidas teha multifilmi?**“.

23. mai

Kolledži personaliga kohtus rahandusminister Ivari Padar. Arutleti teemal „**Kolledžite kui regionaalsete kompetentsikeskuste kujunemine**“.

2. juuni

Tallinna Ülikool ja Läänemaa Omavalitsuste Liit asutasid sihtasutuse Läänemaa Elukeskkonna Tuleviku-uuringud (LETS). Sihtasutuse eesmärkideks on omavalitsuste strateegilise juhtimissuutlikkuse arendamine läbi uurimistegevuse ja koolitamise ning kolledži õppeprotsesside ja regionaalse arendustegevuse sidususe tugevdamine.

10. - 11. juuni

Nõval Reherummi Pesapaigas toimusid järjekordsed Läänemaa IT suvepäevad. Seekord oli teemaks „**IKT ja haridus – regionaalne jätkusuutlikkus**“.

17. juuni

Haapsalu kultuurikeskuses toimus Haapsalu Kolledži VII lennu lõpuaktus. Lõpetas 49 üliõpilast: riigiteaduste magistriõppes 8 magistranti; haldus- ja ärikorralduse bakalaureuseõppes 14 üliõpilast; informaatika bakalaureuseõppes 7 üliõpilast; klassiõpetaja päevaõppes 8 magistranti; klassiõpetaja kaugõppes 12 magistranti. *Cum laude* lõpetas Maren Suu klassiõpetaja kaugõppes. TLÜ hõbemärgi said ning VII lennu parimateks lõpetajateks valiti Karin Kenk, Tiina Männik, Maiko Meister, Katrin Sikk ja Liina Viiret.

17. juuni

Kolledži nõukogu otsusega kinnitati järgneva 5 aastaks (2008 - 2013) kolledži direktoriks Eve Eisenschmidt.

4. august

Eesti avalik-õiguslike ülikoolide rektorid pidasid kolledžis Rektorite Nõukogu üldkoosolekut, kus uueks nõukogu esimeheks valiti Tartu Ülikooli rektor Alar Karis. Koosolekule eelnes Haapsalu kolledži direktori Eve Eisenschmidt ettekanne Läänemaa haridusoludest. Rektorite Nõukogu koosolekul osalesid kõik nõukogu liikmed ning neid esindavad rektorid: Signe Kivi Eesti Kunstiakadeemiast, Peep Lassmann Eesti Muusika- ja Teatriakadeemiast, Alar Karis Tartu Ülikoolist, Rein Raud Tallinna Ülikoolist, Peep Sürje Tallinna Tehnikaülikoolist ja Mait Klaassen Eesti Maaülikoolist. Eelmine Rektorite Nõukogu juhatuse esimees oli Peep Sürje, kes juhtis nõukogu tööd alates 7. augustist 2006.

13. - 15. august

Läänemaal Kukerannas toimus klassiõpetajate suveseminar. Teemadeks oli: „Õpetaja roll ja kompetentsid“, „Õpilaste sooliste erinevuste arvestamine õppetegevuses“, „Kogemuskoostöö“.

19. august

Läänemaa visiidi raames külastas Haapsalu Kolledžit regionaalminister Siim-Valmar Kiisler. Direktor Eve Eisenschmidt tutvustas kolledži situatsiooni ja arenguperspektiive. Edasiseks arutlustemaks oli regionaalse kompetentsikeskuste programm Läänemaal.

25. august

Haapsalu Kolledžis toimus Lääne maakonna haridusteemaline ümarlaud omavalitsusjuhtidele ja koolijuhtidele. Eesmärgiks oli analüüsida maakonna haridusvaldkonna probleeme põhi-, kutse- ja kõrghariduse tasemel, hinnata arengukavade täitmist ja seada prioriteete uueks õppeaastaks.

16. - 28. august

Haapsalu Kolledži korraldamisel toimus rahvusvahelise programmi Erasmus raames Haapsalus haridusvaldkonna doktorantide suvekool *Perspectives on European Education Policy and Practice*. Suvekooli eesmärgiks oli toetada doktorantide rahvusvahelist koostööd ühiste uurimisteemade käsitlemisel ja pakkuda võimalusi erinevate Euroopa ülikoolide õppejõududel tagasiside saamiseks oma uurimistöö kohta. Programmi juhtpartner oli Sheffield Hallami Ülikool Inglismaalt. Suvekoolis oli osalejaid kümnest riigist: Soomest, Rootsist, Taanist, Eestist, Lätist, Poolast, Sloveeniast, Türgist, Austriast ja Inglismaalt, kokku 45 doktoranti ja õppejõudu.

28. august

Toimus koolirahva ideelaat 2008. Laadal toimus metoodilise ja õppekirjanduse, ideede ning õppematerjalide esitlus ja müük huvilistele. Loengutega esinesid Toivo Niiberg, Krista Kumberg ja Marju Heldema.

1., 5. ja 8. september

Kolledžis toimusid uue õppeaasta avaaktused. Kolledž alustas õppeaastat 242 üliõpilasega. Õpinguid alustas 12 klassiõpetaja, 21 rakendusinformaatika ja 21 haldus- ja ärikorralduse eriala esmakursuslast. Uue erialana lisandus tervisejuht 44 esmakursuslasega.

15. - 24. septemeber ja 1. - 10. oktoober

IV kursuse klassiõpetaja eriala tudengid osalesid programmi *Outdoor Learning in Elementary Schools – from Grassroot to Curriculum in Teacher Education* raames välisõppes. Kadi Toomi ja Kaitel Poobus olid 15. - 24. september 2008 Rootsis Linköping'i Ülikoolis, Maarja Vaher ja Merlin Aan 1.-10. oktoober Tšehhis Praha Karli Ülikoolis. Karl Vaher osales samas programmis Eestis Tallinna Ülikoolis ajavahemikul 1.-10. oktoober 2008. Igas riigis tegeleti erineva õppeainega: Rootsis emakeelega, Tšehhis kehalise kasvatusega ja Eestis loodusõpetusega.

19. november

Avatud loengu teemal „Sinine maailm: sugu ja soorollid meie sees ja ümber“ pidas kolledži klassiõpetaja eriala vilistlane Christian Veske.

20. november

Kolledžit külastasid ja kohtusid personaliga riigikogu Isamaa fraktsiooni liikmed eesotsas Mart Laariga.

12. KULTUUR

12.1. Kultuurisündmused

Läänemaa kultuuriaasta 2008

Läänemaa kultuuriaasta 2008 oli kirev – näiteks elasime kaasa Arno Suislepa tähelennule TV3 saates “Eesti otsib superstaari”, pidasime Läänlaste päevi, kutsudes koju läänlasi lähedalt ja kaugelt, lustisime rahvapeol korraga lauldes ja tantsides ning nautisime juba traditsioonilisi üritusi. Lisaks alustati või lõpetati kultuuriobjektide renoveerimist (Haapsalu kultuurikeskus) ning muudeti kultuurikorraldust (Lihula kultuurimaja ning muuseumi liitmine).

Emotsioone ja teavet kultuurielust annavad edasi väljavõtted maakonnalehest Lääne Elu, neile sekka ka veidi fakte.

Randlane pälvis rahvakultuuri sihtkapitali aastapremia

Kaie Ilves

Lääne Elu, 17. jaanuar 2008

Teater Randlane Haapsalus sai ühena seitsmest 2007. a rahvakultuuri tipptegijast kätte sihtkapitali preemia. Seda käis Tallinnas Estonia teatris vastu võtmas neli Randlase näitlejat — Marko Matvei, Maie Matvei, Indrek Pangsepp ja Arved Alas.

Vähegi viitsijad pidasid sünnipäeva

Lääne Elu, 29. jaanuar 2008

Reedel sai Haapsalus teoks viieteistkümnes „Vähegi viitsijate päev”. Traditsiooniliselt algab üritus silmapaistvamate kultuuritegelaste tunnustamisega, millele järgnevad maakonna taidlejate temaatilised etteasted.

Ehalaine Vooremaa vastu võtmas rahvakultuuripreemiat

Arvo Tarmula foto

**Ebe Padu esitles raamatuid
Lääne Elu, 29. jaanuar 2008**

Haapsalu lasteraamatukogus oma loomingut esitlenud Ebe Padu kirjutab muinasjutte elust endast. Need on koondatud kahte kogumikku - "Kaiekese unenägu" ja "Väike õunarövel".

**Üdrumal oli kirikinda päev
Lääne Elu, 16. veebruar 2008**

Käsitööõpetaja Maarja Jõevee eestvõttel korraldati Üdruma seltsimajas kirikinda päev.

Vallajuhid toetavad kultuurikeskuse remonti

Lehte Ilves

Lääne Elu, 21. veebruar 2008

Läänemaal on kohaliku omavalitsuse investeringutoetuste ehk KOIT-kavas esikohal Haapsalu kultuurikeskuse remont. Teisel kohal on Lihula lasteaed ja kolmandal Ridala põhikool. Neil kolmel on suurim lootus raha saada.

Noarootsi vallavanem Ülo Kalm tegi Läänemaa omavalitsusliidu eestseisusele ettepaneku keskenduda Haapsalu kultuurikeskuse kordategemisele ja kui raha peaks maakonda juurde tulema või üle jääma, suunata see sinna.

Linnavalitsus taotleb kultuurikeskuse remondiks 35 miljonit krooni, kuid kogu maja remondiks on vaja 68 miljonit.

KOIT-kava hõlmab aastaid 2007–2013. Läänemaa kümme projekti kokku annavad kokku üle 104 miljoni krooni, selgitas siseministeriumi regionaalarengupoliitika büroo peaspetsialist Andres Heldring. Koos omaosalusega teeb see üle 137 miljoni krooni.

Rahvusringhääling ootab uudiseid läänlaste elust ja tegemistest

Lehte Ilves

Lääne Elu, 1. märts 2008

Haapsalus avatud rahvusringhäälingu korrespondendipunkt hakkab vahendama Lääne- ja Hiiumaalt esialgu tele-, aga umbes kuu aja pärast ka raadiouudiseid.

Reporteritöö teeb Lääne Elu peatoimetaja Urmas Lauri, pildi võtavad üles Haapsalu gümnaasiumi meediaklassi õpetajad Heidi Rohi, Sven Tehu ja Mart Pett. Korrespondendipunkt asubki praegu gümnaasiumi meediaklassis.

Haapsalu salli näitus ringleb Soome linnades

Lääne Elu, 4. märts 2008

Helsingis kaablitehase kunstikeskuses avati Haapsalu salli näitus, mis on üleval 20 päeva ja läheb siis Soome linnadesse ringreisile.

Läänemaa muuseum sai endale uue juhi

Kaie Ilves

Lääne Elu, 8. märts 2008

Läänemaa muuseumi direktoriks sai Rea Raus. Raus on kaitsnud pedagoogilise nõustaja magistrakraadi Tallinna Ülikooli Haapsalu kolledžis ning töötanud Haapsalu Wiedemanni gümnaasiumis arendusjuhi ja inglise keele õpetajana.

Muuseumi selle aasta tähtsamatest töödest nimetas Raus Iloni Imedemaa lõpliku valmishitamise algust. „Valmis ehitus tähendab Iloni Imedemaa kolmandat korrust, kuhu tuleb näiteks Karlssoni tuba, ning korras hoovi,” märkis Raus. Kogu ehitus läheb maksma umbes 12 miljonit krooni. Rohkem kavatses Raus edaspidi tähelepanu pühendada rahvusvahelisele koostööle teiste muuseumidega.

Teater Randlane pidas juubelit

Lääne Elu, 18. märts 2008

Haapsalu vanim teater Randlane pidas oma 30. sünnipäeva. Keskea lävele jõudnud teatri eestvedajad kutsusid üle saja külalise kultuurimajja pidulikule eeskavale ja sellele järgnenud peole. Isekeskis jagati preemiaid, millest kostüümipreemia pälvis Margit Saarsoo, parima sõbra preemia sai ansambel Melotrap. Tunnustati ka Anneli Akent ja Arved Alasit. Täieliku harmoonia preemia anti lavastuses „Stsenarium kolmele näitlejale” osalenud Marko Matveile, Anti Rannusele ja Indrek Pangsepale. Parima näitleja preemia pälvis Anne Pangsepp ning Maie Matvei sai parima lavastaja preemia. Lisaks hakkas teater Randlane andma välja eripreemiat nimega Eeri, mille sai esimesena loomulikult teatri *grand old man* Erich Jaansoo.

Anne Pangsepp ja Erich Jaansoo

Arvo Tarmula foto

Yuzna tuleb õõvafestivalile

Kaie Ilves

Lääne Elu, 25. märts 2008

III Haapsalu õudus- ja fantaasiafilmide festivali külalised on õudusfilmi suurkujud Brian Yuzna ja Marek Piestrak. Festivali keskmes on nii legendaarse lavastaja ning produtsendi Brian Yuzna filmide retrospektiiv kui ka Poola-Eesti koostöös 1978. aastal valminud ulmeklassikasse kuuluv „Navigaator Pirx” (režissöör Marek Piestrak). Modernse õudusfilmi üks rajajaid Yuzna saabub Haapsallu Indoneesiast oma uue filmi võtetelt. Sel aastal oma 70. juubelit tähistav Marek Piestrak on festivalile tulemas põhjusel, et HÖFF tähistab „Navigaator Pirxi” esilinastuse 30. aastapäeva. „Film on seotud Eestiga ja ühtlasi on see Piestraki kõige kuulsam film,” märkis kultuuriminister Laine Jänes. Peale Piestraki ja Yuzna on festivali keskmes uus Hispaania õudusfilm. Hispaaniast on viimasel kümnendil tulnud plejaad omanäolisi ja põnevaid filmitegijaid, kelle looming vallutab kinosaale ja festivale kogu maailmas. HÖFFil linastub neli uut Hispaania õõvafilmi. Festivalil linastub kokku 18 täispikka mängufilmi 12 riigist.

APRILL

Parimad kooliteatrid

Lääne Elu, 5. aprill 2008

Läänemaa kooliteatrite festivalilt pääsesid üle-eestilisse finaali Haapsalu muusikakooli teatriklassi trupp ja Haapsalu Wiedemanni gümnaasiumi teatritrupp „Keda?”.

Läänemaa külateatrid pidasid Kõmsil esimese kokkutuleku

Tarmo Õuema

Lääne Elu, 8. aprill 2008

Läänemaa harrastusnäitetruppide ja külateatrite festivali auhinnad said Matsalu näitemänguselts ja Haapsalu Kojateater, mille etendus „Kapsapea” sai parima lavastuse tiitli. Parima näitleja auhinna võitsid Matsalu näitemänguseltsi näitlejad Tiia Jaksman ja Peeter Hermik. Festivali idee taga on Kõmsi kultuurimaja juht Lea Mäeorg.

Koela talumuuseum tegi läbi miljonilise uuenduskuuri

Kaie Ilves

Lääne Elu, 10. aprill 2008

Koela talumuuseum avab mais ukсед pärast miljon krooni maksnud uuenduskuuri projekti „Koela talumuuseumi väljaarendamine” raames. Muuseumi peahoone sai projekti osana uue korraliku rookatuse, sest vana katus oli omadega päris läbi. Taebala vallavalitsuse kultuuri- ja sporditöö spetsialist Urmas Naudre sõnul sai eterniitkatusega saun Läänemaa Ehituselt peale laudkatuse. Päril uus hoone muuseumi õuel on samuti laudkatusega vankrikuur, kuhu kolivad rehe alt suuremad eksponaadid, näiteks vankrid ja rehepeksumasinad. „Rehealusesse saab rahvale rohkem ruumi, kus üritusi korraldada,” ütles Naudre. Esinemispaigaks sobib ka vankrikuur ise. Päril uued on muuseumi õuel kaks välikäimlat. Koela külaseltsi rahva abiga kord juba natuke suuremaks ehitatud parkla oli väikeseks jäänud. Suuremat parklat vajab muuseum hädasti, sest suvel „Naabri Mari” etenduse ajal oli autosid täis kogu külavahe. Uuenduskuuri esimese tööna vahetati 2006. aasta sügisel elektrijuhtmed, alustati uue ahju ja pliidi ehitust ja paigaldati signalisatsioon. Viimase tööna toestavad ja teevad ehitajad enne suve korda peahoone kivimüüri, mis on viltu ja ähvardab variseda. Edaspidi on kavas muuseumi seinte vahele rohkem elu ja üritusi tuua. „Uuenduskuuriga seoses on rahva huvi muuseumi vastu palju suurem. Kui seda hetke ära kasutada, tuleb muuseumisse elu sisse,” ütles Naudre ja märkis, et ahi ja pliit kütavad maja igal ajal soojaks. Enne polnud see talvel võimalik, sest küttekolded olid viletsad ja ajasid suitsu sisse. „Seisvast asjast saab tasapisi töötav asi,” ütles Naudre muuseumi kohta. Perenaise Päivi Viigi sõnul on inimesed hakanud muuseumi tooma eksponaate. „Alles toodi kaks telgedel kootud pearätikut, kolm rahvariidevööd ja kolm paari sukapaelu.” Küla peal ootavad sooja aega ja äratoomist puuäke, vanker ja saan. „Rahvas hakkab vana väärtustama,” ütles Viik. Raamatuannetusest sai muuseum ka pisikesse raamatukogu, kus on Krossi,

Kaugverit ja Tolstoid.

Projekt „Koela talumuuseumi väljaarendamine” algas 2006. aasta sügisel ja lõpeb selle aasta juunis. Projekti rahastas Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus (EAS), 200 000 krooni omaosalust kandis Taebla vald. Mitterahalise kaasfinantseerijana andis oma panuse Koela külaselts. Projekti eesmärk on suurendada muuseumi külastatavust. Projekti aitas ette valmistada Läänemaa arenduskeskus. Koela talumuuseum tegutseb 1987. aasta sügisest.

Taebla tantsutrupp sai eestiteemalise tantsuga publikulemmikuks

Enriika Liiv

Lääne Elu, 15. aprill 2008

Tantsufestivali „Koolitants” finaalis valiti üheteistkümnest eestiteemalisest tantsust telefonihääletuse põhjal publikulemmikuks Taebla tantsutrupp. „Arvasingi, et saame mingi eripreemia,” ütles tantsutrupi „Isa toob metsast malaka” treener Tõnis Kulbok. Kulboki sõnul olid Taebla tüdrukud ainsad, kes esitasid tõelise ja koomilise šoutantsu. Tantsuga „Lootus sureb viimasena” näitas Taebla tantsutrupp tänapäeva rullnokakultuuri.

Kahe päeva jooksul käis teater Vanemuine suure maja laval 1 289 tantsijat 66 tantsutrupist. Tantse pääses lõppkontserdile 100.

Piiskopilinnus avab tulevast nädalast keldrid ja käigud

Tarmo Õuemaa

Lääne Elu, 26. aprill 2008

Haapsalu piiskopilinnus avab külastajaile konvendihooone hämarad koopad ja käigud. Kui seni piirdus konvendihooone ehk väikese linnuse muuseumiala paari ruumiga lääneküljes ja vahitorniga, siis edaspidi pääseb maa-alustesse ja esimese korruse ruumidesse põhja- ja idaosas. „Need keldrid olid prahti täis ja kinni 17. sajandist, kui siin oli suur tulekahju,” näitab sihtasutuse Haapsalu Piiskopilinnus juhatusel liige Marika Peberg sissekäiku maa alla konvendihooone idaseinas. „Alles mõni aasta tagasi said need tühjaks ja külalistele avanevad need nüüd esimest korda.” Keldriruumid ulatuvad idatiivast läbi põhjatiiva läände. Kitsaste käikude vahel on tõeliste koobaste sarnased, aastasadu inimkülastateta püsinud keldriruumid. Külastajat hakkavad saatma sobilikud heliefektid ja gregoriaanid. „Selliseid atraktsioone, nagu on mõnes linnuses, kus luukere kargab välja, Haapsallu ei tule,” lubas Peberg. Muuseumiosa laienemise tõttu on väikese linnuse õu sellest suvest osaliselt piletiga muuseumiala. Väikese linnuse väravast 5–6 meetrit sissepoole müüri äärde on pandud kiosk, kust saab osta pileteid ja suveniire ning laenata ka audiogiidi. Trepist üles katusealustesse ja restoraniossa pääseb endiselt piletit. Linnuse suvehooaeg algas 1. mail. Selleks ajaks oli linnuses ka kaks näitust — Arvo Tarmula fotonäitus suvehetkedest linnuses ja Elis Saarevälja ajastutruud maalid läänetiivas. Sinna on välja pandud ka püsiekspositsioon ja linnusest leitud raidkivid. Et lapsed kivilinnuses igavlema ei peaks, ootavad neid pehmed *boffer*-mõõgad, kilbid ja ehtne rõngassärk.

Komisjon hindas pärandit

Kaie Ilves

Lääne Elu, 26. aprill 2008

Sel aastal loodi Läänemaa kultuuripärandi kaitse komisjon, mis vaatas aprillis üle kümnekond pärandkultuuriobjekti, mille omanikud taotleavad tuleva aasta riigieelarvest toetust.

Omanikud esitasid taotlused 1. veebruariks ja nüüd on vaja luua järjestus, arvestades mälestiste avariilisust, ehitus- või kultuuriajaloolist väärtust. Praegu arutabki komisjon nähtut, et esitada 15. maiks maakonna pingerida. Kultuuripärandi kaitse komisjoni mõte on selles, et otsus, missugune objekt hädasti toetust vajab, oleks objektiivsem ja laiem ring inimesi saaks pärandkultuuri kohta teavet. „Kui otsuse langetab mitu inimest ühe inspektori asemel, on see kaalukam,” märkis muinsuskaitseameti Läänemaa vaneminspektor Kalli Pets. Komisjon vaatas üle toetust vajavad Kiltsi mõisa peahoone varemed, Jaagu talu, Jõgeva kaks kivist silda ja Jõgeva kõrtsihoone, Liivi küla arheoloogiamälestised ja Räägu mõisa. Peale selle heideti pilk neljale kirikule, kuigi kirikud saavad toetust pühakodade säilitamiseks ja arengu programmist. „Vaatasime üle ja peame nõu, kuidas kirikuid koos aidata,” märkis Pets. Üle vaadati Ridala, Kirbla, Martna ja Väike-Lähtu kirik. Toetusetaotlusi

on tulnud ka Vormsi saare mälestiste korrastamiseks. Neid komisjon seekord üle vaadata ei jõudnud, mis ei tähenda, et nendega ei arvestataks.

Haapsalus avati Portugali rahvuskunsti näitus

Urmas Lauri

Lääne Elu, 26. aprill

Kolmapäeval avati Haapsalus Portugali iidvana rahvuskunsti *azulejos* tutvustav näitus. Näitust käis avamas Portugali suursaadik Ana Paula Zacarias. *Azulejo* ehk neljakandiline maalitud ja glasuuritud keraamiline plaat on Portugali märk. Ilma selleta pole Portugalis maju ehitatud viis sajandit ega tehta seda praegugi. Portugali kunstiloomingus on *azulejodel* eriline koht, sest *azulejo*-kunsti kaudu on võimalik jälgida kunstivoolude arengut sajandite jooksul.

Kullalind selgitas pääsu Laulukarussellile

Kaie Ilves

Lääne Elu

Läänemaa noorte solistide konkursilt Kullalind 2008 pääses „Laulukarusselli“ saatesse lauluvõistlusele iga vanuserühma parim. Kullalinnul esines kolmteist kahe eelvooru parimat laululast. Selle aasta muudatuse järgi ei võistle Laulukarussellil gümnaasistid, küll aga nelja-aastased, kes pole enne saatesse pääsenud.

Mudilaste laulupäevalt 1. aprillil pääsesid lõppkontserdile:

4–6aastastest Mariliis Kaer, Cärolyn Soidla ja Kirke Treiberk, kõik Do–Re–Mi laulustuudiost (juhendaja Anne Pääsuke).

7–8aastastest laulavad Kullalinnul Kati Kahn Linnamäe lasteaiast (juhendaja Marika Prikk) ja Nele Lillemäe ning Anna-Maria Vjazemski, mõlemad Do–Re–Mi laulustuudiost.

Üldse osales mudilaste laulupäeval 1. aprillil 48 laululast kümnest lasteaiast ja Do–Re–Mi laulustuudiost.

4. aprilli eelvoorust pääsesid 7–9aastastest lõppkontserdile Jennifer Marisse Cohen ja Susanna Ojamäe, mõlemad Do–Re–Mi laulustuudiost, ja Helen Lember Ridala põhikoolist (juhendaja Anne Pääsuke)

10–12aastastest pääsesid lõppvooru Kristiinia Teller Haapsalu muusikakoolist (juhendaja Sirje Kaasik) ja Merili Kisant Do–Re–Mi laulustuudiost.

13–15aastastest pääsesid edasi Jonas Grauberg Haapsalu muusikakoolist (juhendaja Ulrika Grauberg ja Jolanda Lipu Kullamaa keskkoolist (juhendaja Ülle Tammearu).

Kokku osales eelvoorus 4. aprillil 40 laululast kümnest koolist ja Do–Re–Mi laulustuudiost.

Keskraamatukogu pidas täiskasvanute lasteraamatupäeva

Kaie Ilves

Lääne Elu

12. mail kogunesid Haapsalus Läänemaa keskraamatukogus lasteraamatupäevale terve maakonna raamatukogutöötajad, kunstnikud ja õpetajad. Enamasti aprillivaheaja üritust pidas raamatukogu sel aastal hiljem ja täiskasvanuile.

MAI

Käsitöömeistri Linda Elgase juubel

Linda Elgas, kes on kudunud üle tuhande Haapsalu salli, tähistas 80. sünnipäeva.

Haapsalu esimene graafilise disaini festival

Kaie Ilves

Lääne Elu, 29. mai 2008

Haapsalu esimene graafilise disaini festival (HGDF) avas linna kultuurisuve. Haapsalu kultuurikeskuse direktor Gülnar Murumägi nimetas avalööki võimsaks. „Tegu on ikkagi rahvusvahelise üritusega, mis tugevdab Haapsalu kui kunstlinna staatust. Meil on jälle üks kunstiüritus juures,“ märkis Murumägi. Laupäeva mahub kokku kolm kunstiüritust — kaks graafilise disaini näitust ja visuaalkommunikatsiooni konverents.

Laupäeva õhtul algab Haapsalu kultuurikeskuse ees linna kultuurisuve avakontsert, kus esinevad Jaak Tuksam, Riho Sibul ja Robert Jürjendal. Kontserti läbivaks jooneks on Jaak Tuksami laulud. HGDFi korraldavad Eesti kujundusgraafikute liit ja Haapsalu kultuurikeskus.

JUUNI

3. juuni

Tobiase 135. sünniaastapäev

Kullamaal tähistati Eesti helilooja Rudolf Tobiase 135. sünniaastapäeva.

Rudolf Tobiase elu- ja loomelugu tutvustav näitus Kullamaa kultuurimajas
Arvo Tarmula fotod

Mälestuskontsert Kullamaa kirikus

Epp Maria Kokamägi avas Haapsalus galerii

Kaie Ilves

Lääne Elu, 5. juuni 2008

4. juunil avas kunstnik Epp Maria Kokamägi Haapsalus Karja ja Kalda tänava nurgal oma kunstigalerii. Paari aastaga on esimese vabariigi ajal kohvikuks ehitatud majast saanud läbi kahe korruse ulatuv õhuline galerii, kus hakkavad ekspositsioonid vahetuma aastaegade järgi. „Siia tulevad meie pere kollektsoonid, sest meil pole pereliiget, kes kuidagi kunstiga ei tegeleks,“ märkis Kokamägi. Praegu on galeriis väljas Epp Maria maalid, Jaak Arro mööbel ja Liisu Arro keraamika. Galerii avapeol näitas oma kunsti ka pere teine tütar Anni Arro, kelle küpsetised ja suupisted täitsid peolaua. Galerii avapäeval esitles Kokamägi ka raamatu „Epp Maria. Maal“ ingliskeelset varianti. „*Inspiration*“ ehk Epp Maria päevaraamat ühendab endas tema maale ja tekste, peale selle ka Viivi Luige tekste Roomast ning Johannes Arro fotosid. Raamatut täiendab DVD-l lühifilm kunstniku päevast Haapsalus ja Sepamaa talus Pärnumaal.

Läänemaa tantsu- ja laulupidu tulevad käsikäes

Enriika Liiv

Lääne Elu, 5. juuni 2008

7. juunil leiab aset Läänemaa rahvapidu, mis toob esimest korda kokku nii tantsu- kui ka laulupeo, millega tähistatakse tänavu Eesti Vabariigi 90. aastapäeva. „Alati on olnud tantsupidu eraldi ja laulupidu eraldi. Seekord otsustasime need ühendada — panna tantsurühmad esinema kooride ja elava pillimängu saatel,” avaldas maakonna rahvakultuurijuht Marju Viitmaa. Kooride kõrval mängib tantsuks ka 20 pillimehega saateansambel. Ansambel on kokku pandud rahvamuusikaansamblitest Kalamies ja Pille. Pille on Haapsalu muusikakooli õpilansambel, mida juhatab õpetaja Ingrid Arro. Läänemaa rahvapidu kannab nime „Ehast koiduni” ja peetakse Haapsalu piiskopilinnuse õuel. Nimi „Ehast koiduni” sündis Viitmaa sõnul ideest korraldada tantsupidu mõnel pimedal-tähisel augustiõöl. „Lasteaedade tantsurühmi ju loomulikult ööpeole kutsuda ei saa ja kõrvale oleksid pidanud jääma ka algklassilapsed. Niisiis otsustasime tegeliku ööpeo edasi lükata, aga mõttes tantsime-laulame ikkagi ehast koiduni,” lubas Viitmaa. Maakonnas on 50 aktiivselt tegutsevat rahvatantsurühma, neist 49 võtab tänavusest peost osa. Tantsupeole tulevad ka lasteaedade tantsurühmad. Koore tuleb tantsuks laulma 39.

Arno Suislep osales TV3 saates “Eesti otsib superstaari”

kus saavutas teise koha. Arno tegeleb muusika ja laulmisega juba koolipõlvest. Superstaari saatesse läks Suislep ennekõike seepärast, et enda korraldatavatele muusikalistele projektidele tulevikus toetust leida ja välja anda sooloalbum.

Haapsalus tuleb teistmoodi leinapäev

Lehte Ilves

Lääne Elu

14. juunil, leinapäeval etendub Aivo Paljasmaa lavastus „Mälestus“ Haapsalu väikeses linnusehoovis.

Lääne Elu reklaamitoimetaja Remo Sirila viib ellu ammuse unistuse ja korraldab leinapäeval Haapsalu väikeses linnuses kontsertetenduse. Küüditamise mälestuskontserdi 14. juuni õhtul korraldab Remo Sirila seepärast, et Eestis on kombeks leinapäeva hirmus igavalt meeles pidada. „Viiakse pärgi, keegi kõneleb, kõigil on igav,” ütles Sirila. „Tahtsin näidata, et saab ka teistmoodi.” Tasuta kontserdil esinevad Untsakad ja Margus Vaher. Kontsert vaheldub Aivo Paljasmaa lavastatud teemakohaste etüüdidega. Emotsionaalset särinat ja lahingumõllu toovad kontsertetendusele *Frontline*’i kümnekond võitlejat, pooled neist Vene ja pooled Eesti või Saksa mundris. Kontserdi juhatab sisse linnapea Ingrid Danilovi kõne. Enne ja pärast kontserti seisavad lossipargi väravais leinalippudega kaitseliitlased. „Kontserdi raskuspunkt on Teine maailmasõda, küüditamine, metsavendlus,” määratles Sirila. Kui kontsert meeldib, saab publik pärast osta pileti, mille hinna määrab igaüks endale ise. Kontserdi tulu lubas Sirila anda mõne Teise maailmasõja mälestusmärgi korrastamiseks. Kontsertetendust toetas Haapsalu linnavalitsus 8 000 krooniga. Riigikantselei andis EV 90 raames 15 000 krooni, taotlus on sees ka Kultuurkapitali kohalikule ekspertgrupile. Ülejäänud raha tuleb Keila ja Tallinna firmadelt. Läänemaalt toetab kontserti juhtmetehaseks kutsutud PKC Eesti.

Haapsalu sall võlus Uus-Meremaa kudukat

Lehte Ilves

Lääne Elu, 26. juuni 2008

Mitme pitsiraamatu autor Margaret Stove Uus-Meremaalt külastas Haapsalut, et tutvuda kohapeal Haapsalu salli ajaloo ja kudumisega. Stove tutvus läinud nädalal Haapsalu salli ajalooa Läänemaa muuseumis ja Ehte käsitöökoja sallimuuseumis, ta kohtus ka sallimeistri Linda Elgasega ja vaatas, kuidas too pitsi kudas. Haapsalu sallist kuulis ta ameeriklannalt Nancy Bushilt, kes on mitu korda Haapsalus Haapsalu salli uurimas käinud ja kel on sel teemal raamat pooleli. „Stove nimetas Haapsalu salli unikaalseks tooteks,” ütles Aide Leit-Lepmets. Et Stove on uurinud paljude maade pitskoekirju, on tal pooleli reisiraamat, mis räägib eri maade koekirjadest.

Rahvamuusikud pidutsesid Haapsalus kaks päeva**Kaie Ilves****Lääne Elu, 26. juuni 2008**

Haapsallu kogunesid **15. üleriigilisele rahvamuusikapeole** üle neljasaja rahvamuusiku. Laupäeval alanud viimasada nurjas rongkäigu ja kontserdi piiskopilinnuses ning rahvamuusikud kolisid ümber Haapsalu kultuurikeskuse lavale, mis kippus neile kitsaks jääma. Järsust peopaigamuutusest hoolimata oli kultuurikeskuse saal puupüsti vaatajaid-kuulajaid täis. Rahvarohke oli ka pillimeeste võistumängimine „Pillid peavad kahekõnet”, milles osales umbes 30 pillimeest, ja rahvapillide müüginäitus reedel Haapsalu kultuurikeskuses. Kümmeakonda pillimeistri töist pakkusid rahvale enim huvi parmu- ja vilepillid. Kõige rohkem oli väljas kandleid. Võistumängimine ise tõi kultuurikeskuse rõdusaali rahvast täis. Inimesi jätkus ka Karja tänaval Kodanike torni juures ja kultuurikeskuse ees mänginud muusikuid kuulama. Läänemaalt osales rahvamuusikapeol neli kollektiivi. Kohapeal olid rahvamuusikaansambel Kalamies (juhendaja Margus Tokko), Haapsalu muusikakooli rahvamuusikaansambel Pille (juhendaja Ingrid Arro), Hanila laulu- ja mänguselts (esinaine Eha Raja) ja Lihula rahvamuusikaansambel (juhendaja Öie Liiv). Lihula rühmast osales üks poiss ka pillide võistumängimisel. Üldse osales peol poolsada rahvamuusikakollektiivi, kokku üle neljasaja rahvamuusiku kolmeteistkümnest maakonnast. Esimesest rahvamuusikapeost 1978. aastal sai nädalavahetusel Haapsalus 30 aastat. Rahvamuusikapidu korraldab üle aasta Eesti Rahvatantsu ja Rahvamuusika Selts. Algusaastast saadik on peo üldjuht olnud Ahti Nurk.

JUULI**Haapsalu kultuurisuvi jõuab kõrgpunkti****Lehte Ilves****Lääne Elu, 1. juuli 2008**

On Haapsalu kultuurisuve üks kõrgeagu: käib rahvusvaheline kuuma klaasi sümposium, algavad vanamuusikafestival ja Kultuurikatapuldid, laupäeval on põneva kavaga ajalookonverents. Homme algav vanamuusikafestival toob Haapsallu vanamuusikamaailma esimese järgu kuulsused, festivali lõpetab Händeli oratooriumi „Theodora“ esmaettekannet Eestis. Avakontserdi kohta ütles festivali kunstiline juht Toomas Siitan, et see on tema lemmikrepertuaarist — varajane Bach ja tema eelkäijad. „Eriliselt ilus ja tundeküllane kava,” iseloomustas Siitan. Kõlavad Bachi esimene säilinud kantaat „*Christ lag in Todes Banden*” kõrvuti tema suurte eeskujude Buxtehude, Pachelbeli ja Bruhnsi vokaalteostega. Esinevad ansambel *Studio Vocale* ja Tallinna Barokkorkester, dirigent on Toomas Siitan. Siitan oli rahul barokkorkestri tänavu eriti meisterliku viiulirühma ja kontsertmeisteri, mullugi Haapsalus festivalil esinenud Judith Steenbrink'i üle. Reedel esineb omamoodi elava mängumaneeriga maailma lavasid lummanud Prantsuse ansambel *Les Witches*, kavas muusikat Taani kuninga Christian IV õukonnast. Festivali üks kõrghetki saabub aga laupäeval, mil tenor Hans Jörg Mammel — Siitan nimetas Mammelit vanamuusikasfääri Pavarottiks — esitab haamerklaveri saatel Goethe luuletustele loodud laule. Laupäeva hilisõhtul täidab José Miguel Moreno Haapsalu toomkiriku hispaania kitarri ja vihuela (kitarrilaadne hispaania pill) helidega. Morenot nimetas Siitan meie aja üheks säravamaks meistriks ajalooliste näppepillide alal. Morena viimistletud esitust on Haapsalu publik varemgi imetlenud. Festivali lõpetab pühapäeval Händeli eelviimane oratoorium „Theodora“, mida pole Eestis varem ette kantud. „Kõik kiidulaulud selle oratooriumi kohta vastavad tõele,” kinnitas Siitan. Oratoorium oli millegipärast unustusse vajunud, kuid on kümme aastat tagasi taasavastatud. Siitan ütles, et temagi ei tundnud seda teost veel pool aastat tagasi, kuid nüüd „olen paar kuud sellest nagu purjus”. Usukannataja Theodora osa laulab Taeblast pärit sopran Kädy Plaas. Teise peategelase, Rooma ohvitseri Didymuse osa esitab kontratenor Charles Humphries. Kaasa teevad Teele Jõks, Uku Joller, Mati Turi, Haapsalu festivali koor ja Tallinna barokkorkester. Dirigent on Toomas Siitan. Tänavune festival on Haapsalus 15nes. Kunstiline juht Toomas Siitan tunnistas, et kava kokku pannes ta väikesele juubelile ei mõelnud, kuid nüüd kavale vaadates on seal pidulikku hõngu tunda küll. Siitani sõnul on paljud esinejad tunnistanud, et Haapsalus tekib publikuga eriti hea kontakt ja jõuline energiavahetus. „Mitte sugugi väiksem kui rokikontserdil,” sõnas Siitan. Haapsalu kirikuõpetaja Tiit Salumäe kirjutab festivali kogumiku eessõnas, et igaüks vajab traditsioone, sest need annavad kindluse, et asjad toimivad. Vanamuusikafestival on Haapsalus

üks selline tähelepanuväärne traditsioon, see on aeg avada „ennast millelegi pühale, suurele ja üllale”.

Muusika kõrvale mahub veel kunsti ja ajalugu.

Kolmapäeval algav kunstinädal **Kultuurikatapuldid** toob Haapsalu linnusesse mainekaid kunstnikke ja tegevuskunstipäeva laupäeval. Linnuse ruumides saab näha Siim-Tanel Annuse reljeefmaale, Jaan Toomiku videoinstallatsiooni, Erik Alalooga kineetilisi skulptuure, Laurentsiuse *Love graffiti* pannood, Elis Saareväli maale, Mihkel Kleisi assamblaažitehnikas vappe, Jevgeni Zolotko ja Loore Emilie Raavi skulptuure, Jüri Ojaveri installatsiooni, Jaan Klõšeiko fotoreportaazi mullusest Kultuurikatapuldist ja Viida Pääbo-Juse 1939 Itaalias valminud rahvusromantilise pannoo esmaesitlust Eestis. Haripunktiks kujuneb laupäevane tegevuskunstipäev, kus astuvad üles Kiwa, Jüri Ojaver, Erik Alalooga, Siim-Tanel Annus koos lauljanna Kristina Underiga jt. Kuulda saab Linnar Priimäe käsitlust Olev Subbi loomingust.

Kunstiellamusi pakub veel **rahvusvaheline kuuma klaasi sümposium** Okase muuseumis.

Läänemaa muuseumi 15. ajalookonverents on laupäeval muuseumi valges saalis. Teemaring ulatub Üdruma valge hobuse kivist Cyrillus Kreegi, arheoloogia ja Nõukogude sõjaväebaasideni.

Kultuurikatapuldid esitlesid linnuses Pääbo-Juse maali

Kaie Ilves

Lääne Elu, 1. juuli 2008

Kultuurikatapultide avalöögina esitles Vaal Galerii eile Haapsalu piiskopilinnuses Ilon Wiklandi ema Viida Pääbo-Juse rahvusromantilist pannood. Tegu oli 1939. aastal Itaalias valminud maali esmaesitlusega Eestis. „Lõuendi tervis on hea,” märkis Vaal Galerii juhatuse liige Aimar Jugaste ja lisas, et maali saatus on olnud keeruline. Pannoo asus esialgu Eesti Vabariigi saatkonnas Roomas, 1980. aastail jõudis see annetusena Lundi Eesti Majja. „Kus oli maal 1940. aastast 1980. aastate alguseni, on teadmata,” ütles Jugaste. Mullu otsustasid ulgueestlased kinkida maali Vaal Galerii vahendusel Eesti Rahva Muuseumile. Juba siis otsustati, et pannoo esmaesitlus tuleb Haapsalus, ja seda kahel põhjusel. Nimelt viibis Viida Pääbo-Juse tihti suviti Haapsalus oma mehevanemate juures. Võimalik ka, et 1939. aastal oli Haapsalus Pääbo-Juse viimane isikunäitus kodumaal, kust ta pärast lahtutust Firenzesse monumentaalmaali õppima läks. Linnuses esitletud maal ongi monumentaalmaali ehe näide ja sobis oma rahvusromantilisuse poolest saatkonda hästi. Arvatavasti valmiski maal tellimustööna. Et Kultuurikatapultide üks eesmärk on igal aastal tutvustada mõnd haruldust Eesti kunsti, sobis Pääbo-Juse maal selleks hästi. Mullu esitleti linnuses Ants Laikmaa töid erakogudest, mida pole mujal võimalik näha. Eilsest on piiskopilinnus täis Kultuurikatapultide kunsti, mida jätkub nii õue, keldritesse kui ka keldritest kõrgemale, terrassile ja piiskopilinnuse torni katusele. Õue peal ootavad vaatajat Siim-Tanel Annuse reljeefmaolid, Jüri Ojaveri installatsioon ehk kilemaasikas, kuhu sisse astuda ja pikksilmaga tornikatuse ümber keeratud kirja lugeda. Sotsiaalset sõnumit kannab pronksiöö sündmustest inspireeritud objekt, mille lõi rühmitus Õueiaäär. Pronkssõduri asemel istub võre taga eesti klassik Anton Hansen. Linnuse esimesel korrusel näeb Jaan Toomiku videoinstallatsiooni „Kellad” esmaesitlust Eestis. Installatsioon on valminud 13 aastat tagasi, kuid Eestis pole seda varem näidatud. Esimesel korrusel esitlevad oma loomingut noored skulptorid Jevgeni Zolotko ja Loore Emilie Raav. Zolotko pakub huvitavat vormimängu, Raav esitleb militaristlikke mune, mis podisevad linnuses nagu pesas. Põnevust pakuvad Erik Alalooga kineetilised skulptuurid, mis on varustatud kasutusjuhendiga. Kes julgeb, see proovib, kuigi paljud ei julgenud. Mulluseid Kultuurikatapulte meenutab Jaan Klõšeiko fotoreportaaz. Kui paigalpäisivat kunsti saab linnuses nautida iga päev, siis laupäeval hakkavad kunstnikud tegutsema. Linnar Priimägi kõneleb, murule tulevad Jüri Ojaver, Erik Alalooga, Siim-Tanel Annus ja Kiwa.

SEE teater lavastab triloogiat eestlaste lähiajaloo

Kaie Ilves

Lääne Elu, 5. juuli

SEE teater näitab juulis ja augustis ajaloolise triloogia esimese osa kaht lavatükki, mis jutustavad 1939–1941. a sündmustest Eestis. „Lähiajalugu oleme käsitlenud ka varem,” ütles SEE teatri juht Marina Sillaste. „Noored justnagu teavad, mis siis siin juhtus, kuid ometi nad sellest suuremat ei tea.”

Sillaste sõnul on lavastuste teema emotsionaalselt nii raske, et mõnigi noor näitleja on rollist loobunud. „Üks asi on kooliõpikust fakte lugeda, teine asi mõista, mis Eesti rahvaga sel ajal tegelikult juhtus,” märkis Sillaste. 15. juulil esietendub SEE teatris Rein Saluri „Minek”, mida lavastab Elmar Trink, kunagi Pärnu teatri näitleja, praegu vabakutseline, kes ise on Saluri näidendis omal ajal mänginud. „Taotlus on rahvale seda lugu näidata, et see ei läheks meelest,” ütles Trink. 23. augustil esietendub Haapsalu raudteejaamas triloogia esimese osa teine lugu — „Kurjuse aasta 1940–1941” ajaloolase Mati Mandeli materjalide põhjal. Lavastaja on Marina Sillaste. Pärast 23. augusti etendust suundub publik mööda perrooni vanasse kaubaaita, et seal Saluri „Minekut” vaadata. Mõlemat etendust võib vaadata järjest või ka eraldi. Saluri „Mineku” kunstnik on Riina Vanhanen, osatäitjad on Monika Kasonen, Meelis Jõgilaine, Elmo Meijel, Juhan Lehepuu, Joanna Lepmets, Reino Aedmäe jt. SEE teater kavatseb kahe lavalooaga ka Haapsalust välja sõita. „Näiteks „Kurjuse aasta” on muutumas olekus, lisame sinna mälestusi selle kandi kohta, kus mängime,” märkis Sillaste. Ajaloolise triloogia teine osa tuleb lavale tuleval suvel. Mitmest lavastusest see koosneb, pole praegu veel teada. Triloogia kolmandat osa, mis lõpeb Rein Saluri „Tulekuga”, plaanib SEE teater näidata 2010. aasta suvel. „Siis mängime ka kogu triloogia jutti maha, mis teeb 15–16 tundi lavaaega,” ütles Sillaste. Selle suve lavastused käsitlevad 1939.–1941. aastat, tuleva suve tükid aastaid 1941–1949 ja 2010. aasta omad 1949.–1953. aastat.

Metsik Lääs tuleb kolmeks päevaks Haapsallu

Kaie Ilves

Lääne Elu, 13. juuli 2008

Haapsalus alanud USA autode kokkutulek on senistest suurem ja eksklusiivsem. Kuigi linnuseväravad avanesid üritusele alles kell kuus õhtul, hakkas alates eile keskpäevast lossiplatsile kogunema Ameerika autosid ja nende huvilisi. Autopeo haaret näitas kasvõi tõsiasi, et parkimiskohta oli raske leida juba kella kahe paiku päeval. Rahvas imetles tasapisi kogunevaid Ameerika iludusi eest ja tagant, fotografeeris ja üllatus, mõõtes võidusõidumasinade enneolematut kummilaiust ja takseerides surnupealuukujulisi uksenuppe. Lossihoovil andsid mootorrattaomanikud oma imesõiduriistadele viimast lihvi, ikka kápuli maas ja lapp käes. Lossihoovis näitusel on seekord väljas rekordarv osalejaid — üle saja auto ja mootorratta. Kui varem oli suurem hulk osalejaid Soomest, siis nüüd on palju tulijaid ka Norrast ja Rootsist, eestlastest rääkimata. Üle poole osalejaist on välismaalt. Näha saab Eesti omataoliste hulgas kiireimat autot, Kristo Luhaäärele kuuluvat 1975. aasta *Pontiac Firebird Trans Ami*. Ühena autopeo maiuspaladest nimetas korraldaja Karol Kikkas „kõige ehtsamat kiirendusmootorratast” Rootsist. Teist aastat järjest kannab *American Beauty Car Show* alapealkirja. Kui mullu oli rõhk sportautodel, siis sel aastal vanadel eksklusiivsetel sõidukitel. *Hot Rod Special* näitab rohkem väga erilisi ja omaniku fantaasia järgi ehitatud autosid, mida korraldajad spetsiaalselt näituse jaoks otsisid. Kikkase sõnul läheb näituse Eesti osa tase aasta-aastalt paremaks. „Kui enne korjasid auhindu Soome ja Rootsi autod, siis nüüd astuvad Eesti autod neile kandadele, eriti 1920.–30. aastate mudelid, mis on väga hästi korda tehtud,” märkis Kikkas. Peale autonäituse peetakse ürituse raames autode ja autoomanike kokkutulek ja kiirendusvõistlus, sel aastal ka *barbeque* Eesti meistrivõistlused Promenaadi rannas, kus on oma kauboiala, *line*-tantsijad ning vanade Ameerika meresõidukite näitus. Liha küpsetavad Eesti parimad kokad, kes jagavad samas näpunäiteid, kuidas seda õigesti teha. Kauboialal pakub meelelahutust Holster klubi, kellel on väike kogu kauboirelvi. Klubi liikmed jagavad ka algteadmisi, kuidas teha indiaani moodi pärltikandit ja valmistada kauboistiilis holstrit ehk kabuuri. Kaheksas *American Beauty Car Show* lõpeb homme Kilti lennuväljal, sellele eelneb alati pealtvaatajarohke rongkäik lossiplatsilt lennuväljale, kus peetakse 2000 dollari suuruse auhinnafondiga kiirendusvõistlus.

Pärnu filmifestival lahkab suhteid

Kaie Ilves

Lääne Elu, 15. juuli

Haapsallu jõuab osa Pärnu dokumentaal- ja antropoloogiafilmide festivalist. Kolmel päeval näeb Evald Okase muuseumis kokku 15 filmi, neist kuus on festivali tänavusel peateemal inimese ja looduse suhetest. Teemal „Inimene ja muutuv loodus” näeb filme, kus on kesksel kohal inimtegevuse head ja vead.

Suvine Haapsalu sai näituseks

Kaie Ilves

Lääne Elu, 19. juuli 2008

Haapsalu kultuurikeskuses on väljas Eesti kunstnike Haapsalu-emotsioonid ehk kunstnike juunikuisest külaskäigust inspireeritud tööd. Eesti kunstnikud käisid Haapsalus maalimas 15. juunil. Kuu aja jooksul valminust jõudis näitusele 15 kunstniku ligi 40 tööd. Näitust ennast võiks tarvitada ekskursiooni asemel — ühe päevaga kõiki jäädvustatud kohti realses linnas läbi ratsutada ei jõua ka kõige innukam huvireisija. Seda enam, et näituselt saab näha kõiki paiku nii päeval kui ka õhtul, eri meeleoludest rääkimata. Haapsallasele enesele aga pakub näitus äratundmisrõõmu või üllatust, et pole säärase pilguga seda või teist paika vaadanudki. Või pole üldse vaadanud, aga ära tunneb kuidagi ikka. Nii väljasõidu kui ka näituse korraldas E-salong.

Keelpillimängijate suvekursus algab

Ingrid Arro

Lääne Elu, 19. juuli 2008

Nädalase keelpillimängijate suvekursusel Haapsalu Wiedemanni Gümnaasiumis osaleb 75 kursuslast 19 Eesti muusikakoolist. Viimastel aastatel on kursus muutunud rahvusvaheliseks — osalenud on noored muusikud Soomest, Venemaalt ja Leedust. Sel aastal on kaugeim külaline USAst Chicagost. Linnarahval on võimalik osa saada noorte keelpillimängust Viiulimängude festivali lõppkontserdil 27. juulil kell 12 kuursalis. 25. juulil kell 19 on aga kontsert Wiedemanni Gümnaasiumi aulas, kus esinevad solistid ja ansamblid. Nädala jooksul iga päev saavad kursuselased end täiendada tunnustatud Eesti keelpillipedagoogide ja interpreetide — Ivi Tiviku, Tiiu Peäske, Urmas Vulbi, Eva Punderi, Maris Ufferti, Mikk Murdvee, Ruta Lipinaityte, Taimi Kopli, Leho Ugandi, Teet Järvi, Lembi Metsa ja Kaupo Oldi — käe all. Kontsertmeisteritena töötavad Mari Järvi ja Toivo Peäske. Lisaks erialatundidele toimuvad kaks korda päevas orkestriproovid dirigent Mikk Murdvee käe all, et omandada kava lõppkontserdik. Tänavu osalevad kursusel ka muusikakoolide õpetajad, kellele see on täienduskoolitus. Neil on võimalus külastada erialatunde, omandada algteadmisi dirigeerimise alustest Haapavesi kammerorkestri dirigendi Timo Hannula käe all, mängida kohapeal moodustatud ansamblites ja osaleda kursuse orkestris. Lisaks on võimalik kuulata kahte loengut.

Noorte keelpillimängijate suvekursuse traditsioon Haapsalus sai alguse 1994. aastal, kui tookord teist aastat toimunud keelpillimuusika festivaliga Viiulimängud otsustati liita üleriigiline keelpillimängijate suvekursus. Esimesel aastal oli osalejaid paarkümmend ning kursused toimusid Haapsalu muusikakoolis. Aasta-aastalt on kursusel osalejate arv kasvanud, hõlmates üha enam muusikakoole üle Eesti.

Kasterpalu toob Saueaugule kaks lavastust

Kaie Ilves

Lääne Elu, 22. juuli 2008

Saueaugu teatritalu Martnas pakub juulis ja augustis kahte suvelavastust, kumbki neist pole varem teatritalus etendunud. Juuli lõpus mängitakse Saueaugul „Meie isa, kes sa oled...” — Mart Kivastiku kümme aastat tagasi kirjutatud näidendit. Lavastaja Margus Kasterpalu sõnul on tegu tõsise perelooga, mis on lavastajatest seni millegipärast puutumata jäänud. Teine lavastus on Eesti Vabariigi 90. aastapäevale pühendatud draama — Indrek Hirve „Kevadtalv 1918”, mille on lavastanud Tõnu Lensment. Peasas on Tõnu Oja, talle sekundeerib Elina Pähklimägi. Loo tegevus toimub Esimese maailmasõja ajal, kui venelased on taandunud ja sakslased pole veel kohale jõudnud. Selle suve lavastused pole spetsiaalselt Saueaugu teatritalu jaoks tehtud.

Aidi Vallik sai Lätis auhinna

Kaie Ilves

Lääne Elu, 26. juuli 2008

Kirjanik Aidi Vallik pälvis Läti laste- ja noorsookirjanduse nõukogu auhinna aasta parima noorteraamatu „Mis teha, Ann?” eest. Läti lastekirjaniku Janis Baltvilksi (1944–2003) nimelist auhinda annavad lätlased välja aasta parima lasteraamatu autorile ja kunstnikule, sel aastal esimest korda ka ühele Läänemere regiooni kirjanikule, kelle laste- või noorsooraamat on tõlgitud läti keelde,

ja tõlkijale. Vallik pälvis auhinna noorsooromaani „Mis teha, Ann?” eest, mis ilmus läti keeles 2006. aastal. Auhinna sai ka raamatu tõlkija Maimu Grinberga. Auhinna suurus on 2 500 latti (üle 55 600 krooni). Aidi Valliku Anni-sarja raamatud on läti noorte lugejate seas väga populaarsed. Nii 2002. aastal ilmunud „Kuidas elad, Ann?” kui ka „Mis teha, Ann?” on saanud läti lastežürii auhinna. Mullu osutus „Mis teha, Ann?” Lätis kõige rohkem laenutatud lasteraamatuks.

AUGUST

Reklaam kergitas Augustibluusi publiku hulga rekordsuureks

Ivar Soopan

Lääne Elu

„Alles saatsin viimase esineja ära,” lausus üks Augustibluusi korraldajaid Rommy Sultangirejev eile lõuna ajal väsinult ohtes. Kunagi varem pole Augustibluusil nii palju rahvast käinud. „Silma järgi võis reedel olla paar tuhat inimest,” pakkus ta. Laupäevastele kontsertidele küll nii palju rahvast ei saabunud, kuid korraldaja oli kindel, et festivali 15aastase ajaloo jooksul pole lossihoov säärast hulka bluusisõpru näinud. Kahe päeva külastatavuse erinevus tulenes Sultangirejevi sõnul sellest, et reedel pidas Compromise Blue 20. sünnipäeva ning festivali peasponsor Honda oma kliendipäeva. Kõik see meelitaski reedel kokku mitu tuhat inimest. Laupäeval oli aga lossihoov välismaiste muusikute päralt, mis tõi rahvast kokku vähem. Tänavu tutvustas ettevõtmist LAG Muusikaagentuur. LAG juhatuse liikme Indrek Ditmanni sõnul reklaamiti Augustibluusi varasemaist aastaist rohkem, sest Compromise Blue sünnipäevaga seoses lisandusid Haapsalu linna ja kultuurikeskuse reklaamidele nüüd teated ka Postimehes, Delfis ja Justis. Sultangirejev muretses Haapsalust pärit publiku vähesuse pärast, kuid pidi tunnistama, et väljastpoolt kuurortlinna oli tulnud taas palju inimesi. Esinejaist jättis korraldajale kõige parema mulje inglase Steve Morrison. „Ta oli tõesti vinge ja müüs siin maha rekordilised 45 plaati,” märkis Sultangirejev. Augustibluusi külastajad on Sultangirejevi sõnul tuntud kui rahulik publik ning seepärast polnud tal eile nimetada ühtegi kuulajatega seotud probleemi.

Rahvusvaheline staardiskorite paraad muudab Kiltsi lennuvälja klubimuusikaparadiisiks

Lääne Elu, 31. juuli 2008

Lennuväljal tuleb pidu hiljem

Enriika Liiv

Lääne Elu, 3. mai

Ridala vald keelas festivali *Airport Jam* toimumise leinapäeval 14. juunil, mis sundis korraldajat festivali toimumise aega muutma. Festivali korraldaja esitas 16. aprillil vallale vaide, milles nõudis üritust keelava otsuse tühistamist. Et vald jäi keelu juurde, lükkas korraldaja festivali toimumise augustisse. 24. aprillil peeti vallavalitsuse istung, kus vaadati üle *Airport Jam*’i korraldaja Vennad Grupp OÜ vaie. Vaie heitis ette, et vald muutis lubava otsuse uuesti keelavaks. Ka ei saa kehtetuks tunnistamise aluseks olla leinapäev, sest korralduse andmise ajal oli haldusorgan eelnimetatud riikliku tähtpäeva olemasolust teadlik. „Meilt jäi vaideotsusesse siiski seisukoht, et kavandatav üritus ei ole sobilik leinapäeval korraldamiseks — ka möödustega mitte,” ütles vallavanem Toomas Schmidt. Korraldaja taotles kooskõlastust uuel ajal 1.–2. augustil, mille vald kooskõlastas. Uue taotluse esitamise tõttu võttis Vennad Grupp OÜ Ridala vallavalitsusele esitatud vaide tagasi. „Loodame, et uuel ajal toimuv üritus toob rõõmu ja rahulolu noortele ja korraldajatele endile,” oli vallavanem heatahtlik.

1.–2. augustil saab Kiltsi lennuväljast klubimuusika paradiis, kus on kohal üle 70 tuntud diskori üheksast erinevast riigist ning umbes 6 000 pidulist.

Moekunstnikud virgutavad oma fantaasialendu

Kaie Ilves

Lääne Elu, 2. august 2008

Haapsallu Evald Okase majja kogunenud moekunstnikud modelleerisid kangast, et fantaasiat virgutada. „Sel aastal on moekunsti töötuba veidi teistmoodi kui eelmistel kordadel,” ütles Eesti

moekunstnike ühenduse *workshopi* korraldaja, moekunstnik Anne Metsis. „Peale tavapäraste moejooniste loome fantaasiavorme.” Moekunstnikud kogunesid Okase majja neljandat suve. Anne Metsise sõnul on Okase muuseum moeloojaile tööks ja näituseks väga hea auraga ja igati auväärne paik. Selle suve töötoas osalesid Zoja Järg, Anne Metsis, Mari Kanasaar, Katrin Kasesalu, Anu Hint, Mall Nukke ja Imbi Kruuv.

Uugla kivi-kalmest leiti salapärase ripats

Eleri Illik

Lääne Elu, 4. august 2008

Juuni lõpust on Uugla lähedal Veskimäe talu juures tehtud kivi-kalmetes arheoloogilisi kaevamisi. Sinna maetud inimesed olid nähtavasti pärit jõukamast sepapere-st. Kuigi selle matmispaiga kõrval on põld, pole seda maad põllumasinatega läbi küntud. „Halb künda, suured kivid on ees,” põhjendas ajaloolane-arheoloog Mati Mandel haa puutumatus-t. 2. augustil näidati kaevetööde paigas kõigile huvilistele seni kogutud leide. Hulgaliselt oli vaadata kaevamistöodel leitud potikilde ning põletatud luid. Selle matmispaiga juures on Mati Mandel koos teiste arheoloogidega töötanud kaks aastat. „Eelmisel suvel puhastasime haa pealmist kihti,” selgitas Mandel. „Ega see lihtsalt tule,” viitab mees matmispaiga kõrval asuvale kivi-hunnikule. Kõik leiud pärinevad 11.–12. sajandist. Kaevamistelt on leitud veel paar kaaluvihti, nuge, üks sirp, odaotsa tipp, ehteid, Saksa ripatsmünt jm. Mati Mandeli sõnul on kalmetele maetud tavalisest jõukamad inimesed. „Siin on korralik kohalik sepatoodang ning järelikult võis siin elada rikas sepapere,” ütles ta. Kõik esemed peale ühe olid Mati Mandelile teada. Selleks oli väikest ehet või ripatsit meenutav ese. „Ei tea, et Eestis oleks mujal midagi sellist leitud.” Mandel peab seda leidu seekordseist kõige väärtuslikumaks. Samuti peab ajaloolane oluliseks klaashelmeid, mille kahe klaasikihi vahel on kuldfoolium. „See on importkaup,” ütles Mandel ehte kohta. „Veel üks huvitav ese, mis välja tuli, on ka suruluku võti. Eripärane on võtme väiksus.” „Siit võib veelgi üllatusi tulla,” rääkis ajaloolane Kalev Jaago, kes oli samuti seda paika uurima tulnud. Meest panevad imestama ka suured kivid, mis matmispaiga peale olid asetatud. „Kõik selle nimel, et kadunuke kummitama ei tuleks,” kommenteeris mees iidseid matmistraditsioone. „Kuna mullas oli ka tumedamaid, tahmaseid kohti, võib arvata, et surnud põletati sealsamas, kuhu nad maeti,” rääkis Mandel. Haa juures töötatakse 14. augustini ning kui paik ei ole selleks ajaks veel lõpuni läbi uuritud, jätkatakse septembris. Kohapeal oli ka sepp Saamo Heldema, kes oli kaevetöödeks valmistanud sõelad, millega eraldati muld. Mandeli sõnul on Heldemaga tehtud koos arheoloogilist luuret, järgmiseks plaanivad mehed Pärnusse minna.

Peraküla simman oli pritsimeeste päralt

Tarmo Õuema

Lääne Elu, 5. august 2008

Kümnendat korda peetud Peraküla simman erines varasemaist eeskava poolest — ajaloo-hõngulise näitemängu asemel lõbustasid rahvast tuletõrjujad. „Esimene Peraküla simman peeti kümme aastat tagasi tuletõrjedepoo avamiseks,” selgitas Nõva tuletõrjeseltsi juht Tõnu Osa. „Simman tähistas meie seltsi kümnendat sünnipäeva ja oli seepärast ka meie kokku pandud kavaga.” Pooletunnise etteaste tegi Nõva meeste rahvatantsurühm, mille liikmed on enamikus ka vabatahtlikud tuletõrjujad. Täisvormis Märjamaa pritsimehed esitasid tuletõrjeteemalise ülimenuka tantsukava. Järva-Jaani tuletõrjeselts pakkus näitemängu „Tuli lahti”, mis näitas elavalt, kuidas vanasti tulekustutamine käis. Seda kõike oli jälgima tulnud umbes 600 inimest, 150 rohkem kui on Nõva vallas elanikke. „Kui eeskava lõppes, algas tants, mis kestis kella üheni. Päris hea, et öösel natuke sooja vihma tibutas. Jahutas tantsijaid,” ütles Tõnu Osa. Tantsuks oli tänavu ehitatud simmaniplatsil ka püsiv puidust tantsulava. „Seitse korda seitse meetrit, kogu aeg oli rahvast täis,” kiitis korraldaja. „Korda läks,” tõdes Osa esmaspäeval. „Vastukaja on kõik kiitev olnud ja inimesigi oli rohkem kui mõnel viimasel aastal.” Peraküla simmani tippaegadel, mil seda armastas külastada president Lennart Meri, oli pidulisi tuhatkond.

Ligi 15tonnise jahta sõidab täna läbi linna

Ivar Soopan

Lääne Elu, 7. august 2008

Täna sikutavad laevaehitajad rahva abiga Haapsalu raudteejaama kõrvalt pagasiidast välja ligi 15tonnise jahta, et see õhtupoolikul Veskiviigi sadamas veesata. Pisut üle aasta aidakatuse all vormi võtnud jahta ümber käis eile veel viimistlustöö. „Täna on vaja tõrvata, siit-sealt värvida, teeme kelkused, millele jahta toetub, et see pikali ei kukuks,“ loetles MTÜ Puulaevaseltsi Vikan esindaja Alar Schönberg eile ennelõunal. Jahta ehitust juhendava Schönbergi sõnul saabub pärast kella üheksat võimas Pekkaniska kraana, mis tõstab 10–15tonnise aluse treilerile, ning algab vaatamänguline sõit Haapsalu teise otsa Veskiviigi sadamasse. Algul oli kavas tõstmiseks kasutada kaht väikest kraanat, aga kuna Pekkaniska pakkus oma abi, otsustati selle kasuks. Rahvas saab 14 meetrit pika ja neli meetrit laia jahta teekonda jälgida trajektooriga Jaama ringtee, Kalda tänav, Lahe tänav, sealt Vasikaholmle ning edasi jahtklubisse. Rasket ja pikka veost saadab julgestusauto. Kell kaks päeval algab tseremoonia, kus laevale pannakse nimi ning huvilistele jagatakse teavet projekti kohta. Umbes kell neli peaks jahta kailt vette lastama. Eile võttis spetsialist pagasiida seina lahti, et see eest ära tõsta ning avausest täna jahta välja tõmmata. Seetõttu seisis ait läinud öösel avatult, kuid valvuri kaitse all. Hiljem peavad ehitajad aida esialgse kuju taastama, sest see on muinsuskaitse all. Schönbergi sõnul on jahta juures jäänud veel paar asja teha, kuid neid saab edukalt ka juba vees kõikus aluses nokitseda. Aastase ehitamise jooksul esinenud tagasilööke ei osanud ta nimetada. Jäädi ka eelarve piiresse — ehituseks kulus umbes kaks miljonit krooni.

Jahta transportimine

Käsitöökojas on põnev sallinäitus

Eleri Illik

Lääne Elu, 12. august 2008

Augusti lõpuni on Haapsalu käsitöökojas tekstiilikunstiniku Piret Valgu pitsiliste tαιeste näitus. Näitusel olevad sallid on autoril traditsioonilise pitsi edasiarendus. Käsitöökotta sisse astudes äratab kohe huvi hiigelmõõtmetes värviline sall. See sall — „Lubatud viljapuu“ — on tehtud 11 aastat tagasi. Salli tegemiseks kulus ligi kuu. Tallinnas tegutseva Valgu kutsus käsitöökotta käsitöökoja pidaja, kohalik kunstnik Aide Leit-Lepmets. „Kui ma seda salli viis aastat tagasi nägin, jättis see kohe sügava mulje,“ ütles ta. Peale selle salli on näitusel ka teisi uudses tehnikas salle.

Täna algab Valge Daami aeg

Lehte Ilves

Lääne Elu, 14. august 2008

Kuigi Valge Daami legendi juured on keskajas, iseloomustab homme algavaid Valge Daami päevi rahvusromantika ja iseolemise, aga ka asukohast tulenev mereteema. „Folk, rahvalik käsitöö, rahvakultuur,” kirjeldas Haapsalu kultuurikeskuse turundusjuht Imbi Kruuv Valge Daami aega. Kruuv iseloomustas Valge Daami aega kui kulgemist – inimesi ei naelutata ühte kohta ühele üritusele, vaid pannakse kulgema ühest paigast teise, sest igal pool toimub midagi. Kulgeda saab Karja tänavat mööda Lossiplatsile ja selle ümbrusse, sealt Aafrika randa ja Veskiviigi sadamasse katamaraaniga sõitma. „Nagu merigi hingab ja lainetab, on meilgi tuuliseid ja varjualuseid paiku pakkuda,” sõnas Kruuv.

Vanalinnas on neli peamist paika, kus kogu aeg peaks midagi toimuma. Karja 16 asuv Kama ja Kalja hoov on intiimne paik, kus saab peale kama ja kalja ka jäätist ja pannkooke, kuulata näppepille ja folkmuusikat. Hoovi pääseb rätsepatöökoja ja Marimirdi vahelt. „See on vaikse tiksumise ja väljahingamise koht,” ütles Kruuv. „Seal ei pakuta õlut ega praevorste.” Küll aga on kamahoovis nelja meetri pikkune madu, keda saab katsuda ja kellega saab koos poseerida. Laupäev kulgeb seal India meeleolus. Hoopis teistsugune on Maagiline Süldihoov politseimaja kõrval haljasalal arestimaja akende all. Sinna paneb Maagi lihatööstus üles 150 inimest mahutava telgi ning seal saab vitsutada sülti ja praevorste. Kui uskuda Valge Daami aja üht korraldajat Aivo Paljasmaad, siis isegi sularasva, kui keegi peaks soovima. Kolmas paik on Vundament — sanatooriumi kunagine suvekorpus Aafrika rannas, millest on vaid vundament alles. Seal on reedel noortebändide festival Wundament, mida korraldavad Anti Rannus ja Siim Maivel. Seal esineb kümnekond bändi, aga ka Arno Suislep. Pealava on nagu ikka Rootsiturul ja seal toimetab Valge Daami päevade juht kapten Trumm. Kõik tunnevad seda näitlejat ja teavad tema üht populaarset laulu, salapäratses Paljasmaa, aga jättis pärisnime paljastamata. „Pealava on neile, kel kõht täis ja kes tahavad kultuuri nautida,” viitas Kruuv. Programm kestab seal keskpäevast kella 22ni, mil algab Valge Daami etendus. Reedel lõpetab pealava programmi Madis Kari koos muusikust sõpradega, laupäeval esinevad Bonzo ja Jäääär, nende järel õekesed Aknad. Pühapäeval kuuleb pealaval eksootilist Sri Lanka bändi Surge, kes esineb sel suvel Roostal. Viimased kontserdid on sellised, et saab ka tantsida.

Lossiplatsi võib nimetada ka tee–mis–tahad–platsiks, sest seal saab jälgida meistrite tööd ja isegi kätt proovida. Seal tegutsevad keraamik, sepp, puuraiuja, aga tehakse ka võid. Näiteks puukujude tegija tuleb koos oma 10aastase poja ja kuue saega. „Saab siis näha, mida nad teevad,” oli Kruuvgi uudishimulik. Pühapäeval aga saab maalida Ülo Telgmaa ateljees akti. Juhendab Tartu kõrgema kunstikooli õppejõud Udo Vool. Modell poseerib drapeeringute vahel ja taustal. Kõik maalimiseks vajalik on juba kohapeal. Karja tänaval tegutseb käsitöölaad, Lossiplatsilt on Jaani ja Kooli tänavale valgunud idamaine turg ja rahvaste paabel. Lossiplatsilt saab aga osta ökotoitu, sh kitsepiimatooteid.

Iloni Imedemaal mängitakse lugu väikesest Ilonist ja suurest Sammelist. Aafrika rannas on aga Ahhaa–keskus oma imedega. Tegutseb ka kloun Umme. Kel veel pidutsemiseks energiat jagub, see võib südaösel kuulata toomkirikus Canzone või Haapsalu kammerkoori ja Tampere segakoori kontserti või teha laupäeval koos Tõnis Paduga keskõine ringkäik linnuses. Laupäeval on kultuurikeskuses suur õõpidu — Buldooser — kas või hommikuni. Pidutseda saab nii et maa must, sest see on pidu viimast korda vanas majas. Pärast Valge Daami päevi läheb kultuurikeskus remonti, mis jätab alles vaid maja seinad.

Läänlaste päevad

Läänlaste päevade idee algatas Lihula kultuurimaja direktor Tiina Lobja. „Kui 15 aastat tagasi olid ülemaailmsed läänlaste päevad pearõhuga eksiilis elavaile läänlastele, siis nüüd on maailm noortele lahti ja palju läänlasi on läinud nii mujale Eestisse kui ka välismaale,” selgitas Lobja.

„Tahame neile näidata, et ka nende kodukandis on elu, ja neid koju tagasi kutsuda,” ütles Lobja. Läänlaste päevadega ühel ajal on Valge Daami aeg ja Lihula kultuuripäevad, Martna kirik tähistab aga oma 710ndat aastapäeva.

August on Eesti Vabariigi 90. aastapäeva tähistamisel eksiilis eestlaste, vastupanu ja iseseisvuse taastamist tähistav kuu.

Läänlaste päevade avamine Haapsalu Toomkirikus

Arvo Tarmula foto

Läänlaste küünlad olid tormituules

Margus Välja

Lääne Elu, 16. august 2008

Neljapäeva õhtul löid Läänemaa kirikute kellad kõigil aegadel lahkunud läänlaste mälestuseks ja tänaste läänlaste tervituseks. Kell 21 süüdati küünlad kõigil Läänemaa teedel, et näidata teed koju tagasi kõigile neile, kes mingil põhjusel on pidanud lahkuma. Lääne maavanema Neeme Suure saatesõnade kohaselt on see läänlaste päevade idee: Lääne maavalitsus ja Läänemaa Omavalitsuste Liit kutsuvad 14.–17. augustini kokku kõiki, kes tunnevad end mingil kombel Läänemaaga seotud olevat. Kes on Läänemaal sündinud, kasvanud, koolis käinud, töötanud, siit abikaasa leidnud või siia oma esivanemad matnud. Muidugi oodatakse ka kõiki neid, kes siin iga päev elavad. Peetakse kihelkonnapäevi, valdade ja külade kokkutulekuid; toimuvad kontserdid, etendused, näitused ja spordivõistlused. Täpsem kava on läänlaste päevade interneti–erileheküljel www.laanlased.laanemaa.ee.

Noarootsi vallavanem Ülo Kalm ütles eile, et noarootslased olid leidlikud, trotsides neljapäeva õhtul peaaegu tormituult, et küünlaketi tulukesed siiski põlema saaksid ja jääksid. Tuulevarjuks kasutati kõike käepärast, hea abivahend oli tavaline klaaspurk, kuigi tuul kippus pikali puhuma isegi liitrist purki. Noarootsi küünlakett algas Österby kivimuuli juurest — umbes sellest kohast Tagalahe ääres, kus on talvel Noarootsi jäätee ots. Edasi läksid keskmiselt 50 m vahega küünlad läbi poolsaare Aulepa teeristi, sealt lõunasse Oru valla piirile ja põhja poole Dirhami külla, samuti Riguldi teeristist Nõva poole. Valla maa–ala oli jagatud külade kaupa sektoriteks ja kas külavanem või mõni muidu aktiivne külaelanik võttis enda kanda küünlatulede eest hoolitsemise. Vallavanem Kalmu sõnul olid tuules värelevad küünlad õhtuhämaruses kena vaatepilt; tee veerde tekkis tõesti küünlakett. Möödasõitnud pidanud autod kinni ja uurinud kohalikelt, mis teoksil. Kalm pidas tähtsaks seda ühtekuuluvustunnet, mida neljapäevaõhtune emotsionaalne tegevus kodukandirahvas tekitas. Ta märganud juba ka esimesi kaugemalt saabunud kunagisi noarootslasi. Eile ja täna kootakse Lyckholmi muuseumis telgedel aastavaipa. Kõigi osalejate nimed kirjutatakse vaiba külge kadakast ketastele. Samas tutvustatakse vanu tavasid ja kombeid, käsikivi jahvatab terad jahuks. Pürksis peetakse Noarootsi külade spordipäev, korraldatakse küladevahelisi rammukatsumisi. Päeva lõpetab lõbus laupäevaõhtu. Kõiki läänlasi oodatakse pühapäeval kell 13 piknikule Haapsalu Promenaadil.

Pakutakse kohvi ja kooki, kõlakojas järgneb kontsert „Läänlane laulab”.

Loomeinimesed vajavad tähelepanu

Margus Välja

Lääne Elu, 19. august 2008

Laupäeval peeti Haapsalu kuursalis Läänemaaga seotud või siit pärit loomeinimeste kokkutulek, kuhu tuli üle saja osavõtja. Korraldajad, Lääne maavalitsus ja Läänemaa omavalitsuste liit, olid kutsunud umbes paarsada teadaolevat asjaomast isikut. See asjaolu näitab, et Läänemaalt võrsunud või praegu siin tegutsevaid loomeinimesi kunstikultuuri vallas pole vähe. Maavalitsuse kultuurinõuniku kt Kristi Sool ütles, et 82 kohaletulnut täitis ka enda kohta küsitluslehe. Selle järgi olid kaugemad tulijad viimati Lääne maavalitsuses kultuurinõunikuna töötanud Anneli Aken (elab nüüd Saksamaal), kirjanikud Enn ja Helga Nõu ning kirjandusteadlane Paul Laan Rootsist. Kultuurinõunik Sool nimetas veel nimesid, kes kokku tulid: Kalle Rõõmus (arhitekt), Ülle Meister (raamatukujundaja, illustraator, akvarellist), Raul Meel (kunstnik), Eduard Tüür (ajakirjanik, karikaturist), Viive Noor (kunstnik), Naima Neidre (kunstnik), Anne Metsis (moekunstnik, ajakirjanik). Mõttevahetust suunas Haapsalu lähedal suvekodu omav Marek Reinaas (reklaamifirma Zavod omanik; talle kuulub ka suurosalus Gruusia juhtivas reklaamiagentuuris Imperial BBDO). Pikemalt võtsid sõna üks Läänemaalt pärit ja siin tegutsev (kirjanik Aidi Vallik), üks siia tulnud (moekunstnik Liivia Leškin) ja üks siit läinud (kultuuriürituste turundaja Piret Hallik–Sass) kultuuriisik. Kohtumisel esinesid noored solistid Merili Kisant, Jonas Grauberg, Maarja Sukles, Andre Hein, õed Anneli ja Ilona Aken ja Arno Suislep. Aidi Vallik kõneles Läänemaa kultuurielu juhtimisest. Praegu tundub ajuti, et sinne kultuurikeskus tegeleb peamiselt massiürituste korraldamise ja kultuurimaja kui hoone haldamisega. Ta toonitas ka, et loomeinimesi ja eriti noori peaks siin rohkem tähele panema ja tunnustama. Et nad ei jookseks Haapsalust esimesel võimalusel minema. Viimast näide on kas või noor laulumees Arno Suislep, kelle edule saanuks kodukandis nähtavamalt kaasa elada. Või teatraal Aivo Paljasmaa, kelle töö pisikese palga eest Haapsalu kultuurielus on olnud viimastel aastatel eriti hoogne ja justkui uude õitsemisse puhkenud. Siin-seal omaette nokitsevaid tegijaid on teisigi, kes võivad ühel hetkel kultuuriavalikkust rõõmsalt üllatada. Sellel taustal on märkimisväärne, et Haapsalu linnavalitsus eraldas kahe nädala eest näiteks Haapsalu noorteansamblile Refleks tegevuskulude katmiseks toetust 3 000 krooni või See teatrile 40 000 krooni toetust ürituse „IV nostalgipäev” korralduskulude osaliseks katmiseks. Pikaajalisemat kasu võiks olla sellest, kui noori kultuuriloojaid juhendataks ka Euroopa Liidu kaudu võimalikku toetusraha taotlema. Läänemaa kunstikultuuri edasivijate omavahelised kontaktid on samuti olulised. Kultuurinõunik Kristi Sool ütles, et kokkutulekul täidetud küsitluslehtede põhjal koostatakse Läänemaa loomeinimeste andmebaas. „Õigupoolest selle põhi, sest paljud loomeinimesed ei olnud kokkutulekul ja nende inimeste ring on meeldivalt lai. Andmete kogumine võtab veel aega.”

Eestirootslaste pidu

Lääne Elu, 23. august 2008

Pürksis peetud suurel Rootsi päeval võis 300–400 osalist rõõmustada, et hääbumisele määratud rahvakild on raskemad ajad üle elanud.

Kultuuritalu perenaine

Lääne Elu

Moderntantsija Ameerika lavalaudadelt **Marika Blossfeldt** tähistas loometalu 10. juubelit.

Matsalu filmifestival lööb sel aastal osaliste rekordi

Ivar Soopan

Lääne Elu

Matsalu loodusfilmide festival purustab tänavu osalusrekordi — viie päeva jooksul linastub Lihulas ja Haapsalus 181 filmi 49 riigist. „Filmide ja riikide arv on rekordiline, tulemas oli ka 50. riigi film Brasiiliast, aga see jäi postitootajate streigi tõttu kuskile seisma,” ütles festivali direktor Tiit Mesila. Eelmisel aastal nägid loodushuvilised 140 filmi 40 riigist. Festival algab 17. septembril, võidufilmi kuulutavad korraldajad välja 21. septembril. „Tänavu teeme sellise triki, et avafilm on „Soome

loodus”, mis on valminud Soome riigi 90. juubeliaastapäevaks,” lausus Mesila. „Soome riik tellis selle tuntud loodusfilmitegijalt Petteri Saariolt. Otsustasime, et kuna ka Eestil on aastapäev tulemas, siis tähistame kahe vennaliku rahva juubelit selle filmiga.” 57minutise filmi teeb eriliseks, et teda saadavad saalis instrumentidel kolm soome muusikut, kes kõik mängivad mitut pilli ja laulavad. Haapsalu linastuspaigad selguvad täna. Lihulas näeb filme kultuurimaja 400 kohaga saalis, lisaprogramm linastub väikeses saalis. Eelmisel aastal näidati Haapsalus filme kuursaalis, kuid tänavused linastuspaigad on veel lahtised. Kultuurikeskuses algab küll remont, kuid septembri keskpaigas peaks olema teatrisaal veel kasutatav. Samuti kavatsevad korraldajad näidata filme Wiedemanni ja Haapsalu gümnaasiumis. Kuna festivalil linastub laste- ja noorteprogramm, tuleb sel aastal esimest korda kokku õpilaste žürii, kes valib oma lemmiku. Festival on jaotatud neljaks programmiks: tavapärase võistlusprogrammide „Loodus” ning „Inimene ja loodus” vahele näidatakse infoprogrammi „Imeline maailm” ning laste- ja noorteprogrammi. Vaatajail on võimalik saada festivalil aimu nii eksootikast (Koreast Lõuna-Ameerikani) kui ka meile lähedaste maade looduse ja looduskaitse probleemidest. Mesila sõnul on festivalil välja kujunenud oma vaatajaskond. Eelmisel aastal külastasid vaatajad festivali kinosaale 8 000 korral. Festivalil küll nii palju rahvast ei käinud, sest üks inimene vaatas mitut filmi. Tänavu koguneb külastusi tõenäoliselt veelgi rohkem. Tulemas on palju väliskülalisi. Festivalil osalevad Mesila sõnul traditsioonilised Euroopa suured filmitegijad, kuid ka sõltumatud ning ühe- ja paarimehefirmad. Näiteks on tulemas filmimeistrid Lõuna-Korea kohta. „Neil on film „Väärtuslikud umbrohud”, millega nad tõestavad, et umbrohi pole mitte ainult paha, vaid on ka kasulik,” selgitas Mesila. **Haapsalu ainuke raamatukauplus Marta Posti tänaval sulges ukseid augustis 2008.**

SEPTEMBER

Sirje Kaasikul uus laulik

Lääne Elu

Haapsalu muusikakooli õpetajalt ja heliloojalt Sirje Kaasikult ilmus teine laulik, milles on 36 peamiselt põhikooliealistele mõeldud laulu.

Keskraamatukogu kolib poole väiksemale pinnale

Kaie Ilves

Lääne Elu , 9. september 2008

8. septembrist on Läänemaa keskraamatukogu suletud, sest hakkab kultuurikeskuse remondi jalust ära kolima. Eile raamatukogu seinaveeri palistanud lugematud pappkastid olid vaid murdosa peaaegu 114 000 teavikust, mis kolimist ootab. Kõik uude ajutisse asupaika Wiedemanni tänava majas ei mahu, sest seal on pinda poole vähem kui kultuurikeskuses. „Kolime tuhande ruutmeetri pealt viiesaja ruutmeetri peale,” märkis Läänemaa keskraamatukogu direktor Ilme Sepp. Kui raamatud riulikaupa meetriga ära mõõta, tuleb kokku üle kolme ja poole kilomeetri. Pool fondist lähebki hoopis suletud hoidlasse, kust vajadusel saab raamatuid tuua. Kuigi raamatukogu on kolimise tähe all elanud juba poolest augustist, läheb suuremaks minekuks alates homsest. Palgatud on kolimisfirma. Kokku läheb kolimine maksma 250 000 krooni. Wiedemanni 14 asuva endise pensioniameti hoone esimesele korrusele tuleb kojulaenutus, teisele korrusele lugemissaal. Kui paar päeva ei saa interneti teel laenustähtaega pikendada, rääkimata sellest, et raamatuid võtta-tuua, siis reede õhtuks peaks netiühendus taas töötama. Wiedemanni tänaval peaks raamatukogu oma ukseid avama oktoobri alguses. Kõik teenused, mida kogu seni pakkus, jäävad alles ka uues paigas, kuhu kolitakse paari aastaks. Praegu veel Wiedemanni 14 esimesel korrusel asuv lasteraamatukogu hakkab homme samuti kolima, aga tagasi koju — üle tee asuvasse põhjalikult remonditud majja, et oktoobris seal taas ukseid avada. Alates tulevast esmaspäevast selle ajani on lasteosakond suletud.

Vaid kaks muuseumi suutsid raske suve kasuks pöörata**Ivar Soopan****Lääne Elu, 13. september 2008**

Läänemaa suuremais muuseumides käis tänavu suvel kokkuvõttes mullusest vähem inimesi, kuid majanduslangusest ja vihmasest suvest hoolimata ületasid kaks muuseumi eelmise aasta tulemuse. „Praeguse seisuga on Lihula muuseumis sel suvel käinud 1 786 inimest,” ütles muuseumi juhtiv Helen Vaab. Eelmisel aastal käis muuseumis suvel 1 760 inimest. Habemega naist või mõnd muud ootamatut tõmbenumbrit muuseumil pole, hoopis augustikuised läänlaste päevad olid need, mis maja rahvast täis töid. Siis oli muuseumis tikandinäitus, mis äratas rahvas elavat huvi – kahel päeval käis näitusel umbes 500 inimest. Vaab tunnistas aga, et tavakülastajaid oli tänavu suvel eelmisega võrreldes vähem. Plussi jäi ka Läänemaa Muuseum. Kogu eelmise aasta peale käis seal 2 151 inimest, kuid tänavu 1. jaanuarist 31. augustini juba 2 309. Ligi pool aastat on ees ning see arv suureneb veelgi. „Ei saa midagi head öelda,” lausus Haapsalu piiskopilinnuse juhi kohusetäitja Marika Peberg. „Eelmise aastaga võrreldes on tänavu viletsam.” Kogu Läänemaa üht suuremat tõmbenumbrit — linnuse muuseumi, kirikut ja kellatorni — külastas maist augusti lõpuni 13 308 inimest, s.o ligi 2 800 vähem kui eelmisel suvel. Ta tunnistas aga, et linnuses niisama ringi vaatajaid on tavapärasest rohkem. Pebergi sõnul algas edulugu juba eelmisel aastal, kui pargiala korrastati. Ta tõstis esile lasteväljaku populaarsust. „See on linna kõige turvalisem lastepark.” Külastajate arv vähenes ka raudteemuuseumis, mille näitusi vaatas 3 150 inimest. Mullu oli see arv 3 700. Kolme aasta taguse suvega võrreldes oli ligi 2 800 külastajat vähem. Muuseumi direktori Deane Põderi sõnul näitavad arvud vaid näitustesaali külastusi. „Jaamahoonet, jaamahoones olevaid ettevõtmisi ja välisekspositsiooni külastanuid see statistika ei hõlma — see arv on kindlasti mitu korda suurem,” ütles ta. Rannarootsi muuseumi juhil Toomas Sulal polnud täpseid andmeid edastada, kuid ta pakkus, et tänavu käis muuseumis mõnisada inimest vähem kui eelmisel suvel. „Oleme nii niši-muuseum, et üle 90 protsendi külastajaist on välismaalased,” sõnas Sula.

Matsalu loodusfilmifestival hoidub liigsest laienemisest**Ivar Soopan****Lääne Elu, 20. september 2008**

Matsalu loodusfilmide festivali avamistseremoonial toonitasid mitu esinejat, et ootavad festivali veelgi hoogsamat laienemist, kuid korraldajate sõnul tuleks säilitada koduse festivali omapära ning toimumispaik. „Ma loodan väga, et Matsalu filmifestivali puhul on meil kõigil võimalus jälgida piirideta kasvu,” lausus Lääne maavanem Neeme Suur, „ja et me suudaksime tõestada, et piirideta kasv on tõesti võimalik.” Suure mõttelend ulatus kaugemale kui teiste avamisel kõnelnute fantaasia. Nii pakkus maavanem, et Riiga, Helsingisse või Peterburi laienemise asemel võiksid festivali filmid olla nähtavad ja hinnatavad kogu maailmas — interneti kaudu. „Huvitav, kui suureks võiks kujuneda festivalil osalejate arv?” küsis Suur. Ka kultuuriminister Laine Jänes jõudis selleni, et filme võiks näha rohkem inimesi. „Head inimesed, näidake neid filme ka linnades, kes end suurteks ja tähtsateks keskusteks peavad,” ütles ta. Matsalu filmifestivali programmijuht Ago Ruus laienemisplaan ei toeta. „Loomulikult mitte. Selle festivali võlu on paikkond ja kui laieneme, siis kaotame selle, miks siia tullakse — see on Matsalu märgala,” lausus ta. Ruusi sõnul on loomulik asjade käik, et festivali filme saab näha peale Lihula ka Haapsalus, kuid sellega võikski piirduda. „Meile on huvitavam, kui teised tulevad siia ja näevad meie loodust. Paljud teised festivalid on teistsugused, sest nad pole kohaga niimoodi seotud, nagu meie oleme.” Kui kultuuriminister palus, et korraldajad näitaks filme ka teistes linnades, siis Ruus tuletas meelde, et see kõik juba toimibki. Filmid rändavad pärast festivali edasi koolidesse üle Eesti. Ruus nentis, et paljud filmifestivalid paisuvad liiga suureks ja siis kaovad. „Meil pole kunagi olnud eesmärk: rohkem, rohkem ja rohkem.”

Ka festivali direktor Tiit Mesila oli Ruusiga ühel arvamusel. Ta mainis aga, et sellise formaadi ja suurusjärguga festival ongi juba oma lae saavutanud ning palju pole võimalik laieneda. Siis oleks ka rohkem raha vaja. Kui esimesele festivalile saabus 38 filmi seitsmest riigist, siis kolmandast aastast peale on filme olnud nii palju, et kõik enam linale ei pääse. Mullu saadeti festivalile 140 filmi 40 riigist, neist põhiprogrammi pääses 42. Tänavu näeb juba 181 filmi 49 riigist. Internetis programmi näitamist Ago Ruus ei pooldanud. „Miks me peame globaliseeruma?” küsis ta. „Siis võiks see

festival olla kus tahes — Ungaris või Prantsusmaal või...” Matsalu festivali korraldajad kasutavad aga interneti filmide hankimiseks, teabe kogumiseks ja levitamiseks.

Piret Hallik–Sass pälvis kõrge tunnustuse

Lehte Ilves

Lääne Elu, 30. september 2008

Haapsalust pärit **Piret Hallik-Sass** on ainsana Eestist valitud Euroopa 20 eduka ärinaise sekka ja saab Prantsusmaa ekspresidendilt Jacques Chiracilt selle kohta tunnustuskirja. Nüüd juba aastaid Pärnus elava Piret Hallik-Sassi esitas auhinnasaajate sekka Pärnu Zonta klubi, kuhu kuulub Hallik-Sass 2004. aastast. Piret Hallik-Sass on reklaami ja turundusega tegeleva OÜ Helpir juhataja, kuid ettevõtet tuntakse rohkem kaubamärgi Turundustugi nime all. Oma tööpõhimõtteist kõneldes ütles Hallik-Sass, et peab tähtsaks järjepidevat tööd ja kogu hingest tegutsemist, mitte üksnes kasumile mõtlemist. „Kõik, mida tehakse hingega, õnnestub ja omab väärtust,” ütles ta. „Tähtis on, kuidas asjad tervikuna toimivad.”

Arvo Tarmula foto

Üks näide tervikust realiseerus Haapsalu kultuurisuve reklaamimisel. Siis olid ühise mütsi all linnavalitsus ja kõik suuremad suveüritused vanamuusikafestivalist alustades ja Augustibluusiga lõpetades. Selline ühine turundamine on ainulaadne kogu Eestis. Hallik-Sassi meelest ei tohiks reklaam lõppeda koos suvega, sel suvel tihti raadiost või telerist kostnud pidulik „Tipphetked Haapsalus” võiks kõlada kogu aasta. Koostöö elavnes linnavalitsusega Haapsalu 725. aastapäeva tähistamisel. Nüüd kuulub Piret Hallik-Sass Haapsalu 730. aastapäeva ettevalmistustoimkonda. Seal saab ta ellu viia oma teist põhimõtet — järjepidevust. Nii algab ja lõpeb ka see juubeliaasta Haapsalu nimipühaku Johannese päeva, 27. detsembriga. Hallik-Sass lisas, et kuskil mujal Eestis ei ole suudetud omavalitsusi ja mitmesuguseid üritusi ühe mütsi alla saada. Omaaegsest Tallinna Pedagoogilisest Instituudist kunstihariduse saanud 40aastaselt Hallik-Sassil on turundusfirma juhtimiseks mitmekesine kogemus. Ta on olnud disainibüroo omanik, Lääne Elus fantaasiaküllane kujundaja, kes tegi muu hulgas ka põnevaid lisalehti lastele. Seejärel oli ta 1990. aastate alguses linnavalitsuse kultuurijuht, kelle algatatud vanamuusika- ja viiulimängufestival toimivad siiani. Hoiu- ja Ühispingas, hiljem Ühisliisingus töötades sai ta hea majanduskogemuse, Pangaliidu koolituste-eksamite kaudu ka asjaomase hariduse.

Hallik-Sass oletas, et ta võis auhinnajagajate seas tähelepanu äratada laia tegevusvaldkonna, uudsete ja keerukate lahenduste pakkujana, nagu näiteks virtuaaltuurid. Esimese sellise tegi ta Lääne maavalitsuse tellimusel Läänemaast. Nüüd on tal käsil Pärnumaa ja Rae valla virtuaaltuur. Oma firma juhtimise kõrvalt on Hallik-Sass viis aastat andnud Haapsalu kolledžis klassiõpetajaile käsitööõpetust. Selleski peab ta tähtsaks loovuse arendamist ja mõtteviisi kujundamist — et õpetajad oskaksid tekitada lastes huvi ja anda neile oskused, mida saavad lapsed siis kasutada kogu oma elu. Peale selle mängib Hallik-Sass korvpalli Eesti 35+ naiskonnas (Westonia). „Süda väriseb,” tunnistas Piret Hallik-Sass tunnuskirja vastuvõtmisele mõeldes. Pidulikule tseremooniale järgneb lõunasöök ekspresident Chiraciga. Üks 20 laureaadist saab veel eriauhinna, Jacques Chiraci auhinna, kuid see

saaja selgub alles kohapeal. Euroopa ärinaiste assotsiatsioon on 1988. aastast iga kahe aasta järel välja andnud Euroopa auhinda naisele, kes juhib edukalt oma ettevõtet, järgib parimaid tavasid, on saavutanud tunnustuse oma kogukonnas, arendab ennast. Valiku kandidaatidest teevad äri- ja ettevõtlike naiste föderatsioonid, kaubanduskojad, töandjate ühendused. Varem on eestlastest selle auhinna saanud Tartu kunstnik ja kunstiäri omanik, Zonta Tartu klubi liige Küllike Tuvike.

Parbode perekonnaarhiiv jõudis Läänemaa muuseumisse

Lehte Ilves

Lääne Elu, 4. september 2008

Austraalias elav Sir Arvi Parbo andis Läänemaa muuseumile üle kolm kohvritäit perekonnaarhiivi. Kollaseid dokumendikoiteid täis kohvrite jõudmiseks Läänemaa muuseumisse kulus terve ööpäev lennukisõitu. „Need on tulnud nii kaugelt, kui on saanud tulla,“ naeris Arvi Parbo. Üle 80 aasta vana, kuid vitaalne härra tõi kaasa dokumente, fotosid ja mälestusi; kirjavahetust, matuste laululehti ja kihlakaarte; koolivihikuid, raamatuid jm. Vanim Parbo suguvõsale viitav dokument on Käina kirikuraamatust aastal 1697. Sealt on pärit Parbo isapoolne liin. Arvi Parbo ütles, et alustas koos vend Jaanes-Adoga perekonnaarhiivi kogumist ja korrastamist paarkümmend aastat tagasi. Muuseumile antud mälestusi ei ole Parbo mõelnud raamatuna välja anda, sest ta kirjutas üles selle, mis temale huvi pakkus. Peavarahoidja Eve Otsaveli sõnul on neil selliseid arhiive vaid mõni. „Kas arhiiv kellelegi huvi pakub, ei tea, aga võimalus on antud,“ ütles Parbo. Teadur Asta Veenpere hinnangul on see arhiiv väärt uurimismaterjal. Parbo lahkus Eestist 17aastase noorukina aastal 1944. Austraalias sai temast mäeinsener ja suure kaevanduskompanii juht. 1978. a tõsteti ta esimese eestlasena Sir' i seisusse.

OKTOOBER

Efektne suurfilm esilinastub homme Haapsalu kinosalis

Ivar Soopan

Lääne Elu,

16. oktoober 2008

Haapsalu kultuurikeskuses linastub Eesti üks suurejoonelisim film „Detsembrikuumus“. See on esimene kord, kui siinse kinopubliku ette jõuab suur Eesti film esilinastusena. Tavaliselt esilinastuvad Eesti filmid kõigepealt suurte linnade kinodes, kuid Eesti Vabariigi 90. aastapäeva puhul valminud märulidraamat „Detsembrikuumus“ saab näha esilinastuse päeval ka Haapsalus.

Kullamaa vald tähistab täna rahvuspäeva

Kaie Ilves

Lääne Elu, 18. oktoober 2008

Kullamaa valla selleaastane rahvuspäev on pühendatud kahele Kullamaal sündinud suurmehele: Gustav Hirschile ja Aleksander Veidermale. Doktor Gustav Hirschi sünnist möödub tänavu 180 aastat, haridus- ja kultuuritegelase Aleksander Veiderma sünnist 120 aastat. Kullamaa rahvuspäev algab keskpäeval, kui kirikuesisel platsil avatakse Gustav Hirschi mälestuskivi. „Väga ilus töö, peaaegu sammas. Valmistaja on Kohila Graniit,“ märkis Kullamaa kultuurijuht Loit Lepalaan. Pool tundi hiljem avatakse kultuurimajas näitused mõlema suurmehe elust ja tööst. Gustav Hirschi näitus on kokku pandud materjalidest, mis on pärit Läänemaa muuseumist, Eesti Kirjandusmuuseumist, Rahvusraamatukogust, Tervishoiumuuseumist ja Rahvusrarhiivist, aga võiks Lepalaane sõnul veelgi põhjalikum olla. „Kui tahaks väga põhjalikult teada, peaks Peterburi sõitma,“ ütles Lepalaan. Aleksander Veiderma näitus on valminud koostöös Eesti Pedagoogika Arhiivimuuseumiga. „Väike väljapanek on ka Gustav Hirschi onust, Philipp Karellist,“ ütles Lepalaan. Kui näitused jäävad rahvale vaadata detsembri alguseni, siis ainult täna on Kullamaal haruldane õlimaal Gustav Hirschist. Maali kinkisid Haapsalu linnale 1920. aastail Gustav Hirschi tütre. Kultuurikonverentsil Kullamaa kultuurimajas räägib Gustav Hirschist Eesti kultuuriloos Tartu ülikooli ajaloodoktorant Kersti Taal. Aleksander Veidermast kõneleb pedagoogikamagister ja Eesti pedagoogika arhiivimuuseumi vanemteadur Mare Torm. Oma isa meenutab akadeemik Mihkel Veiderma. Rahvuspäeval esitletakse Kullamaal Lembitu Tarangu koostatud raamatut „Kodulooline Kullamaa“. Rahvuspäeva lõpetab

Tallinna Inglise kolledži neidudekoori kontsert, mis algab kell kaks päeval. Lepalaan kutsus inglise kolledži spetsiaalselt, sest Aleksander Veiderma oli aastaid selle kooliga seotud.

Laikmaa looduspark sai uue allee

Kaie Ilves

Lääne Elu, 18. oktoober 2008

Oktoobri keskel sai Laikmaa majamuuseumi looduspargis valmis allee, mida rajasid Läänemaa rotarid neli aastat. Allee algab Friedebert ja Elo Tuglase nimepuu juurest ja seda mööda saab otse majamuuseumi juurde tagasi. „Varem pidid jalutajad Tuglaste puu juurest tulnud teed tagasi pöörama,” ütles Laikmaa majamuuseumi juhataja Helgi Ojassoo. Uus allee on kolme meetri laiune ja paarisaja meetri pikkune ning ääristatud kuuskedega, mis on ümber istutatud samast pargist. Iga puu juures on Läänemaa Rotary-klubi presidendi nimesilt. Presidente on olnud 15, nii et ka kuuski on sama palju. „Kui tuleb uus president, istutab ta ka uue puu,” märkis Ojassoo. Rotarid hakkasid Laikmaa majamuuseumi looduspargis tööle 2005. aastal, kui tollane president Raimond Lunev pakkus Ojassoole oma abi. „Esimesena puhastasid rotarid Laikmaa samba ümbruse, sest mets tungis peale,” rääkis Ojassoo. Samal aastal tuli ka mõte rajada oma allee. Järgmise tööna puhastavad rotarid võsast alleega piirneva kiviaia.

Krista Kumbergilt ilmus uus lasteraamat

Kaie Ilves

Lääne Elu, 30. oktoober 2008

„Autopõnn Anto lemmiktoit” sai järje — autor **Krista Kumbergilt** ilmus äsja uus Anto-lugu — trükitahtedes pildiraamat pisematele lastele. „Autopõnn Anto läheb seiklema” sündis autori sõnul kirjastuse initsiatiivil. 2007. aastal ilmunud autopõnnilugu läks müügiks hästi — kogu tiraaž osteti ära — ja Koolibri arvas, et Kumberg võiks veel ühe Anto-loo kirjutada. Krista Kumberg, kes sahtlisse ei kirjuta, sai Koolibri ettepanekust innustust ja arutas asja kunstnik Priit Reaga, kes joonistas ka eelmise Anto-raamatu pildid. „Väikeste laste raamatu puhul on jäme ots ikka kunstniku käes,” märkis Kumberg. Priit Rea arvas, et seekord võiks peale autode rohkem loomi joonistada ja nii sai Anto endale sõbra — koer Muki, kes oli nii-öelda varnast võtta, sest ta figureeris juba eelmises raamatus, aga kõrvaltegelasena. Uues raamatus on Mukil koos autopõnniga peaosa. „Oma lapsepõlvest ja kooliajast on mul meeles mitu õpetlikku lastelugu,” ütles Krista Kumberg ja arvas: „Kui need lood mul siiani meeles on, siis mingit mõju on nad ju avaldanud.” Sellepärast on kirjanik oma loomingus sama rada läinud ja põiminud õpetuseivasid lugudesse. Mõlemad autopõnnilood on mõeldud kolme- kuni viieaastastele lastele. Kui Kumberg esimest Anto-lugu hakkas kirjutama, mõtles ta eelkõige poiste peale, aga leidis nüüd, et Priit Rea pildid on nii armsad, et paeluvad ka tüdrukuid. Varem on Krista Kumbergilt ilmunud lastenäidendivalimik ja „Ilusa emakeele” kooliõpik.

NOVEMBER

Ants Roos eksponeerib Haapsalus pastelle Eestimaalt ja lõuna poolt

Kaie Ilves

Lääne Elu, 4. november 2008

Haapsalu kunstikooli galeriis avas oma selle aasta kolmanda isikunäituse pildimeister **Ants Roos**. Kunstnik eksponeerib tosinat pastellmaali Pariisi, Sitsiilia, Etna, Malta ja Läänemaa vaadetest ehk nagu ta ise ütleb, on väljas “ports pilte Eestimaalt ja lõuna poolt”. Tööd on valminud 2007.–2008. aastal reisi- ja muudest muljetest.

Iloni Imedemaal algas kümne miljoni remont

Kaie Ilves

Lääne Elu, 13. november 2008

Äsja algasid Haapsalus Iloni Imedemaal ehitustööd, suveks 2009 saab kogu keskus valmis. Kaevetööde tulemusena saab Iloni Imedemaa ühenduse kaugküttesüsteemiga, seni on maja kõetud oma katlamajast, ja päris uued kanalisatsiooniseadmed, mida asendasid kogumiskaevud. Valmis ehitatakse pööningukorrus, kuhu tulevad Karlssoni katusekamber ja Bullerby köök. Ka hoovile

kerkib üht-teist — vana Mattiase maja, tõllakuur ja vabaõhulavaga paviljon. Iloni Imedemaa valmib juulis. Ehitus maksab kümme miljonit krooni. Ehitab Riverside. Ruumide sisekujunduse teeb Ilon Wikland.

Lihula vald tahab liita kolm asutust kultuurikeskuseks

Kaie Ilves

Lääne Elu, 15. november 2008

Lihula vallavalitsus tahab 2009. aastast ühendada kultuurimaja, muuseumi ja noortemaja, et luua Lihula kultuurikeskus. Kava järgi liidetaks noortemaja ja kultuurimaja muuseumi külge. Asutusi liites loodab vallavanem vähendada eelarvekulu. „Vallavalitsuse eesmärk on kulu vähendada, sest eelarvet koostada on keeruline,” ütles Lihula vallavanem Anu-Lii Jürman. Teise põhjusena nimetas ta vajadust hallata Lihula linnusemäe ümbruses asuvat kolme asutust kui üht tervikut. „Näiteks noortemajal ei ole üldse haldajat,” märkis Jürman. „Muuseumi territooriumil asuvat laululava haldab hoopis kultuurimaja. Kui ühel kompleksil on mitu peremeest, on raske plaane teha ja tervikut arendada.” Hiljaaegu sai valmis Lihula mõis, kus asub muuseum, ja linnusemäe seitsme aasta arengukava, mis eeldab, et kogu territoorium oleks ühe asutuse hallata. Lihula kultuurimaja direktor Tiina Lobja ütles, et plaanil on jumet, kuid vallavalitsus tahtvat nõöbi külge pintsakut õmmelda. „Mitu juhti ei ole vaja, kuid emasaatuseks peaks jääma kultuurimaja,” ütles Lobja.

Peatselt vastu võetava rahvamajade seaduse järgi jäävadki edaspidi kultuurimajade asemel tegutsema seltsimajad, rahvamajad ja kultuurikeskused. „Lihula maja vastab kultuurikeskuse nõuetele ja pakub meelelahutust ka lähivaldade elanikele,” rääkis Lobja. „Moodustatav üksus ei peaks olema mitte Lihula, vaid Lõuna-Läänemaa kultuurikeskus, mida toetaks mitu valda.” Vallavalitsuse ettepanek praegusel kujul on Lobja sõnul ennatlik. Esiatgu plaaniski vallavalitsus liita muuseum ja noortemaja kultuurimajaga. „Seda ei saa teha, sest muuseumi liites läheks selle varad seaduse järgi Läänemaa muuseumi hallata,” ütles Jürman. „Ollakse harjunud, et muuseum on väga kitsa tegevusvaldkonnaga paik, aga see ei pea üldse nii olema. Kultuur ja noortetöö sobivad sinna.” Lihula muuseumi direktor Varje Ojala-Toos märkis, et ideaalis võiks liitasutus hästi toimida ja ennast õigustada, kuid enne peavad eesmärgid olema täpsed ja selged. Kultuurimajas ja muuseumis töötab praegu kümnekond inimest, kelle tööülesanded tuleb liitasutuses uuesti üle vaadata. Personalikuludeks jätab vallavalitsus eelarvesse ühe rea, muud kulud jäävad eraldi reale nagu seni. „Ei maksa karta, et keegi hakkab kellegi arvel elama,” märkis Jürman. Lihula vallavolikogu esimees Rein Merila on seisukohal, et otsus kolme asutust liita ei anna soovitud tulemust — plaan on toores, kulud ei pruugi väheneda.

Rannarootsi muuseum loobus purjekatest

Ivar Soopan

Lääne Elu, 18. november 2008

Rannarootsi muuseumi ehitatud kahe purjeka käekäigu eest vastutab edaspidi uus omanik, sest muuseum tahab kindel olla meresõidukite oskuslikus hoolitsemises ka tulevikus. „Vältimaks igaks juhuks, et meil pole näiteks enam kaikohta või kui meil midagi juhtub, ei jää nad mädanema,” põhjendas Rannarootsi muuseumi direktor Toomas Sula, miks oli vaja Ruhnu jaala Vikan ja Vormsi ühemehepurjekas Gättor meremuuseumile anda. Sula sõnul on meremuuseumil teadmised, kuidas selliste aluste eest hoolitseda. Mõlemad purjekad on meremuuseumile üle antud, kuid dokumendid on veel vormistamata. Meresõidukid jäävad Haapsallu, kus hoiab neil ka tulevikus silma peal Rannarootsi muuseumi kuraator ja purjekad ehitanud Jorma Friberg.

Ameeriklane kirjutas Haapsalu sallist raamatu

Lehte Ilves

Lääne Elu, 18. november 2008

Ameeriklanna Nancy Bush andis sel sügisel välja Haapsalu salli raamatu. Eesti keeles polegi varem ilmunud nii põhjalikku ilusti illustreeritud õpetlikku ja ülevaatlikku raamatut. Põhjaliku inimesena käis Nancy Bush enne 4–5 suve Haapsalus, õppis meistrite juures sallikudumise tehnikat ja nippe, raamimist ja mustreid. Põhiõpetaja oli tal Linda Elgas. „Näha, et käsitööõpetaja,” kiitis Leit-Lepmets ameeriklanna raaamatu selgust. Raamat annab ülevaate Haapsalu salli ajalooost, õpetab salli kuduma

ja raamima. Raamatus on rohkesti sallipilte koos eelloo, kudumisõpetuse ja skeemiga. On ka kuulsamad mustrid nagu piibelegt, kroonprints, kuninganna Silvia jt. 1951. a sündinud Nancy Bush kodus ise kõik mustrid läbi ja meilis kohe, kui millestki aru ei saanud või kui miski imelik tundus, sõnas Leit-Lepmets. Eessõnas tänab Bush oma õpetajaid Linda Elgast, Silvi Saarlott, Miralda Piperit, Laine Põldmet, Aime Edasit ja Aime Saarelehte. Leit-Lepmets pälvib tänu tõlkijana, Läänemaa muuseumi töötajad Eve Otsavel ja Asta Veenpere abistasid autorit fotode ja ajaloolise taustaga. Salt Lake City's elav Bush on varem kirjutanud raamatu Eesti sokikudumisest ja rahvuslikust kudumisest.

Taebla tüdruk tegi parima eksliibrise

Kaie Ilves

Lääne Elu, 22. november 2008

Rahvusraamatukogu eksliibrisekonkursi „Minu raamat 2008” võitjaks osutus Taebla gümnaasiumi 9. klassi õpilane **Kätlin Radik**. Kätlin Radik esitas konkursile eksliibrisekavandi, millel kujutas tilkuvat radiaatorit. Radik ütles, et sai vaimuka idee oma perekonnanimest. Taebla gümnaasiumi kunstiõpetaja Siim Prank ütles, et nii suur võit oli üllatus. Oma vanuserühma kümne parema hulka arvas žürii teisegi Taebla tüdruku, 15aastase **Maike Kausi** töö. Ka Kaus sai inspiratsiooni oma perekonnanimest, kujutades raamatumärgil kaussi. Võistlusest võttis osa 900 õpilast. Nooremas vanuserühmas võitis kaheksa-aastane 2. klassi õpilane Sofia Prints Amblast. Gümnaasistide seas oli parim 19aastase Ahtme abituriendi Aleksandr Doroševitši töö.

DETSEMBER

Haapsalu kultuurikeskus kolib linnavalitsuse majja

Kaie Ilves

Lääne Elu, 4. detsember 2008

Kultuurikeskus kolib oma majast välja, et see ehitajaile üle anda. „Sel esmaspäeval läks majale ohutustara ümber. Järgmisel esmaspäeval loovutame hoone ehitajale, et töö saaks alata. Enne seda kolime oma kontoripoole linnavalitsuse hoonesse,” ütles Haapsalu kultuurikeskuse direktor Gülnar Murumägi. Kultuurikeskuse üritused jätkuvad rõdusaalis. Üritustele pääseb hoone Vaba tänava poolsest otsast. Kultuurimaja ehitustööde riigihanke võitnud Skanska EMV AS remondib kultuurikeskuse 64 miljoni krooni eest tuleva aasta lõpuks. Keskus saab täismahus remondi — uued tehnosüsteemid, katuse ja fassaadi, samuti majaümbruse haljastuse. Maja väliskarp jääb küll püsti ja rõdusaal puutumata, aga kõik muu tuleb uus. Ruumide paigutus laias laastus ei muutu, kuigi praeguse garderoobi koha peale tuleb kohvik. Keskuse remondirahast tuleb 35 miljonit krooni tagastamatu abina kohalike omavalitsuste investeringutoetuste programmist ehk KOIT-kavast, ülejäänud summa linn laenab. Kultuuriministerium on lubanud viie aasta jooksul keskust toetada 15,8 mln krooniga, millest linn hakkab laenu tagasi maksma. Sel aastal eraldab ministerium 1,8 miljonit, aastail 2009–2015 aga 14 miljonit krooni.

Nõva õpetaja Hedvig Kokk pälvis elutööpreemia

Kaie Ilves

Lääne Elu, 16. detsember 2008

Heljo Talmeti preemia elutöö eest pälvis Nõva tantsujuht **Hedvig Kokk**. Hedvig Kokk tuli Nõva kooli geograafiaõpetajaks 1974. aastal ja hakkas seal kohe ka rahvatantsu edendama. „See oli aeg, kui koolirühmi oli väga vähe, aga Nõva kool sai üsna ruttu kuulsaks tantsiva koolina,” ütles Läänemaa rahvakultuurijuht Marju Viitmaa. Hedvig Kokk ei õpetanud mitte ainult rahvatantsu, vaid lähtus oma töös sellest, et valsisammud peaks selgeks saama iga laps. Rahvatantsujuhina oli Hedvig Kokk nõudlik ja püüdnud täiuse poole — kui midagi ette võttis, oli tulemus parim ja lihvitud. Hedvig Kokk nimetab end iseõppijaks. Praegu töötab Hedvig Kokk Nõva koolis ning annab seal geograafia-, bioloogia- ja ajalootunde.

Maakonna tantsujuhtide ühendus andis Heljo Talmeti preemia välja kuuendat korda. 2007. aastal sai selle Haapsalu tantsujuht Elle Turnau.

Kultuuripärl 2008 on helilooja Sirje Kaasik

Kaie Ilves

Lääne Elu , 30. detsember 2008

Läänemaa 2008. aasta Kultuuripärli preemia pälvis Haapsalu muusik **Sirje Kaasik**. „Sirje Kaasik on koorijuht ja muusikaõpetaja, aga Kultuuripärli sai ta eelkõige heliloojana,” ütles Läänemaa rahvakultuurijuht Marju Viitmaa. „Kui Kultuuripärli saaja aastatepikkune töö peaks olema tuntud kogu maakonnas, siis Sirje Kaasik on silma paistnud ja tunnustust võitnud terves Eestis,” lisas ta. Sirje Kaasik on Haapsalu lastemuusikakooli solfedžoõpetaja ja mitme koori dirigent. Ta juhib naiskoori Kaasike, toomkoori ja koguduse lastekoori. Väikesed koorid tegutsevad tema käe all Uuemõisa algkoolis ja muusikakoolis. Ta on loonud laule igale kooriliigile. Esimese laulu kirjutas Kaasik 1997. aastal vajadusest täiendada lastekoori repertuaari. Hiljem tulid teised koorid juurde nagu ka vajadus uusi laule luua. Sel aastal jõudis kaante vahele tema teine lastelaulik „Lauluhääl”, esimene („Igal hommikul, igal õhtul”) ilmus 2003. aastal. Samal aastal tuli esitusele koorimuusika suurvorm *Missa brevis*. Mullu isamaaliste laulude konkursil „Armastan sind, Eestimaa” võitsid tema laulud eri kategooriates kolm kohta. Sirje Kaasik on laule loonud ka lavatükkidele. Koostöös Aivo Paljasmaaga valmisid „Väike Ilon ja suur Sammeli” Iloni Imedemaal ja selle aasta jõululavastus „Kui jõuluvana haigeks jäi”.

Kaasiku kandidatuuri esitas preemiale neli organisatsiooni. Kultuuripärli preemiat määrati kolmandat korda. 2006. aastal pälvis selle Loit Lepalaan, 2007. aastal Marju Heldema. Kultuuripärli preemia suurus on 30 000 krooni, millest 20 000 krooni eraldab kultuurkapital, 5 000 krooni Lääne maavalitsus ja 5 000 krooni Läänemaa omavalitsuste liit.

12.2. Rahvakultuuripreemiad ja tänutoetused

“Kultuuripärl 2008”

Arvo Tarmula foto

Eesti Kultuurkapitali, Lääne Maavalitsuse ja Läänemaa Omavalitsuste Liidu aastapreemia

Sirje Kaasik

Heliloomingu ja muusikaelu edendamise eest Läänemaal

“Kultuuritegija 2008”

Eesti Kultuurkapitali Läänemaa ekspertgrupi aastapreemia

Helgi Miller

Rahvatantsu edendamise eest

Liia Lees

Suvised rahvapeo "Ehast Koiduni" õnnestunud teostuse eest

Anne Pääsuke

Koori eduka esinemise eest üleriigilisel mudilaskooride konkursil Tamsalus ja rahvusvahelisel koorifestivalil "II Garda in Coro" Itaalias

Anti Rannus

Näitekunsti edendamise eest

Marina Sillaste

Järjekindla tegelemise eest noortega SEE teatris

Ulrika Grauberg

Suvised rahvapeo "Ehast Koiduni" originaalse idee ja õnnestunud teostuse eest

Margus Tokko

Suvised rahvapeo "Ehast Koiduni" silmapaistvalt heade orkestriseadete eest

Arno Suislep

Läänemaa silmapaistva esindamise eest konkursil "Eesti otsib superstaari", muusikaelu edendamise eest

Andre Hein

Läänemaa silmapaistva esindamise eest konkursil "Kaks takti ette", muusikaelu edendamise eest

Lea Semerik

Koori eduka esinemise eest üleriigilisel mudilaskooride konkursil Tamsalus

Lembitu Tarang

Raamatu "Kodulooline Kullamaa loodusturistile" koostamise eest

Ülle Tammearu

Koorilaulu edendamise eest

Ott Vallik

Raamatute illustreerimise eest

Iren Sieberk

Koorilaulu edendamise eest

Arvo Tarmula

Pikaajalise fotokunsti edendamise eest

Aime Koit

Külaelu edendamise eest

Heljo Talmeti nimeline tantsupremia

Hedvig Kokk-Nõva tantsurühmade juhendaja

12.3. Kultuurkapitali Läänemaa ekspertgrupi tänuotused 2008. aastal

Tantsurühm "Haniale"
Rahvamuusikaansambel "Kastanid"
Teater Randlane
Linda Elgas
Naisrühm Lustiline
Imbi Mäepere
Aime Edasi
Aivo Paljasmaa
Arne Adelman
Silvia Hanson
Lihula meeskoor
Aarne Õunapuu
Vaike Õlekõrs

12.4. Rahvakultuuriüritused 2008

25. jaanuaril peeti viieteistkümnendat korda **Vähegi Viitsijate päeva**. Järgnev ülevaade üritusest on Ene Pajula sulest.

Viisteist aastat viitsides

Reedel, 25. jaanuaril sai teoks viieteistkümnendat Vähegi Viitsijate päev. Tegemist on mitut pidi tähelepanuväärse ettevõtmisega. Esiteks on see juba aastaid olnud Läänemaa talvise seltsielu tippündmus, kuhu seekord tuli 44 kollektiivi Vormsist Virtsuni, Ristilt Kirblani, Liivilt Metskülani, Orult Vatlani ja Taeblast Kõmsini kokku 600 inimesega. Esindatud sai tõesti kogu maakond kuni kõige kaugemate paikadeni välja. Meil ei ole teist sellist sündmust, kui maakondlikud laulu- ja tantsupeod välja arvata, kus kõik kohaletulnud tunneksid end sedavõrd ühise perena; meil ei ole ühtki teist sündmust, millest oleks näha, et Läänemaa on kõikidele Tallinna pingutustele vaatamata ikka veel elus. Et igas maakonna nurgas tulevad vanad ja noored pikkadele pimedatele sügisõhtutele ja talvistele tuiskudele vaatamata – või hoopiski tänu neile – kokku ja võtavad midagi koos ette. Ja vahvatest ideedest ei näi puudus olevat. Seda märkas Haapsalu kultuurikeskuses ju eelmisel reedelgi: kolme- ja poole tunnise katkematu kontsert sisaldas tulevärki, mis kedagi külmaks ei jätnud.

Ja teiseks on kadestamistväärne selle ürituse iga: taasiseseisvumisest möödub tänavaugustis 17 aastat ja vähegi viitsijad on kokku tulnud sellest 15nel.

Alustajad ja jätkajad

Siinkohal ei saa üle ega ümber Roman Sultangirejevist ehk nagu kõik teda paremini tunnevad, Rommist. Tollal, 1994. aastal, oli Rommi just tulnud tagasi tööteenistusest ja asunud ametisse Haapsalu kultuurimajja, kus tal tuli välja mõelda mingi taidlejate üritus. Kes toda aega mäletab, see teab, et aeg oli karm. Kolhoosid lagunesid, rahvamajad lagunesid, töökohad kadusid, korrusmaju ei köetud, kuupalk oli 700 krooni. Igäühel oli hinge seeshoidmisega nii palju tegemist, et vaba aega, mille veetmisega probleeme oleks võinud tekkida, lihtsalt polnudki. Ja siis pakkus Rommi välja mõtte, et teeks õige taidluskollektiivide inventuuri, vaataks, mis meil kunagisest õitsvast ajast veel järel on.

Marju Viitmaa, kes tollal juhatajas Lääne maavalitsuse kultuuriosakonda, praegu aga on maakonna rahvakultuurijuht ja kannab Vähegi Viitsijate päeva korraldamise põhiraskust, mäletab, et esimesel korral tuli kokku alla kümne kollektiivi sadakonna inimesega, mida tollal oli rõõmustavalt palju. Juba see esimene Vähegi Viitsijate päev läks hästi korda, rahvas tantsis garderoobis edasi pärast sedagi, kui pidu oli ametlikult lõppenuks kuulutatud. See oli kui hele laik ümbritsevas hallis argipäevas. Järgmisel aastal kuulutati Vähegi Viitsijate päev jälle välja ja kohale tuli juba pisut rohkem rahvast. See andis ka korraldajatele jõudu asja edasi ajada, kuni osavõtjate arv kasvas kuuesajani. Nii suurt rahvahulka suudab kultuurimaja tantsusaal hädavaevu mahutada. Kultuurikeskuse juhataja Gülnar

Murumägi meenutab, et remondi käigus otsisid nad võimalust tantsusaali laiendamiseks, aga ei leidnud. Kaalutud on Vähegi Viitsijate päeva korraldamist suvise vabaõhuüritusena, aga suvel on üritusi niigi palju ja Vähegi Viitsijate päeva võlu võib-olla ongi selles konservikarpi kokkusurutuse tundes.

Vahepeal üritas Rommi ürituse Tõeliste Tegijate päevaks ümber nimetada, aga seda ei võetud omaks. Kui üks asi juba kord traditsiooniks on saanud, siis olgu täiega!

Igas vanuses ja keeles

Vähegi Viitsijate päeva tänavune teema oli “Nostalgia! Nostalgia? Nostalgia...”. Iga kollektiiv lahendas selle omal moel ja kõigi esinemised kokku moodustasid tõelise leidlikkuse paraadi. Marju Viitmaa ütles, et kuigi 44 kollektiivi on väikese Läänemaa jaoks aukartustäratav hulk, pole see tegelikult kaugeltki kogu Läänemaa taidluspotentsiaal. Nii näiteks jäi mitmesugustel põhjustel kõrvale mitu koori. Aga kollektiivid, kes kohale tulid, olid selleks tõsiselt vaeva näinud. Mis viga pika kavaga endast muljet jätta, hoopis keerulisem on publikut pihku saada 3-5 minutiga. Teisalt jälle – ons 3-5 minuti pärast mõtet pingutada? Kontseptsioon, kostüümid ja kõik muu... Säravaid hetki oli nii palju, et mõne esiletõstmine oleks teiste suhtes ülekohtune, aga siiski - Nõva priitahtlike pritsimeeste piknik, SEE Teatri estraadikava, teatri Randlane telestaate paroodia, Kullamaa kullakesed, Tamme daamed ja ikka nii edasi, kõik tuntud headuses... aga suurimad ovatsioonid langesid tänavu, nagu muide ka möödunud aastal, Haapsalu venekeelsele estraadistuudiale KÜ ja nende 13-aastasele solistile, Haapsalu Üldgümnaasiumi õpilasele Konstantin Zinovjevile. Mis omakorda näitab, ma vähemalt väga loodan, et Läänemaal ollakse päris hästi integreerunud ja meie venekeelsed ei tunne ennast tõrjutuna.

Ja veel üks vahva asi – kui ühes ja samas kollektiivis kepsutavad koos vallavolikogu esimees ja öövaht, direktor ja koristaja, siis tõepoolest, enam demokraatlikumaks minna ei saa. Nii et viitsitagu veel kaua!

Kullamaa Kullakesed

Arvo Tarmula foto

28.-29. märtsil toimus Lihula Kultuurimajas VII Läänemaa Kooliteatrite festival.

Osales 16 kooliteatrit 207 õpilasega. Parimateks tunnistati Haapsalu Muusikakooli teatriklassi trupp ja Haapsalu Wiedemanni Gümnaasiumi teatritrupp “Keda?”

Parim lavastus gümnaasiumi osas

Haapsalu Wiedemanni Gümnaasiumi teatritrupp “Keda?” lavastusega “Poissmehed”, juhendaja Anti Rannus

Parim lavastus põhikooli osas

Haapsalu Muusikakooli teatriklassi II kursuse tükk “Laste riskiretk”, juhendaja Marina Sillaste

Parim peaosatäitja

Hegert Leidsalu Kullamaa keskkooli näiteringi lavastuses “Raelita tähevalgus”, juhendaja Siiri Mägi

Parim kõrvalosatäitja

Janno Allika ja **Kadi Mäe** Kullamaa keskkooli algklasside näiteringi lavastuses “Jõulupidu raamaturoolist”, juhendaja Inge Matteus

Sander Erit ja **Marika Matvei** Haapsalu Wiedemanni Gümnaasiumi Hitikate trupi lavastuses “Kuidas me kunsti tegime”, juhendajad Kai Tarmula ja Mairi Grossfeldt

Kadi Kaja Haapsalu Wiedemanni Gümnaasiumi teatritrupi “12Ü” lavastuses “Eriliste laagripäev”, juhendaja Rael Kiviloo

Jaagup Michels Metsküla Algkooli lavastuses “Kavalus”, juhendaja Ene Ploom

Karmel Üksvärav laulu eest Lihula Gümnaasiumi lavastuses “Hans ja Grete”, juhendaja Anne Kruus

29. märtsil tähistas naisrahvatantsurühm “**Haniale**” oma 20. aastapäeva. Tantsurühma juhendab Erika Tee.

1. aprillil mudilaste lauluvõistlusel “**Kullalind 2008**” osales 48 laululast Läänemaa 10 lasteaiast ja laulustuudiost DO-RE-MI. 4-6aastaste hulgast oli žürii valik lõppkontserdile Cärolyn Soidla, Mariliis Kaer, Kirke Treiberk ja 7-9 aastaste hulgast Kati Kahn, Nele Lillemäe, Anna-Maria Vjazemski.

4. aprillil toimus lauluvõistluse “**Laululind 2008**” eelvoor. Osales 40 õpilast kümnest koolist ja laulustuudiost DO-RE-MI. Žürii valis lõppkontserdile:

7-9aastased

Jennifer Marisse Cohen, Susanna Ojamäe, Helen Lember;

10-12aastased

Kristiinia Teller, Merili Kisant;

13-15aastased

Jonas Grauberg, Jolanda Lipu.

7. mail toimus Haapsalu Kultuurikeskuse rõdusaalis “**Laululind 2008**” lõppvoor. Žürii (Mare Tereping, Ingrid Arro, Ilona Aasvere, Tõnis Peikel) hindas noori võistulauljaid ja selgitas iga vanuserühma parima, kes esindasid Läänemaad sūgisel Eesti Televisioonis alanud konkursil “Laulukarussell”.

Parimateks osutusid Cärolyn Soidla, Jennifer Marisse Cohen, Merili Kisant, Jonas Grauberg.

Cärolyn Soidla

Arvo Tarmula foto

Jennifer Marisse Cohen

Arvo Tarmula foto

Merili Kisant

Arvo Tarmula foto

Jonas Grauberg

Arvo Tarmula foto

31. mail tähistati Kullamaal Rudolf Tobiase 135. sünniaastapäeva. Loit Lepalaan valmistas näituse R. Tobiase elust ja loomingust. Kullamaa kirikus toimus mälestuskontsert, oreil mängis R. Tobiase loomingut Andres Uibo. Osales 12 koori 260 lauljaga.

7. juunil toimus Läänemaa rahvapidu “Ehast koiduni”. Järgnev ülevaade üritusest on Ene Pajula sulest.

Oli täiesti teistsugune pidu

Laupäeval, 7. juunil sai Haapsalu Piiskopilinnuse õuel Eesti Vabariigi 90. aastapäeva auks teoks Läänemaa rahvapidu, millisest maakonnas oli ammu unistatud. Viimasel kahel aastakümnel on tantsu- ja laulupidu üldse eraldi peetud ja kui varasematel aegadel ongi pidu olnud ühine, siis

tantsitud on ikkagi salvestatud muusika saatel.

Seekord juhtus kõik korraga, tantsiti elava muusika - rahvapilliorkestri ja koorilaulu saatel. Rahvapidu kandis nime "Ehast koiduni".

Arvo Tarmula foto

Kust selline nimi? Rahvapeo toimkonnajuht, maakonna rahvakultuurijuht Marju Viitmaa: "Meil tuli hullumeelne mõte korraldada rahvapidu mõnel pimedal-tähisel augustiööl, nagu näiteks Valge Daami ööl. Hakkasime valima ka vastavat repertuaari. Aga peagi jõudsime arusaamisele, et lasteade tantsurühmi ju ööpeole kutsuda ei saa. Kõrvale oleksid pidanud jääma ka algklassilapsed. Aga kui me tantsuarmastust juba maast-madalast ei kasvata, kust me siis hiljem neid tantsijaid võtame? Niisiis otsustasime tegeliku ööpeo edasi lükata, aga mõttes tantsisime-laulsime ikkagi ehast koiduni."

Laupäevane rahvapidu kestis poolteist tundi, aga selle pooleteisttunnise kontserdi heaks tuli tööd teha terve aasta. Proovipäevigi oli rohkem kui tavaliselt ja nendega alustati juba aprillis. Marju Viitmaa sõnul läks pidu hästi korda ja mis kõige tähtsam – andis kindluse, et ka suurt tantsupidu on võimalik korraldada elava muusika saatel. Kuigi helitehniliselt see kerge ei olnud ja dirigentidel pidid silmad kuklas olema. Suur tänu Mumixi helimeestele – tulid ja tegid ära.

Vaatlejana oli meie peol Rahvatantsu ja -muusika seltsi esindaja Kalev Järvela: "See pidu on teil ikka tõesti armas. Ma ei ole nii suurt hulka pealtvaatajaid näinud ühelgi maakonnapeol. Ja korralduslikult õnnestus ka kõik väga hästi."

Kalev Järvela kiidab eriliselt Ridala valla mehi: "Kui meil Eestis oleks rohkem nii häid noori meestantsijaid, siis võiksime minna maailma vallutama!" Kalev Järvelat üllatas ka peo eelarve – 200 000 krooni. Tallinna poolt vaadates olevat sellise rahaga pidu ilmvõimatu korraldada. Aga Läänemaal mahtus selle eelarve sisse lisaks muudele kuludele nii transport kui ka toitlustamine.

Rahvapeol esines 49 rahvatantsurühma, neist lasterühmi 20, naisrühmi 11 (mille hulgast 3 on õpetajate rühmad), täiskasvanute segarühmi 7, memmede rühmi 5, noorte segarühmi 4 ja 1 neidude rühm – kokku 750 tantsijat + 250 lasteaialast. Koore oli 39, nende hulgas 18 mudilaskoori, 10 lastekoori, 4 poistekoori, 2 mees-, 2 nais- ja 2 segakoori ning Riisipere kammerkoor – kokku 600 lauljat; lisaks kakskümmend pillimeest rahvamuusikaansamblitest "Kalamies" ja "Pille". "Pille" on Haapsalu muusikakooli õpilasansambel, mida juhatab Haapsalu muusikakooli õpetaja Ingrid Arro. "Kalamiehe" eestvedaja on Margus Tokko.

Peo pealavastajad olid Liia Lees, Ulrika Grauberg ja Erika Tee, kusjuures Ulrika Grauberg tegi kõikidele koorilauludele uued seaded. Kooride üldjuhid olid Ulrika Grauberg, Kristi Tammeniit ja Ülle Tammearu. Muusika üldjuht oli Margus Tokko, kunstnik-kujundaja Egon Erkmann, lavastustoimkonda kuulusid Elle Turnau, Imbi Mäepere, Malle Niit ja Ehalaine Vooremaa.

Arvo Tarmula fotod

15. novembril tähistas segarahvatantsurühm “Tõrvik” oma 45. aastapäeva. Tantsurühmi juhendavad Helgi Miller ja Liia Lees.

12.5. Raamatukogud

Elanike arv Lääne maakonnas 27 953

sh Haapsalus 11 780

sh valdades kokku 16 173

Üldkasutatavaid raamatukogusid 23

Raamatukogu nimi	Fond	Lugejad	Külastused	Laenutused	RK-hoidjad
1. Lääne Maakonna Keskraamatukogu	125 851	3 902	68 714	91 959	18
2. Lihula Valla raamatukogu	57 815	1 051	18 958	26 860	6
3. Asuküla Raamatukogu	11 193	97	1 206	3 068	1
4. Kullamaa Raamatukogu	18 262	308	2 988	6 780	1
5. Kõmsi Raamatukogu	14 136	252	3 381	6 834	1
6. Liivi Raamatukogu	10 549	124	2 405	2 472	1
7. Martna Raamatukogu	17 799	145	1 109	3 105	1
8. Noarootsi Raamatukogu	11 500	270	2 964	3 598	1
9. Nõva Raamatukogu	13 254	105	1 133	1 522	1
10. Oru Raamatukogu	14 018	408	7 536	7 240	1
11. Palivere Raamatukogu	15 069	362	4 344	10 728	1
12. Ridala Raamatukogu	18 009	211	2 280	4 564	1
13. Risti Raamatukogu	13 353	331	2 949	7 917	1
14. Rõude Raamatukogu	5 304	110	3 610	4 342	1
15. Sutlepa Raamatukogu	6 991	42	416	1 629	1
16. Taebla Raamatukogu	10 299	407	5 144	5 629	1
17. Uuemõisa Raamatukogu	3 185	203	2 104	1 528	1
18. Vatla Raamatukogu	12 918	132	1 419	3 569	1
19. Virtsu Raamatukogu	15 874	195	3 058	7 187	1
20. Vormsi Raamatukogu	13 429	85	2 563	1 598	1
Maaraamatukogud kokku (3.-20.):	225 142	3 787	50 609	83 310	18

Maakonna rahvaraamatukogud kokku:	408 808	8 740	138 281	202 129	42
--------------------------------------	---------	-------	---------	---------	----

12.5.1. Põhilised tegevussuunad

Raamatukogude põhiteenus ja põhitegevus on teavikute kohal- ja kojulaenus, teavikute komplekteerimine, kogumine ja hoidmine, avalike andmepankade kasutamise võimaldamine, lugejakoolitus (raamatukogutunnid, kirjandusüritused, näitused).

Lääne maakonna rahvaraamatukogudes oli seisuga 31.12.2008 arvel 408 808 teavikut. Lugejaid maakonna raamatukogudes oli 8 740, neist 27% lapsed. Lugejahölve maakonnas oli keskmiselt 31,3%, neist kõrgeim oli hölve Noarootsi raamatukogus - 54%.

Arendustegevus 2008. aastal

2008. a oli Eesti Vabriigi 90. juubeli aasta, mille tähistamist pidasid oluliseks kõik alatest väikesest maaraamatukogust. Läänlaste jaoks olid suursündmuseks II Läänlaste Päevad, mille üleskute oli: "Kui elad siin, siis tunne oma kodu üle uhkust; kui oled mujal, siis leia võimalus kodus ära käia". Läänlaste päevad algasid kirikukellade helinaga. Tervet maakonda läbiv põlevate küünalde kett juhatas meie rahvale teed koju. Igas vallas peeti maha mõni tore pidu või muudmoodi hea üritus, kus saadi kokku praeguse või endise naabri või kaua nägemata lähedase inimesega. Läänlaste päevad lõppesid piknikuga Haapsalu Promenaadil teemal "Läänlane laulab".

Lääne Maakonna Keskraamatukogu tähistas läänlaste päevi kirjandusliku suurnäitusega „Läänemaal voolab su eluläte”, mis andis ülevaate Läänemaa kirjanduselust, alates Kullamaa vakuraamatutest kuni kaasaja kuulsusteni välja. Liilialõhnaline tee viis näitust vaatama raamatukogu kõikidesse ruumidesse. 15. augustil kutsus raamatukogu kokku Läänemaa kirjandusinimesed - nii kirjanikud, tõlkijad, illustraatorid, ajakirjanikud, kolumnistid jt. ning raamatukogusõbrad - austamaks oma inimesi, kes pärit Läänemaalt, mida Laikmaa nimetas „koduks, mis on raskelt ilus, kehvalt kaunis”. Läänlaste Päevad toimusid esimest korda 1992. aastal, äsjast vabanemist nautivas ajas, mil raamatukogu sai näitusel eksponeerida ka esimesi oma pagulaskirjanikke. Ka siis kutsus raamatukogu kokku kirjanikud, et Haapsalu Kultuurimaja laval vestelda meie kirjanduselust.

Aasta 2008 oli **Lääne Maakonna Keskraamatukogule** eriline raamatukoguruumide vahetuse tõttu, sest Haapsalu Kultuurikeskus alustas kapitaalremondiga ja lasteosakonna hoone renoveeriti.

Ümberkolimistele mõeldes korrastas teenindusosakond raamatufondi: kustutati 2 178 eksemplari raamatuid, 279 aastakäiku ajakirju, 211 aastakäiku ajalehti. Mahakantud raamatutest müüdi 416 eksemplari soodushinnaga; vanad ajakirjad jagati tasuta. Keskraamatukogu teenindussaalid koliti varasemaga võrreldes poole väiksemale pinnale ja see nõudis töötajatelt uutes ruumides riulite ja fondi ning mööbli paigutuse planeerimisel palju nutikust.

2008. a märtsis koliti lasteosakond maja kapitaalremondi ajaks ümber ja tagasi koliti jälle septembrikuus, seekord juba renoveeritud ruumidesse. Lasteraamatukogu taasavati ilma erilise tseremooniata ruumikaupa. Küll aga korraldati 19. novembril tänuvastuvõtt renoveerijatele ja 25. novembril avatud uste päev linnarahvale.

Keskraamatukogu võttis aasta algusest alates lugejapiletina kasutusele ID-kaardi.

Keskraamatukogust laenutati maaraamatukogude poolt raamatukogudevahelise laenutuse (RVL-i) teel eelmise aastaga võrreldes palju enam raamatuid.

Keskraamatukogu veebilehel oli 6 740 virtuaalkülastust, maaraamatukogudel veebilehed puuduvad.

Kullamaa raamatukogu sai 3-liikmelise nõukogu ja raamatukogu arendustegevuse laiendamiseks ja abistamiseks loodi MTÜ Kullamaa Raamatusõprade Klubi.

Mitmed maaraamatukogud uuendasid arvutiparki. **Noarootsi** raamatukogu sai koopiamasina koos printeriga, vana koopiamasina andis **Sutlepa** raamatukogule; **Oru** raamatukogu sai uue

töökohaarvuti, UPS ja suurema monitori; **Taebla** raamatukogu sai nii uue avaliku kui töökohaarvuti, ID-kaardilugeja, muretseti 7 uut riulit.

Samas on **Vatla** raamatukogu lugejaarvuti pikemat aega katki ning avalik internetipunkt ei tööta.

Planeeritav arendustegevus aastaks 2009

Lääne Maakonna Keskraamatukogu

1. Keskraamatukogu teenindab lugejaid väga kitsastes ruumioludes, püüdes säilitada normaalse teeninduskvaliteedi. Lugemissaali lugemiskohtade vähesus ja väike ruum vähendab kohalkasutust, mistõttu laenutame perioodikat koju. Muusikakuulamise ja filmivaatamise võimalus on küll loodud, kuid soovijaid on vähe ruumikitsikuse tõttu.
2. Lasteosakonna ilusa ja avara maja „sissetöötamine” – uute kasutusvõimaluste loomine ja lugejatele tutvustamine. Näiteks: omaette olemise paigad raamatukogu ruumides (tele-, video-, muusika- ja muinasjutu-, mängu- ja lugemisnurgad jms.). Perioodilised laste(kirjandus)üritused igale eale. Näiteks: teispäevaklubi väikelastele koos vanematega, Rosaalie muinasjututund algkoolilastele, muusikalised kirjandusüritused Künlasaalis, suvised tasuta lasteüritused Iloni Aias jms.
3. Kogude komplekteerimine vähenenud eelarve piires – nimetuste arvukuse säilitamiseks vähendada eksemplaarsust ja eelistada eesti kirjandust, lastekirjandust, teatmeteoseid ning haridusasutuste õppekavadest lähtuvaid teavikuid.
4. Kodulooandmebaasi täiendamine ja arendamine. M. Oviiri eraraamatukogu sisestamine andmebaasi. Kodulooandmebaasi kogude täiendamine ja korrastamine.
5. Lugejakoolituse peaspetsialisti esimese täistööaasta – lugejakoolituse perioodiline läbiviimine (üritused, raamatutunnid, kirjandusklubi jms igale vanusegrupile ja laia temaderingiga). Rahvusvaheline muinasjutukonverentsi läbiviimine koostöös Haapsalu Linnavalitsusega.
6. Raamatukoguruumide projekteerimine, sisekujunduse ja sisustamisega tegelemine Haapsalu Kultuurikeskuses ning lasteosakonna ruumide täiendav sisustamine. Näiteks: riulid lasteraamatutele, mängude laud, näitusepind laenutussaali jms ning tehnilised vahendid.

Arendustegevus maaraamatukogudes

1. Kaasajastada infotehnoloogilist keskkonda.
2. Kasutada tihedamalt raamatukogudevahelise laenutuse (RVL) võimalusi.
3. Programmiga URRAM ühinenud raamatukogud lähevad kõik üle elektroonilisele laenutamisele.
4. Lugejakoolituse ja küla seltsielu elavdamine.

Ridala Vallavalitsus planeerib **Asuküla** koolimaja II korruse väljaehitamist või I korruse juurdeehituse tegemist, mis leevendaks ruumipuudust nii koolis kui raamatukogus.

Kullamaa raamatukogu eestvedamisel esitatakse rahataotluse projekt KOIT kavale (Kohalike Omavalitsuste Investeeringutoetuste programm), samuti PRIA-le maaelu arengukava toetuse saamiseks projekti (meede 3.2 – külade uuendamise ja arendamise investeeringutoetus) MTÜ Kullamaa Raamatusõprade Klubi ruumide renoveerimiseks.

Risti Põhikooli laste arv väheneb aasta-aastalt, mistõttu kavatseb Risti Vallavalitsus 2009. a rahva- ja kooliraamatukogu ühendada, uueks asukohaks saab olema koolimaja.

Vatla kandis asutati 29. mail 1919. a esimene raamatukogu. 90. juubeliaasta tähistamiseks korraldab raamatukogu koos kooli ja külaseltsiga väikese mõisapeo ja raamatunäituse.

Martna ja Virtsu raamatukogud planeerivad vahetada välja lugejaarvuti.

12.5.2. Juhtimine

Struktuur, töökorraldus

Maakonnas on 23 rahvaraamatukogu: 1 keskraamatukogu, 22 maaraamatukogu sh 1 vallaraamatukogu Lihulas, mis ühendab 4 maaraamatukogu; 1 ühendatud kooli- ja rahvaraamatukogu Nõval.

Lääne Maakonna Keskraamatukogus alustas detsembris tööd lugejakoolituse spetsialist, kelle ülesandeks on lugejakoolituse planeerimine, koordineerimine ja korraldamine ning avalikkusega suhtlemine tutvustamiseks eesti rahvuskultuuri, pöörates erilist tähelepanu kirjanduse ja lugemise propageerimisele.

Lugemissaal on avatud uues asukohas alates oktoobrikuust senise kella 19.00 asemel õhtul kella 18-ni maja turvanõuete tõttu.

Maaraamatukogude töötajatele korraldati 7 täiendkoolituse seminari ja 3 õppesõitu, nõustati raamatukogutööd reguleerivate dokumentide ja eelarvete koostamisel, kogude komplekteerimisel ja puhastamisel.

Martna raamatukogul on uued lahtiolekuajad alates septembrist: esmaspäeval, kolmapäeval ja reedel 10.00-16.00.

Nõva raamatukogus töötab alates 3. aprillist 2008 juhatajana Vilma Pajuste.

Vatla raamatukogus muutusid sügisel 2008 lahtioleku ajad, raamatukogu on nüüd avatud esmaspäeval ja teisipäeval 9.00-16.00, kolmapäeval 10.00-18.00 ja neljapäeval 9.00-15.00.

Raamatukogude tegevust reguleerivad dokumendid

Raamatukogude põhimäärust ja raamatukogu kasutuseeskirju uuendasid Hanila valla raamatukogud (Kõmsi, Vatla, Virtsu), Taebla valla raamatukogud (Palivere, Taebla) ja Martna valla raamatukogud (Martna, Rõude).

Raamatukogu kasutuseeskirja uuendas Lihula Valla raamatukogu.

Risti ja Vormsi vallavalitsustes on ootamas raamatukogude põhimääruste ja kasutuseeskirjade projektid.

Nõva raamatukogu uus juhataja on asunud põhimääruse seadusega kooskõlla viimist.

Maakonnaraamatukogu on juhtinud kõigi maaraamatukogutöötajate tähelepanu raamatukogutööd reguleerivate õigusaktide seadusele vastavusse viimisele, aidanud koostatada õigusakte või neid üle vaadanud. On esinenud juhtumeid, kus vallavalitsus ei võta parandusettepanekuid kasutusele.

Raamatukogu nõukogud

Nõukogud toimivad Lääne Maakonna Keskraamatukogus, Lihula Valla, Kullamaa, Kõmsi, Liivi, Ridala ja Taebla raamatukogus.

Taebla raamatukogu 2008. a uuenenud 4-liikmelise nõukogu eestvedamisel tehti küsitlus „Mis tooks Sind raamatukokku?”.

Keskraamatukogu nõukogu uus koosseis jõudis pidada ühe töökoosoleku, mille käigus otsustati, et keskraamatukogu ruumide renoveerimisel Haapsalu Kultuurikeskuses tuleb muuta lugejateeninduse saalid kasutajasõbralikumaks, kasutades professionaalsete sisekujundajate abi. Raamatukoguteenuse kvaliteetsemaks muutmiseks alustada regulaarsete lugejauuringute läbiviimist.

Risti raamatukogu põhimääruse kohaselt täidab raamatukogu nõukogu rolli vallavolikogu haridus- ja kultuurikomisjon.

Nõukogud puuduvad: Asuküla, Martna, Nõva, Oru, Rõude, Vormsi, Uuemõisa, Vatla, Virtsu raamatukogudes.

Töö koordineerimine ja koostöösuhted

Maakonna raamatukogude oluline koostööpartner on seoses laivõrguprogrammi URRAM kasutuselevõttuga OÜ Urania. Keskraamatukogust kuuluvad URRAMi kataloogimise töögruppide Kersti Brant ja Hilje Liiv, kes osalevad e-maili teel püstitatud probleemide aruteludel URRAMi täiustamisel, teemaks on olnud RVL, statistika, mahakandmine.

Lääne Maakonna Keskraamatukogu ja Rahvusraamatukogu teevad koostööd Läänemaa kodulooandmebaasi haldamiseks ja avalikkusele kättesaadavaks tegemiseks. Koostöö toimib vastavalt koostöölepingule.

Lastekirjanduse uurijate töögruppide ja IBBY Eesti osakonna juhatusse kuulub Keskraamatukogu lasteosakonna bibliograaf Krista Kumberg, ta on ka Haapsalu Linnavalitsuse kultuurikomisjoni liige ja osales Kultuuriministeeriumi lastekirjanduse komisjoni ning lugemisaasta toimikonna töös. Direktor Ilme Sepp juhib Eesti Pimedate Raamatukogu nõukogu tööd.

Lääne Maakonna Keskraamatukogu osales rahvusvahelise muusikauhenduse JAML töös ja oli Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu (ERÜ) toetajaliige. ERÜ-sse kuulub Lääne maakonnas 14 üksikliiget. Keskraamatukogul jätkuvad Lääne Maavalitsusega koostöösuhted traditsiooniliste E. Enno nim õpilaskonkursside korraldamisel; maavalitsuse kultuuri- ja haridusnõunik kuulub keskraamatukogu nõukogusse.

Lääne Maakonna Keskraamatukogu ja TLÜ Haapsalu Kolledžit seob komplekteerimis- ja koolitusala koostöölepingu.

Keskraamatukogu koostöösuhted maaraamatukogudega on tihedad täiendkoolituse ja komplekteerimise valdkonnas. Pearaamatukoguhoidja jälgib maaraamatukogude avalikustamist veebilehtedel, nii esitati märgukiri Nõva vallavanemale ja vallasekretärile, teha nähtavaks valla kodulehel ka Nõva raamatukogu. 2009. a jaanuaris võttis valla IT-töötaja sel teemal ühendust raamatukogu juhatajaga, aruande esitamise ajaks muudatusi valla kodulehel veel polnud.

Koostöösuhted teiste maakondade raamatukogudega avalduvad ka külastusreisides. Nii külastas Jõgevamaa raamatukogude delegatsioon Haapsalu, Lihula ja Oru raamatukogusid.

Asuküla raamatukogu koos Asuküla Seltsiga taotles 2008. a oktoobris Kohaliku Omaalgatuse ekspertgrupilt toetust kodulooliste materjalide avaldamiseks raamatuna, mille tulemuseks oli positiivne rahastamisotsus ja 2009. a jaanuaris valitakse materjalid ja koostatakse printfail.

Hanila vallavalitsus pidas 2 nõupidamist koos raamatukogude juhatajatega, et arutada põhilisi probleeme. Kõmsi raamatukogu juhataja on vallavolikogu haridus- ja kultuurikomisjoni liige, osaleb Hanila Muuseumi Seltsi töös. Kuni 2008. a septembrini esindas ta Läänemaa raamatukogusid ERÜ maaraamatukogude sektsioonis. **Liivi** raamatukogu koos naisseltsiga korraldasid küla ajalooapäeva. Raamatukogu juhataja osales küla arengukava koostamisel aastateks 2009-2013. Esitati rahataotlus PRIA-le külade uuendamise ja arendamise investeeringutoetuse saamiseks (meede 3.2), et rekonstrueerida raamatukogumaja I korrus.

Martna raamatukogu juhataja kuulus Martna 710 juubeliaasta organiseerimiskomisjoni. Raamatukogus toimus II Läänlaste päevade „Küünlaketi” küünalde jagamine ja logistika korraldamine. Koos viidi läbi Eesti–Hollandi heategevusprogrammi „Päikeselill” põlvkondadevaheline sideprojekt „Jõulud talus”, mis toimus Ridala vallas, Nina talus. Jätkus koostöö EELK Martna Püha Martini kogudusega, mille juhatuse liige raamatukogu juhataja on, Martna põhikooliga ja päevakeskusega.

Oru raamatukogus koguti aasta lõpus Eesti Vabaõhumuuseumi palvel materjale Oru vana vallamaja kohta.

Ridala raamatukogu juhataja on edukas rahvatantsujuht nii laste-, sega- kui naisrühmadele erinevas vanuses.

Risti vallavalitsus pakub alati võimalust tutvustada raamatukogu tegemisi “Risti Valla Teatajas”.

Taebla raamatukogus on käinud alaealiste komisjoni poolt suunatud probleemsed õpilased töötunde tegemas.

12.5.3. Eelarve kasutamine

Eelarve

Lääne Maakonna Keskraamatukogu 2008. a eelarve oli 9 222,2 tuh krooni, millest lasteosakonna hoone renoveerimine moodustas 4 639,3 tuh krooni ja ümberkolimised ehitustööde pärast 329,8 tuh krooni.

Kultuuriministeeriumi toetusi oli kokku 3 343,6 tuh krooni, mis jagunes järgnevalt: lasteosakonna hoone renoveerimine 2 200,0 tuh krooni, tegevustoetus 1 048,6 tuh krooni, lasteosakonna hoone möbleerimine 85,0 tuh krooni ja EV 90 tähistamise toetus 10,0 tuh krooni.

Keskraamatukogu täiendas eelarvet lisafinantseeringutega kokku 10,5 tuh krooni ja raamatukoguteenuste müügituludega 51,1 tuh krooni.

Keskraamatukogu jooksevkuludest moodustavad töäjõukulud 60,9% (2007. a 62%), teavikute komplekteerimiskulud 16,1% (2007. a 18,9%), infotehnoloogiakulud 3,1% (2007. a 5,3%) ja koolituskulud 1,6% (2007. a 0,6%). Koolituskulude tõus tulenes erialase hariduseta raamatukoguhoidjate kutsekoolitusel osalejate arvust, täiendkoolitusseminaride arvust ja hindadest.

Maakonna rahvaraamatukogude teavikute ostutoetus Kultuuriministeeriumilt oli 908 473 krooni, ehk 32,5 krooni elaniku kohta.

Maaraamatukogude 2008. a eelarved oluliselt ei suurenenud ega vähenenud, vaid säilitasid 2007. a taseme väga väikese kasvuga. Näiteks Taebla raamatukogus kasvas eelarve 13%, Vatla raamatukogu eelarve aga vähenes, kuna 2007. a eelarve sisaldas ka kutsekoolituskulusid.

Omavalitsused suurendavad summasid teavikute muretsemiseks vastavalt võimalustele ja need on paikkonniti väga erinevad.

Maaraamatukogude eelarvest moodustab kõige suurema osa töäjõukulu, järgneb teavikute ja perioodika soetamise kulu. Väga erinevad on eelarvetes koolituskulud. Noarootsi raamatukogu eelarves koolituskulud puudusid.

Infotehnoloogia- ja majanduskulud on samuti väga erinevad. Läänemaal on paljud raamatukogud renoveeritud ja möbleeritud, kuid on ka palju neid, kus omavalitsusel puuduvad rahalised võimalused.

12.5.4. Raamatukogu haldusjuhtimine

Haldustegevus

Keskraamatukogu lasteosakonna hoone rekonstrueerimine viidi lõpule 2008. aastal. Ehitustöid teostas OÜ Resteh arhitekt E. Laarmanni projekti järgi. Sisekujunduse tegi kunstnik-sisearhitekt Liivika Krigoltoi.

Ehitus lõppes septembris ning lasteraamatukogu kolis renoveeritud majja tagasi

24. septembriks. Koostöös sisearhitektiga kujundati ruumid ning soetati/uuendati mööblit kokku 143 081 krooni eest, millest Kultuuriministeeriumi toetus moodustas 85 000 krooni. Uus mööbel on kabinetis ja hoidlas, teenindussaalidesse kohendati olemasolevat ja osteti pruugitud mööblit. Tänu vanade raamatariilite ja muu mööbli kohendamisele ning interjööri sobitamisele sai kogu maja hubase ilme, kuid juurde on tarvis muretseda nt lasteriiluleid laenutussaali ja ülakorrusele ning hulgaliselt tehnilisi jm vahendeid, mis muudaksid raamatukogu ajakohaseks ja lugejasõbralikuks.

Haapsalu Kultuurikeskuses asunud keskraamatukogu ruumid tuli ehitustegevuseks vabastada septembrikuuks. Ümberkolimiskulud nii kesk- kui lasteraamatukogu jaoks olid 329,8 tuh krooni. Lasteosakond koliti kohalike jõududega, kuid keskraamatukogu jaoks telliti teenus firmast OÜ Alved.

Oru raamatukogule soetati arvutikomplekt koos tarkvaraga. Töötasufond tõusis ligi 20%. Raamatariilitele paigaldati metallist liigieraldajad, mis ei riku raamatuid ja on ka nägusamad.

Lihula Valla Raamatukogu koosseisu kuulavas Kirbla raamatukogus vahetati välja kaks lugejaarvutit, töökohaarvutite osteti uus kuvar ja interneti teenuse pakkuja vahetati odavama vastu.

Martna raamatukogu koopiamaasin lagunes ja nüüd puudub raamatukogus koopiade tegemise

võimalus, soovijad suunatakse lasteaeda.

Ridala raamatukogule osteti 15 tooli, nagi, istumispadjad ja vaipkate.

Virtsu raamatukogu muretses koolimaja fassaadile uue välissildi.

Raamatukogu ruumid ja asukoht

Keskraamatukogu lasteosakonna hoone rekonstrueerimine viidi lõpule 2008. aastal, ehituse kogumaksumuseks arvestati 5,6 miljonit krooni. Sellest 1,7 miljonit kulutati 2007. aastal ning 4,6 miljonit 2008. aastal. Kultuuriministeeriumi toetus oli 2,2 miljonit. Ehitustöid teostas OÜ Resteh arhitekt E. Laarmanni projekti järgi. Sisekujunduse tegi kunstnik-sisearhitekt Liivika Krigoltoi.

Mansardkorruse ehitust alustati veebruaris. Märtsi lõpus vabastas lasteraamatukogu ruumid ning aprillis oli remondis juba kogu maja, v.a Iloni toad ja olmeruumid, mis on remonditud sajandivahetusel.

Ehituse käigus tehti põhiprojekti mitmeid paratamatuid ja/või olulisi muudatusi, näiteks muutus ventilatsiooniprojekt, avarus katusekorrus ja garderoobiruum peatrepikojas, vähendati tagumise trepikojas mahtu. Kahjuks jäi keldrivõlvide kõrguse tõttu ära põrandaküte välisesikus ja fuajees, jms. Ehitus lõppes septembris ning lasteraamatukogu kolis renoveeritud majja tagasi 24. septembriks.

Koostöös sisearhitektiga kujundati ruumid ning soetati/uuendati mööblit kokku 143 081 krooni eest, millest Kultuuriministeeriumi toetus moodustas 85 000 krooni.

Ümberehituse tulemusena avarus oluliselt laenutussaal ning ehitati välja II korrus. Hoone kogupindala ületab 500 ruutmeetri piiri, millest raamatukogulikult kasulikuks rehkendas direktsioon 362 m².

Asuküla raamatukokku ehitati 2008. a suvel uus ahi, osaliselt on maha võetud raamatukogu kahe ruumi vaheline sein, mis aga ei toonud leevendust raamatukogu ruumikitsikusele.

Kirbla raamatukogus vahetati kaks akent. Toimus remont fondiruumis, mis võttis palju aega ja mille tõttu oli raskendatud laenutamine, kuna enamik fondist oli pakendatud kastidesse.

Alustati **Ridala** raamatukogu uute ruumide ehitust Ridala Põhikooli peahoones. Ridala kooli ruumidesse kolimine toimub 2009. a.

Vormsi raamatukogu liiga pimedatesse ruumidesse paigaldati uued valgustid.

12.5.5. Personali juhtimine ja areng

Ülevaade täienduskoolitusest

Keskraamatukogu töötajad osalesid järgmistel täienduskoolitustel (näiteid):

- bibliograafiapäev teemal „Rahvusbibliograafia kaasaeg”, teenindusosakonnast 2 osalejat, à 4 t;
- bibliograaf osales Viljandi Kultuuriakadeemia Rahvaraamatukoguhoidjate suveakadeemias 80 t, s.h 40 auditoorse töö tundi;
- kaks töötajat osales Rootsi rahvaülikooli koolitusel: Anu Kõlar „Cyrillus Kreek ja Läänemaa muusikaelu”, à 4 t;
- pearaamatukoguhoidja osales Euroopa Liidu teabevõrkude seminaril 18. jaanuaril 4 t, Läti kirjanduse koolitusel „Mütoloogiast postmodernismis” 13 t Rahvusraamatukogus (RR), RR korraldatud teabepäeval vene kirjandusest 6 t, koolitusel „Süüdmuse avalik korraldamine” 24 t;
- kaks keskkogu töötajat osales oktoobris RR-s seminaril „Õigekirjast oskuskeeleni”.

Lisaks täiendavad 2 teenindusosakonna töötajat end rahvaülikoolis inglise ja 1 prantsuse keele õppes, mida keskraamatukogu toetab rahaliselt 50% ulatuses.

Maaraamatukogude töötajad osalesid järgmistel täienduskoolitustel (näiteid):

- **Kõmsi** raamatukogu juhataja osales lühikursusel ”Kaasaegse noorsookirjanduse käsitlusi” 14 t; ERÜ maaraamatukogude ja kooliraamatukogude teabepäeval 6 t;
- **Martna** raamatukogu juhataja osales koolitusel „Loodus vanarahva elus” 16 t,

- rahvusvahelisel konverentsil „Alusharidus rahvusvahelises kontekstis” 8 t;
- **Ridala** raamatukogu juhataja osales RR Läti kirjanduse koolitusel „Mütoloogiast postmodernism” 13 t;
 - **Risti** raamatukogu juhataja osales teabepäeval “Vene kirjandusest” 6 t, koolitusel “Raamatukogu teeninduskultuuri looja ja kandjana” 4 t, „Digiteerimine ja digitaalraamatukogu: koolituspäev raamatukoguhoidjatele” 4 t;
 - **Vatla** raamatukogu juhataja osales „Projektijuhtimise koolitus” 8 t, seminaril „Kliendirahulolu raamatukogudes” 8 t;
 - **Virtsu** raamatukogu juhataja osales kohaliku omaalgatuse programmist finantseerimise taotlemise koolitusel 3 t;
 - **Vormsi** raamatukogu juhataja osales Piret Pääri muinasjutuvestmise kursusel.

Raamatukogu nimi	Koolituste arv	Koolitustundide arv	Raamatukoguhoidjate arv, kes osalesid täienduskoolitusel
1	2	3	4
Kõmsi	2	20	1
Martna	3	24	1
Risti	4	26	1
Ridala	3	28	1
Taebla	2	12	1
Vatla	2	16	1
Virtsu	2	20	1
Vormsi	1	8	1

Erialahariduse omandamine

Kutsekoolituse RR-is lõpetasid 2008. a kevadel Merle Türkei Lääne Maakonna Keskraamatukogust ja Helme Vendel Liivi raamatukogust.

Kutsekoolitusel RR-is alustasid õppimist Lääne Maakonna Keskraamatukogu, Nõva ja Lihula raamatukogu töötajad.

Viljandi Kultuuriakadeemias jätkab Lihula raamatukoguhoidja.

Kutsetunnistuse raamatukoguhoidja kutsekvalifikatsiooni III astme pälvivad 6 Läänemaa raamatukoguhoidjat.

Maakonnaraamatukogu osa koolituse korraldamisel

Lääne Maakonna Keskraamatukogu korraldas 7 täiendkoolitusseminari, millest kahel anti tunnistus. Korraldati 3 õppesõitu.

Lähtudes 2008. a deviisist „Kultuuride erinevused”, toimus maakonna raamatukoguhoidjatele õppereis Stokholmi ja Helsingi raamatukogudesse, õppereis KUMUsse, Tallinna juudi süngagoogi ja Nurmenuku raamatukogusse; väljasõit Laelatu-Puhtu looduskaitsealale ja Hanila muuseumisse.

Täienduskoolitusseminarid

25. jaanuar

- Kohtumine lastekirjanik Ebe Paduga;
- Artem Davidjantsi loeng „Haapsalust pärit armeenia rahvuskangelane Hedvig Büll”.

25. veebruar

- Läti kultuuriatašee Guntars Godinši loeng ”Läti kirjandus mütoloogiast tänapäevani”.

7. aprill

- Toivo Niibergeri loeng „21 klienditeeninduse kuldreeglit”.

12. aprill Lastekirjanduse päev

- Viive Noor lasteraamatute illustreerimisest;
- Krista Kumberg lastekirjandusest.

10. oktoober

- Olga Einasto loeng „Raamatukoguhoidja imago kirjanduses. Noorte nägemus arvutimängude kaudu”.

14. november

- Väljasõiduseminar Lihula Valla Raamatukogusse kirjandustuuri „Eesti kirjanikud raamatukogudes“ raames. Külaskävisid Peeter Sauter, Leelo Tungal, Maarja Kangro, Jaan Pehk. Soome firma LehtiMarket Oy esindaja Taavet Vool tutvustas firmat ning paberkanal ja elektroonilisel kujul ilmuvate ajalehtede, ajakirjade tellimist, e-ajalehti internetis.

15. detsember

- Erialaseminar, kus Mirje Sims Haapsalu Kutsehariduskeskusest muuhulgas õpetas, kuidas rahvakunsti kaasajal kasutada.

Tabelis toodud koolitused, mille eest ametlikku tunnistust ei antud.

Raamatukogu nimi	Koolituste arv	Koolitustundide arv	Raamatukoguhoidjate arv, kes osalesid täienduskoolitusel
1	2	3	4
Asuküla	2	7	1
Kirbla	6	22	1
Kullamaa	6	20	1
Lihula	7	23	3
Kõmsi	1	4	1
Liivi	7	23	1
Martna	3	12	1
Metsküla	3	12	1
Noarootsi	3	12	1
Nõva	2	10	1
Oru	5	18	1
Palivere	6	22	1
Ridala	6	20	1
Risti	3	12	1
Rõude	1	3	1
Taebla	4	16	1
Tuudi	7	23	1
Uuemõisa	4	18	1
Vatla	4	20	1
Virtsu	6	22	1
Vormsi	1	8	1

Töötajate tunnustamine

2008. a parim Maaraamatukoguhoidja Läänemaal oli Helme Vendel Liivi raamatukogust. Tänukirja Kullamaa Vallavalitsuse poolt ajaloopäeva ettevalmistamise ja korraldamise eest 21. juunil 2008. a; tänukirja Kultuuriministeeriumilt Aasta Maaraamatukoguhoidja tiitli eest; tänukirja Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingult Läänemaa Aasta maaraamatukoguhoidja 2008 eest.

TÕN-i raames tunnustati Aasta õppija tiitliga Lääne Maakonna Keskraamatukogu raamatukoguhoidjat Merle Türkeid ja Aasta koolitaja tiitliga bibliograaf Krista Kumbergi.

Krista Kumberg pälvis Haapsalu Linnavalitsuse tunnustuse Haapsalu hariduselu edendajana 2008. a eest kui lasteraamatukogu töötaja, kes on tutvustanud järjepidevalt uuemat lastekirjandust, nõutud lektor ja esineja üle Eesti, emakeeleõpiku „Ilus emakeel” ja „Lastekirjanduse sõnastiku“ üks autoreid, jõulunäidendite kogumiku ja kahe väikelasteraamatu autor, avaldanud artikleid nii kohalikus kui üle-eestilises pressis.

12.5.6. Kogud

Maakonna 19 raamatukogu komplekteerib teavikuid Lääne Maakonna Keskraamatukogu vahendusel. Risti, Palivere ja Taebla raamatukogud komplekteerivad ise AS Apollo Raamatud internetipoest, kus püsikliendile tehakse soodustusi ja raamatupakk toimetatakse kohale tasuta.

2008. aastal lisandus Lääne maakonna raamatukogudesse 13 639 eksemplari teavikuid ja kustutati kogudest erinevatel põhjustel 10 255 eksemplari. 2008. a lõpul oli Läänemaa raamatukogudes kokku 408 808 eksemplari teavikuid, sh Keskraamatukogu kogudes 125 851 eksemplari teavikuid.

Kogude komplekteerimisel peetakse tähtsaks eesti kirjanike teoste ja sisukate teatmeteoste ostmist. Kuna lugejate seas on väga populaarsed elulooraamatud ja noorteromaanid, siis püüavad kõik kogud neid ka muretseda, võimalusel mitu eksemplari. Kogude komplekteerimisel peetakse tihedat sidet Keskraamatukogu komplekteerimisosakonnaga ja/või naaberramatukoguga, eriti kui tuleb raha puudusel mõnest raamatust loobuda, kuid mida saaks raamatukogude vahelise laenutuse abil teistelt laenata.

2008. a oli ilu- ja lastekirjanduse osakaal Lääne Maakonna Keskraamatukogus 56,7% s.o 68 483 teavikut, maakonna kogudes keskmiselt 65,3%. Võõrkeelse kirjanduse protsent maakonna kogudes 6,4%, keskraamatukogus 18,9%. 2007. a aastaga võrreldes on keskraamatukogu võõrkeelne fond vähenenud, sest kolimise, ruumipuuduse ja vähese nõudluse tõttu kanti maha aegunud/seisvat fondi.

Keskraamatukogu lasteosakonnas toimus kolimisega seotud fondipuhastus, mille põhimõtteks oli pigem eksemplaarsuse optimeerimine kui nimetuste vähendamine. Kokku kustutati 3 002 teavikut (ligi 9% fondist), millest kolmandiku moodustasid kulunud ja sisult vananenud võõr-, enamasti venekeelsed raamatud. Kustutati 53 vanemat aastakäiku lasteraamatukogule mitteprofiilseid ajakirju, mis on saadaval täiskasvanute lugemissaalis.

Keskraamatukogu vahetas lugejate poolset nõudlust arvestades välja perioodika nimetusi. Statistika järgi on maakonnas keskmiselt 19,2% laenutustest perioodika laenutused. Perioodika erinevat osatähtsust kogudes näitab ilmekalt laenutuste protsent – maakonnas keskmiselt 19,2% , näiteks Lihulas 25,5%, aga ääremaal Vatlas koguni 53,5%.

Teist aastat tegutsevas Uuemõisa raamatukogus puudub võõrkeelsete raamatute fond, kuigi teeninduspiirkonnas on venekeelse kirjanduse lugejaid ja Haapsalu Kutsehariduskeskuse õpilased kasutaksid ka võõrkeelset teabekirjandust. PEARAAMATUKOGUHOIDJA saatis vastavasisulise märgukirja Ridala valla kultuurinõunikule ja Uuemõisa raamatukogu juhatajale, kes lubasid vastukirjas tellida 2009. a ka võõrkeelset kirjandust.

Virtsu raamatukogu tellis keskraamatukogu komplekteerimisosakonna vahendusel Eesti Hoiuraamatukogust lugejate poolt nõutud ilukirjandust. Mahakantud raamatutest anti Virtsu kooli raamatukogule 51 eksemplari lasteraamatuid.

12.5.7. Kataloogitöö

Lääne Maakonna Keskraamatukogus korrastati-täpsustati liigitussüsteemi UDK järgi kirjandusteaduse, ajaloo ja Eesti geograafia liigid ning alustati muusika ja teatri liigiga. Kojulaenutuses märgistati teavikute kiiremaks leidmiseks raamatud ja tehti arvutisse vastavad viited: Läänemaa(koduloolised), Rahvuseposed, Tagavarafond.

Martna ja Rõude raamatukogu ühines 2008. a programmiga URRAM.

Elektronkataloog

Raamatukogu nimi	Kogu suurus	Laenutab elektrooniliselt	% kogust sisestatud elektronkataloogi (hinnanguliselt)	Märkused
1	2	3	4	5
Lääne Maakonna Keskraamatukog	125 853	jah	98%	
Asuküla	11 193	ei	50%	
Kirbla	13 227	jah	91,9%	
Kullamaa	18 262	01.01.2007	60%	
Kõmsi	14 136	ei	75%	
Lihula	24 931	2007	80%	
Liivi	10 549	2008	60%	
Martna	17 799	ei	50%	
Metsküla	9 724	ei	39%	
Noarootsi	11 500	2007	95%	
Nõva	13 254	ei	70%	
Oru	14 018	jah	63%	
Palivere	15 069	ei	18%	
Ridala	18 009	ei	21%	
Risti	13 353	2008	90%	
Rõude	5 304	ei	65%	
Sutlepa	6 991	ei	0	Puudub URRAM
Taebla	10 299	ei	20%	
Tuudi	9 933	01.01.2006	100%	
Uuemõisa	3 171	1.03.2008	97,6%	
Vatla	12 918	ei	80%	
Virtsu	15 874	ei	83%	
Vormsi	13 429	29.05.2008	65%	

12.5aamatukoguteenused

Avaliku teabe kättesaadavaks tegemine

Lääne maakonna rahvaraamatukogudes on avalik teave kättesaadav elektrooniliselt ja paber kandjal - lugejate käsutuses on arvutid (paljudel sealjuures ka ID-kaardi lugeja), printerid.

Raamatukogud koguvad ja säilitavad omavalitsuste infolehti.

Maakonna raamatukogudes on kasutajate käsutuses 44 arvuti töökohta, neist 7 keskraamatukogus. Avalik internetipunkt 4 arvutikohaga on olemas väikeses Liivi raamatukogus, valla- ja koolimajaga ühes majas asuvas Oru raamatukogus ja Uuemõisas. Rõude ja Vatla raamatukogus on ainult töötaja arvuti.

Raamatukogu kasutamine

Raamatukogu	Lug-d 2007	Lug-d 2008	Muutus (+-)	Külast-d	Külast-d 2008	Muutus (+-)	Laenut-d 2007	Laenut-d 2008	Muutus (+-)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Maa-kond kokku	8 913	8 740	-173	144 823	138 281	-6 542	208 178	202 129	-6 049
Sh keskk	3 960	3 902	-58	72 688	68 714	-3 974	102 279	93 072	-9 207

Läänemaal elab seisuga 1. jaanuar 2008. a 27 953 elanikku, mis on 296 võrra vähem kui 2007. a.

Lääne maakonna raamatukogusid külastas 8 740 lugejat, keskmine laenamissagedus 23,1 ja raamatufondi ringlus 0,5.

Maaraamatukogudes on lugejate ja laenutuste arv vähenenud ka 2008. aastal. Põhjusteks ikka vähenev elanikkond, kolimiseks või remondiks kinni olnud päevad ja koduarvutite rohkus. Seda tõestab ka raamatukoguhoidjate tähelepanek, et avalike internetipunktide külastamine on vähenenud. Positiivsete arvudega olid **Lihula Valla raamatukogu**, millel hea asukoht; **Kõmsi** raamatukogu, kus 2007. a lõppes remont ja lahtiolekupäevi oli rohkem. Positiivne areng toimus **Uuemõisa** raamatukogus, mis on avatud alles teist aastat. Raamatukogul on väga hea asukoht – kutsekooli hoones ning elamurajooni keskel – kuid arenguruumi on, sest 14,8% hõlve oli Läänemaa väiksemaid. Märnatavalt on tõusunud laenutuste arv **Liivi ja Palivere** raamatukogus.

Raamatulaenutuspunktid on Lääne Maakonna Keskraamatukogul Haapsalu Sotsiaalajas, Risti ja Ridala raamatukogul.

Kasutajakoolitus

Lääne Maakonna Keskraamatukogus toimus bibliograafi juhendamisel raamatukogutund Wiedemanni Gümnaasiumi põhikooli õpilastele raamatukogu ajaloo, fondide, andmebaaside kasutamise kohta; TÕN-i raames toimus arvuti- ja internetialane individuaalne õpe täiskasvanud õppijale TÜ Haapsalu Kolledži üliõpilasest konsultandi juhendamisel. Arvutiõpe oli eelregistreerimisega, sest kasutajaid on alati rohkem kui võimalused lubavad, viiel päeval läbisid koolituse 27 inimest.

Asuküla raamatukogu juhataja viis 2008. a lõpul, seoses oma koolitõõga aines uurimustõõ meetoodika, läbi lugeja rahuloluuringu. Lugejakõsitusluse eesmärgiks oli teada saada, kuidas raamatukogu kogud vastavad lugejate ootustele ja vajadustele. Raamatukogu külastajatele jagati nädala jooksul 20 küsitluslehte, neist tagastati 16 (80%). Küsitlusest selgus, et enim külastatakse raamatukogu raamatute koju laenutamiseks, päris paljud veedavad lihtsalt aega (ilmselt lapsed peale kooli). Paljud loevad kohapeal, sest teatmeteosed ongi ainult kohalkasutuseks. Võrdselt vastanuid on nende hulgas, kes kasutavad internetti ja suhtlevad sõpradega. Enamasti on lugejal mitu eesmärgi või tuleb tal ühe ülesande täitmiseks mitut asja teha. Keskmiselt märkis iga vastaja 4 - 5 tegevust, aga oli neidki, kes kogu külastusaja tegeles ühe asjaga - näiteks kasutas internetti. Selgus, et raamatukogu on populaarne kohtumispaik: suhtlemist sõpradega märkis 13% ja aja veetmise võimaluse kohana märkis 19% vastanuist. Lugejatele meeldis, et raamatukoguhoidja on sõbralik ja asjatundlik, lai raamatute valik, pikk laenustähtaeg. Väga oluline oli, et raamatukogu asub kodu lähedal. Lugejatelt küsiti arvamust selle kohta, kuidas muuta raamatukogu lugejasõbralikumaks. Tõstatati raamatukogu ruumipuuduse probleem ja lahtiolekuaegade sobivus.

Koduteenindust pakub **Tuudi** raamatukogu ühele puudega inimesele ja ühele vanurile valla sotsiaalbusi abil.

Lasteteenindus

Laste arv Haapsalus kahaneb jätkuvalt - 2008. aastal oli Haapsalus 1 183 alg- kuni põhikooliealist last, s.o 55 vähem kui mullu. Rõõmustav, et nii laste külastusi kui laenutusi **Lääne Maakonna Keskraamatukogu lasteosakonnas** oli 2007. aastaga võrreldes ca 1 000 võrra rohkem. Lapslugejaid registreeriti kokku 1 018, nendest üle poole on algkooli- ja 352 põhikooliealised, lisaks 68 koolieelikut. Viimased olid kõige agaramad lugejad, kes laenutasid ühe lugeja kohta ca 39 raamatut aastas. Järgnesid algklassid ca 20 ja põhikoolilapsed 15 laenutusega. Väga populaarsed on noorteraamatud.

Lastele korraldati kasutajakoolitust ikka **Raamatukohvriga**, millega lasteosakonna bibliograaf käis Haapsalu koolides, Ristil ja Vidrukal kokku 10 korral.

Raamatunäitusi kogunes 10, millest mahukaim oli "Nukitsakonkurs 2008" väljapanek.

Maaraamatukogudes on lasteteenindus üks raamatukogu tugevustest.

Asuküla raamatukogus on hea lasteteenindus, sest kool ja lasteaed asuvad raamatukoguga samas majas. Lapsed ja õpetajad kasutavad raamatukoguteenust päev läbi. Koos viidi läbi emakeele päevale pühendatud luulekonkurs, väikese lugeja koolitus, mille raames külastati Asuküla Algekooli perega, sh ka lasteaialapsed, äsja renoveeritud Lääne Maakonna Keskraamatukogu lasteosakonda.

Raamatukogupäevade raames külastasid **Kirbla** raamatukogu Kasari põhikooli I-V klassi õpilased.

Kullamaal oli emakeelepäeval lasteõhtu vanadest raamatutest ja nende kirjakeelest, lasteringiga tähistati Ellen Niidu 80. sünnipäeva „Külas on Pille-Riin, Kröll ja onu Ööbik“, septembris oli traditsiooniline raamatukogutund 1. klassile.

Kõmsi raamatukoguhoidja ettepanek: praegune põhikooli vanemate klasside eesti keele ja kirjanduse tundide arv koolis ega ka programm ei soosi lugemishuvi süvendamist. Palju oleneb õpetajast, sest head noortekirjandust ilmub praegu piisavalt. TÜ koolitusel kurtsid ka kirjandusõpetajad ise, et programmid on ajast ja arust ning õpetajad ootavad tegelikult väga asjatundlike raamatukoguhoidjate abi.

Lihula valla raamatukogu külastasid kevadel, peale emakeelepäeva kõik Lihula gümnaasiumi klassid. Räägiti emakeele ilust ja ühtlasi tutvustati Lihula raamatukogu.

Martna raamatukogu ja lasteaia majas toimus tuletõrjeõppus, peale õppust loeti lastele J. Rannapi „Nublut“ ja räägiti päästeteenistusest.

Nõva raamatukogu juhataja viis koolis läbi viktoriine ja laste omaloominguliste muinasjuttude kogumise.

Oru raamatukogus käidi klasside kaupa kirjandustundides. Oru lastele oli Eesti Vabariigi 90. aastapäevaks korraldatud näitus ja küsimustik riigi ajaloo ja sümbolika kohta. Parimad vastajad said auhinnad.

Rõudes suleti kool ja lasteaed, see kajastub ka laste laenutustes.

Taebla raamatukogus laste külastatavus vähenes kui arvutites keelati mängimine ja msn. Juurde tõi lapsi aga muinasjutuplaatide ostmine. Noorte raamatud paigutati eraldi uuele riulile ja muutus ka asukoht, mis meeldis noortele lugejatele. Raamatukogus said oma töötunde teha probleemsed lapsed.

Tuudi lastele oli 2008. a septembrist kuni detsembrini viktoriin „Iga nädal üks küsimus - vastuse leiad raamatukogu teatmeteostest“. Väga hariv kasutajakoolitus.

Vatla raamatukogus toimus sõnaseadmise võistlus, kus tuli kirjutada jutt ühe tähega algavatest sõnadest, mis oli laste jaoks põnev, paluti uuel aastal uut võistlust. 5. ja 6. klassile viidi läbi URRAMi koolitus.

Koostöös **Virtsu** kooliga toimus emakeele päeva ilukirjavõistlus kolmele vanuseastmele. Tingimused olid erinevad. I-III kl pidid kirjutama vanasõna, IV-VI

klass regivärsi ja VII-IX klass tsitaadi eesti kirjandusest. Tööd tuli kõigil ka kujundada. Õpetajatega ja lasteaiaiga toimub pidev koostöö. Emakeele õpetajaga koostöös viidi läbi mitu tundi teemal „Kuidas leida endale meelepärast raamatut“. Nukitsa konkursi raamatute lugemus oli nii väike, et ei olnud neid, kes oleks tahtnud oma hinnanguid ära saata. Raamatuillustraatoritest koostati kohapeal pingerida.

Vormsi raamatukogu viis lasteaias läbi muinasjutu ettelugemise ja koolis jutihommikuid, raamatukogu populaarsust on tõstnud võimalus mängida erinevaid lauamänge.

Raamatukogu kultuurikeskusena

Lääne Maakonna Keskraamatukogu korraldas linnarahvale 2008. a järgmised kirjandusüritused:

25. jaanuar

Kirjandusklubis kohtumine hr Artem Davidjantsiga Armeenia Seltsist, kes tutvustas Haapsalust pärit armeenia rahvuskangelast Hedvig Büll'i.

25. veebruar

Autogrammitunnis "Mütoloogiast postmodernismini" tutvustas Läti kirjanduslikku ja kultuuritausta luuletaja ja tõlkija Guntars Godinš.

17. märts

Kirjandusklubis vestles koduloolane Laine Soosalu koduloolistel teemadel - Martnast pärit meesterahvast, kes kirjutanud ka humoorikaid jutte Läänemaast.

19. aprill

Kirjanduslik laupäev Haapsalus - Janika Kronbergi loeng "Välis-Eesti kirjandus".

9. mai

Haapsalus esines Tallinna Ringkonnakohtu tsiviilkolleegiumi kohtunik Tiit Kollom. Vabariigi sünnipäeva tähistamiseks pidasid 9. mail 90 kohtunikku üle Eesti 90 asukohas 90 avalikku loengut.

12. mai

Lastekirjanduse päev täiskasvanutele.

14. mai

Autogrammitunnis kirjanik Enn Vaino.

11. juuni

Autogrammitunnis arst, spordi- ja matkamees, koduloouuriija, karikaturist, luuletaja Viljar Ansko.

15. august

"Läänemaal voolab su eluläte" – ülevaatlik suurnäitus Läänemaa kirjanduselust läbi aegade. Näituse pidulik avamine ja kirjandusnimeste vastuvõtt raamatukogus.

24. oktoober

Eesti Pimedate Raamatukogu konverents lugejatele Haapsalus.

14. november

Kirjandustuur „Eesti kirjanikud Eestimaa raamatukogudes”, mille raames kohtusid Haapsalu lugejatega kirjanik ja luuletaja Leelo Tungal, ajakirjanik ja luuletaja Peeter Sauter, tõlkija ja luuletaja Maarja Kangro, laulja ja luuletaja Jaan Pehk.

11. detsember

Kirjandusklubis saadi kokku „Jõuluaja meeleolus” – Ernst Enno loomingut loeb Vilja Raagmaa.

Jätkus koostöö Soome Tuglase Seltsiga – tutvuti Haapsalu linnaga keskraamatukogu töötaja saatel ja kuulati loengut välis-eesti kirjandusest J. Kronbergilt ning Ilon Wiklandi elust K. Kumbergilt.

Raamatukogus korraldab oma töökoosolekuid Genealoogia Seltsi Haapsalu osakond.

Kohalik lauluõpetaja ja helilooja Sirje Kaasik esitles pidulikult oma esimest lauluraamatut ja võttis vastu juubeliõnnitlusi lasteraamatukogu küünlasaalis.

Lasteosakonna renoveeritud ruumides toimus 19 ekskursiooni, kus ühendati maja ning raamatukogu ajalugu Raamatukohvriga. Tellitud raamatuvestlusi sai kokku 20, neist 12 lastele linna koolides ja kultuurimajas ning 8 lastekirjandusest huvitatud täiskasvanuile erinevais paigus (nt Pokumaal, õpetajate ideelaadal Haapsalu Kolledžis, kolleegidele RRs, TÛs, Jõhvis, Kosel, Käinas, Tartus).

Esimene suurem näitus uues majas oli Nadežda Gorbušina akvarelli- ja maalinäitus „Vaiksed hetked Haapsalus”.

EV 90 tähistamiseks pandi lasteosakonnas üles maakonna laste joonistuste näitus „Palju õnne, Eesti!”, mille korraldas Lääne Maavalitsus. Näituse avamisel autasustas maavanem parimaid joonistajaid.

Artikleid lasteraamatukogust ja -kogult avaldati 2008. aastal kokku 41, sellest 37 ajalehtedes, 1 ajakirjas Nukits ning 3x uudis Eesti rahvusringhäälingus.

Lääne Maakonna Keskraamatukogu tähistas EV 90 aastapäeva mitmete näitustega:

Jaauar EV 90 – JAANUAR – VABADUSSÕJA KUU

Veebruar	“KILDE EESTI VABADUSSÕJA AJALOOST” “RIIGIPEA ON RIIGI PEA” “EI SAA ME LÄBI LÄTITA” (Vaateid Läti ajalukku) “EESTI VABARIIK 90” (Ülevaatenäitus meie vabariigi saamis- ja ajaloost)
Märts	“ÕIGLUS EI KÕIGU” MÄRTS - ÕIGLUSKANTSELERI JA RIIGIKONTROLLI KUU
Aprill	“RIIGUKOGU RAHVA TEENISTUSES” APRILL - RIIGIKOGU KUU
Mai	“KUS POLE KAEBUST, POLE KOHUT” “KODULUGU ON KODU LUGU” MAI - KOHTU KUU
Juuni	JUUNI - EESTI PANGA KUU
Juuli	JUULI - KOHALIKE OMAVALITSUSTE KUU (Tutvustame kodukandi valdasid)
August	AUGUST - EKSIILI, VASTUPANU JA ISESEISVUSE TAASTAMISE KUU “LÄÄNEMAAL VOOLAB SU ELULÄTE” (ülevaatlik raamatunäitus koos fotodega Läänemaa kirjanduselust – Kullamaa vakuraamatutest kuni tänapäeva kuulsusteni)
September	KOOLIKUU
Oktoober	EESTI RAHVUSTE KUU “ÜHISELT EHITATUD RIIK”
November	VABARIIGI VALITSUSE KUU “VALITUD JA VALITSENUD” 26. NOVEMBER - KODANIKUPÄEV

Maaraamatukogud:

Asukülas korraldati koostöös seltsingu ja kooliga huvilistele siidi- ja portselanmaali ning kuiv- ja märgviltimise kursused. Jätkuvalt tegutseb raamatukogu juures näitetrupp, millega osaleti 2008. a aprillis Lääne Maakonna Külateatrite festivalil.

Kullamaal eksponeeriti Haapsalu fotograafi A.Tarmula fotonäitust „Läänemaa – turvaline pesapaik“, mis vaatamata kitsastele tingimustele äratas suurt huvi. Teine näitus oli „Kaunistagem Eesti koad...“ Mõlemad näitused pühendati EV 90. sünnipäevale.

Oktoobris oli „tuntud inimene raamatukogus“ - volikogu liige Ago Kirsipuu.

Lihula raamatukogu tutvustas EV 90 puhul lugejatele Eesti väikesaari. Plaan oli igas kuus tutvustada ühte (mõnel juhul ka kahte lähestikku asuvat) saart ja korraldada väljapanek meie kogudes olevatest teavikutest, teha iga saare kohta tutvustav pealelõuna koos huvitava kõnelejaga. Päris 100% see ei õnnestunud. Toimunud üritused projektist „Eesti Vabariik 90: Eesti väikesaared“ olid järgmised: jaanuar – Abruca, Jüri ja Ülo Tuulik; veebruar – Vormsi, Külli Kivi (raamatukoguhoidja) koos Lihula Muusika- ja Kunstikooli (LMKK) ansambliga Pillilugu; märts – Muhu, Enda Naaber; mai – Kihnu ja Manija, Harri Jõgisalu, LMKK ansambliga Pillilugu; juuni – Naissaar; juuli – Aegna ja Prangli; august – Osmussaar (seotud ka Läänlaste päevade üritustega); september – Vilsandi, Arvo Kullapere (saarelt pärit, osaliselt ka praegu seotud, töötas siis Saaremaa Looduskaitsekeskuses); oktoober – Mohni, Kristiina Ehin. Üritustel osalesid Lihula eakate klubi Vanaviisi, reisihuvilised ning raamatukogu ärksamad lugejad. Näitusega tähistati arst-luuletaja Viljar Ansko/Kaarna ning Lihulas elava teletegija Rein Hansoni 60. sünnipäeva. Koostöös Viljar Anskoga näitus eesti arstidest-luuletajatest ning Eesti Lipu päeva tähistamine, üle-eestiline kirjandustuur, külas kirjanikud-luuletajad Leelo Tungal, Kirke Kangro, Peeter Sauter ja Jaan Pehk. „Palju õnne, Läti!“ avati näitus kommivabriku „Laima“ šokolaadipaberitest.

Liivi raamatukogus oli aasta alguses Kullamaa lasteaija joonistustööde näitus „Minu kodu“, mis oli pühendatud Eesti Vabariigi 90. aastapäevale. Raamatukogu külastasid Jõgevamaa Kodukandi liikmed. Ajalootoaga tutvusid ajakirja Loodussõber rubriigi „Sammud omas Eestis“ ajakirjanik Juhani Püttsepp ja fotograaf Ingmar Muusikus.

Martna raamatukogus toimus Eesti Vabariigi 90. aastapäeva pidulik tähistamine. Raamatukogus oli üleval ka näitus vapi kavanditest, mille seast valiti välja meie riigi praegune vapp.

Oru vallal ei ole oma kultuurimaja ega muuseumi, sellepärast hoitakse just raamatukogus

kirkavärvilist spordikarikate kolleksiooni ja Oru vallaga ning sealt pärit inimestega seotud ajaloolisi materjale. Toimus 8 suuremat üritust ning 20 näitust ja väljapanekut. Läänlaste päevade raames toimunud kodukandipäeval Oru Koolis oli raamatukogu näitus koduloolisest materjalist. EV 90 pühendatud näitus ja vestlusring vallavanem Arno Kelniku eestvedamisel. Vallavanem tutvustas enda isiklikus kogus olevaid Eesti Vabariigiga seotud materjale (margid, fotod, ümbrikud, raamatud, rahad). Kevadel toimus kohtumine Võrumaa mitmekülgse kirjamehe Enn Vainoga.

Palivere raamatukogu organiseeris päevakeskuses EV 90 pühendatud ajaloopäeva, kus ajalugu tutvustas kohalik ajaloolane Saamo Heldemaa.

Ridala raamatukogu juhataja eestvedamisel esindasid Läänemaad küla rahvatantsijad vabariigi aastapäeva telesaates "Rahva pidu", mille salvestus toimus Puise ninal. Oktoobris „Tuntud inimene raamatukogus“ - külaliseks Ridala Vallavolikogu liige, kirjamees, baltistikoguduse pastor Aare Tamm, tema raamatutest näitus „Teel tähtede poole“.

Risti raamatukogus oli EV 90 raames kirjanik Enn Vaino Võrumaalt, Läänemaa Muuseumi teadur Kalev Jaago loeng teemal "Risti, Piirsalu, Kuijõe – milline koht on neist vanim kirjalike allikate valgusel".

Vormsi raamatukogu tutvustas lugejate soovil uuemaid raamatuid Vormsi Sõnumite veergudel. 13. märtsil toimus kohtumine noortekirjanik Aidi Vallikuga. Vormsi raamatukogu juhataja pajas vanu Vormsi legende Talharpa e hiurootsi kandle laagris osalevatele pillihuvilistele.

12.5.9. Bibliograafia- ja infotöö

Lääne Maakonna Keskraamatukogus jätkus kodulooliste artiklite bibliografeerimine ja koduloomappide täiendamine. Bibliografeeriti tagasiulatuvalt 1996. aasta ja 2005. aasta Lääne Elu. Läänemaa kirjandusnäituse tegemise käigus koostati põhjalik nimekiri „Läänemaaga seotud kirjamehed, sõnaseadjad“, koos lühiaandmetega nende kohta. Allikmaterjalidena kasutati bibliofiil Ilmar Jõesoo materjale, „Eesti kirjarahva leksikoni“, „Kodulooline Kullamaa loodusturistile“, A. Kasepalu „Saku tehnikumi ajalugu“, L. Aarma „Põhja-Eesti vaimulike lühielulood 1525-1885“.

Maaraamatukogudes kasutatakse vähem infomappe ja esitatakse vähem päringuid, sest inimesed kasutavad rohkem internetiotsingut. Üks võimalus maaraamatukogude „kasuks“ oleks asutuse enda kodulehekülge, kuhu saaks kogutud teadmised-materjalid välja panna. Siiani on raamatukogud vaid ära märgitud valla kodulehtedel.

2008. a möödus 20 aastat kodukandiliikumisest Ridalas, koostati teemamapid „Tuntud inimeid Ridala mailt“ ja „Kodukandilood“.

Uuemõisa raamatukogu kogub ajakirjanduses ilmunud materjale Ridala valla kohta ja Ridala valla kohta ilmunud trükiseid.

Vatla raamatukogus jätkub koduloolise mapi „Hanila vald perioodikas“ koostamine.

Andmebaaside loomine

Lääne Maakonna Keskraamatukogu koostab kodulooandmebaasi programmis *Procite*. Koostöös Rahvusraamatukoguga konverteeriti 2004. aasta lõpul andmebaas ISE otsimootoril avalikuks kasutamiseks Läänemaa kodulooandmebaas vt www.lib.haapsalu.ee/kodulugu

Tulevikus soovime ühineda ELNET Konsortsiumi hallatava programmiga Millennium, mille kohta on soov juba edastatud. Lisaks huvitab meid Läänemaa kirjameeste personaalia sisestamiseks sobiliku programmi leidmine ja ka see probleem on Rahvusraamatukogule edastatud.

Kodulooandmebaasi täiendatakse järjepidevalt ja uued kirjed saavad RR vahendusel operatiivselt veebi üles. Kodulooandmebaasi lisati 2 039 uut kirjet ja nii sisaldas andmebaas 2008. aasta lõpul kokku 26 954 kirjet.

Kodulooandmebaasi kasutati 2008. a Rahvusraamatukogu andmetel kokku 2 926 korral.

Rahvusraamatukogu Parlamendiinfo andmebaasi saadeti majandus-poliitilisi kirjeid ajalehest Lääne Elu kuni 2008. a lõpuni, alates 2009. a jaanuarist sisestab Rahvusraamatukogu kirjeid uude ISE

andmebaasi.

Infopäringud

Lääne Maakonna Keskraamatukogus registreeriti 2008. a 2 627 infopäringut, mis oli 2007. aastaga (2 318) võrreldes suurenenud.

Maaraamatukogudes registreeriti kokku 5 134 infopäringut, sh Kullamaal 22, Lihulas 479, Liivil 62, Martnas 51, Nõval 150, Orul 186, Uuemõisas 75, Vatlas 10 ja Vormsis 15.

Kokkuvõte

- ❖ Eesti Vabariigi juubeli tähistamine ning Läänemaal toimunud II Läänlaste Päevad ilmastasid ka raamatukogude tegevust, sest mitmed suured üritused toimusid kas raamatukogus või koostöös raamatukoguga.
- ❖ Raamatukoguhoidjaid tunnustati – parimaks maaraamatukoguhoidjaks Läänemaal valiti Helme Vendel, Liivi raamatukogu juhataja; TÕN-i tunnustuse said aasta õppijana Merle Türkei ja aasta koolitajana Krista Kumberg Lääne Maakonna Keskraamatukogust, Krista Kumberg pälvis ka Haapsalu Linnavalitsuse autasu Haapsalu hariduselu edendajana; kutsetunnistuse raamatukoguhoidja III astmega said Merle Türkei, keskraamatukogust; Helme Vendel, Liivi raamatukogust; Hilja Tamm ja Imbi Sildaru Ridala valla raamatukogudest; Tiina Ulm ja Tiiu Aasrand Lihula valla raamatukogudest.
- ❖ Haapsalu linn pidas tähtsaks renoveerida Lääne Maakonna Keskraamatukogu lasteosakonna hoone täies mahus. See tähendab kokkuvõttes uhket mansardkorrusega maja avarate ruumide ja mitmekesiste kasutusvõimalustega. Tänu vanade raamaturiilite ja muu mööbli kohendamisele ning interjööri sobitamisele sai kogu maja hubase ilme, kuid juurde on tarvis muretseda nt lasteriivleid laenutussaali ja ülakorrusele ning hulgaliselt tehnilisi jm vahendeid, mis muudaksid raamatukogu ajakohaseks ja lugejasõbralikuks. Teine tähtis suund on senisest tihedam side lugejaga, st uute võimaluste loomine ja lugemisvara tutvustamine mitmekesiste kirjandusürituste kaudu.
- ❖ Keskraamatukogu teiste osakondade ja teenindussaalide ümberkolimine poole väiksemale pinnale ja hoidla/panipaiga asumine mujal, halvendab lugejate teenindamist. Majandussurutisest sõltuvalt võib Haapsalu Kultuurikeskuse hoone renoveerimistöode käik aeglustuda.
- ❖ Probleemid, mis vajavad lahendamist, on seotud vallavalitsuste vähese tähelepanuga raamatukogude igapäevasele tegevusele: näiteks arvutiriistvara uuendamine või kiire parandamine, veebilehtede puudumine raamatukogudel või vähene info valla veebilehtedel raamatukogude kohta, raamatukogude põhimääruste ja kasutuseeskirjade seadusele mittevastamine, programmiga URRAM ühinenud raamatukogude pikaleveninud üleminek elektroonilisele laenutamisele jne.
- ❖ Omavalitsuse õhuke rahakott sunnib ühendama rahva- ja kooliraamatukogu Ristil, kuigi mõned aastad tagasi oldi uhked Risti raudteemajas asuva ilusa raamatukoguhooone ja mitmekohalise internetipunkti üle.
- ❖ Raamatukogude täiendamine uudiskirjandusega saab olema napp vähendatud komplekteerimiseelarvete tõttu, kuid raamatukogude vahel raamatute vahetamine lugejate jaoks ei toimi, sest käsipakiga alati tuua ei saa ning pakkide saatmise postikulu on liiga kallis.

Rõõmustada tuleb aga täna selle üle, et maakonna raamatukoguvõrk on säilinud ning omavalitsused otsivad võimalusi raamatukogude arendamiseks ka säästuajal. Suurenev töötus, mis on eriti tuntav maapiirkondades, toob raamatukogudesse uusi lugejaid ning suurendab külastuste arvu. Kultuuriminister L. Jänes ennustas rahvaraamatukogude populaarsuse tõusu seoses raskete aegade saabumisega, sest raamatukoguteenus on tasuta ja vaba aja sisustamiseks ootab lugemist palju häid raamatuid.

12.6. Läänemaa muuseum

Säilitamise ja kogudega seotud tegevused

Eesmärgiks on muuseumi kogude süstematiseerimine, kogude pikaajaline säilimine, täiendamine, süsteemne läbitöötamine ning sihipärane ja hõlbus kasutamine.

- 2008. aastal on inventuurid lõppenud foto-, kunsti-, numismaatika-, infokandjate-, plaanide-kaartide- ja dokumendikogudes.
- Fondihoidlas on remonditud 140 m² pinda ja see on sisustatud sobiva fondimööbliga.
- Digiteeritud on täiendavalt 500 museaali.
- Hoidlasse paigutatavad esemed on andmebaasi sisestatud.
- Eesti Kultuuriväärtuste Infosüsteemi (KVIS) on sisestatud on 3 000 eset.

Näituste ja üritustega seotud tegevused

Muuseumi eesmärk on tõlgendada ja vahendada kultuuripärandit, olla usaldusväärne ja tunnustatud uurimis- ja hariduskeskus. Näituste ja üritustega seotud tegevused 2008. aastal Läänemaa Muuseumis olid järgmised:

1. Näitus "Haapsalu vanadel fotodel" (Haapsalu mineviku tutvustamine vanade ülesvõtete kaudu), korraldajad E. Otstavel, E. Tammus, A. Veenpere.
2. Iloni Imedemaa galerii väljapaneku osaline uuendamine, et pakkuda külastajatele vaatamiseks uusi I. Wiklandi - A. Lindgreni teoseid. Avamine toimus 1. juunil 2008. Organiseerisid R. Raus ja E. Otstavel.
3. Külalishäätused:
 - Eesti Panga muuseumi rändnäitus "Oma riik, oma raha" 5. märts - 27. aprill 2008;
 - kahehataliste sõidumasinat näitus "Väike, aga tubli" 30. aprill - 1. juuni 2008;
 - Mare Ignojani fotonäitus "Kaunid hetked Tallinna botaanikaaiast" 5. juuni - 29. juuni 2008;
 - Evald Tõnissoni 80.sünniaastapäevale pühendatud näitus "Eesti arheoloogia suurkuju Evald Tõnisson 1928 – 2001" 2. juuli - 31. august 2008;
 - stendinäitus "Konstantin Pätsi elu ja töö" 3.- 28. september 2008.
4. Läänemaa Muuseumi püsiekspositsiooni osaline uuendamine seoses Läänemaa Muuseumi 80. aastapäevaga. Eesmärk oli uuendada kuurordi ajalugu käsitlevat väljapanekut "Haapsalu vanadel fotodel". Organiseerijad E. Otstavel, E. Tammus, A. Veenpere.
5. A. Laikmaa majamuuseumis eksponeeriti maist septembrini külalishäätust Ants Roosi maalidest, mille organiseeris H. Ojassoo.
6. Muuseumi pedagoogilised programmid:
 - programm näitusele „Aeg ei peatu...“ (jaanuar-veebruar), mille korraldas E. Tammus;
 - seiklusterada koostöös Haapsalu Piiskopilinnusega toimus mais – juunis ja septembris, mille muuseumipoolne kontaktisik oli E. Tammus.
7. Teadustöö:
 - Koostati tekste raamatule "Haapsalu vanadel fotodel" - A. Veenpere.
 - Töötati läbi ajalehe Tööraha Lipp fotoarhiivi - A. Lumeste.
 - Toimus 200 fondi eseme teaduslik kirjeldamine - A. Veenpere.
8. Konverentsid:
 - Läänemaa Muuseumi koduloopäev aprillis, korraldajaks teadur A. Lumeste;
 - Läänemaa Muuseumi XIV ajalookonverents juulis, mille korraldamisega oli tegevuses kogu personal.
9. Trükised:
 - Läänemaa Muuseumi Toimetised XI, kogus 500 eks;
 - Asta Veenpere ja Kalev Jaago koostatud raamat "Haapsalu vanadel fotodel" kirjastuselt Tänapäev.

10. Alustati Iloni Imedemaa uue teemakeskuse ehitust.

Muuseum on hästitoimiv organisatsioon

Detsembris töötati välja muuseumi arengukava. Muuseumil on ajakohane arengukava, millele võivad tugineda järgnevate aastate tegevusplaanid.

Muuseum on elustiili kujundaja

- Tegutseb kodu-uurijate klubi, aastas toimub umbes 5 kokkusaamist ning koduloopäeva. Muuseum alustas 2008. aastal väikemuuseumide ja muuseumtubade koostöövõrgustiku loomist.

Muuseum on atraktiivne kultuuriturismi asutus

1. Lisandunud on müügipunktid Haapsalu raekojas ja Laikmaa majamuuseumis, pakutavate toodete valik on mitmekesisitunud.

2. Lavastus lastele „Väike Ilon ja suur Sammeli“, mis tutvustas Ilon Wiklandi loomingut, etendus Iloni Imedemaal viis korda, koordineeris Iloni Imedemaa juhataja M. Roosi.

3. J. Tätte jõulunäidendit "Tere" etendati lasteaedadele ning koolidele neljal korral, koordineeris Iloni Imedemaa juhataja M. Roosi

Muuseum on usaldusväärne ja tänapäevane mäluasutus

A. Laikmaa majamuuseumil on valminud uus koduleht.

LÄÄNEMAA MUUSEUMI KÜLASTATAVUS 2008. a

Läänemaa Muuseum (Kooli 2, Haapsalu)

	Jaanuar	Veebruar	Märts	Aprill	Mai	Juuni	Juuli	August	2008 I poolaasta	Kokku 2008
Täiskasvanud	25	27	48	34	117	113	218	134	716	842
Üliõpilased								16	16	33
Õpilased	12	80	74	33	165	76	65	32	537	766
Välismaalased	9	6	13	24	19	39	101	58	269	269 *
Tasuta	26	49	18	46	486	43	64	39	771	945
Külastatavus kokku 2008										2 586

*Välismaalased on arvestatud täiskasvanute hulka.

ANTS LAIKMAA MAJAMUUSEUMI KÜLASTATAVUS 2008. a

	Jaanuar	Veebruar	Märts	Aprill	Mai	Juuni	Juuli
Täiskasvanud	16		20	111	324	360	401
Üliõpilased	0	0	1	3	13	13	21
Õpilased	2		7	33	388	154	101
Välismaalased	0	0	9	52	108	141	66
Tasuta	2	3	9	33	132	106	42
KOKKU	20	3	37	180	857	633	565

	August	September	Oktoober		Detsember	KOKKU 2008
Täiskasvanud	220	121	148	8	43	1 772
Üliõpilased	9	27	6			93
Õpilased	35	51	45		31	847
Välismaalased	26	61	64	4	0	531*
Tasuta	43	26	60	2	0	458
KOKKU	307	225	259	10	74	3 173

* Välismaalased on arvestatud täiskasvanute hulka.

CYRILLUS KREEGI KORTERMUSEUMI KÜLASTATAVUS 2008. a

	Jaanu ar	Aprill	Mai	Juuni	Juuli	August	September	KOKKU 2008
Täiskasvanud	2			23	43	19		87
Üliõpilased	8			14	44	19		85
Õpilased	2	59	19	18	31	19	63	211
Välismaalased	4			12	19	23		58*
Tasuta	1	2	2	20	30	18	3	110
KOKKU								493

*Välismaalased on arvestatud täiskasvanute hulka

ILONI IMEDEMAA GALERII KÜLASTATAVUS 2008. a

	Jaanu ar	Veebruar	Märts	Aprill	Mai	Juuni	Juuli
Täiskasvanud	72	55	82	97	336	401	950
Üliõpilased	16	5	20	12	90	62	71
Õpilased	7	26	3	11	367	185	152
Tasuta	8	51	5	11	66	101	258
KOKKU	103	137	110	131	859	749	1431

	August	Oktoober	November	Detsember	Kokku	
Täiskasvanud	703	160	194	92	37	3 179
Üliõpilased	541	9	21	22	16	885
Õpilased	154	15	62	74	19	1 075
Tasuta	161	10	30	27	136	864
KOKKU	1559	194	307	215	208	6 003

12.7. Rannarootsi muuseum

Rannarootsi Muuseumi tegevus on muuseumi loomisest saati keskendunud eestirootslaste kui Eesti ühe vähemusrahvuse ajaloo ja kultuuripärandi uurimisele, säilitamisele ja tutvustamisele.

Kuni 2008. aastani oli Rannarootsi Muuseum Lääne Maavalitsuse hallatav riigimuuseum. 2008. aastast viidi muuseum üle Kultuuriministeeriumi otsesesse haldusalasse, millega sai alguse uus ja tunduvalt bürokraatlikum ajajärk muuseumi tegevuses.

2008. aastal kujunesid muuseumi põhitegevust iseloomustavateks märksõnadeks teadustöö ja näitused.

2007. a lõpetatud Eesti - Soome teadus- ja kultuuriprojektist „Läänemere puupaat ja tema ajalugu” vormis muuseumi teadur Jorma Friberg uurimistö eestirootslaste puupaaditraditsioonidest. Selle uurimustöö avaldas ajakiri Akadeemia oma aprilli ja maikuu numbrites.

Näituste vallas täiendati Rannarootsi Muuseumis asuvat eestirootslaste elu-olu kirjeldavat püsiekspositsiooni, avati uus näitus "Paadiehitus rannarootsi aladel", ning võõrustati Sõru muuseumit näitusega "Hoppet", mis annab ülevaate Spithamis eelmise sajandi alguses ehitatud kaljase kirevast ajaloost.

Rootsi suursaadiku palvel osales muuseum saatkonna portatiivse näituse "Eestirootslased" kontseptsiooni koostamisel ja näituse materjalide ettevalmistamisel. Näitus on tänini eksponeeritud saatkonna erinevatel väljasõiduüritustel.

Oluliseks ürituseks eestirootslastele oli augustis Pürksis toimunud “Eestirootslaste päev”. Muuseum oli seal esindatud nii oma käsitöömemmede, kui muuseumit tutvustava väljapanekuga. Käsitöömemmed ehk “neljapäevamutid” hoidsid muuseumi lippu kõrgel ka Haapsalu Valge Daami üritustel.

Rannarootsi Muuseumi arendusprojekti raames võiks märkida noore arhitekti Timo Subbi poolt tehtud muuseumi uue näitusemaja eskiise, mis on aluseks (loodetavalt) 2011. aastasse planeeritud muuseumi laiendamisele.

Paadimeister Fribergi poolt sai remonditud väikese mereõnnetuse läbielanud muuseumi jaala ja alustati ühe vanema - “Naissaare” tüüpi mootorpaadi renoveerimistöödega.